corde ſm Tho. qꝛ ꝑ hoc remouet̄ ĩpedimĩtum
hũane ſalutis q̃ ꝯſiſtit in hoc q᷑ hõ ad celeſtia ⁊
ſpũalia tendat a quibꝫ hõ impedit̄ dũ in terre
nis magnificari ſtudꝫ. Et iõ dñs vt ĩpedimẽtũ
ſalutis auferret: exteriorẽ celſitudinẽ ꝯtẽnen-
dã monſtrauit ꝑ hũilitatis exẽpla. Et ſic hũili-
tas ẽ ſicut diſpoſitõ quedã ad liberꝫ acceſſũ in
bona diuĩa et ſpũalia. Caritas aũt ẽ ſic ꝑfectõ
quedã aliaꝝ ṽtutũ. Et iõ ſic ꝑfectõ ẽ potior di-
ſpoſitõne. ita caritas potior hũilitate. ¶ Per-
tinet aũt ad ꝯmẽdatõem eiꝰ. Prĩo quidẽ neceſ-
ſitas eiꝰ. Nã dr̄ Mat. xviij. Niſi ꝯuerſi fueritis
et effitiamĩ ſic ꝑuuli. i. hũiles ñ intr̄bitis in re-
gnũ celoꝝ. Grãnus de pe. di. j. §. taciturnitas.
dic. ſine hũilitate nemĩ p̃t eẽ ſalus. Secũdo exẽ
pla xp̄i ꝑlĩma. imo oĩa geſta eiꝰ. Vñ Augu. in
xiiij. de ci. dei dicit. Nũc in ciuitate dei in hoc ſe-
culo ꝑegrinãti maxĩe ꝯmendat̄ hũilitas. ⁊ in
eiꝰ rge q̃ ẽ xp̄c. maxĩe p̃dicat̄ ꝯriũ huic virtuti
qđ ẽ elatõis vitiũ. in eiꝰ aduerſario q̃ ẽ diabolꝰ
⁊c̃. In ꝯceptu eiꝰ fuit mĩmus oĩm ſm mgr̄m i
iij. ſen. di. iij. Paruulꝰ datus ẽ nob Iſa. ix. De
hũili ṽgine naſci voluit. humilẽ domũ hũit. qꝛ
diuerſoriũ. humilẽ lectũ qꝛ p̃ſepiũ. hũilẽ veſtẽ
qꝛ pãnis inuolutꝰ ẽ hũilibꝫ. ꝑ angelũ ſuã nati-
uitatẽ nũtiauit paſtoribꝫ. Sacr̄a hũiliatõis ſu
ſcepit. vt circũciſionis et baptiſmi. Parentibꝫ
hũiliter ſubditus. Paruuluꝫ amplexat̄ Marci
ix. Et ꝑuulos nõ vult ꝓhiberi a diſcipl̄is ad ſe
venire. In p̃dicãdo ⁊ docẽdo dixit. Ego gloriã
meã ñ q̃ro Io. viij. Itẽ mea doctrina nõ ẽ mea.
In miracl̄is faciẽdis hũilitatẽ oñdit: dicẽs le-
proſo Mat. viij. Vide nemĩ dixeris. Et Mar. vij
Precepit eis ne cui diceret. ſ. đ ſanatõe ſurdi ⁊
muti. In cẽſus ſolutõne Mat. xvij. Et in pedũ
ablutõe Io. xiij. In itinerãdo ſuꝑ azellũ Mat.
xxj. In paſſiõe hũiliauit ſeip̃m ad phil̄. ij. Hu-
miles piſcatores elegit. Tertõ ꝯmẽdatur humi
litas ex vtilitate eius.

¶ De fructibꝰ humilitatis. §. iiij.

Prĩo quidẽ deo et hoĩbꝫ placꝫ ⁊ redolꝫ Cant. j.
Cũ eẽt rex ĩ accubitu ſuo. nardꝰ mea dedit odo
rẽ ſuũ. Nardus ꝓp̄t ſui ꝑuitatẽ ſig̃t humilitatẽ.
herba ip̄a ẽ. Secũdo orões facit deo acceptas
p̃s. Reſpexit in orõeꝫ hu. iudith. ix. Hũiliũ et
mãſuetoꝝ ſꝑ tibi placuit deꝑcatõ. Tertõ fac̄ ho
minẽ liberari a malo culpe. ⁊ a malo pene. p̃s
Hũiliatꝰ ſũ et libe. me. iij Re. xxj. Nõne vidiſti
achaab hũiliatũ corã me ⁊c̃. Antiq̃ cõit̄ in ſi-
gnũ hũiliatõis ad placãdũ dñm ĩponebãt ci-
nerẽ ſuꝑ capita ſua. ⁊ induebant̄ aliqñ cilitio.
Sic legit̄ de Iudith đ ioſue de niniuitis. Quar
to hũilitas hoĩem tꝑalr̄ exaltat. j Re. xv. Nõne
cũ eſſes ꝑuulꝰ in oculis tuis: caput tribubꝫ iſrl̄
ꝯſtitui te. dictũ fuit ſauli q̃ abſcõderat ſe electꝰ
in regẽ. Moyſes hũilis vt ꝑꝫ in excuſãdo ſe ab
eũdũ ad pharaonẽ: factꝰ ẽ dux ꝑp̄li. Hũil̄ Hie-
remias q̃ dicebat a a a dñe deꝰ ⁊c̃. ꝯſtitutꝰ ẽ ſuꝑ
gẽtes ⁊ regna. Dđ mĩmꝰ int̄ fr̄es vngit̄ in regẽ
j. re. xvj. Quĩto ĩducit ad gl̄iam Iob. xxij. Qui
hũiliatꝰ fuerit erit in gl̄a Lu. xiiij. dr̄ ĩ ꝑabola

Recũbe in nouiſſio loco ⁊c̃. tunc erit tibi gl̄ia.
Sexto dei apparitõe ſeu angeloꝝ facit dignum
Geñ. xviij. Abrahe ĩ ꝯualle morãti apparuer̄t
tres viri. i. angeli. Septĩo ad ſapiãꝫ ĩtroducit
puer. xj. Vbi hũilitas ibi ẽ ſapĩa Mat. xj. Re-
uelaſti ea ꝑuul̄ Gre. ĩ paſto. Pupilla ocl̄i nigꝛ
videt. Albuginẽ patiẽs nihil vidꝫ. qꝛ hũane co
gitatõis ſẽſus dũ ſe ſtultũ ꝑcꝫ orẽq; intelligit:
ꝯgnitõeꝫ ĩtime claritatis apprehẽdit. Si aũt cã-
dorem ſapĩe aut iuſticie ſibi attribuit. a luce ſe
ſuꝑne claritatis excludit. di. xlviij. hinc etenĩ.
Exẽplũ in vitiſpatꝝ de illo q̃ ꝑ ieiuniũ. vij. eb-
domadaꝝ ñ potuit hr̄e declaratõeꝫ de q̃dã du-
bio ſcp̄ture ſacre. Sꝫ cuꝫ cepit ire ad alios int̄-
rogãdũ. apparuit ei angelꝰ: declarãs. Octauo a
laq̃is tẽptatõnũ liberat. Vñ Anthonio excla-
mãti. O q̃s iſtos euadet laq̃os q̃bꝫ mũdũ vide-
rat plenũ ſe ꝯnectẽtibꝫ. dictũ fuit ſola hũilitas
Nono hũilitas nutrix ẽ dilectõis. vt dic Criſ.
ſicut cinis ꝯſuat ignẽ. ita hũilitas dilectõem ⁊
alias ṽtutes Gre. Perijt oẽ qđ agit̄. ſi ñ caute
in hũilitate cuſtodit̄. In hꝰ figurã oĩa vaſa que
oñdit ⁊ thezauros ezechias oratoribꝫ r̄gis ba-
bilonis aſportauit poſtea ⁊ ꝑdidit. Decĩo đ ho
ſte inferni mirabil̄r triũphat. Figurat̄ ei ꝑ fũ
dã ꝑ quã lapidibꝫ dđ occidit goliã. In vitiſpa.
dixit diabolꝰ machario. q᷑ ſola hũilitas vince-
bat eũ. Vndecĩo pacẽ fecit Greg. Pacẽ illã fa
cit hũilitas. q̃ ſibi q̃ſq; ſuꝑiorẽ aliuꝫ arbitrat̄.

¶ Titu. v. de iuſticia. De iuſticia ĩ generali. c. j.

POſtq̃ de prudẽtia in tellectũ practicũ di-
rigẽte. ⁊ fortitudĩe ⁊ tꝑantia q̃
regulãt appetitũ ſẽſitiuũ dictũ
ẽ. Cõſeq̃nt̄ dicẽdũ reſtat de iu
ſticia q̃ volũtatẽ rectificat. Scie. ꝑmo q᷑ iuſti-
cia ſm Tho. in. iij. diſ. xxxiij. q. j. tripl̄r dr̄ ꝑut
no. phs in. v. eth. Vno mõ ꝑut ĩportat quendã
ſtatũ rectitudĩs in hoĩe q̃tũ ad ꝑtes ipſius ꝑut
ſ. aliq̃ ꝑs aĩe ſuo ſuꝑiori ſubdit̄. ſiue ipi deo ſi-
ue alij ꝑti hoĩs. Et hãc iuſtitiã noĩat phs me-
thaphoricã. eo q᷑ diuerſe ꝑtes hoĩs ꝯputant̄ q̃ſi
diuerſe ꝑſone. Hec aũt rectitudo ꝑ qđlibet pcc̄m
tollit̄. ⁊ ꝑ grãm repat̄. Vñ hec iuſticia etiã vir
tus generalis dr̄ inq̃tũ includit oẽs ṽtutes. nõ
quidẽ ꝑ modũ totiꝰ vniuerſal̄ ſic iuſticia lega-
lis: ſꝫ generalis dr̄ ꝑ modũ totiꝰ itegl̄is. Et ad
hãc iuſticiã motꝰ dr̄ iuſtificatõ. q̃. ſ. impiꝰ đ pec
catore ꝑ grãm fit iuſtꝰ. Vñ diffinit̄ iuſtificatõ
q᷑ eſt remiſſio pccõꝝ ⁊ ꝯſumatõ bonoꝝ opm. i.
infuſio habituũ ṽtutũ. ¶ Secũdo mõ dr̄ iuſti-
cia ꝑut ẽ nomẽ generale ad oẽs ṽtutes. ſm qđ
actꝰ eaꝝ ordinat ad bonũ ꝯmũe. ſm directõeꝫ
legis. Et de hac dic phs. q᷑ iuſticia eſt oĩs ṽtus.
Iõ enĩ dr̄ generalis. q̃ꝛ ꝑ q̃ndã cãlitatẽ. ſm qđ
ꝑ legis ĩperiũ ordinat ad bonum ꝯmũe. ñ ſolũ
actũ iuſticie ꝑticularis: ſꝫ etiã actꝰ aliaꝝ ṽtu-
tũ. Nã p̃cepit actũ tꝑantie ⁊ ordinat ad bonum
ꝯmũe: puta cũ lex mãdat vt nullꝰ adulterium
ꝯmittat. Simil̄r actũ fortitudĩs in bonũ ꝯmune

reducit. cū ꝓcipit ꝙ milites deſerāt aciē. nec arma ꝓ̄iciāt et h'. Qḋ declarās Tho. ſcḋa ſcḋe. q. lviij. ſic dicit. Juſticia ordinat hoīem in ꝯparatōne ad aliū. Et hoc pt̄ eſſe dupl'r. Uno modo ad aliū ſinglarit̄ ꝯſideratū. Alio mō in ꝯmūi ſm̄ qḋ ille q̄ ſuit cōitati: ſuit oībꝫ hoībꝫ qui ſub illa cōitate ꝯtinent̄. Ad vtrūqꝫ ſe pt̄ hr̄e iuſticia ſm̄ ꝓpriā rōnē. Nā oēs qui ſub aliq̄ cōitate ꝯtinent̄. ꝯparātur ad cōitatē ſicut ptes ad totū. Pars aūt id qḋ ē totius ē. Un̄ ⁊ qḋlibꝫ bonum ptis. ē ordiabile ad bonū toti'. Scḋm igr̄ hoc bonū cuiuſlibet ṽtutis. ſiue ordinātis hoīeꝫ ad ſeipm̄. ſiue ordinātis ad aliq̄s alias pſōas ſingulares: ē referibile ad bonū ꝯmūe. Et q̄tum ad hoc dr̄ eſſe ṽtus generalis. ad qḋ ordinat̄ iuſticia. Et ſm̄ hoc actus oīm ṽtutū ad iuſticiaꝫ pūt ptiñe. ſm̄ ꝙ ordināt hoīeꝫ ad bonū ꝯmūe Et qꝛ ad legē ptinet ordiare in bonū ꝯmūe. Jḋ iuſticia p̄dicto mō generalis dr̄ iuſticia legalis qꝛ p eā hō ꝯcordat legi ordināti act' oīm ṽtutū in bonū ꝯmūe. ¶ Tertō mō dr̄ iuſticia ꝓut ē ṽtus ſpālis. eq̄litatē ꝯſtituēs in ꝯmutatōibꝫ ⁊ diſtributōibꝫ ꝯmūicabiliū bonorū. q̄ ſūt nccīa in vita. hec Tho. Et de iſta nūc agit̄. q̄ ē vna ḋ cardinalibꝫ. ⁊ p̄cellit oēs morales duplici rōne ſm̄ tho. ſcḋa ſcḋe. Primo ex pte ſubiecti. qꝛ iuſticia ē in nobiliori pte aīe. i. appetitu rōnali. ſ. volūtate. Alie ṽo. i. fortitudo et tpantia ſūt in appetitu ſenſitiuo. ad quē ptinēt paſſiones q̄ ſūt materia dictaꝝ ṽtutū. Secūda rō ē ex pte obiecti. Nā alie ṽtutes laudāt̄ ſm̄ bonū ipi' ṽtuoſi. Juſticia aūt ſm̄ ꝙ q̄s bn̄ ſe hꝫ ad aliū. Et no. ꝙ in ſcptura ſac̄ ꝯmūit̄ accipit̄ p̄mo mō dicta

¶ Nota ꝙ iuſticia prout eſt .§. j.

ṽtus ſpālis diſtincta a ceteris. ſe hꝫ vt totū inteḡle. Et ſic ptes eius ſūt declinare a malo ⁊ facere bonū. Eſt etiā totū vniuerſale. et ptes ei' ſubiectiē (q̄ ſūt ſpēs eius) ſūt iuſticia ꝯmutatiua ⁊ iuſticia diſtributiūa. Eſt et totū pricipale. Et ſic ptes ei' ſūt q̄ dicunt̄ ṽtutes ānexe. Religio. pietas. obſuātia q̄ includit obiam. Ueritas. grā. ſeu g̃titudo. vindicatō. libalitas. affabilitas ſeu amicitia. de q̄bꝫ oībꝫ aliq̄d breuiter dicendū. ¶ Sciēdū de ptibꝫ iuſticie inteḡlibꝫ. ꝙ cū ſit iuſticia general' ⁊ iuſticia ſpālis vt dictū Ad iuſticiā generalē ptinꝫ facē bonū debitū ī ordine ad ꝯmūitatē vel ad deū. Et vitare malū oppoſitū. ſ. ꝯmūitati vel deo. Sꝫ iuſticia ꝓut ē ṽtus ſpālis r̄ſpicit bonū ſub rōne debiti ad ꝓximū. Et ſm̄ hoc ad iuſticiā ṽtutē ſpālē. ptinꝫ facere bonū ſub rōne debiti in ꝯpatōe ad ꝓximū et vitare malū oppoſitū qḋ ē nociuū ꝓximo. Et ſm̄ hoc declinare a malo ⁊ facē bonū ſunt ptes iuſticie ſpālis. Ad iuſticiā eīm ptinet eq̄litateꝫ ꝯſtituere in his q̄ ſūt ad alteꝝ. Eiuſdē aūt ē cōſtituere aliq̄d. ⁊ illḋ ꝯſtitutū ſuare. Conſtituit aūt eq̄litatē iuſticie in faciēdo bonū. i. reddēdo alteri qḋ ſibi debet̄. Cōſuat aūt eq̄litatē iuſticie iā ꝯſtitutē declinādo a malo. i. nullū nocumētū ꝓximo inferendo. Et nota ꝙ hic declinare a malo ſm̄ qḋ ponit̄ ps iuſticie. n̄ dicit purā negatōem q̄ ē nō facē malū. Hoc eīm n̄ meret̄ palmā: ſꝫ tm̄ vitat penā. Sꝫ īportat motū volūtatis repudiātis malū. vt ipm̄ nomē declinatōis īportat. Et hoc ē meritoriū. p̄cipue qn̄ aliquis impugnat̄ vt malū faciat ⁊ reſiſtit. Itē facere bonū ē act' ꝯpletiu' iuſticie ⁊ q̄ſi ps p̄ncipalis ei'. Decliare aūt a malo ē act' impfectꝰ: et ps ſecūdaria. ¶ Itē nota ꝙ oē pcc̄m aut ē trāſgreſſio. aut cōmiſſio. Et trāſgreſſio oppoit̄ illi pti iuſticie q̄ ē declinare a malo. Omiſſio aūt alteri pti. ſ. facē bonū. Aliqn̄ tn̄ trāſgreſſio large ſumit̄ p omi pcc̄o. includendo etiā ꝯmiſſionē. Et ſic ſūit Amb. cū diffiniēdo pcc̄m: dicit. ꝙ trāſgreſſio legis diuie ⁊c̄. Pro c' declara. dic tho. ſcḋa ſcḋe. q. lxxix. ꝙ nomē trāſgreſſiōis a corporalibꝫ motibꝫ ad morales actus deriuatuꝫ ē. Dr̄ aūt aliq̄s ſm̄ corpalē motū trāſgredi. ex eo ꝙ trāſgredit̄ terminū ſibi p̄fixū. Termin' autē p̄figit̄ hoī vt vltra n̄ trāſeat in moralibꝫ p p̄ceptū negatiuū. Et iḋ trāſgreſſio ꝓprie dr̄ ex eo ꝙ q̄s trāſgredit̄ p̄ceptū diuinū. qḋ quidē materialit̄ pt̄ eē ꝯmūe omībꝫ ſpēbꝫ pcc̄oꝝ. qꝛ p quālibꝫ ſpēm pcc̄i mortalis. hō trāſgredit̄ aliq̄ḋ p̄ceptū diuinū. Sꝫ ſi accipiat̄ formalit̄ ſm̄ hāc ſpāleꝫ rōnē qḋ eſt facere ꝯ̄ p̄ceptū negatiuū. ſic ē ſpāle pcc̄m dupl'r. Uno mō ſm̄ qḋ oppoit̄ ad genera pcc̄orū oppoſita alijs ṽtutibꝫ. Sic eīm ad ꝓpriā rōnē iuſticie legalis ptinet attendere ad debitū p̄cepti. ita ad ꝓpriā rōnē tranſgreſſionis ptinet attendere ꝯ̄ptū p̄cepti. Alio mō ſm̄ ꝙ diſtinguit̄ ab omiſſione q̄ ꝯ̄riat̄ p̄cepto affirmatiuo. ¶ De omiſſiōe nota ſm̄ Tho. vbi ſup. ꝙ īportat omiſſio p̄termiſſionē boni ḋbiti. Bonū aūt ſub rōne debiti ꝓprie ptinet ad iuſticiā ad legalē quidē ſi debitū accipiat̄ in ordīe ad legē dei ſeu diuinā vel hūanā. Ad ſpālem aūt iuſticiā ſm̄ qḋ debitū ꝯſiderat̄ in ordīe ad ꝓximū vn̄ eodē mō q̄ iuſticia ē ſpālis ṽtus. ⁊ omiſſio ē ſpāle pcc̄m. diſtinctum a pcc̄is. q̄ oppoit̄ alijs ṽtutibꝫ. Eo ṽo mō q̄ facē bonuꝫ cui opponitur omiſſio. ē q̄daꝫ ps iuſticie diſticta a declinatōe mali cui oppoit̄ trāſgreſſio. etiā omiſſio a trāſgreſſione diſtiguit̄. Et nota ꝙ omiſſio n̄ ē originale: ſꝫ actuale pcc̄m. n̄ ꝙ hēat aliquē actuꝫ ſibi eēntialē: ſꝫ ſm̄ qḋ negatō act' reducit̄ ad gen' actus. Et ſic n̄ agē accipit̄ vt q̄ḋdā agē boni debiti ad qḋ q̄s tenet̄. Et qꝛ nullus tenet̄ ad īpoſſibile. iḋ nullus peccat pcc̄o omiſſiōis ſi n̄ facit qḋ nō pt̄. ¶ Itē nota ꝙ ſic pcc̄m trāgreſſionis oppoit̄ p̄ceptis negatiᷦ. ita pcc̄m omiſſionis affirmatiᷦ q̄ ptinēt ad faciēdū bonū. Affirmatiūa aūt p̄cepta n̄ obligāt ad ſp: ſꝫ ad tp̄s determinatū. et p illo tp̄e q̄ q̄s hꝫ aliq̄d facē et n̄ facit: pcc̄m omiſſionis īcipit eē. ⁊ n̄ a cā ſua ¶ Itē ſciēdū ꝙ cū pcc̄m tāto ſit g̃uius quāto magis diſtat a ṽtute. Obmiſſio aūt opponatur ṽtuti iuſticie negatiue. Trāgreſſio ꝯ̄ria q̄ ē maxime diſtātie. iḋ g̃ui' ē pcc̄m trāſgreſſio q̄ obmiſſio (ceteris pibꝫ) ſic īferre ꝯtumeliā pntibꝫ qḋ ē trāſgreſſio. ē g̃uius q̄ nō honorare qḋ eſt

obmiſſio. Et ſumēdo ꝓprie trāſgreſſionē ⁊ ꝯmiſ
ſionē. ſ. put ſē ꝯ ꝑcepta ſic ſē mortalia. Sȝ lar
ge ꝑ his q̄ ſūt ꝑter ꝑcepta ñ ꝯ. ſic ſūt venialia. Et
nota ꝙ oīa ꝑcepta decalogi ſē ꝺ actibꝫ iuſticie

Deinde vidēdū eſt de dif// .§.ij.
finitōe iuſticie. Et qūo ſit nccīa ciuitati ⁊ ciui
bus de ꝑncipijs ei⁹. ⁊ de mltiplici mō ꝑncipādi
Ad habendū aūt diffinitōez iuſticie videndū ē
qd ꝑportȝ nomē ei⁹. Nā frequēt ex ſignificatōibꝫ
noīm a q̄bꝫ ipoñr. deuenim⁹ in cognitōnem re
rū. Videt aūt iuſticia ſm nomē quādā importare
eq̄litatē. Vñ vulgarit ea q̄ adeq̄nt dicūt iuſta
ri. Eq̄litas ſp ē ad alterū. q2 nihil ſibimet ē eq̄le
Oȝ g̊ ꝙ int alterū ⁊ alterū eq̄litas ōſet. Erit g̊ iu
ſticia ōt⁹ adequās vnū cū altero. Hoc aūt fit dū
opatōes ⁊ res exteriores q̄ pñt in vſū hoīs ve
nire. ⁊ in q̄bꝫ hoīes ſibinuicē ꝯmūicāt ōbite or
dināt. Ex q̄ pȝ materia circa quā iuſticia ōſat
ſ. opatōes ⁊ res int hoīes ꝯmūicabiles. q̄r ipa
ē rctificatia ⁊ ordiātia. Ex hoc pȝ ei⁹ eminētia
ad alias ōtutes morales. q̄ hoīez tm̄ ꝑficiūt in
eis. q̄ ꝯueniūt ei ſm ſeipm. Fortitudo eñ hoīez
ꝑficit in ſeipō. dū timores ⁊ audatias rectificat
tꝑantia ꝯcupias. ⁊ ſic de alijs ōtutibꝫ. q̄ hñt in
teriores paſſiones modificare. Juſticia ōo ho
minē ꝑficit in ordine ad aliū. dū ab vno q̄ pl⁹
iuſto hȝ: accipit. ⁊ alteri q̄ min⁹ iuſto hȝ: ṙbuit
Vel qñ diuerſa diuerſ ꝓportōnabilr ſm merita
diſtribuit. Et ſic ſp int ōrſos eq̄litatez ꝯſtituit.
Pȝ g̊ ꝙ iuſticia ē diffiniēda ex actu ṙddēdi ius
ōbitū vnicuiqȝ. Sȝ ad hoc ꝙ act⁹ iſte ſit ōtuoſ⁹
ncce ē ꝙ ꝑcedat ex hītu et bona diſpoſitōe mē
tis. Erit g̊ iuſticia hīt⁹ volūtatis ſiue bona q̄
litas mētis: ius ſuū vnicuiqȝ tribuēs. Et ad hoc
ꝯcurrit fere ſētētio oīm diffiniētiū iuſticiā. Di
cit eñ iuriſꝑitus. ꝙ iuſticia ē ꝯſtās et ꝑpetua
volūtas ius ſuū vnicuiqȝ tribuēs. vbi potentia
ꝑ hītu ponit. Vñ iuſticia dr̄ volūtas. i. volūta
tis hītus. Et ad hoc ꝙ iſte hītus ſit ōtutis. ñ dȝ
q̄s hrē ꝓpoſitū ad horā. ſ. ad tꝑs opādi iuſticiā
ſȝ ꝑpetuo. alioq̄n ñ eſſȝ iuſtus. vñ ſm phm. ij.
ethi. int alia q̄ req̄rūt ad actū ōtutis ponit. ꝙ
opet imobilr. vbi ōſignt act⁹ firmitatē. q̄tū ad
ꝓpoſitū qd dȝ hrē opans ꝑ ōtutē. Pōt g̊ ꝑdcta
diffinitō iuris ad formā ſic ṙduci. Juſtia ē hīt⁹
volūtatis ſm quē aliq̄s firmo ⁊ ꝯſtanti ꝓpoſito
ius ſuū vnicuiqȝ tribuit. Ad hāc etiaȝ reducit
diffinitō quā pōit Macrobi⁹: dicēs. ꝙ iuſticia
ē vnicuiqȝ ſuare qd ſuū ē. Jſido. aūt eā ſic deſcri
bit. Juſticia ē ordo ⁊ eq̄litas. q̄ hō cū vnaq̄qȝ re
bñ ordinat. Tul. aūt in. j. reth. ſic eā deſcribit
Juſticia ē hītus aīmi ꝯmūi vtilitati ſuata. ſuā
vnicuiqȝ tribuēs dignitatē. Cōpletiſſie aūt eam
diffinit Amb. in li. de offi: dicēs. Juſticia ē que
vnicuiqȝ qd ſuū ē: ṙbuit. alienū ñ vēdicat. vtili
tatē ꝓpriā negligit. vt cōem eq̄litatē cuſtodiat.

De duabꝫ ſpēbꝫ iuſticie videlicȝ ꝯmutatiua
et diſtributiua. Capitulum. ij.

POſt aſſignatōnē partiū
integraliū iuſticie ⁊ diffinitōnū ei⁹
Nūc vidēdū ē de ptibꝫ ſubiectiuis. ſ. ꝯmutatiā ⁊
diſtributiā. Cū igr̄ iuſticia ꝑticularis de q̄ nūc
loq̄mur. ṙſpiciat aliquā ꝑuatā ꝑſonaȝ. q̄ ꝯpat
ad cōitatē ſic ꝑs ad totū. pt duplex ordo attēdi
ad aliquā ptē. Un⁹ quidē ꝑtis ad ptē. cui ſilis ē
ordo vnius ꝑuate ꝑſone ad aliā. Et hūc ordiēz
hȝ dirigē q̄dā iuſticia q̄ a phō dr̄ ꝯmutatiā. Cō
ſiſtit eñ in his q̄ ꝑ q̄ndā ꝯmutatōnez hñt fieri
int duas ſinglares ꝑſonas adinuicē. vtȝ in em
ꝑtōnibꝫ. venditōibꝫ. locutōnibꝫ. ⁊ q̄buſcūqȝ alijs
pactionibꝫ. intueniētibꝫ int vnū hoīem ⁊ aliū.
Et hec q̄dē iuſticia ꝯſtituit eq̄lē ariſmetricum
inq̄tū adeq̄re oȝ rē rei. vt quāto iſte plus hȝ q̄
ſuū ſit. tātūdē reſtituat ei c⁹ ē min⁹ hñti. Alius
aūt ordo attēdit totius ad ptes. cui ſilis ē ordo
cōis laycalis vel alic⁹ ꝑncipis vicē cōis gerētis
ad ſinglares ꝑſonas. Et hūc ordinē hȝ dirigē
q̄dā alia iuſticia q̄ dr̄ diſtributiā. ꝑ quaȝ bona
cōia diſtribuūt. vt honores. ⁊ alia h⁹. vt expe
dit vnicuiqȝ ſm ꝓpriā dignitatē. Et hec q̄dē iu
ſticia ꝯſtituit eq̄le geometricū. qd ñ ē accipiē
dū ſm eandē quātitatē: ſȝ ſm ꝓportōz. Cū eñ bo
na cōia eq̄lia ñ ſint. nec ciues eq̄les eē oēs poſ
ſint. ſi ꝑnceps vel hi q̄ rēpublicā regunt ꝺ rebꝫ
ꝯmunibꝫ oībꝫ eq̄lr ꝓuiderēt. ꝯfuſio maxia ac
ciderēt. ⁊ toti⁹ politie ordo ꝑiret. Talis eñ eq̄li
tas ſūma eſſȝ ineq̄litas. ſi merita diuerſorū ſm
ordinē ꝓportōnis nō attēderētur. Dȝ g̊ qui ꝑeſt
ꝯmunitati diligēter attēdere ꝯditōes ꝑſonarū.
et honorū ꝯmuniū q̄litates. Quibꝫ inſpectis ⁊
adinuicē ꝯpenſatis. debet ea ꝓportionabilit di
ſtribuē. vt ſicut vna ꝑſona aliā excedit. ita etiā
illud qd vni tribuit debet excedere id quod al
teri exhibet. Non eñ equalibꝫ honoribꝫ hono
rādi ſūt plebei ⁊ optimates. cū iſti maiorē ꝑnci
patuȝ teneāt in republica. maxime in his q̄ ad
defenſionē ⁊ gubnatōem eius ꝑtinēt. Et ſic pȝ
duas eſſe iuſtitias. Cōmutatiuā ꝑ quā ſubditi
dirigūtur in his. q̄ fiūt per mutuas ꝯmutatōs
rerū venaliū. Et diſtributiuā. ꝑ quā q̄ ꝑeſt. diri
gitur in rite diſtribuēdo bona ꝯmunia ſubdito
rū q̄litate ſuata. Pro h⁹ maiori declaratōne
circa iuſticiā ipam ꝑticularē. ſeu ōtutē cardi
nalē. ſciēdū ſm tho. ſcda ſcde. q. lxj. Q2 iuſticia
ꝯſiſtit circa quaſdā operatōes exteriores. ſ. di
ſtributōez et ꝯmutatōez. q̄ q̄dē ſūt vſus q̄rūdā
exteriorū vel rerū vel perſonarū vel operū. Rerū
q̄dē ſic cū aliq̄s aufert alicui rē ſuā vl ṙſtituit.
Perſonarū ſic cū aliq̄s in ꝓpria perſona alteri
iīuriā facit. percutiēdo eū. aut ōbis ꝯtumeliā
do. Vel etiā cū irreuerētiā exhibȝ. Operū ſic cū
aliq̄s iniuſte exigit vel alteri reddit aliq̄d op⁹.
Si g̊ accipiātur vt materia vtriuſqȝ ōtutis. ea
quorū operatōes ſunt vſus. eadem ē materia di
ſtributiue et ꝯmutatiue iuſticie. Naȝ et res di
ſtribui pñt et ꝯmunicari ab vno in alios. Eſt
etiā et quedā diſtributio laborioſorū operū ⁊ re
cōpēſatō. Si aūt accipiāt vt materia vtriuſqȝ
ōtutis actōes ipe ꝑncipales. q̄bꝫ vtimur ꝑſōis
rebꝫ. et opibꝫ. ſic īuenit vtrobiqȝ alia materia.
Nā diſtributiā iuſticia ē diſtributōis directiā.

Et ↄmutatiua ē directiua ↄmutationū q̄ attendi pn̄t int̄ duas ꝑſonas. Cōmutationū aūt q̄dā ſūt inuolūtarie et quedā volūtarie. Et inuoluntarie quidē qn̄ q̄s vtit̄ re alteriꝰ. ꝑſona vl' ope eo inuito. Q̄d q̄dē ↄtingit qn̄qꝫ occulte ꝑ fraudē. qn̄qꝫ manifeſte ꝑ violentiā. vtrūqꝫ aūt ↄtingit aut in rē aut in ꝑſonā. Et ſi in ꝑſonaꝫ. aut ꝓpriā aut ↄiunctā. Et in rē quidē. ſi q̄s accipit rē alterius occulte: vocat̄ furtū. ſi manifeſte: vocat̄ rapina. In ꝑſonā aūt ꝓpriā vel q̄ntū ad ipam ↄſiſtētiā ꝑſone. vel q̄tū ad dignitatē eiꝰ. Si q̄ntū ad ↄſiſtētiā ꝑſōe ſic ledit̄ aliq̄s occulte ꝑ doloſā occiſionē vel ꝑcuſſionem vel veneni exhibitōem. Māifeſte vt ꝑ manifeſtā occiſionē vel ꝑcuſſionē vel incarceratōem vel mutilatōꝫ Q̄tum aūt ad dignitatē ꝑſone ledit̄ q̄s occulte ꝑ falſa teſtionia et detractōes. quibꝫ alicui aufert̄ fama ſua. Manifeſte aūt ꝑ accuſatōem in iuditio vel ↄuitiatōem. Q̄tū aūt ad ꝑſonā ↄiūctā ledit̄ q̄s in vxore vt in pluribꝫ occulte per adulteriū. In ſuo cū aliq̄s ſuū ſeduc̄ vt a dn̄o diſcedat. ⁊ hoc etiā māifeſte fieri p̄t. Et eadem rō ē de alijs ꝑſonis ↄiūctis. in q̄s pn̄t oībꝫ modis īiurie circa has ꝑſonas exerceri. Tn̄ qꝛ ſeruus ē poſſeſſio quedā dn̄i: refert̄ hoc ad furtū Volūtarie aūt ↄmutatōes dicunt̄. qn̄ aliq̄s volūtarie trāſfert rē ſuā in alteꝝ. Et ſi quidē rem ſuā ſimpl'r trāſfert in alterū abſqꝫ debito. ſic in donatōne. nō ē actus iuſticie: ſed liberalitatis. Intātū aūt ad ↄmutatōem ſeu ↄmutatiuā iuſticiā volūtaria trāſlatio ꝑtinet. inq̄tū ibi aliquid ē d̄ rōne debiti. Q̄d quidē ↄtigit multipl'r Vno mō qn̄ q̄s ſimpl'r trāſfert rē ſuā in alterū ꝑ recōpenſatōe alterius. ⁊ ſic ē ↄmutatō ⁊ venditō. Alio mō cū q̄s tradit rē ſuā alteri. ↄcedēs ei vſū rei cū d̄bito recuꝑandi rē. Et ſi q̄dē g̃tis ↄcedit vſū rei: vocat̄ vſufructꝰ in rebꝫ. q̄ aliq̄d fructificāt. vel ſimplex mutuū. vl' accomodatū in his q̄ nō fructificāt. ſic denarij. vaſa. et hꝰ. Si vō nec ipē vſus g̃tis ↄcedit̄: vocat̄ locatio et ↄditio. Tertō mō tradit aliq̄s rē ſuā vt recuꝑandā. nō rōne vſus: ſꝫ rōne ↄſuatōis ſicut in depoſito. Vel rōne obligatōnis ſicut cū q̄s rem ſuā pignori obligat. ſeu cū q̄s ꝓ alio fideiubet. In oīm̄bꝫ aūt his actōibꝫ volūtarijs vel inuolūtarijs. ē eadē rō accipiēdi mediū. ſm̄ eq̄litatē recōpenſatōis. et iō oēs iſte actōes ꝑtinēt ad vnā ſpēm iuſticie. ſ. ↄmutatōis. hec oīa Tho.

¶ Et nota q̄ in ↄmutatōibꝫ inuolūtarijs repeꝛiūtur diuerſe ſpēs pc̄toꝝ. que hn̄t ꝓpria noīa et ꝑtinent oīa ad iuſticiā. videlꝫ furtū. rapina. homicidiū. bn̄fitiū. incarceratō. mutilatō. verberatio. falſa accuſatō. detractō. deriſio. contumelia. ſuſurratō. maledictō. adulteriū ⁊ hꝰ. De quibꝫ oīm̄bꝫ hēs ſup̄ in. ij. pte. Et hec oīa reducunt̄ ad iuſticiā ↄmutatiuā. ꝑ recōpēſatōꝫ iniurie ⁊ dāni. ab eo q̄ fecit ei cui fecit. et bono ↄmuni q̄d leſit. que recōpenſatio d̄r reſtitutio ſeu ſatiſfactio. Et d̄r in. v. ethi. iuſtū ↄ̄ paſſum q̄d etiā in ↄmutatōnibꝫ volūtarijs d̄r eſſe iuſtū ↄ̄ paſſum. Et d̄r ↄ̄ paſſū ſm̄ Tho. ex eo q̄ recōpēſatō fit ſm̄ equalitatē. vt. ſ. paſſio recōpēſata ſit eq̄lis actōni. Nō aūt ſp̄ eſſet eq̄lis. ſi idem ſpecie aliq̄s pateret̄ q̄d fecit. Nā ſi q̄s ꝑcuteret ꝑncipē. ſi n̄ tm̄ ipē repcuteret̄: ſꝫ qꝛ maior eēt actio q̄̄ paſſio. et nō eq̄lis. Et iō nō ſolū ꝑcutit̄ ſꝫ multogꝰius punit̄. Sil'r cū q̄s aliū inuolūtariū in re ſua dānificat. ſi ſolū puniret̄ etiam iuditio q̄ reſtitueret rē ablatā: maioꝛ eſſꝫ actō q̄̄ paſſio. qꝛ ipē nō ſuſtinēt dānū ſicut ipē intulit. Vn̄ punit̄ vt rē multiplicitꝰ reſtituat. qꝛ dānificauit etiā nō ſolū rē ꝑuatā: ſꝫ etiā rē publicā. tutele ſecuritatē infringēdo. Sil'r in ↄmutatōibꝫ volūtarijs ſi ſimpl'r daret̄ vna res ꝓ altera indr̄nter eſſet aliq̄ ineq̄litas mag̃. qꝛ vna ē multomaioꝛis valoꝛis. Et iō oꝫ ſm̄ q̄ndā ꝓportionatā mēſuratōem adeq̄re paſſionē actōni in ↄmutatōibꝫ. In iuſticia aūt diſtributiua nō hꝫ locū iuſtū ↄ̄ paſſū. ex eo qꝛ in iuſticia diſtributiua nō attēdit̄ eq̄litas ſm̄ ꝓportōem rei ad rē vel paſſionis ad actōeꝫ. Vn̄ d̄r ↄ̄ paſſum ſꝫ ſm̄ ꝓportionalitatē reꝝ ad ꝑſōas. De ↄmutatōibꝫ volūtarijs. ſ. emptōe. vēditōe. ꝑmutatōne. mutuo. accomodato. depoſito. pignoratōe. locatōe ⁊ ↄductōe. fideiuſſione. Et q̄uō ſit iuſta vel iniuſta. Et de vſura q̄ in his ↄmittit̄ hēs ſup̄. in. ij. pte. ti. j.

¶ De iuſticia diſtributiua. Ca. iij.

De iuſticia diſtributiua.

Nota q̄ actus eius ē in debita collatōne offitioꝝ ⁊ bn̄fitioꝝ tpalium ⁊ eccl'iaſticoꝝ. Et adminiſtratione ſeu diſpēſatōe ſacroꝝ ⁊ bonoꝝ terrenoꝝ eccl'ie vel ↄmūitatis. Secūdo in exhibitōe ↄgrua reuerētie honoꝝ. Tertō in recta executōne iuditioꝝ. Et in q̄libet hoꝝ ſi iniuſte fiat. p̄t interuenire. Vitiū q̄d d̄r acceptio ꝑſonaꝝ. de q̄ ſup̄ in ij. pte. Et de iuſticia q̄ fit ex pte iudicis vel aduocati. vel teſtis. vel rei. vel accuſatoꝛis. habes ſup̄. in. iij. pte. ti. vj. et. ix. ꝑ totum.

¶ Q̄tū ad collatōem benefitōꝝ ⁊ honoꝝ. §. j.

Eſt ſcit̄. ſm̄ tho. ſc̄da ſc̄de. q. lxiij q̄ duplex ē datio. Vna ꝑtinēs ad liberalitatē. q̄. ſ. g̃tis dat̄ alicui q̄d ei n̄ debet̄. ſic cū aliquib alteri donat̄. Et ibi n̄ hꝫ locū acceptō ꝑſonaꝝ. qꝛ abſqꝫ iniuſticia p̄t q̄s dare de ſuo quātū vult ⁊ cui vult. Et talis ē collatō muneꝝ g̃re ꝑ q̄ aſſumūt̄ pc̄toꝛes a deo. Alia datō ē ꝑtinēs ad iuſticiā. q̄. ſ. alicui dat̄ q̄d ei debet̄. Debēt̄ aūt officia et bn̄ficia his q̄ ſūt melioꝛes ad aliq̄ ꝓ bono cōitatis. Ad q̄d hꝫ attēdere q̄ hꝫ iſta ↄferꝛe. Et q̄uis ſm̄ iura ſufficiat eligē bonuꝫ. nec req̄rat̄ q̄ eligat̄ melioꝛ. Hoc ſm̄ Tho. ē veꝝ in foro iuditiali. q̄. ſ. t'lis electō n̄ p̄t ipug̃ri ſi eſt facta d̄ bono ⁊ n̄ de melioꝛi. Et hoc qꝛ ſi n̄ fieret ſic: oīs electō hr̄et calūniā. Sꝫ q̄tū ad ↄſciaꝫ eligētis nc̄ce ē eligē melioꝛē. vel ſimpl'r vel ſi ↄpatōe ad bonū cōe. Al' ſi ꝑponat̄ minꝰ bonus melioꝛi. i. aptōꝛi ad bn̄fitiū vl' offitiū rōe ↄſangn̄itatis vl' amicitie. hꝰ ꝑtinet ad acceptōem ꝑſonaꝝ. quod

in collatõne ſpũalium ẽ magis rephenſibile. Si
aũt ↄſanguineũ ſuũ ꝑlatus in ↄferẽdo bñfitium
ꝑferret eque bono. nõ videt̃ vitioſũ. niſi rõne ſcã
dali vel exempli qđ inde ſepe trahit̃. Silr̃ ſiquis
habet diſtribuere bona cõitatis vel alic⁹ ſocieta-
tis indigẽtibꝫ. ſi ꝑfert multomin⁹ indigẽtes. ma-
gis indigẽtibꝫ rõne amicitie vel ꝑntele ethni⁹. i.
videt̃ ꝑtiné ad acceptõez ꝑſonaꝝ. Hec⁹ ſi de ſua
ſub̃a vult dare vni et ñ alteri. qꝛ ad illđ ñ tenet̃.
Silr̃ de offitijs cõitatis. qa magis aptis dñt di-
ſtribui. niſi forte magis apt⁹ hr̃etur ſuſpectus đ
aliq̃ nouitate ⁊ h⁹. Sꝫ certe ñ ẽ magis apt⁹ ſi eſt
ꝑturbatiu⁹ boni cõis. Silr̃ ⁊ onera vel opaꝝ ⁊ la
boꝝ vl̃ collectaꝝ ſm debitã ꝓportõez ĩponẽda ſt̃.
Al̃ min⁹ ĩponẽtes maioribꝫ rõne ſtat⁹. q̃ magis
deberẽt ĝuari: ꝑtineret ad acceptõez ꝑſonaꝝ. Et
q̃uo teneant̃ ad ſatiſfactõez hẽs ſup̃ in. ij. ꝑte.

Quantum ad ſecundũ de exhi. §. ij.

bitõne honoꝝ. Nota ſm tho. vbi ſup̃. q cũ honor
ſit qđdã teſtimoniũ de ỽtute eius qui honorat̃.
iđ ſola ỽtus ẽ debita cã honoris. Sꝫ ſciẽdũ q ali
q̃s ꝑt honorari nõſolũ ꝑ ỽtutẽ ſuã ꝓpriã: ſꝫ etiã ꝑ
ỽtutẽ alterius. ſic princeps ⁊ ꝑlati honorãt̃. etiã
ſi ſint mali. inq̃tum gerunt ꝑſonã dei et cõitatis
cui ꝑficiunt̃. Juxta illđ puer. xxvj. Sicut q̃ mit-
tit lapidẽ in aceruũ mercurij. Sic q̃ tribuit ho-
norẽ inſipiẽti. Et eadẽ rõne ꝑntes ⁊ dñi ſũt hono
rãdi ꝓpter ꝑticipatõem ↄditõnis dei. q̃ eſt oĩm pr̃
et dñs. Senes etiã ſũt honorãdi ꝓpter ſignũ ỽtu-
tis. qđ ẽ ſenect⁹. Licꝫ hoc ſignũ q̃nqꝫ deficiat Sa
piẽtie. iiij. Senectus ẽ honorãda ⁊c̃. Diuites aũt
ſũt honorãdi. qꝛ maiorẽ locũ ĩ cõitatibꝫ obtinẽt
Etſi iſto mõ et hac cã tales honorantur magiſq̃
alij. q̃uis ſint mali nõ ẽ vitioſũ. Si autẽ ſolũ in-
tuitu diuitiaꝝ honorent̃: eſſet acceptõ ꝑſonaꝝ.
Silr̃ ſiq̃s citi⁹ vel poti⁹ audiret ↄfeſſionẽ. vel da-
ret alia ſacr̃a diuiti q̃ paupi rõne ↄditõis diui-
tiaꝝ: ꝑtineret ad acceptõez ꝑſonaꝝ. Hec⁹ ſi facẽt
qꝛ credit magis ĩdigẽ vl̃ eẽ ꝑt ita expectare ⁊ h⁹.

Quantum ad tertiũ de execu. §. iij.

tione iuditioꝝ nota ſm tho. q hic etiã hꝫ locum
iuſticia diſtributiua. nõſolũ q̃tũ ad rem iudicatã
qꝛ in iuditõ ꝑt diffiniri nõſolũ q̃lit̃ vn⁹ reſtituat
alteri qđ ab eo accepit. qđ ꝑtinet ad ↄmutatiuã
ſꝫ etiã q̃lit̃ aliquid cõe ſit diſtribuẽdũ in multos.
Sꝫ etiã q̃tuꝫ ad formã iuditij ꝓut. ſ. ipſe iudex in
ipa iuſticia ab vno accipit ⁊ alteri dat. qñ. ſ. rõne
amicitie vel potẽtie alic⁹. dat iniuſtã ſñiam ꝓ eo
vel rõne pauꝑtatis ex ↄpaſſione. qđ ꝑtinet ad ac
ceptõz ꝑſonaꝝ. Vñ dr̃ puer. xviij. Accipe ꝑſonã
in iuditõ nõ ẽ bonũ. Et regl̃a iuris in vj. Jn iudi
tijs ꝑſonaꝝ acceptõ ñ ẽ hñda. Vbi glo. io. an. Si
gnãt ↄtria. di. xl. c. j. Jdẽ. xlv. cũ de⁹. Et. xxiij.
q. j. Qui ↄ pacem. Sol̃. Jn penis defert̃ dignita
ti ⁊ perſone. vt ibi. Jdem in ſedendo ⁊ aſſurgẽdo
vt di. xciij. Et notat̃. iij. q. ix. c. fi. Jn iuditijs vel
ſñia nõ ẽ habẽda acceptio ꝑſonaꝝ vt hic. Jn eis
eñ eſt equalitas ſuãda. Et nota q iuditiũ inter
dũ ponit̃ ꝓ eo qđ ꝑcedit ſñiam vt hic. i. ꝓ exami-
natõne cãe. ij. q. j. Sicut ſñ iuditõ. Jnterdũ ꝓ ↄdẽ
natõne. vt de ↄſe. di. ij. timorẽ. Jnterdũ ꝓ diſcretõ
ne. iij. q. vij. tria. Jnterdũ ꝓ vltima voluntate. de
ſepul. c. penul. hec ibi in glo. Quatuor aũt ꝑſo
naꝝ genera requirũtur in ordinario iuditõ. ſ. iu
dex. actor. reus. et teſtis. Vñ dr̃ extra. de vbo. ſig.
forus. Judex dr̃ q̃i ius dictãs. Jus aũt eo qđ iuſtũ
Actor ſiue accuſator q̃i ad cãm vocãs. Re⁹ a re đ
q̃ impetit̃. Etiã ſi innocẽs ſit. reus dr̃ q̃ accuſat̃.
Teſtis q̃i ſupſtes. Cã dr̃ q̃i a caſu ꝓpẽ materiã de
qua agit̃. Que añ examiatõz dr̃ cauſa. Jn exami
natõe iuditiũ. Jn termiatõe ſñia. For⁹ aũt dr̃ lo-
cus exercendaꝝ litiũ. Eſt aũt duplex for⁹. ſ. ↄſcie
et curie ſeu ↄtẽtioſus. Et iſte duplex qꝛ eccl̃iaſti
cus ⁊ ſecularis. Fori aũt ſm Pe. de pal̃. ñ ſũt mi-
ſcẽdi. qꝛ aliter ꝓcedendũ in vno aliter in alio.

Quatuor aũt modis per. §. iiij.

uertit̃ humanũ iuditiũ (ſm Greg. xvj. q. iij) ſ. ti-
more. amore. cupiditate. et odio. Sꝫ qꝛ de iudici
bus in ꝓceſſu iuditiario ⁊ accuſatore reo ⁊ teſtibꝫ
agit̃ diffuſe in. iij. ꝑte. iđ hic nil vlt̃ de iſta mate-
ria. Sꝫ ibi vide de h⁹. Et de peccatis q̃ in iuditio
ↄmittũtur a predictis perſonis.

Poſt hoc oſtendendũ ẽ iu. §. v.

ſticiã neceſſariã eẽ cuilibet multitudini. Qđ ꝑ-
mo mãifeſtari ꝑt ex ꝑte finis. Et hoc ꝑcipue q̃-
tũ ad iuſticiã legalẽ. Finis eñ q̃ intẽdit̃ in regi-
mĩe ciuitatũ eſt pax. Talis aũt finis corrũpit̃.
dũ iuſticia legis ñ ſeruat̃. Nam cũ oẽs vel mul
ti legẽ que eſt iuſticie legalis ꝑceptiua frangant
et ad ſtatuta ↄmunia nõ attẽdunt: ſed vnuſq̃ſqꝫ
qđ ſibi placet. et bono ꝑuato vtile credit. hoc fa-
cere ſtudet. ordo pollitie ꝑuertit̃. et ſic pax q̃ ſm
Aug. ẽ trãquillitas ordis perit. Eſt ĝ iuſticia ne
ceſſaria ad pacẽ ciuitatis ↄſuãdã. Vñ Jſa. xxxij
dr̃. Erit op⁹ iuſticie pax. Et in ꝑs dr̃. Juſticia et
pax oſculate ſũt. Hoc pulcre oñdit Aug. in. li. đ
ci. dei. introducẽs exẽplũ de alexandro ⁊ pirrata.
vbi dic. q remota iuſticia q̃d aliđ ſũt regna niſi
magna latrocinia. Qđ tñ exẽplũ pleni⁹ ponit̃ in
li. de nugis phoꝝ. Vbi dr̃ cũ pirrata eẽt ↄphẽſ⁹.
⁊ alexãder eũ intẽrogaret q̃re hr̃et mare infeſtum
Rñdit lib̃a ↄtumacia. ꝓpt̃ qđ ⁊ tu orbẽ t̃raꝝ. Sꝫ
qꝛ id facio vno nauigio: latro vocor. et qꝛ tu fa-
cis mag̃ claſſe diceris impator. Secũdo oñdi
ꝑt iuſticiã eẽ multitudĩ ex ꝑte gubnãtis a q̃ diri
git̃. et hoc q̃tũ ad diſtributõez. Videm⁹ eñ q qñ
aliq̃ diuerſa ſub vna ỽtute ↄtinẽt̃. nec ordinant̃
ſm diuerſas ꝓportões: tot⁹ ordo eoꝝ q̃ regũt̃ cor-
rũpit̃ ⁊ diſſipat̃. vt ptꝫ in armonia muſicali. vbi
corde niſi a ỽtute man⁹ ſm eaꝝ diuerſas diſpoſi-
tões ꝓportõnabilr̃ tãgãt̃. ſonitũ ĩordinatũ ⁊ ↄfu-
ſũ reddũt. ⁊ ſic ↄſonãtia armoniaca corrũpitur.
Sic etiã in multitudĩe. vbi ſũt multi diuerſaruꝫ
ↄditionũ ⁊ meritoꝝ. niſi ꝓportõnabilr̃ honores.
dignitates. et offitia inſuper labores et expenſe
eis a preſide diſtribuantur. mirabilis diſſonan-
tia inter ſimul habitantes oritur. et per ↄſeq̃ns
tot⁹ ordo pollitie paulatĩ ad corruptõez diſponit̃

Vñ dı̄c Tullius. ꝙ tāta ē vis iuſticie. ꝙ etiā illi q̄
maleficio ⁊ ſcelē paſcūť. ñ pñt ſine vlla iuſticie ꝑ
ticula viuē. Et ponit exēplū de latronib9. Archi-
pirata inq̄t quidā latronū pnceps. niſi p̄bā eq̄lr
⁊ ſm̄ aſtutiā et labores furātiū ꝓportōnal'r ptirer
inēfitiēdus erat a ſotijs. aut ſaltē a pncipatu la-
tronū deponēdus. ¶ Tertio nccīa ē ex pte ipſius
mltitudinis q̄ ex multis pſonis colligiť. Et hoc ꝑ
reſpectū ad iuſtitiā ꝯmutatiuā. Videm9 em̄ ꝙ qñ
mlta abiuicē adunanť. ⁊ vnū alteri ñ coaptať.
illa multa diſſoluūť. imo ex eis nihil vnū ꝯſtitui
p̄t. niſi ieptitudo tollať. Vñ qñ aliq̄ lig̃ ꝯpaginā
da ſūt ad ꝯſtructōez dom9. aptāda ſūt ꝑ dolatorē
⁊ ꝯplanatorē. ſi ſūt tortuoſa vel nodoſa. alioq̄n ni
hil vnū ꝯſtrui poterit. etſi ꝯſtruēť ñ diu mācbit.
Sic eť ſi aliq̄ mltitudo q̄ bꝫ eē ordinata in vnū. ſi
aliq̄ ſūt inſolētes. iniurioſi. rixoſi. ſeditōſi. vel q̄cū
qꝫ alio mō vitā bonoꝝ inq̄etātes ⁊ pacē ꝯmunez
turbātes. ꝑ rigorē iuſticie corripiēdi ſūt pēis de-
bitis. aut eē exēminādi a ꝯgregatōe cōi. ⁊ penit9
vita p̄uādi. alioq̄n tota mltitudo ruit ⁊ diſſoluiť

¶ De principijs iuſticie. ¶ Capitulum. iiij.

Oſt hoc reſtat videre de
principijs iuſticie. Vbi ſciē. ē ꝙ iuſti-
cia triplex p̄t dici h̄re pncipiū. ſ. ema
natiuū ex q̄ ei9 origo primit9 deriuať
Impatīm ex q̄ eius auctas in ſubditos ꝓmulgať
Suſceptīm ex q̄ eius vtilitas multiplex declarať

¶ Emanatiuū ⁊ originale pri. §. j.

cipiū ē deus. a q̄ oīs lex ꝯtētia iuſticie initiū hꝫ.
Vbi ſciēdū ē. ꝙ ſic dı̄c Aug. j. li. de lib̄o ar. Sūma
rō in deo exñs ē lex ei9. q̄ eťna dr̄. Cui ſꝑ obtpan-
dū ē. qꝛ iuſtū ē q̄cquid ab eo ordinať. Hꝫ aūt di-
cta lex q̄ndā iuſtitiā diſtributiuā. ꝑ quā vnāq̄q̄ꝫ
rē in quodā digniori g̃du ꝯſtituit. Vñ dı̄c dy̆o. in
li. de diuīs no. Oportꝫ vidē in hoc eſſe verā dei iu-
ſtitiā. ꝙ oīb9 tribuit ꝓpa ſm̄ vni9cuiuſqꝫ exiſtētiū
dignitatē. Vniuſcuiuſqꝫ naturā i ꝓpo ſaluat ordīe
⁊ v̄tute. Ab hac aūt lege dei eťna. deriuať lex na-
turalis. q̄ nihil aliō ē q̄ quedā eius impſſio in re
creata. ꝑ quā ad finē debitū inclinať. Ex q̄ mani
feſtū ē ꝙ oīa aliq̄lit lege eťnā pticipāt. inq̄tuꝫ ex
eius directōe vel impſſione in fines ꝓprios actus
ſuos ordine debito dirigūť. Int ceteras aūt crea
turas hō excellētiori mō hāc legē pticipat. cū ipe
ſit ꝓuidētie pticeps: vtpote ſibi ⁊ alijs ꝓuidē valēs
Et iō in hoīe hec pticipatio ſiue impſſio ꝓprie dr̄
lex naturalis. In alijs v̄o reb9 magis ꝓprie dr̄ inſti
ctus nature ſiue vis inſita reb9. q̄ lex. q̄ ꝓprie i rō
ne ꝯſiſtit. Eſt em̄ lex q̄dā dictamē rōis practice
Hec quidēꝫ lex naturalis in hoīe nūq̄ extinguiť.
q̄n ſꝑ in malo remurmuret ⁊ ad bonū īpellat. Vñ
eius generale p̄ceptū ē. ꝙ om̄e bonū faciēdū ē. et
om̄e malū vitandū. ex q̄ alia p̄cepta nature deri
uanť. Puta ꝙ pntes ſūt honorādi. ꝙ nō eſt pri-
mo iniuriādū. nec q̄tum ad pſonā. Vnde dı̄c. Nō
furtū facies. et ſic de alijs. ¶ A lege aūt naturali
lex hūana deriuať ſic dı̄c Tullius in ſua rethori.
Regula em̄ hūanoꝝ actuuꝫ ē rō naturalis. Nam

intantū in eis iuſtū ſeu regulatū īueniť inquātū
de rōne pticipant. Ex ea em̄ hūane opatōnes or-
dināť ⁊ dirigūť. Lex g̃ hūana ſiue ciuil' hūanoꝝ
actuū directiua a lege naturalis rōnis ortuꝫ hꝫ.
Haꝝ legū p̄cepta de9 ꝓplo iudeoꝝ ſuāda mādauit
Sꝫ dr̄nter ſm̄ qō vtriqꝫ legi ꝯgruebat. Naꝫ p̄ce-
pta moralia voluit ab oīb9 ⁊ oī tpe obſuari. Vñ
nō ſolū iudei: ſꝫ etiā cetere natōes ad eoꝝ obſuā-
tiā obligabāť. Sūt nāqꝫ nal'alit impſſa hūane
mēti. et iō p̄cepta legis nature vocanť. ſic ꝙ pen
tes ſūt honorādi. ꝙ ñ ē occidendū. ñ furādū. ⁊ ſic
de alijs. Hec quidē p̄cepta eadē ſunt apud om̄s et
īmutari ñ pñt. In c9rei ſignū mādauit de9 moy-
ſi. ꝙ dolaret duas tabulas lapideas in q̄b9 ſcp̄ſit
v̄ba. i. p̄cepta decē digito ſuo tāq̄ ꝑpetuo duratu
ra. Et q̄tum ad hoc dr̄ Baruch. v. Hic ē liber mā
datoꝝ dei. et lex q̄ ē in eternū. Precepta v̄o iuris
poſitiui ab illo ſolo ꝓplo ꝑ tpe obſuāda. diſtixit
deus dupl'r. Nā quedā dedit ptinētia ad cultū di
uinū q̄ dicunť ceremonialia. Et iſta licuit ſuare
vſqꝫ ad xp̄m ſeu xp̄i paſſionē. ñ aūt p9. Cōſuma-
ta ei v̄itate de xp̄o iā īcarnato ⁊ paſſo. debuit ceſ
ſare figura ſacrificioꝝ q̄ miſteria incarnatōis xp̄i
futura ſignificabāt. Alia v̄o p̄cepta dedit de9 pti
nētia ad iuſtitiā ciuilē. q̄ dicūť iuditialia. Et iſta
eť ſūt euacuata ꝑ xp̄i aduētū. vñ ñ h̄nt vī obligā
di. Quia tñ iſta p̄cepta ñ erāt pncipl'r inſtituta
ad figurādū xp̄i miſteria: ſꝫ ſolū ad diſponēdū ci-
uilit ſtatū iſtius ꝓpl'i. iō abſqꝫ pc̄to poſſit aliquis
pricepa in ſuo regno ea tāq̄ ꝑ ſuādis legib9 ſta-
tuere. ſm̄ qō iudicaret ꝓpl'o expedire. De ceremo
nialib9 v̄o hoc fieri ñ poſſꝫ abſqꝫ pc̄to ⁊ fidei p̄iu-
ditio. cū hec ſolū ad ſignificādū xp̄i miſteria fu-
tura fuerint inſtituta. Obſuator em̄ h9 p̄ceptorū
ipo facto diceret xp̄m in carne nōdū veniſſe: ſꝫ ve
tuꝝ eſſe. Et ſic pꝫ drā inter legē naturalē que ſꝑ ē
īmobilis. et legē humanā que ex diuerſis cauſis
mutari pōt. A lege g̃ naturali vna īmobili ꝑma-
nēte: deriuať lex hūana q̄ multipl'r apud diuer-
ſos variari p̄t. ſm̄ qō intellectus hoīs alia ⁊ alia
regendis ꝓpl'is iudicat expedire. ¶ Sciendū ē aťt
ꝙ a lege naturali aliq̄d dupliciť p̄t deriuari. Vno
mō ꝑ viā illatōis. ſicut ex pricipijs deriuāť ꝯclu-
ſiōes. vt pꝫ ex hoc ꝓuerbio. Si ab eq̄lib9 eq̄lia de-
mas. q̄ remanēt ſūt eq̄lia. Elicit geometria ꝯclu-
ſionē ſic inferendo. Ergo ſi ab eq̄lib9 lineis eq̄les
ptes auferas. q̄ rmanēt ſūt eq̄les. Per quē modū
ab eo qō dr̄. Nulli malū ē inferēdū. qō ē primum
principiū legis naturalis: deriuať ꝯcl'o talis. g̃ ñ
ē furandū vel nō ē occidendū. Alio mō a lege na
turali aliq̄d deriuať ꝑ viā determinatōnis. ſicut
a forma ꝯmuni domus quā artifex in mēte gerit
fit quedā determinatō illius forme. ad talē figu-
rā puta triangularē vel quadrangularē. ⁊ hoc fit
ꝑ volūtariā applicatōem artificis ad debitā ma-
teriam. ꝑ quē modū ab eo qō lex nature abſolu-
te dı̄c. ſ. ꝙ ille qui peccat: puniať. Deriuať quaſi
quedā ꝯtractio ſeu determiatio iuris. quā hꝫ fa-
cere priceps legē ſtatuēs. ſ. ꝙ tali pena vel modo
puniatur. Hic autē duplex modus dr̄nter in lege

humana ꝯtinet̄. Nā ea q̄ ſūt primi modi videlꝫ
que a lege naturali deriuant̄ vt ꝯcl'oes. ita in
lege hūana ꝯtinent̄ ꝙ vigorē hñt ex lege natu
rali. Uñ ei' ꝑcepta eadē manēt apud oēs. vt pa
rētes eē honorādos. pacta eſſe ſuāda. furta nō
ꝯmittēda. et ſic de alijs q̄ ad ius gētiū ꝑtiné no
ſcunt̄. Eſt eī ius gētiū ius naturale ſolū in hu-
mana natura reptum. Uñ ñ dr̄t a iure nature
cōiter dicto. niſi ſic ſpēs a gené. Jus em̄ nat̄ale
general'r ſūptū: ē qð natura aīalia oīa docuit.
Ea ṽo q̄ ſūt ſecūdi mōi. videlꝫ q̄ a lege naturali
deriuant̄ vt determīatōes. ita in lege humana
ꝯtinēt̄. ꝙ ſolū ex ea vigorē hñt. ſic ꝙ tal'r pec-
cās. tali pena puniat̄ vel tl'i morte moriatur.
¶ Eſt vlteri' ſcié. ꝙ lꝫ hūane leges intēdāt ho
mines īducé ad ṽtutē iuſticie. ſm qð ē bōa q̄li-
tas mētis. ſub eaꝝ tñ ꝑcepto cadit ſolū extior
iuſticie obſuātia. q̄ extrīſeca hoīs actō ad alte
rū ordinet̄. Nō em̄ ꝑcipit ꝙ ille q̄ iuſta agit. ex
hītu iterioris iuſticie opet̄. lꝫ hoc intēdat. Pre
cipit aūt ꝙ iuſticie opa faciat. ſ. ꝙ opa fortis ex
erceat. pr̄iam defēdat. ꝓximū ñ ledat. nocumē
ta extrinſeca ñ inferēdo. qð q̄s facé ꝑt carēs ha
bitu ṽtutis. Et tl'is dicet̄ ſuare iuſticiā legalē
Pꝫ g̃. ꝙ lex hūana ſolū ſe extēdit ad exteriora
hoīs opa puniēda vel ꝑmiāda. ñ aūt ad interio
ra cordis occulta regulāda. Ut aūt hō nō ſolū
in actibꝰ exterioribꝰ: ſꝫ etiā ī motibꝰ iterioribꝰ
rect' exiſtēt. neccium fuit ad hoīs ꝑfectōeꝫ legē
diuinā hr̄e. q̄ nō ſolū māifeſta vitia: ſꝫ etiā oc-
culta ſoli deo ꝯgnita ꝓhibēt. vt ſic hoīes ñ ſolū
adinuicē ꝑ legē hūanā: ſꝫ etiā ad deū ordinarē
tur ꝑ legē diuinā in q̄ dictū ē. Non ꝯcupiſces.
Et ſic pꝫ ꝙ lex diuīa q̄ vſqꝫ ad ꝯſcie puritatē ſe
extēdit. motꝰ vitioſos repellēdo. iuſticiā que ē
bona q̄litas mētis in hoīe cauſat. Nec fiat vis
q̄ñ ſumat̄ iuſticia. ſiue ꝑtícl'aris ꝯdiuiſa alijs
tribꝰ ṽtutibꝰ cardinalibꝰ. q̄ tm̄ hoīem in ordīe
ad aliū ꝑficit. Siue largi' dicat̄ ꝓ ipa hoīs iu-
ſtificatōe. que hoīem ꝑficit tā in ſe q̄ꝫ in ordine
ad deū. Ad vtrūqꝫ em̄ iuſticia legalis diſponit

Principiū imperatiuum. §. ij.

iuſticie. qð ſecūdo loco reſtat declarare. ē ipaꝝ
legū poſitiu': vtputa impator vl' ꝑnceps ex c'
auctē ſubditi ad iuſticiā legis obſuādā īducū
tur. Ubi ſcié. ē ꝙ pricepſ ſm qð dic pħs ē q̄daꝫ
lex aīata. ad quā ſubditi reſpiciūt ſic ad q̄ddā
exēplar. Uñ ꝯueniēs ē ꝙ in ſe om̄i ṽtute lega-
lis iuſticie polleat. maxīe cū alijs hēat eā im-
perare. Precipit eī opa fortitudīs: puta ꝙ nul
lus de acie fugiat. Sil'r opa tꝑantie. ſ. ꝙ null'
adulteriū ꝯmittat. Opa māſuetudīs. ſ. ꝙ rixe
nō fiant in ciuitate. ⁊ ſic de alijs ṽtutū actibꝰ.
Incōueniēs g̃ ē ꝙ his ṽtutibꝰ careat q̄s ab alijs
ſuari iubet. Multū em̄ ꝓuocant ſubditos facta
ꝑſidētis. Uñ claudian' ad theodoſiū dixit. Fa-
cta valēt pluſq̄ꝫ iura regētis. Mobile mutat̄ ſꝑ
cū pricipe vulgus. Dꝫ g̃ pricepſ ñ tā impando
q̄ꝫ opando ad bona ſubditos ꝓuocare. Nobilis
princepſ gedeon hoc legit̄ obſuaſſe. Quod me

inquit facé videritis hoc facite Judicum. vij.
¶ Licꝫ aūt pricepſ in oī ṽtute legalis iuſticie
exēplarē ſe debeat exhibé. Precipue tñ ad tria
dꝫ ſtudé. ſ. ad ſapiam acq̄rēdā. ad auaritiā dete
ſtādā. ⁊ ad luxuriā fugiēdā. Nā ſi ſapie vocaue
rit ei' intellect': illūiabit̄ vt ꝯgnoſcat q̄ñ vel
quid ſubditis ꝑcipiat. Si auaritiā deteſtabit̄
eius volūtas rectificabit̄ vt a vero ñ diuertat
Si luxuriā fugiat. ei' rō ꝯcupiſcibil' ebdoma-
bit̄. vt iuditiū paſſio nō corrūpat. ¶ Prio g̃ dꝫ
pricepſ circa ſapiam verſari ad intellect' illu
minatōem. Ubi ſcié. ē ꝙ int̄ alias ſapiētes ꝓpe-
tates q̄ ponūt̄ a pħo ī ꝑn. meth. Una ē ordia-
re. Et hec maxīe neccia ē pricipi. q̄ ſubditos hꝫ
in finē aliquē ordinare. ad quē ꝑducé ñ ꝑt niſi
ꝑ ꝯueniētia media fini accomodata. Finis aūt
reipublice in quē ꝑpl's ē ordinand': ē pax tpis.
Media aūt huic fini ꝯueniētia. ſūt legū ⁊ ſtatu
toꝝ moderata diſciplina. offitioꝝ ꝯmuniū ꝓpor
tionata diſtributō. bonoꝝ ꝑmiatō. trāſgreſſoꝝ
punitō. ⁊ alia h'. Hec aūt magnā ſapiam in ꝑſi
dente req̄rūt. Alioq̄n ſi pricepſ ſapia careat:
erit ſic furioſus gladiū portās in māu. qui ex
īpetu furie multa mala opat̄. Sic et princepſ
auctēm hñs. ⁊ rōe carēs: iuditiū ꝑuertet ⁊ tẏ-
rānidē exercebit. vt verificari poſſit qð ſapiēs
deplorat Eccl's. iij. Uidi inq̄t ī loco iuditij īpie-
tatē ⁊ ī loco iuſticie iniq̄tatē. Quia aūt pricepſ
ñ ꝑt ꝑ ſuā ſapiam oīa ꝯgſcé. q̄ ꝑñt expedire re
gimī. iō neccē ē vt hēat prudētes ꝯſiliarios q̄rū
ꝯſilio dirigat̄. Plus em̄ rēpublicā iuuāt prudē
tū ꝯſilia. q̄ꝫ bellātiū arma. Juxta illð Eccl's. ix
Melior ē ſapia q̄ꝫ arma bellica. Dic tul'. in. li.
de ſenectute. ꝙ dātes ꝯſiliū in republica. plus
agūt q̄ꝫ alij. Sūt em̄ ſicut gubnātes in naui in
q̄ alij ſentinā exhauriūt. alij curſāt ꝑ eā. alij ma
los expādūt. Gubnator ṽo tenēs clauū ⁊ q̄etus
ſedens in puppi: multa maiora ⁊ meliora facit.
¶ Secūdo dꝫ pricepſ auaritiā deteſtari. ad re
ctitudinē volūtatis hñdā. Quia em̄ in diuitijs
bonū vtile ꝯſiderat̄. iō ad eas ꝯſiderādas facil'r
appetit' inclinat̄. Appetit' aūt inclinat' ad aliō
iuditiuꝫ rōnis ꝑuertit a rectitudīe equitatis.
Propē qð cauēdū ē principi. ne ad munera in
clinet̄. Uñ Exo. xxiij. dr̄. Nō accipias munera
q̄ excecāt etiā prudētes. et ꝑuertūt ṽba iuſtoꝝ
Prudēter ꝯſuluit Jethro moẏſi ꝯgnatus vel ſo
cer ei'. Prouide inquit de om̄i plebe viros po
tētes et timētes deū in q̄bꝰ ſit veritas ⁊ qui ode
rint auaritiā. ⁊ ꝯſtitue tribunos ⁊ cēturiōes.
exo. xviij. Secunt̄ et īfinita mala ex cupidita
te principis. Fit eī pecuniaꝝ īprobꝰ actor. ꝑpl'i
expoliator. ⁊ reipublice dilapidator. ex q̄bꝰ oī-
bus facilit̄ in tẏrānidē degenerat. Facit et̄ hoc
vitiū principē odioſū. ſic ⁊ largitas claꝝ. vt di.
boetius de ꝯſolatōe. ¶ Tertio pricepſ dꝫ ſtudé
ne carnis ꝯcupiam inſequat̄. hoc em̄ vitiū in-
tellectū obſcurat. q: dū paſſiōibꝰ deſuit̄. rō ve-
hemētiſſīa paſſionū abſorbta a ſuo lumīe execa
tur. Itē mētē eneruat ⁊ aīam a ṽtute elōgat. q:
dū libido ī carne dñat̄. cetere vires emolleſcūt

ut ad ỽtutẽ ſurgere nequeãt. Itez hoc vitiũ in principe totã pollitiã ſubmittit ruine. qꝛ dum rector voluptatibꝫ intẽdit a cura reipublice ex cors ꝑmittit̃. ⁊ exẽplo eiꝰ ſubditi licẽtiꝰ ad vitia inclinãt̃. In policratbõ dr̃. ꝙ romanũ iperiũ exhauſtũ ⁊ diuiſũ ẽ nerõe impante cꝰ gula oĩa duorauit. macl'auit libido. ⁊ ſupbia exinaniuit

Principiũ iuſticie ſuſce. §. iij.

ptiuũ qđ tertõ loco declarãdum reſtat: ẽ boĩm ꝯgregatõ. q̃ ſit apta ꝓcepta iuſticie ſuſcipe. Circa qđ duo ſũt videda. Pꝛĩo q̃ ſit tl'is cõitas ad quã poſſint vel debeãt fieri ꝓcepta iuſticie. Secũdo vidẽdũ ẽ de multiplici ꝑncipãdi dominio. ¶ Q̃tũ ad ꝑmũ ſcie. ẽ. ꝙ ſic pꝫ ex. j. li. pol'. ẽ triplex cõitas. ſ. domꝰ. vici. ⁊ ciuitatis. Pꝛĩa q̃dez cõitas ẽ cõicatõ domeſticaꝝ ꝑſonaꝝ. ſm̃ q̃tidianos actus nec̃cios hũane vite. Hũana aũt vita dupl'r ꝯſuat̃. Uno mõ q̃tũ ad idiuiduũ ꝑut. ſ. hõ ad ꝯſuatõem vite indigꝫ exterioribꝫ bõis. Et q̃tũ ad iſta ãmiſtrãda ⁊ ꝯſuãda indiget hõ ſuis. Alio mõ ꝯſuat̃ hũana vita q̃tũ ad ſpẽm qđ fit ꝑ generatõez. ad quã indiget hõ vxore ad filioꝝ ꝓcreatõem. Sic eñ ꝯſuat̃ hũana ſpẽs. Et ſm̃ hoc in ꝑfecta domo neceſſe ſunt tres cõbinatões. ſ. dñi ad ſuũ. viri ad vxorẽ. ⁊ pr̃is ad filiũ. In hac aũt domeſtica multitudie ñ ẽ ꝓpꝛie iuſticia. cũ vnũ ꝯbinatoꝝ ſit aliq̃d alteriꝰ. Eſt eñ filius aliq̃d pr̃is. ⁊ ſuus dñi. et vxor viri. Iuſticia aũt cũ ſit ad alteꝝ. ꝓpꝛie dꝫ attẽdi int̃ ꝑſonas diſꝑtitas. Ponit̃ aũt in hac multitudine ſm̃ Iſido. quoddã genus iuris. Nã int̃ dñm et ſuũ ponit̃ ius dñatiuũ. inq̃tũ ſuus ꝓceptis dñi parẽ dꝫ. Eſt eñ grã dñi et ñ ſui. Inter viꝝ ⁊ vxorẽ ponit̃ ius qđ vxoriũ dr̃. ſm̃ qđ a viro ñ ſuiliter: ſꝫ ſocialit̃ tractari dꝫ. et ipa curaꝫ rei familiaris intrinſecã tenet̃ gerẽ. Int̃ pr̃em et filiũ ponit̃ ius pr̃nũ. ſm̃ qđ filius pr̃i obedire dꝫ et pr̃ filio hereditatẽ ſuare. ⁊ eũ in diſciplia tenere. ¶ Secunda cõitas ẽ vicus q̃ ex paucis domibꝫ ꝯſtat. hũit aũt hec cõitas neceſſitatem ſue originis hoc mõ. Nã domeſtice multitudĩs multiplicatis ꝑ generatõez filijs nepotibꝫ ⁊ filioꝝ filijs. ſicqꝫ ꝓ ml'titudie ⁊ abſqꝫ ꝯfuſione in vna domo hitare nõ valẽtibꝫ: facta eſt aliqua multitudo domoꝝ. q̃ ſm̃ phm̃ vici nomẽ accepit. Vicus aũt cũ ꝯſtat ex collateralibꝫ. ꝓpinq̃s. filijs. nepotibꝫ. ⁊ alijs hꝰ. nõ ꝓpꝛie ẽ apta legalia precepta ſuſcipe: ſꝫ iuri ciuitatis ſubeſſe dꝫ. Ad ciuilẽ tñ multitudinẽ ꝓpinquiꝰ accedit ꝙ domus. maxĩe ſi in domoꝝ quãtitate creuit vñ poſſit aliq̃ iura inſtituere. Sufficit autẽ ad directõem haꝝ duaꝝ ꝯmunitatũ. pr̃na admonitõ ſuoꝝ ꝓgenitoꝝ. ¶ Tertia cõitas ẽ ciuitas et hec ẽ ꝑfecta. q̃ ñ ſolũ ꝯſiſtit ex multis domibꝫ ſꝫ etiã ex multis vicis vt tradit phs in eodẽ li. pol'. Eadem aũt neceſſitate ꝯpulſi ſũt hoĩes edificare ciuitatẽ. q̃ ⁊ vicũ. Nã ſicut creſcẽtibꝫ collateraneis filijs ⁊ nepotibꝫ factus eſt vicus. ſic multiplicatis eiſdẽ in ꝑntibꝫ ⁊ ꝯgnatõibꝫ. facta ẽ ciuitas. q̃ ſm̃ phm̃ eſt ꝑfecta cõitas. Et hec ſi aliq̃d ius viuit et ad ꝯmunẽ vtilitatẽ ordinat̃ dicet̃ ꝓpl's. Nã ſm̃ dictũ Tullij qđ Aug. introducit. ij. de ciuitate dei. Populꝰ ẽ cetus iuris cõſenſu et vtilitatis ꝯmũione ſociatꝰ. Ex q̃ pꝫ ꝙ ad rõem ꝓpl'i ſiue ciuitatis ꝑtinꝫ. ꝙ ſub aliq̃ lege viuat ⁊ ꝯmune bonũ intẽdat. Sola g̃ cõitas boni ꝓpl'i ẽ legalis iuſticie ſuſceptia. ⁊ ad ipam ꝓpꝛie ꝓcepta iuſticie ſũt ferẽda. Solon vnꝰ de primis legiſlatoribꝫ ñ niſi fũdata athenieñſiũ ciuitate leges cõdidit. Q̃diu etiã pr̃es veteris teſti Abrahã. yſaac. ⁊ iacob ĩ vna familia vel vico hitauerũt. Legalẽ ꝯſuantiã a deo ñ ſuſcepert̃ qꝛ eoꝝ monita ad inſtructõez familie faciebãt. Cõgregato aũt ꝓpl'o q̃ iã legalis iuſticie poterat eẽ capax: deꝰ legẽ ꝑ moyſen dedit. ¶ Ad hoc aũt ꝙ ꝓpl's ſit in iuris ꝯſenſu et cõi vtilitate ſociatus. reqrit̃ ꝑmo. ꝙ ꝑ amorẽ adinuicẽ ſit collectus. ſint mẽbra vniꝰ corꝑis. Si eñ inter ſe ſic vincl'o amoris fuerit ꝯiũctus. tollẽt̃ rixe. homicidia. ⁊ alia q̃ pñt ſtatũ pacificũ ꝑturbare. Vñ q̃dã cõia caritatis ꝓcepta in lege ſũt ferẽda ad hoc. ꝙ ciues aſſueſcãt ſibinuicẽ mutua obſeq̃a ipendẽ. Sic eĩ mãdat deꝰ deuẽ. xxij. Si inq̃t videꝛ bouẽ vel ouẽ fr̃is tui errãtẽ ñ ꝓteribis: ſꝫ reduces fr̃i tuo. Si trãſieris ꝑ viã et ſitieris: ingredi poteris vineã ⁊ ꝯmedẽ quantũ placꝫ. ⁊ ſic de alijs. Q̃tũ ad paupes ꝯcedebat̃. vt ꝑ eis eſſẽt manipuli õmiſſi ⁊ racemi ĩ vineis remanẽtes. Itẽ ꝙ ãno decimo ad decimã venirẽt leuites. ⁊ ꝑegrinꝰ. ⁊ pupillꝰ et vidua. ⁊ ꝯmederẽt ⁊ ſaturarẽt̃. Et ml'ta talia ſtatuit lex moſayca ad ꝯſuatõez mutui amoris. Vñ dic tul. Nõ ſolũ nobꝭ diuites eẽ volumꝰ: ſꝫ etiã liberis. ꝓpinq̃s. amicis. ⁊ maxĩe reipublice. Singuloꝝ eñ facultates ⁊ copie diuitie ſũt ciuitatis. Ioſephꝰ (ſic ait Egiſippus) viſa deſtructõe ciuitatis hieroſolimitane: flere cepit. eo ꝙ mori ei de fuiſſꝫ añ pr̃ie ruinã. Ecce quãtus amor aderat hoĩ infideli. q̃ mori optabat. cernẽs ſuos ꝯciues vita ꝓuatos. Et talis q̃dẽ amor erat ĩ ãtiq̃s q̃ ſic narrat Señ. ñ extimabãt aliquẽ bñ viuẽ niſi viuẽt ad alioꝝ vtilitatẽ. Vñ dic ĩ q̃dã epl'a Nõ ſibi viuit q̃ nemĩ viuit. ¶ Secũdo q̃tum ad ꝯuerſatõnem ꝓpl'i neceſſe ẽ ꝙ ciues ſint fideles ꝓncipi. Hꝫ eĩ ſe ꝓnceps in republica ad modũ capitis. ſm̃ illõ dictũ ſauli. j. Reg. xv. Cũ eſſes puulꝰ in oculis tuis: caput factꝰ es in t̃bubꝫ iſrl'. Videmꝰ eĩ in corꝑe nat̃ali ꝙ mẽbra exhibẽt capiti ⁊ defẽſionẽ ⁊ honorificẽtiã. Defẽſionẽ q̃dem qꝛ naturali motu ad tuitõem capitis ſe expõit ſic manꝰ ⁊ brachiũ ĩ magnis ⁊ ſubditis ꝑiculis. nulla eĩ dliberatõe rõis ꝓhĩta ad defendẽdũ caput ſe erigũt. Q̃đ eẽ apparꝫ in aĩalibꝫ irrõnabilibꝫ. Vñ ſpẽs nat̃ali aſtutia cũ ꝑcutit̃. ſtatim abſcõſo capite corpꝰ ꝑcuſſiõi expõit. Hoc q̃dẽ dꝫ apparẽ in corꝑe ciuitatis ex hoĩbꝫ collecto.

Q̃tum ad ſecũdũ. ſ. de multiplici ꝑncipãdi dominio. §. iiij.

Sciẽdũ ꝙ ſicut pꝫ ex his q̃ dicit phs in. j. pol'. Tres ſũt ꝑcipue ſpẽs principandi. Primus quidẽ et principalis

Capitulum Quintum

ꝑncipatus ē regni. in q̄ vn⁹ ꝑncipat̄ ſm ꝟtutē.
et iſte ē optim⁹ int̄ oēs principādi modos. Re
preſētat em̄ diuinū regimē q̄ tot⁹ mūd⁹ ab vno
creatore gubnat̄. Repn̄tat etiā ordinatōem na
ture ꝑ quā oīs multitudo ⁊ difformitas ad ali
qd vnū gubernans reducit̄. ſic oīa mobilia ad
vnū ꝑmū mobile celū. Ex hoc ei regimīe faci
li⁹ iuſticia legis īplēda mādat̄. Cū em̄ plēs ꝑn
cipant̄. frequēt̄ int̄ eos diſſenſio orit̄. ac ꝑ hoc
pacis vnitas ꝑ ipos diuiſos īpeditur. Verūtn̄
ꝓpt̄ magnā ꝑtatē q̄ vni ꝯcedit̄: defacili regimē
ꝺgenerat in tyrānidē niſi ſit ꝑfecta ꝟt⁹ eius cui
tlis ꝑtas ꝯcedit̄. Quia ſic dic phs. iiij. eth. Nō
eſt niſi ꝟtuoſi bn̄ ferre bonas fortunas. ꝑfecta
aūt ꝟtus in paucis inuenit̄. Sic aūt tale regi
mē ē optim⁹ ꝑncipat⁹ niſi degeneret. ſic tyrāni
dis q̄ ē h⁹ regimis corruptō: ē peſſim⁹ ꝑncipat⁹
Jllō em̄ ē peſſimū qd optimū tollit. ❡ Secūd⁹
principatus ē regimē optimatū ꝑncipātiū ſm
ꝟtutē. et vocat̄ ariſtrogocia. i. ꝑtas optimoꝝ in
q̄ aliq̄ ꝑncipāt̄. Deficit aūt iſte ꝑncipat⁹ a pri
mo in q̄ vn⁹ ꝑficit̄: ſꝫ ſupat prīcipatū ꝑpl'i de q̄
infra dicet̄. Cū em̄ optimates bonū reipublice
attēdāt. facilit̄ in vnū ꝯueniūt. ac ꝑ hoc vnita
tē pacis in politia ſuant. Et q̄diu in bono cōi
ꝯueniūt. tādiu legalis obſuātia ſub ei⁹ ꝑnci
patibꝫ viget. Jſido. in. v. li. ethimo. de ꝑmis ꝯdi
toribꝫ legū ſic ait. Moyſes gētis hebree primus
oīm diuinas leges ſacris lr̄is explicauit. ❡ Ter
tius ꝑncipat⁹ ē regimē ꝑpl'i. q̄ licꝫ ad tp̄s poſſit
eſſe ſm ꝟtutē. deficit tn̄ multū a ꝑfectōe regimi
nis. eo q̄ ꝑpl's cōiter paꝝ prudētie ꝑticipat. que
maxie ad regimē reqrit̄. Aliqn̄ tn̄ ꝯtigit ꝑplm
meli⁹ regē q̄ vnū vel paucos. Qd tūc maxime
ꝯtigē ꝑt. qn̄ ꝑpl's q̄ ē pacis auid⁹. diu ſuſtinuit
regimen tyrānicū. ꝑ qd ḡuat⁹ ⁊ expoliat⁹ mor
tuo vl' electo tyrāno dominū ſibi pollitie vſur
pat. Et q̄diu facta tyrānica in mēoria ꝑpl'i hn̄
tur. tādiu ꝑt eē talis ꝑncipat⁹ ſm ꝟtutē. maxie
ſi aliq̄ꝝ prudētiū ꝯſilijs inuitat̄. Nō tn̄ putādū
ē tale regimē diu poſſe in rectitudīe ſubſiſtere
Popul⁹ em̄ rudis. ē poti⁹ paſſionū īpetū ſeq̄ns
q̄ rōne vtens. Et iō neceſſe ē tandē ipm ꝑuerti
ingnitioſa ſcādala. ⁊ ad mltas inſanias ꝑueni
re. ❡ Quia ꝟo paꝝ mltitudīs maxie ꝯſuat̄. qn̄
oēs ī prīcipatu aliquā ꝑtē hn̄t. Jō optima po
litia eſſet. q̄ ex ꝑdictis tribꝫ mixta ꝯſtaret. Sic
em̄ vnuſq̄ſqꝫ auidi⁹ rēpublicā amarꝫ. ⁊ ardēti⁹
ſtatuta ſuaret. Si ḡ aliq̄ in ꝑpl'o ſapientiores:
ab ipo in prīcipes vel ꝑfectos eligūt̄. et hi vlte
ri⁹ vnū in regeꝫ ꝑficiūt. q̄ tāc is q̄ ꝑpl'o ꝑſit: erit
iſte prīcipat⁹ optim⁹. q: ſub ipo prīcipe ſt̄ aliq̄
prīcipātes ſm ꝟtutē. Vn̄ in eo oīa regimīa cō
ueniūt. Cōſtat em̄ ex democratia. i. ꝑtate ꝑpl'i
inq̄tū ad ipm ꝑtinꝫ electio prīcipū. Jtē ē ari
ſtrogocia in q̄ aliq̄ optīates prīcipant̄ q̄ ꝑdicto
mō hn̄t vi eligēdi. Jtē ex regno inq̄tū vn⁹ a ꝑ
dictis optīatibꝫ electus taꝫ eis q̄ ꝑpl'o ꝑficitur.
Hec vtiqꝫ politia in lege diuina fuit inſtituta.
Nā ex ꝑpl'o aliq̄ ſapiētiores ī prīcipes eligebāt̄
Vn̄ Deu. j. dixit Moyſes ad ꝑplm. Date ex vob
viros ſapiētes ⁊ gnaros. ⁊ quoꝝ ꝯuerſatō ſit ꝓ
bata in tribubꝫ vr̄is. vt ponā eos vob prīcipes
Et hec erat quedā ſp̄es politie ꝑpl'aris. inq̄tum
hi maiores a ꝑpl'o eligebāt̄. Jnq̄tū ꝟo hi princi
pes ꝑplm gubnabāt. inferiores cās iudicātes
erat q̄i quedā ſp̄es politie optimatū. Jnq̄tū ꝟo
vnus ꝑficiebat̄ oībꝫ q̄ſi ſingularit̄ ꝑſidendo:
erat quedā ſp̄es regni. Eſt tn̄ ſciendū. q̄ electio
ſūmi ꝑncipis a principibꝫ n̄ fiebat. que ſpectat
ad regimē ſūmi principatus. Qd iō erat. q: po
pul⁹ iudeoꝝ ſub ſpāli cura dei gubnabat̄. et iō
electō ſūmi prīcipis ſibi cōſuabat̄. Vn̄ moyſes
ioſue et alij iudices prīcipes ꝑpl'i. diuinit⁹ ſunt
electi. Et iō de ſingulis iudicibꝫ qui poſt Joſue
fuerūt: legit̄. q̄ dn̄s ſuſcitauit ꝑpl'o ſaluatorem.
et q̄ ſp̄s dei erat in eis vt patet Judicū. ij.

❡ De virtutibꝫ annexis iuſticie. ❡ Capitu. v.

DE partibus potētialib⁹
iuſticie. i. d ꝟtutibꝫ ei ānexis Nota
q̄ diuerſ diuerſimode aſſignt̄. Nā
Tul'. enumerat ſex. ſ. Religionem.
pietatē. grām. vīdicatōeꝫ. obſuātiā. ꝟitatem.
Macrobi⁹ ꝟo ſup ſōnū ſcipionis ponit ſeptēꝫ. ſ.
Jnnocētiā. amicitiā. ꝯcordiā. pietatē. religio
nē. affectū. benignitatē. Andronic⁹ aūt paripa
teticus ponit noueꝫ. ſ. Liberalitatē. benignita
teꝫ. vindicatiuā. eugnomoſiā. euſebiā. eukari
ſtiā. ſc̄titatē. bonā ꝯmutatōeꝫ. legiſpoſitiuam.
Quidā alij ponunt q̄nqꝫ ꝑtes iuſticie. ſ. obīam
reſpectu ſupioris. diſciplinā reſpectu īferioris
eq̄tatē reſpectu eq̄liū. fidē ⁊ ꝟitatē r̄ſpectu oīm
Phs etiā in. v. eth. pōit eupuchiā ❡ Pro hoꝝ
igit̄ declaratōe ſciē. ſm Tho. ſcd̄a ſcdē. q. lxxx.
q̄ in ꝟtutibꝫ q̄ adiūgūt̄ alicui prīcipali ꝟtuti:
duo ſūt ꝯſiderāda. Primū ē q̄ ꝟtutes ille ī aliq̄
cū prīcipali ꝟtute ꝯueniāt. Secūdū ē q̄ ī aliq̄
ꝺficiāt a ꝑfecta rōne ei⁹. Quia ꝟo iuſticia ē ad
alteꝝ. vt pꝫ ex ſupdictis. oēs ꝟtutes q̄ ad alteꝝ
ſūt. pn̄t rōne ꝯueniētie iuſticie ānecti. Rō ꝟo
iuſticie ī hoc ꝯſiſtit. q̄ alteri reddat̄ qd ei ꝺbet̄
ſm eq̄litatē. vtꝫ ex ſupdictis. Duplr̄ ḡ aliq̄ ꝟt⁹
ad alteꝝ exiſtēs a rōe iuſticie deficit. Vno mō
inq̄tū deficit a rōne eq̄lis. Alio mō inq̄tū defi
cit a rōne debiti. Sūt em̄ q̄dā ꝟtutes q̄ debituꝫ
quidē alteri reddūt: ſꝫ n̄ pn̄t reddē eq̄le. Et pri
mo quidē q̄cquid ab hoīe deo reddit̄: debitū ē. n̄
tn̄ ꝑt eſſe eq̄le vt. ſ. tātū reddat deo quātū ei dꝫ.
ſm illud ꝑs. Quid retribuā dn̄o ⁊c̄. Et ſm hoc
adiūgit̄ iuſticie religio. ꝑ quā q̄s reddit debitū
cultū īteriorē ⁊ exteriorē deo. Secūdo ꝑntibꝫ n̄
ꝑt ſm eq̄litatē recōpenſari qd eis debet̄. qd pꝫ
ꝑ phm in. viij. ethi. Et ſic adiūgit̄ iuſticie pie
tas. ꝑ quā q̄s exhibet ꝑntibꝫ ⁊ ꝯſāguineis debi
tum honorē ⁊ curā. Tertio n̄ ꝑt eq̄le premiū re
cōpēſari ab hoīe ꝟtuti. vt pꝫ ꝑ phm. iiij. ethi.
Et ſic adiūgitur iuſticie obſeruātia ſm Tul'.
ꝑ quā q̄s hn̄ ſe hꝫ ad ſupiores. Et ſub hac ꝯp
hendit̄ obīa. A rōne ꝟo debiti iuſticie defect⁹.
ꝑt attendi. ſm qd duplex eſt debitum. ſ. morale
et legale. Et debitū quidē legale ē. ad qd redden

dū aliquis lege astringit᷑. et tale debitū ꝓpe at-
tēdit iusticia q̄ ē pricipalis ṽtus. Debitū autē
morale ē qḋ aliq̄s dꝫ ex honestate ṽtutis. Et qꝛ
debitū necessitatē īportat. iō tale debitū dupli-
cē ḡdū hꝫ. Quoddā ēm ē sic necessariū. vt sine
eo honestas moꝝ obſuari ñ pt. ⁊ hoc hꝫ plus de
rōne debiti. Et pt hoc debitū attendi vel ex pte
ipsius debiti. et sic ad hoc debitū ptinet q̄ hō ta
lē se exhibeat alteri in dictis ⁊ factis q̄lis est. ⁊
ita adiūgit᷑ iusticie veritas ſm Tulliū. Pōt etiā
attēdi debitū ex pte eius cui debet᷑. put. s. aliq̄s
recōpēsat alicui ſm ea q̄ fecit. q̄nq̄ȝ quidē ī bo-
nis. ⁊ sic adiūgit᷑ iusticie. grā ſm Tulliū. i. ḡti
tudo. q̄ q̄s recoḡscit vel recōpensat bñficia. Si
ṽo in malis sic adiūgit᷑ ſm Tulliū vīdicatō. i.
punitio. Nota tñ q̄ vindicta q̄ fit auc̄te publi-
ce pt̄atis. ſm sniam iudicis. ptinꝫ ad iusticiaꝫ
ꝯmutatiuā. Sꝫ vīdicta quā q̄s a iudice reqrit
vel ꝓpo motu facit. ñ tñ ꝯ legē: ptinet ad ṽtutē
adiūctā iusticie. Secūdus ḡdus debiti ē. qḋ nō
ē ita nc̄cariū q̄n sñ eo possit ꝯſuari moꝝ hone
stas. sꝫ dr᷑ nc̄cariū sic ꝯferēs ad maiorē hōesta
tē. qḋ q̄dē ṽbitū attēdit libalitas. amicitia. affa
bilitas. ⁊ alia hꝰ. q̄ tulliꝰ enarrat in p̄dicta enu
meratōe. qꝛ paꝝ hñt de rōne debiti. Et sic enu-
meratō seu assiḡtio facta a tul. videt᷑ alijs me-
lioꝛ. ⁊ alie ṽtutes q̄s ponunt alij. pñt reduci ad
ip̄as q̄s pōit Tul. Macrobiꝰ aūt in sua assiḡtōe
videt᷑ attēdisse ad duas ptes inteḡles iusticie.
Vnā. s. q̄ ē decliare a malo. Et ꝑ hac posuit ino
centiā. Alia q̄ ē facē bonū ad qḋ ptinēt alie sex
duo vident᷑ ptinē ad eq̄les. s. amicitia ī exterio-
ri ꝯuictu. ⁊ ꝯcordia interiꝰ. Duo alia vident᷑ p
tinē ad supiores. s. pietas ad pntes ⁊ religio ad
deū. Duo vlt̄ia ad inferiores. s. affectꝰ inq̄tum
placent bona eoꝝ. ⁊ hūanitas p quā subuenit᷑
eoꝝ defectibꝫ. In alia assignatōe in q̄ q̄daꝫ alie
ponunt᷑: reducūtur ad p̄dictas. Nā obia inclu
dit᷑ in obſuātia. Fides aūt p quā ſuant᷑ pmissa
includit᷑ in veritate. Disciplina pt ꝯtineri sub
hūanitate siue amicitia. q̄ tñ p̄termittit᷑ a tul.
qꝛ minꝰ hꝫ de rōe debiti. In assiḡtōe ṽo andrōi
ci. nōsolū ponūt᷑ ṽtutes ānexe iusticie: sꝫ etiaꝫ
ip̄a ṽtus p̄ncipalis iusticia. ⁊ put ē ṽtus pticu
laris. ⁊ put ē vl̄is. s. legalis iusticia q̄ q̄tū ad ea
q̄ cōiter sūt obſuāda dr᷑ ab eo legispositia. q̄tū
ṽo ad ea q̄ q̄nq̄ȝ pticularit᷑ agenda occurrūt p̄-
ter ꝯmunes leges ponit᷑ eugnomosia q̄si bona
ꝯiecturatō. Eusebia dr᷑ q̄i bonus cultus qḋ pti
net ad religionē. Et ad idē reducit᷑ scītitas. Eu
karistia idem est q̄ bona grā. ⁊ sic reducitur ad
grām. Et ad ip̄am etiā reducit᷑ benignitas vel
liberalitas. bona ṽo ꝯmutatō ptinꝫ ad iustitiā
put ē ṽtꝰ ptic̄laris. Nūc ꝺ singl̄is videō breuit᷑

De innocentia virtute. Capitulum. vi.

Qvia ex dictis in p̄cedē-
tica. Macrobiꝰ ponit inocentiā vir
tutē et ptē iusticie. quā. b. tho. dicit
eē ptem inteḡlē. illā. s. q̄ ē decliare a
malo. de ea breuit᷑ aliq̄d dicet᷑. Nā ⁊ de ip̄a scri-
ptura pluries mentōꝫ facit in p̄s. Innocētes ⁊
recti adheserūt mihi. Et iteꝝ. Innocēs manibꝫ
⁊c̄. Quatuor aūt ptinēt ad ip̄am. Primū ē dete
stari crimia. Vñ di. lxxxvj. facientis: dr᷑. Primꝰ
īnocētie ḡdꝰ odisse nephāda. Vñ p̄s. q̄ dixerat.
Judica me ſm iiu. me ⁊c̄. Ip̄e dīc iiq̄tatē odio
hūi ⁊ abhoīatꝰ sū. Secūdū ē neminē ledē Aug.
Vera inocētia ē. q̄ nec sibi nec alteri nocet. Et
sic abel iustꝰ dr᷑ a dño. ⁊ de inocētia pmarie cō-
mēdat᷑. Tertiū ē punire malos. si hꝫ ptatē. Vñ
Aug. de ci. dei. Nō ē inocētie ꝑcēdo si ñ ē vt in
malū ḡuiꝰ incidat᷑. Pertinꝫ ḡ ad inocētis offi-
ciū. ñ solū nemi malū īferre: sꝫ etiā cohibē a pctō
vel p̄uire pcām. xxiij. q. v. nō ē. Nō fuit ḡ pila
tus inocēs. q̄uis dixerit inocēs ego sū a sāgui
ne iusti hꝰ Mat. xxvij. qꝛ potuit iudeos cohibē
a malitia eoꝝ ⁊ ñ fec̄. Quartū ē nō iudicare de
hoībꝫ in dubijs ī malā ptē: sꝫ bonā. Vñ Amb.
Innocēs credit oī ṽbo. Nō vitupāda facilitas
sꝫ ꝯmēdāda bōitas. hoc ē eē inocētē igrare. s.
ꝑ experientiā ad q̄d noceat. Etsi circūscribit᷑ ab
aliq̄ de oībꝫ. tñ iudicat q̄ fidē ꝺ oībꝫ eē arbit᷑tur
xxij. q. iiij. inocēs. glo. iudicat. i. bñ p̄sūit ꝺ q̄li-
bet ꝺ hīs q̄ ī se mala ñ sūt. Fidē. i. ṽboꝝ ṽitatē.
Hꝫ tñ istud locū circa facta hoīm. Nā q̄tū ad
ea q̄ sūt fidei ⁊ bonoꝝ moꝝ q̄ sūt nc̄c̄ia ad salu-
tē. ñ sic. Nā ſm Hiero. Nō multū distat in vitō
decipe vl̄ decipi posse xp̄ianū. xvj. q. j. si cupis.
Vel istud credē oī ṽbo. itelligit᷑ q̄ ad aīcos. Ex
ēplū hꝰ inocētie pōit ibidē Amb. de iosue. q̄ sim
pl̄r credidit gabaōitis Judic. ix. Qꝛ inocēs p̄su
mēdꝰ ē quē paucitas accusat vel mltitudo ex-
cusat. ext̄. de p̄sūp. cū ī iuuētute. Et vt dīc aba-
mā. Vbi irrōnabil̄ īpetꝰ pueit ⁊ flāma celerri-
mi motꝰ aīam depascit᷑ exurit inocētiā. p̄pōde
rat ei futuris pñtia. ꝺ pe. di. iij. int̄ hec. A scd̄a
⁊ q̄rta ꝯditōe dicūt᷑ martirizati ab herode pue
ri inocētes. vñ apoc. xiiij. Vidi sup mōtē syon
agnū stātē. s. xp̄m. q̄ inocētissimꝰ fuit ⁊ cum eo
cxliiij. milia ⁊c̄. Pōit nūeꝝ determiatū p idermia
tō. i. illos inocētes. p̄s. q̄s ascēdꝫ in mō. dñi. ino
cēs māibꝫ ⁊c̄.

De Religione. Capi. vij.

Religio prout ē ṽtus sic
diffinit᷑ a Tul. q̄ ē ṽtꝰ p quā supio
ri cuidā nature quā diuinaꝫ vocāt
curā ceremoniāq̄ȝ vel cultū affert.
Vbi no. p̄mo. q̄ hoc nomē religio ſm tho. scd̄a
scd̄e. q. lxxxj. hꝫ triplicē deriuatōem. dr᷑ eñ vel a
re elegēdo. s. ea q̄ sūt diuini cultꝰ. qꝛ hꝰ sūt freq̄n
ter ī corde r̄uoluēda. Alio mō dr᷑ a re eligēdo.
qꝛ deū r̄eligē debemꝰ. q̄ admiseramꝰ negligētes
ſm Aug. x. de ci. dei. Tertō mō dr᷑ a religando
ſm Aug. qꝛ nos r̄ligat vni oīpotēti ꝺo. Quocū
q̄ȝ aūt dicat᷑. siue ex freq̄nti r̄lectōe. siue ex itera
ta electōe. siue ex r̄ligatōe. r̄ligio ꝓpe īportat or
dinē ad deū. Ip̄e ē eñ cui p̄ncipl̄r r̄ligari ꝺbemꝰ
tāq̄ȝ indefitiēti pricipio. ⁊ ad quē nr̄a electō assi-
due dirigi dꝫ. sic ī vltimū finē. ⁊ quē etiā negligētē
peccādo amittimus. et credendo ⁊ fidem prote-
stando recupare debemus Hec tho. Notatur
aūt ī dicta diffinitōe duplex actꝰ ip̄ius ṽtutis
r̄ligiōis ab ip̄a elicitus. s. actꝰ interior mētis. q̄

ē deuotō ⁊ oīo. qḋ ⁊ intelligit̄ noīe cure. Et act⁹
exterioꝛ vt adoratō q̄ fit corꝑalit̄. vt ꝑ genufle-
xionē. proſtracionez. incliatōez. Sacrifitō reꝝ
exterioꝝ. oblatō ad dei honorē ⁊ hmōi. hic act⁹
exterioꝛ itelligit̄ noīe ceremōie. Act⁹ aūt impa-
t⁹ ab iſta ꝟtute. pt̄ eſſe act⁹ cuiuſlibet virtutis.
qꝛ actū cuiuſlibꝫ ꝟtutis poſſum⁹ ordiare ad dei
honorē ſpāli mō. Nā ⁊ ieiuniū qḋ ē act⁹ abſtinē
tie. Et abſtinē a venereis qḋ ē act⁹ caſtitatis. et
dare elemoſinā q̄ ē act⁹ miſcḋie vl̄ liberalitatis
pn̄t fieri ad dei honorē ⁊ r̄uerētiā ſctoꝝ. Et ſic
ſūt act⁹ impati ad religionē. Et ſic intelligit̄ il-
lud Jacobi. q̄ religio mūda ⁊ imacl̄ata hec ē. vi
ſitare pupillos ⁊ viduas ⁊c̄. Uiſitare. n. pupil-
los ⁊ viduas. ē act⁹ elicit⁹ miſcḋie. Et ſic dꝫ eſſe
religio. i. act⁹ r̄ligiōis impate. Et q̄uis oēs qui
colūt deū pn̄t dici r̄ligioſi: ſpālit̄ tn̄ dicūt̄ reli-
gioſi. qui totam vitam ſuam deo dedicant.

¶ De cultu dei qui ē act⁹ ipi⁹ . §. j.

religiōis quō exhibeat̄. Nota q̄ colere dicimur
hoīes q̄s honorificatōe. recordatōe. pn̄tia freq̄n
tam⁹: ⁊ qꝛ ſpālis honoꝛ debet̄ deo tāq̄ pmo oīm
pncipio: ideo etiā ſpālis rō cult⁹ debet̄ ei. q̄ gre
co noīe vocat̄ Euſebia vl̄ theuſebia. vt pꝫ per
Aug. x. de ciui. dei. ¶ Et notādū ſm Wil̄. in ſū-
ma q̄ triplex ē cult⁹. ſ. cult⁹ corꝑis. cordis ⁊ oris
De cultu iteriori dic̄ Jſidoꝛ⁹. viij ethimo. Tria
ſūt q̄ in religiōis cultu ad colēdū deū ab hoīb⁹
req̄runt̄. fides. ſpes. ⁊ caritas. Et aug⁹ fide. ſpe
⁊ caritate colim⁹ deū. Et ibidem aug⁹ loquēs de
theuſebia ſeu pietate. q̄ ē cult⁹ dei. dic̄ q̄ ꝯſiſtit i
ꝯgnitōe dei ⁊ dilectōe ⁊ debita ſubiectōe. Cogni
tō ꝟo ad cultū dei ꝑtinēs eſt credulitas q̄ credit̄
deo. ſic credēdū ē. ſ. ꝓpt̄ ſe ⁊ ſuꝑ oīa. ſic etiā pme
veritati credendū ē. Jtē credulitas q̄ credim⁹ de
deo diḡ deo. vt ſūmā potentiā. ſūmā ſapiam. ſū-
maꝫ bonitatē. ⁊ ꝯſequētia ad h⁹. vt q̄ ipe ē oīm
bonoꝝ creatoꝛ ⁊ ꝯſuatoꝛ. mūdi gubnatoꝛ. hoīs
recreatoꝛ. ſuiētib⁹ ſibi liberaliſſim⁹ retributoꝛ. eo
rū ꝟo q̄ ꝑtinacit̄ ei rebelles ſūt. zelatiſſim⁹ vltoꝛ
Secūda ſpes ē. nō q̄liſcūq̄ꝫ: ſꝫ talis q̄lis ponēda
ē in eo cui⁹ potētie ē facillimū liberare ab omni
miſcḋia. Cui⁹ ſapiētie notiſſima ē nr̄a miſeria.
Cui⁹ bonitati ꝓpriū ē miſereri ſꝑ ⁊ ꝑcē. q̄ etiā ꝓpt̄
liberalitatē ſuā fecit q̄cūq̄ꝫ fecit. Jn ipo ḡ ſuper
oīa ē ſperādū. Tercia ē amoꝛ. nō q̄liſcūq̄ꝫ amoꝛ
ſꝫ talis q̄lis amād⁹ ē. q̄ optim⁹ ē in ſe. ⁊ iō amo-
re digniſſim⁹: q̄ etiā ē fons oīm bonoꝝ. a q̄ ſu-
ſcepim⁹ oīa bona q̄ habem⁹. vl̄ habuim⁹. vl̄ a q̄
ſuſcepturos nos ſperam⁹ q̄cq̄d boni ſuſcepturi
ſum⁹. Et iſta ꝑtinēt ad deuotōez. Deuotō igī ⁊
oīo. ē act⁹ interioꝛ religiōis. ¶ Cult⁹ oris ē vo-
cal̄ ꝓfeſſio maieſtatis dīne. quā fideles faciunt
frequēt̄ orādo. nō ſolū corde ſed ore. vt i pſ. ⁊ h⁹
deū laudādo. bn̄dicēdo. gr̄as agēdo. iurādo. ab-
iurādo debito modo. ore fouēdo. Hic lactāti⁹ li.
vj. inſtitutōnū. Uerbo ſacrificari oꝫ. ſiq̄dē de⁹ ꝟ-
bū ē. vt ipe ꝯfeſſ⁹ ē. Sūm⁹ igī colēdi rit⁹ ē. ex ore
iuſti hoīs ad deū directa laudatō. Que tn̄ vt ipa
ſit deo accepta. ⁊ hūilitate ⁊ timore. ⁊ deuotōne
maria op⁹ ē. Ne q̄s forte integritatis ⁊ innocen-
tie fiduciā gerēs. tumoris ⁊ arrogātie crimē i-
currat. eo q̄ facto grām ꝟtutis amittat. Sed vt
ſit deo car⁹. omīq̄ꝫ malitia careat. miſcḋiam dei
ſꝑ iploret. nihilq̄ꝫ aliud pcet̄ q̄ pctis ſuis veniā
Si q̄d boni ei venerit grās agat. Si q̄d mali ſa
tiſfaciat: ⁊ id ſibi ob pcta ſua eueiſſe fateat̄. Et
nihilomin⁹ i malis gr̄as agat i bonis ſatiſfaci-
at. Nec tm̄ hoc in tēplo putet eſſe faciēdū: ſed ⁊
domi. et i ipo cubili ſecū habeat deū i corde ſuo.
qm̄ ipe ē tēplū dei. ¶ Cult⁹ opis ē vt cū aliq̄s re
ꝯgnoſcit ſingl̄are dominiū ſuū. qḋ etiā ore r̄co
gnoſcit xp̄o dicēs. Tu ſol⁹ dn̄s. Dominiū iſtud
q̄tū ad ꝑſonas nr̄as recognoſcim⁹. deo faciēdo
genuflexiōes. ꝓſtratōes. Et iſta dicūt̄ adoratio
exterioꝛ. Nā iterioꝛ ē reuerētia mētis q̄ ei fit vt
pmo pncipio. Q̄tū ꝟo ad nr̄am ſubaꝫ oblatōez
alicui⁹ ꝑtis bonoꝝ illoꝝ q̄ ab illo accepim⁹ vt ꝑ
decias pmicias et oblatōes. Ad cultū etiā opis
ꝑtinēt ſacrifitia veteris legis. ⁊ ſacm̄ta noui te-
ſtam̄ti ⁊ ſactas res r̄uerēt tctādo. ¶ De vitijs
ꝯrijs r̄ligiōi ⁊ actib⁹ e⁹. ſ. ydolatria. ſupſtitōe. ꝑ
iurio. voto. ⁊ t̄nſgreſſiōe voti. hēs ſuꝑ i. ij. pte in
diuerꝭ ti. ⁊ ca. De decimis hēs i. ij. pte. De duo
tōe ſacrifitō ⁊ oblatōib⁹. de laude dī ſeu horis ca
nonicis. i. iij. pte i diuerꝭ ti. Jtē d̄ ſimonia q̄ ē ꝯ
ſacra. ⁊ de ſacrilegio. hēs in. ij. pte ti. j.

¶ De religione quō ſit virt⁹ . §. ij.

⁊ ſpālis i vna ⁊ maria moraliū. Sic declaratur
ſm tho. ſcḋa ſcḋe. q. lxxxj. Primū ꝓbat̄ ſic. Uir
tus ſm phm eſt q̄ bonū facit habētē. ⁊ op⁹ e⁹ bo
nū reddit. Ubi eſt ḡ act⁹ bon⁹. ibi neceſſe ē ponē
ꝟtutē vnde ꝓcedit. Sed reddē debituꝫ alicui qḋ
facit religio ꝑ actū ei⁹. qꝛ reddit deo debitū ho-
norē habꝫ rōez boni. qꝛ ꝑ hoc q̄ reddit̄ alteri de
bitū ab aliquo. ꝯſtituit̄ ordo in ꝓportōe ꝯueniē-
ti reſpectu ipi⁹. q̄ſi ꝯueniēter ordiat⁹ ad ipm. Or
do aūt habꝫ rōez boni ſic mod⁹ ⁊ ſpēs ſm aug. et
ḡ religio eſt ꝟtus. ¶ Q̄tū ad ſcḋm. ſ. q̄ ſit ſpālis
ꝟtus oñdit̄ ſic. Cū ꝟtus ordinet̄ ad bonū. vbi ē
ſpālis rō boni. ibi oꝑtet eſſe ſpālē ꝟtutē: bonū
aūt ad qḋ ordinat̄ religio. eſt exhibē deo debituꝫ
cultū ⁊ honorē. Honoꝛ aūt debet̄ alicui rōe ex-
cellentie. Et qꝛ deo ꝯpetit ſingularis excellētia
inq̄tū omīa in infinitū tranſcendit. ſm oīodꝫ
exceſſum: ideo ei debet̄ ſpālis honoꝛ. ſic ⁊ i reb⁹
hūanis. Uidem⁹ em̄ qꝛ diuerꝭ excellētijs ꝑſona-
ruꝫ. diuerſ⁹ honoꝛ debet̄. qꝛ ali⁹ patri. ali⁹ regi.
Eſt ḡ religio ſpālis ꝟtus. ¶ Q̄ ſit vna ꝟtus. q̄-
uis honoꝛ exhibeat̄ trib⁹ ꝑſonis dīnis. ꝓbat̄ ſic
Habit⁹ diſtiguūt̄ ſm diuerſā rōez obiecti. Per
tinet aūt ad religionē exhibē reuerētiaꝫ vni deo
ſm vnā rōez inq̄tū. ſ. eſt pmū pncipiū creatōis
⁊ gubernatōis reꝝ. Perſone em̄ dīne q̄uis ſint
tres. ſūt tn̄ vnū pncipiū creatōis ⁊ gubernatō-
nis reꝝ. ⁊ ideo eis vna religione ſeruit̄. Non eſt
aūt ꝟtus theologica. ſic fides. ſpes. ⁊ caritas. qꝛ
iſte hn̄t deū ⁊ ꝑ fine ⁊ ꝑ obiecto ſeu maria: credi
mus em̄ deū. ſed religio nō hꝫ deū ꝑ maria. Ma-
teria em̄ ei⁹ ē act⁹. q̄ fiūt in dīno cultu. q̄ nō at
tingūt ex ſe: ſꝫ eſt ꝟtus moralis cui⁹ eē eſt circa
ea que ſunt ad finē. Et qꝛ hꝫ deū ꝑ fine primo.

ẽ maria moraliũ. Itẽ nota q latria idẽ ẽ q religio. Eſt aũt vocabulũ grecũ ⁊ interpretatur latine ſeruitus. ſignans nõ oẽm ſeruitutẽ. ſꝫ illã q exhibetur alicui vt pmo pncipio oĩm ⁊ vltio fini. ⁊ iõ ſoli deo exhibẽda. Et pmo qdẽ interius mẽte nos ei ſubiciẽdo vt nr̃o creatori. Secũdo exterius aliq opa faciẽdo exterius i eius honorẽ qĩ p illa preſtãdo nos ſeruos eius Exhibemus aũt deo reuerẽtiã ⁊ honorẽ. nõ ppter ipm q ẽ glia plenus i ſeipo. cui a creatura nil adici pt. Sꝫ ppter nos q ex hoc q deũ reueremur ⁊ honoramus mẽs nr̃a ei ſubicitur. ⁊ i hoc eius pfectõ ꝯſiſtit Quelibꝫ enĩ res pficitur p hoc. q ſuo ſupiori ſubditur. ſic corpus p hoc q viuificatur ab anima.

De ſanctitate. nota ſm §. iij.

tho. ſcda ſcde. q. lxxxi. q ẽ eadẽ ẽ cũ religiõe ſm eſſẽtiã: ſꝫ differt ſm rõeꝫ. Pro cuius declaratõe. ſciẽdũ q ſctitas duplr̃ ſumitur. ſ. put imptat firmitatẽ puritatẽ. ⁊ ad dĩ cultũ applicatõꝫ. Qtũ ad pmũ ſciẽdũ q apd ãtiqs ſcta dicebãtur. q legibꝫ erãt iũcta vt violari nõ deberẽt. Vñ dr̃ aliqd ſancitũ qꝛ ẽ legibꝫ firmatũ. Qtũ ad ſcdm. ſ. put imptat mũdiciã. huic ſignificatõi ꝯpetit nomẽ grecũ. Agios qd latine dr̃ ſine terra. Pt aũt ſm latinos hoc nomẽ ſctus ad mũdiciã ptinẽ. vt dicatur ſctus qĩ ſãguie tinctus. eo q ãtiqtus illi q purificari volebãt. ſãguie hoſtie intigebãtur vt dic Iſido. i li. ethimo. Qtũ ad terciũ vtraqꝫ ſignificatõ. ſ. firmitatis et mũdicie ꝯpetit. vt ſctitas attribuatur his q dĩno cultui applicãtur. ita vt nõ ſolũ hoĩes ſꝫ tẽpla ⁊ vaſa ⁊ alia hmõi q ſctificari dicũtur. ex hoc q cultui dĩno applicãtur. Mũdicia eĩ necc̃ria ẽ ex hoc. q mẽs deo applicetur. qꝛ mẽs hũana inqnatur ex hoc. q iferioribꝫ rebꝫ iungitur. ſic ⁊ qlibet res ex ꝯmixtõe peioris ſordeſcit vt argẽtũ ex imixtõe plũbi. Optꝫ aũt q mẽs ab iferioribꝫ rebꝫ abſtrahitur. ad hoc q ſupme rei poſſit ꝯiũgi. ⁊ iõ mẽs ſine mũdicia deo applicari nõ pt. vñ ad heb. vlt. Pacẽ ſeqmi cuꝫ oĩbꝫ ⁊ ſctimoniã. ſine q nemo videbit deũ. Firmitas etiã exigitur ad hoc. q mẽs deo applicetur. Applicatur. n. ſic vltio fini. ⁊ primo pncipio: huius aũt optꝫ eẽ maxie imobilia. Vñ apls ad Ro. viij. Certus ſũ ei. q neqꝫ mors neqꝫ vita ſepabit me a caritate. Sic g ſctitas dr̃ p quã mẽs ſeipam ⁊ actus ſuos applicat deo. Vñ nõ dr̃t a religiõe ſm eſſẽtiã. ſꝫ ſolũ rõe. Nã religio dr̃ ſm qd exhibꝫ deo debitũ famulatũ i his que ſpãliter ptinẽt ad cultũ dĩnũ. vt i ſacrifitijs oblatõnibꝫ ⁊ alijs huius. Sctitas aũt dr̃ ſm qd hõ nõ ſolũ hoc ſꝫ alia ṽtutũ opa refert in deũ. vel ſm qd hõ ſe diſponit p bona opa ad cultũ diuinũ.

De oratione. Capitulum octauum.

De orõne que eſt actus religiõis.

Nota ſm tho. ſcda ſcde. q. lxxxiij. Qui triplex fuit error ãtiqꝝ circa orõeꝫ. Quidã eĩ poſuerũt q res hũane nõ reguntur dĩna puidẽtia. ex q ſeqtur q vanũ ſit orare dĩno ⁊ deũ colẽ. Et ꝯ his dr̃ malach. iij. dixiſtis. Vanus ẽ oĩs q ſeruit deo. Secũda opĩo fuit ponẽtiũ oĩa i ſe ⁊ rebꝫ hũanis ex necc̃itate ꝯtingẽ. ſiue ex imutabilitate dĩne puidẽtie. ſiue ex necc̃itate ſtellarꝫ ſeu ex ꝯnexiõe cãꝝ. ⁊ ſm hoc excluditur etiã orõnis vtilitas. Tercia opĩo fuit ponẽtiũ res qdã hũanas dĩna puidẽtia regi. ⁊ q res nõ pueniũt ex necc̃itate. ſꝫ dicebãt diſpoſitõꝫ dĩne puidẽtie variabilẽ eẽ. ⁊ q orõnibꝫ ⁊ alijs q ptinẽt ad cultũ dĩ diſpoſitõ dĩne prudẽtie imutatur. hec aũt oĩa iprobãtur i pma pte. Et iõ oꝫ ſic iducẽ orõis vtilitatẽ vt neqꝫ rebꝫ hũanis dĩne puidẽtie ſbiectis necc̃itatẽ iponamus neqꝫ dĩnã diſpoſitõꝫ mutabilẽ exiſtimemus. Ad hmõi g euidentiã ẽ ꝯſiderãdũ. q ex dĩna puidẽtia nõ ſolũ diſponitur q effectus fiãt. ſed etiã ex qbꝫ cauſ. ⁊ q ordie pueniãt. Inter al' aũt cãs ſũt etiã qrũdaꝫ effectuũ cãe actus hũani. Vñ optꝫ hoĩes agẽ aliq. nõ vt p actus ſuos dĩnã diſpoſitõeꝫ imutẽt. ſꝫ vt p actus ſuos impleãt qſdã effectus ſm ordinẽ a deo diſpoſitũ. ⁊ idẽ ẽ etiã i naturalibꝫ cauſ. Exẽpli gr̃a. Diſpoſuit deus dare hoĩ fructũ agri ſui ⁊ p hũc ordinẽ. ſ. ſi cultiuetur diligẽter ⁊ huius. Optꝫ g hoĩeꝫ colẽ agꝝ ⁊ ſerẽ vt impleat effectũ illũ ſm ordinẽ datũ a deo. Et ſilr̃ ẽ de orõne Nõ eĩ oramus vt dĩnã diſpoſitõꝫ imutemus. ſꝫ vt impetremus qd deus diſpoſuit p orões ſctoꝝ eẽ iplẽduꝫ. Et hoc ẽ qd dic gregorius i pmo li. dyalo. ⁊ habetur. xxiij. q. iiij. Obtineri ea q ſcti viri orãdo efficiũt: ita pdeſtiata ſũt. vt eoꝝ pcibꝫ obtineãtur. Nã ⁊ ipa eterni regni pdeſtiatõ ita ẽ ab oĩpotẽti deo diſpoſita. qtenus ad hoc electi ex labore pueniãt. vt ipſi orãdo mereãtur accipe qd eis oĩpotẽs deus añ ſcl'a diſpoſuit dare. Vult deus nos orare ppter qd freqnter ad hoc iuitat ppter nr̃aꝫ vtilitatẽ. Primo vilꝫ vt accipiamus qndã cũ eo fiducialitatẽ recurrẽdi ad eũ Criſ. Cõſidera qnta tibi ẽ ꝯceſſa felicitas qnta collata gl'a. orõibꝫ fabulari cũ deo. cũ xp̃o miſcẽ colloqa optare qd vel'. qd ꝯſideras poſtulare Scdo vt exerceamus i nobꝫ hũilitatẽ vt recogſcamus eũ eẽ actorẽ bonoꝝ nr̃oꝝ i oĩbꝫ eius auxilio indigẽ. ps. Ad te leuaui ⁊c̃. Ecce ſic ocl'i ſeruo. ⁊c̃. Tertiõ vt ageamus i nobꝫ feruorẽ ⁊ caritatẽ. Nã ꝯ deuote orãdo cũ cogitatur ꝯ deo magis ac magis guſtatur bonitas eius. ⁊ p ꝯñs magis diligitur.

Quid ſit orõ. Orõ ſumitur. §. j.

triplr̃. Vno mõ large p qlibꝫ bona opatõe. Vñ ſr̃ illõ. j. ad theſ. vlt. Sine intermiſſione orate. glo. dic. Sẽp orat q ſp bona facit. ſcdo dr̃ orõ applicatõ mẽtis ad deũ. ⁊ ſic dic Jo. dama. q orõ ẽ aſceſus intellectus i deũ. Et itellectus ꝯpꝓhẽdit vim apphẽſiuã q dr̃ itellectus ſpecl'atiuus ⁊ vim motiuã q dr̃ itellectus pcticus. Intellectus ſpecl'atiuus ad deũ aſcẽdit. cũ ꝯſideratõe mali ſuoꝝ defectuũ ad ꝯſideratõꝫ boni ſufficiẽtiſſimi ⁊ ꝯpletiſſimi ſupplẽ illos defectus traſiẽt. ⁊ inuitur hmodus q dꝫ pcedẽ qui vult orare. Primo eĩ dꝫ defectus ſuos ꝯſiderare. Deinde aſcẽdẽ ad eius liberalitatẽ q pt hoc ſupplẽ. vñ iiij re. viij. dr̃. Si qs ꝯgnouerit plagã cordis ⁊c̃. Intellectus pcticus ad deũ aſcẽdit deſiderio ⁊ ſpe ad liberatõꝫ eius. ſperãdo ipleri ꝯſideriũ ſuũ. Tertiõ mõ ſũitur orõ p poſtulatõe deo facta. ⁊ ſic diffinit Jo. dama. Qꝛ orõ eſt petitõ decẽtiũ deo. Et ſic dixit xp̃c diſcipul' Mat. vj. Cũ oratis dicite. Pater nr̃ q es i cel'. ⁊c̃. Vbi docꝫ petẽ ea oĩa q iuſte pñt peti. ⁊ ordie q peti dñt. Et ꝯtinet ſeptẽ petitõnes.

¶ **Ad quē dirigēda ſeu por- .§.ij.**
rigēda ſit oꝛõ. Nota ſm tho. vbi ſup̄. ꝓprie ē ad
deū dirigēda vt pꝫ ex diffinitōe eꝰ ſup̄ poſita. rō
ē ſm tho. Quia id qḋ p̄ncipalr̄ debemꝰ petē ē vi
ta etna. ⁊ nō aliud niſi ī oꝛdīe ad ip̄m ingt̄ū pt̄
nos ad ipaꝫ iuuare. Sꝫ nullꝰ pt̄ dare vitā etnā
niſi deꝰ. Si aūt fuerit oꝛõ ad ſcōs. ita ad eos dꝫ
fieri ſeu dirigi: ꝙ id qḋ petit̄: expectet̄ a deo. n̄ a
ſcō illo: niſi p modū intceſſiōis. ſperādo. ſ. me
ritis et p̄cib illꝰ ſcī a deo obtinē. Pt̄ g̃ dici. ꝙ
oꝛõ ꝓpe fit ad deū. dep̄catō ad ſcōs. ſm Caſſio.
Petitō aūt ⁊ ſupplicatō pt̄ fieri et ad hoīes. q̄uis
vnū freq̄nt̄ ſumat̄ p alio. Nā ⁊ locutōes rethori-
ce dicūt̄ oꝛōes. ⁊ eas faciētes vt ābaſſiatores o
ratores dicūt̄. ⁊ q̄ fit ad deū q̄ncūqꝫ dr̄ dep̄catō.
iuxta illḋ. Exaudi deꝰ oꝛōnē ⁊c̄. ¶ Fit oꝛõ ad de
uꝫ rōne ſue bonitatis quā coīcare pt̄. Orat̄ em̄
ingt̄ū ē beꝰ ⁊ alijs btitudinē largiēs. p̄cipue cō-
uenit deo rōe ſue eſſētie. q̄ ē coīs trib ꝑſonis. q̄ꝛ ⁊
oꝑa ſic ⁊ volūtas ſt̄ īſeꝑabilia: vt qḋ vna vult
⁊ dat ⁊ alia. Et ad ip̄m deū ētnitatis pt̄ orarē ⁊ ad
quālibꝫ ꝑſonā ītendēdo qḋ ab vna petit̄ ab oīb
recipe. Ad xp̄m etiā dirigit̄ oꝛõ. q̄ꝛ vna ꝑſona ē
deꝰ ⁊ hō. ⁊ ingt̄ū deꝰ ē ſpari pt̄ ab eo oē bonū cū
pr̄e ⁊ ſpū ſcō ¶ Fit oꝛõ vl' dp̄catō ad ſcōs ⁊ ad
āgelos bonos ſic ad mediatores ⁊ p̄curātes nob
bona a deo. Et eodē mō ad glo͛ſā v̄ginē: q̄ q̄to-
magis pia ⁊ maioꝛis p̄mij. tātomagis p nob o-
rat. Cū ei ſcī ꝯgſcāt ī viſiōe dīuī oīa q̄ ꝑtinent
ad eoꝝ gl͛aꝫ. ⁊ ad magnā eoꝝ gl͛aꝫ ē. ꝙ alijs iu
uare poſſīt. q̄ī dei cooꝑatores exn̄tes. iō ſtatī in
v̄bo vidēt eoꝝ vota. q̄ eos intꝑellāt. Uidēdo aūt
n̄ ſꝑ orāt p illis q̄ ſe eis ꝯmēdāt ad p̄curādū eis
qḋ petūt. ſꝫ tm̄ q̄n ī ip̄o v̄bo vidēt hoc eē deo pla
citū poſtulare. ⁊ poſtulātes ſꝑ exaudiūt̄. Et cū
ī p̄ria nūc ſit coīt̄ tm̄ aīe ſcōꝝ. noīant̄ tn̄ ſub
noīb q̄ hēbāt ī coꝛꝑe ꝯſtituti. Dr̄ em̄ ſcē petre
vl' paule: nō aīa petri ora p nob. ex eo vilꝫ q̄ꝛ ex
bonis oꝑib h̄ factis meruert̄ vt poſſēt orare p
nob. ⁊ etiā ī teſtioniū fut̄e r̄ſurrectōis ſm tho.
vn̄ Job. v. Ad aliquē ſcōꝝ ꝯuertē. Ad eos q̄ ſt̄
ī mūdo nō dr̄ ꝓprie fieri oꝛõ. q̄ꝛ cū vita etna q̄ p̄n
cipalit̄ petit̄ ad ſcōs q̄ eā hn̄t. ⁊ nō ad eos q̄ n̄
hn̄t vt ꝯuerſātes ī mūdo dirigēda ē oꝛõ vel dep̄
catio. Et eadē rōe ad eos q̄ ſūt ī purgatorio nō
ē dirigēda oꝛõ cū ſint ī afflictōe. Sꝫ nec ſuppli-
catio ſic ad bonos q̄ ſūt in mūdo. q̄ꝛ nō ſūt ī ſta
tu merendi ſicut illi. Qꝫ aūt oꝛõ facta paſcaſio
exiſtēti ī purgatorio. vt liberaret demoniacū vl'
infirmū ſm greg. ī dyalogo. hoc n̄ fuit q̄ꝛ paſca
ſiꝰ hoc p̄curauerit. ſed ex fide ⁊ deuotōe orantis.

¶ **Quid ſit in oꝛōne petēdū .§.iij.**
Sciendū ꝙ peti p̄nt ⁊ bona ſpūalia ⁊ tp̄alia. ⁊
mala penalia. ſꝫ diuerſimode. Nā bona ſpūalia
vt dic tho. ſcda ſcde. q. lxxxiij. ar. v. ⁊. vj. ſi ſūt
nccr̄ia ad ſaluē vt gr̄a ⁊ v̄tutes ſimplr̄ ⁊ abſolu
te peti p̄nt ⁊ hn̄t abſqꝫ ꝯditōe. ſ. ſi placꝫ deo. vel
ſi ē p ſalute nr̄a ⁊ hmōi. Et mltomagis ipaꝫ ſa-
lutē ⁊ regnuꝫ. ⁊ ſilr̄ remiſſionē pctōꝝ. Deo em̄
hoc placet q̄ vult oēs hoīes ſaluos fieri. ⁊ ipſe
nos ad hꝰ īuitat dicēs. Primū q̄rite regnū dei ⁊
iuſticiā eꝰ. i. v̄tutes q̄b acq̄rit̄. Un̄ ⁊ fidē. ſpem.
⁊ caritatē docuit poſtulare ſb figura panis. pi-
ſcis ⁊ oui. Bona v̄o tp̄alia vt ſanitatē filios ho
nores. diuicias ⁊ hmōi. Aut ſpūalia nō nccr̄ia.
vt ſcia. eloquētia ⁊ hmōi. peti p̄nt: nō tn̄ abſolu
te. ſꝫ ſb ꝯditōe ſi fiat p ſalute nr̄a. Nā mlt̄is ta-
lia ſūt ad ꝑniciē. De his g̃ q̄ p̄nt malū euētū hr̄e
pt̄ eē aliq̄lr̄ vera ſētētia ſoc̄tis. q̄ vt r̄fert vale-
riꝰ maximꝰ. Nihil vlt̄ a dijs īmortalib petēduꝫ
arbit̄bat̄. q̄ vt bona tribuerēt. q̄ꝛ hi demū ſcirēt
q̄d vnicuiqꝫ vtile foret. Sꝫ nccr̄ia ad ſalutē det̄
miatē peti p̄nt ſm tho. vbi ſup̄. Et ꝙ peti poſſit
ex hoc p̄bat̄. q̄ꝛ ſm augu. ad p̄bā hoc licꝫ orare
qḋ licꝫ deſiderare. Sic licꝫ g̃ nob deſiderare iſta
tp̄alia. n̄ vt ī eis finē ꝯſtituamꝰ: ſꝫ ſic q̄dā admi
nicl'a q̄b iuuamur ad tēdendū ī btitudinē. ingt̄ū
p ea vita coꝛꝑalis ſuſtētat̄. Et ſic nob organice
deſuiūt ad actꝰ v̄tutū vt dr̄ ī. j. ethi. Sic licꝫ p
ip̄is tp̄alib orare vt cū habēt teneāt̄. cū nō ha
bent̄ habeāt̄ ad ſufficiētiā vite decētis. cū ꝯdi-
tōe tn̄ vt dictū ē ¶ Mala penalia n̄ licꝫ petē in
oꝛōe niſi ī oꝛdīe ad bonū vt. ſ. p flagella q̄s ꝯuer
tat̄ ad deū. Et ſic itelligēde ſt̄ īp̄catōes multe q̄
ponūt̄ ī ſcp̄tura ꝯ̄ īimicos. vt illud p̄s. Erube-
ſcūt ⁊ ꝯtur. ⁊c̄. ⁊ al' hmōi. Petit. n. ꝯturbatōeꝫ ī-
imicoꝝ ꝑtbulatōes. vt p illas corrigāt̄ ⁊ ꝯuer-
tāt̄ ad deū. Poſſūt vlt̄ dictā expoſitōeꝫ etiā tri-
pliciť itelligi. Uno mō vt itelligāt̄ ſcī ī hꝰ petē
nō ꝯ̄ ip̄os hoīes. ſꝫ ꝯ̄ regnū pcī. vt. ſ. deſtruāt̄
pctā ī eis ⁊ erubeſcāt p p̄niaꝫ ⁊ hꝰ. Secūdo mō
vt ſint dicta p modū ꝓphie p̄nūciātis q̄d eis eue
nit. Et ſic ponit̄ p̄ns optatiui p futō īdicatiui
modi. vt illḋ duplici ꝯtritōe ꝯterē eos dn̄e. i. cō
teres. Tertō mō ꝯformādo volūtatē ſuā ſcī cū
volūtate diuina circa dānatōeꝫ ꝑſeuerantiū in
pctō. Mala v̄o tp̄alia orare ⁊ petē alijs ex odio
ē moꝛtale. Et ſimilit̄ petere poſſe facere mala
criminalia. vt furtum ⁊ hmōi.

¶ **Cui cōueniat orare. Di- .§.iiij.**
cendū ꝙ creature rōnali. ꝯp̄hendēdo angelū ſb
rōnali. Et hoc pꝫ ex noīe ⁊ diffinitōe. Dr̄ oꝛõ
ſm caſſiodoꝝ q̄ſi oꝛis ratō. Un̄ ſignat aliquem
actū rōnis expreſſū p effectū oꝛis. Diffinit̄ etiā
qḋ ē petitō: vt dictū ē ſup̄. Petitō autē ē actus
rōnis ſicut imperiū. Sꝫ petitō applicat deſideri
um volūtatis ad deū. q̄ nō ē ſub ptate nr̄a ſꝫ ſu-
pra. ſ. deū. Imperiū aūt applicat ip̄m d̄ſideriū ad
ſubiectos p p̄ceptuꝫ. Reꝑit̄ aūt creat̄a rōnal' ſb
tplici dr̄ña. Pr̄ia vt vnica creatori. Secūda in
actu ꝯp̄hēſori. Tercia ī ſtatu viatori. Scd̄m pri
mū modū ſic ꝯpetit xp̄o orare ingt̄ū hūanitas
creata ē vnita deitatē. Ipi g̃ ꝯpetit orarē ī celo ī
q̄tū. ſ. hō Ro. viij. Qui etiā intꝑellat p nobis.
Et alibi. Aduocatū hēmꝰ ⁊c̄ Jo. xvj. Ego ro-
gabo p̄rem p vob ait ip̄e. In mūdo aūt frequēter
orauit Lu. ix. Erat pnoctās ī oꝛōe. Nō p ſe īdi-
gēs. ſꝫ ī hoc nob exēplū p̄bēs. Orabat vt hō. ex
audiebat̄ vt deꝰ. Spūs aūt dicit̄ poſtulare Ro
viij. gemitib inenarrabilib quia nos poſtulā-
tes facit ¶ Angel' bonis et ſcīs in patria con-

venit orare. Orant vtiqꝫ ꝑ nob. qđ ꝓbaꝣ ṫplr.
Prīo auctoritate .ij. macha. vlt̄. dē de Hiere. de-
fūcto. Hic ē q̄ multū orat ꝑ ꝑplo. Secūdo ratōe.
Nā oꝛo ꝑ alijs facta cū ꝓueiat ex caritate: q̄to.
ſ. q̄ ſūt ī pr̄ia ſūt pfectōꝛis caritatis. tātomagis
orāt ꝑ viatoꝛibꝫ q̄ eoꝝ oꝛonibꝫ pn̄t iuuari. q̄nto
aūt deo ꝯiūctioꝛes. tāto eoꝝ oꝛoes ſūt magis ef-
ficaces. Habꝫ. n. hoc oꝛdo diuin⁹ vt ſupioꝝ ex-
cellētia in inferiora refūdanꝣ. Sic ex claritate
ſolis in aere pꝫ. Vn̄ ſm Hiero. Si apl̄i ꝛ mar
tires adhuc ī coꝛpe ꝯſtituti. qn̄ ꝑ ſe dn̄t eſſe ſo
liciti. ꝑ alijs orant. q̄tomagis poſt coꝛonas vi-
ctoꝛias ꝛ triūphos. Tertō ex offitō ꝛ ꝯſuetudīe
eccl̄ie. que dirigit oꝛones ad ſc̄tos. vt pꝫ ī leta
nijs. Fruſtra at̄ hoc fieret ſi nō orarēt. Qꝫ autē
aīalia bruta dicunꝣ deū inuocare in p̄s īpꝛope
ē: inq̄tū. ſ. naꝣali deſiderio aliq̄d a deo deſiderāt
qđ a deo obtinēt. Sicut et dicūꝣ obedire nō q̄ſi
ꝑcipiētes ꝛ intelligētes mādatū: ſed inq̄tū na-
turali inſtinctu mouēꝣ ab ipo. p̄s. Que faciūt
verbū ei⁹. ¶ Tertō ꝯueit orare viatoꝛibꝫ om̄ibꝫ
nō ſolū iuſtis: ſed etiā pc̄toꝛibꝫ. licꝫ ei dicaꝣ Ja.
v. Multū em̄ valet depcatō iuſti aſſidua. Valet
tn̄ ꝛ exaudiꝣ oꝛo pc̄toꝛis. vt pꝫ de oꝛone publi
cani Luc. xviij. Et hoc nō ex merito ſui ſic iuſti
ſꝫ ex pura miſcđia. ſi tn̄ debite orat. nec ē ꝯ illō
Jo. ix. Pc̄toꝛes de⁹ nō exaudit. qꝛ intelligiꝣ ſm
tho. cū petit inq̄tū pc̄toꝛ ſm deſideriuꝫ pc̄ti. i.
ꝯmittendū aliqđ iniquū. ꝛ q̄ nō audiaꝣ ꝓcedit
ex miſcđia dei. Vel pt̄ dici ſm Augu. q̄ illud di
xit celidonius nondū ꝑfecte illuminat⁹. Sic ei
putabat ſed ſic nō erat. Si pc̄toꝛ etiā inimiciti
as ſeruās dicēdo. Pater nr̄ ꝛc̄. Vel aliud ꝓpter
ſui ſalutē: nō peccat nec mentiꝣ dicēs. Dimitte
nobis ꝛc̄. Loquiꝣ em̄ in ꝑſona eccl̄ie que ſemꝑ
dicit veꝝ. Et ſic de alijs hmōi oratōnibꝫ.

¶ Pro quib⁹ perſonis debe- .§. v.

mus orare. Dicendū q̄ hoīes debent orare pri-
mo pro ſeip̄is. ſecūdo ꝑ defūctis. tertō pro viuis
alijs. De oꝛdine tn̄ nō eſt multū curandū. vtrū
prius ꝑ vno q̄ pro altero. dūmodo oreꝣ pro ſe
ꝛ pro alijs. Sicut aūt q̄libet teneꝣ magis diligē
ſalutē ſuā q̄ cuiuſcūqꝫ alteri⁹. ita ꝛ magis ꝑ ſe
orare teneꝣ. Et qꝛ ex p̄cepto teneꝣ quilibꝫ ad fa
ciendū ea quibꝫ ꝯſequaꝣ ſalutē. Salutē aūt cō-
ſequi nō poſſet niſi ꝑ graciā ꝛ virtutes. que dan
tur a deo frequēter mediāte oratōe: ideo ex pre
cepto teneꝣ homo aliq̄n orare. Sed q̄n vel quō
nō eſt determiatū. ꝛ difficillime determiaretur.
pe. de pal̄. niſi forte ī articulo neceſſitatis vel in
periculis. ¶ Quādo q̄s facit oratōem ꝑ ſe ſemꝑ
exaudiꝣ. Si tn̄ ꝯcurrāt tres alie ꝯditōnes. ſ. pe
tendo neceſſaria ad ſalutē ꝑſeuerāter et pie ſm
tho. in. iiij. Quis aūt pc̄toꝛ nō poſſit orare pie
ita. ſ. q̄ eius oratō ex habitu pietatis infoꝛmeꝣ
pt̄ tn̄ eius oratō eſſe pia q̄tū ad hoc. q̄ petit ali
quid ꝑtinens ad pietatē. Sicut ille qui non ha
bet habitū iuſticie pt̄ aliquid iuſtū velle. Et q̄-
uis eius oratō nō ſit meritoꝛia ex quo ē in moꝛ
tali pc̄to. poteſt tn̄ eſſe īpetratoꝛia. qꝛ meritum
innitiꝣ iuſticie. īpetr̄tio grē. tho. ſc̄da ſc̄de. Si

aūt deficiat aliqua iſtaꝝ ꝯditionū. aliq̄n exau-
diꝣ aliq̄n nō ¶ Pro defunctis pt̄ ꝛ debet orare.
nō tn̄ ꝑ omnibꝫ. Nā ꝑ his quos ꝯſtat eſſe ī glo-
ria vel credit eccl̄ia. vt ꝑ canonizatis orare nō
debēt. qꝛ nō indigēt Aug⁹. Iniuriā facit mar-
tiri qui orat ꝑ martire. extra de cele. miſ. Cum
marthe. Pro his q̄ ſūt ī inferno dānatoꝝ ſeu in
limbo. nō debꝫ orari. qꝛ nō pn̄t iuuari nec ī ali
quo ſubleuari. Sed tn̄ ꝑ exiſtētibꝫ ī purgatoꝛio
vt. xiij. q. ij. anime. et. c. temp⁹. Sꝫ qꝛ nō poſſu-
m⁹ ſcire q̄s vadit ad purgatoꝛiū vl̄ infernū vel
ꝑadiſū quo ad adultos. ideo ꝑ oīb⁹ defūctis pt̄
orari. Quia vt ait Aug⁹. Meli⁹ ſuperūt iſta. ſ.
ſuffragia quibꝫ nō obſūt nec ꝓſūt. q̄ deerūt qui
bus ꝓſūt. xiij. q. ij. nō eſtimem⁹. Pro moꝛiētibꝫ
in excoīcatōne vel in aliquo moꝛtali notoꝛio. ſi
ne ſignis ꝯtritōnis. orari nō pt̄ oratōne ſolēni
vt dicendo miſſaꝫ defunctoꝝ ꝑ eis. Sed bn̄ ora
tione p̄uata ſm pe. de pal̄. Et ideo eſt. qꝛ ī extre
mo vite potuit coꝛde penitere ꝛ ſic ſaluari ꝛc̄.
Cū iſta ꝑſumptōe pt̄ orari. ſ. ſi nō eſt ī inferno.
ꝛ qꝛ defuncti ſūt in maioꝛi afflictōe q̄ viui. ꝛ nō
pn̄t ſe in aliquo adiuuare ſicut viuētes: ideo vi
deꝣ magis ꝑ eis orandū. ¶ Pro viatoꝛibꝫ oībꝫ
orari pt̄. ꝑ bonis ꝛ malis ꝛ etiā p̄ciſis. Et ꝑ p̄ci
ſis quideꝫ vt excoīcatis ꝛ hereticis oratōne pri-
uata. vt deus ꝯuertat eos ad vnitatē. Nō autē
inter oꝛones que fiūt ꝑ mēbris eccl̄ie. quoꝛum
ſuffragio eccl̄ia priuat. Pro bonis aūt orandū
eſt vt ꝓficiant et ꝑſeuerent. Et hoc. ſ. orando ꝑ
iuſtis fit triplici ratōe. Primo qꝛ multoꝛū p̄ces
citius exaudiunꝣ. Que ratō tangiꝣ in glo. ſuꝑ
illō ad Ro. xv. Juuetis me in oꝛonibꝫ vr̄is. Se
cūdo qꝛ ex iuſtis grē agūꝣ deo de bn̄ficijs colla-
tis iuſtis. Tertō vt n̄ ſupbiāt dū vident mīoꝛibꝫ
ſuffragijs īdigē. tho. ſc̄da ſc̄de. Pro mal̄ n̄ p̄ciſis
vt ꝯuertanꝣ ad pn̄iaꝫ. Fiūt aūt oꝛones ꝑ ma-
lis ſed nō exaudiūꝣ niſi p̄deſtinatis: ſed qꝛ hoc
diſcernere nō poſſū. ideo ꝑ omnibꝫ orandū. dū
neſcientes quis ꝑtineat ad p̄deſtinatoꝝ numeꝝ
quis nō ꝑtineat. ſic ad om̄es affici debemus. vt
velim⁹ om̄es hoīes ſaluos fieri. xxiij. q. iiij. cor-
ripianꝣ. Etiaꝫ ꝑ inimicis orandū eſt ſicut xp̄c
docuit dicēs Maꝣ. v. Orate ꝑ ꝑſequentibꝫ vos.
Et etiā in cruce dixit. Pater ignoſce illis Luc.
xxiij. Et pro inimicis orare eis mala in vindi-
ctam moꝛtale eſt. Orare ꝑ eis ī generali. vt. ſ. ab
oꝛone quā facit in generali ꝑ omnibꝫ fidelibꝫ. n̄
intendat excludē inimicū teneꝣ ex p̄cepto. Ali-
oquin ꝯtrariū faciēdo ꝑtineret ad liuoꝛē vidi-
cete. In ſpāli orare ꝑ eo nō teneꝣ quis. niſi ſm p̄
paratōeꝫ animi ī aliq̄ caſu neceſſitatis: q̄n hoc
indigeret ad ſalutē ꝯſequēdā. cuꝫ videret alios
ꝑ eo orare ꝑfectōnis eſt cū magis mereaꝣ. Vn-
de aug⁹ dicit in ſermone. Niſi Stephan⁹ ꝑ ſau-
lo oraſſet eccleſia dei paulum non habuiſſet.

¶ De tempoꝛibus oꝛandi .§. vj.

Vbi ſciendum. q̄ cum xp̄c dixerit Luce. xviij.
Opoꝛteret ſemper orare et nunq̄ deficere. Et a-
poſtol⁹. j. ad theſſ. v. Sine intermiſſione orate.
Non ſunt hec intelligenda ſuꝑficialiter. q̄tum

ad ip̄m actū orōnis. ꝑ ꝯtinuo tp̄e: q2 illō eſſ3 ī-
poſſibile. cū oportat dormire. ꝯmedē ⁊ ī alijs ocu
pari. S3 ſm qō expoīt tho. ſcḋa ſcḋe ē plā. Prīo
q̄tū ad deſiderīū caritatis. qō ē cā ⁊ motiuū ad
orōez. hoc d3 eē ī nobis ꝯtinue ī actu vl' v̄tute.
Uirt⁹ aū hmōi deſiderij manet ī nob̄ ī bis q̄ faci
m⁹ ex caritate ⁊ ī glīa3 dei. Et ſic ſp̄ oram⁹. Se
cūdo q̄tū ad effectū vel ī ip̄o orāte. Nam ex ip̄a
orōne facta ſepe. ⁊ ſi nō ꝯtinue r̄manet magis
deuot⁹. Et ꝑtūc etiā dr̄ orare r̄ſpectu illi⁹ orōis
effect⁹ vel ī alijs: puta cu3 ſuis bn̄ficijs ꝓuocat
aliquē ad orādū ꝑ ſe etiā cū ab orōe q̄ſcit. Ter
tio dicit̄ q̄s ſp̄ orare q2 non omittit q̄n tp̄oribꝫ
debitis oret. Et tūc ē ibi diſtributō accomoda.
Et q̄uis nec ex p̄cepto naf̄ali nec diuo ſit nobis
dec̄miatū tp̄us orādi. ſ3 ex īpoſitōe eccl'ie q̄tum
ad oēs diebꝫ domicis ⁊ feſtis. ſ. audire miſſā. de
ꝯſe. di. j. miſſas. Et ext̄. de paroch. vt diebꝫ. q̄tū
ad bn̄ficiatos ⁊ ordīatos ī ſacris om̄i die. ſ. dicē
horas canonicas. ext̄. de cele. miſ. dolētes. Tam̄
ſacra ſcp̄tura admonēdo deſigt aliq̄ tp̄a orōnis
Dicit em̄ p̄s. Ueſpe mane ⁊ meridie narra. ⁊c̄.
Et alubi. Media nocte ſurgebā ad ꝯfitēdū tibi
Et de Daniele dr̄. vj. c. q̄ tribꝫ tēporibꝫ ī die fle
ctebat genua ſua adorando ꝓpē tres orōnes ſm
wil'. Prīo ob excitatōez ⁊ remiſcētiā ex dec̄mia
tōne. vt ſi aliq̄ tp̄e decēti fuerim⁹ ip̄m tp̄us dec̄-
miatū ī ſcp̄tura. ⁊ ſi nō p̄ceptorie tn̄ admonito-
rie ad orādū īuitet: dec̄miata. n. magis ducunt
ad memoriā ⁊ excitant q̄ generalia. ꝑticularia
em̄ magis mouēt. ¶ Secūdo ob ꝯgruētiā ex ho
mīs diſpoſitōe ī illis tēporibꝫ dictis. Ip̄a eī tp̄a
magis ꝯgruūt ad orōe3. media q̄dem nocte. vt
ſm hilariū. Cū maxīe corpis vitij oportūitas da
tur. tūc p̄cipit vt eadē vitia legis meditatōe frā
gant̄. Itē ſm ambro. q2 media nocte ſolet ſpō-
ſus veire. ſ. ad viſitādū aīa3 ꝯſolatōibꝫ. ex eo q̄
tūc ex ſolitudīe ⁊ tenebris noctis ſenſibꝫ clauſis
mens min⁹ diſtrahit̄. Ueſpe aū. i. ſero ſm Am-
bro. q2 pcc̄a ⁊ negligētias toti⁹ diei abſtergē de
bem⁹. lacrimis ꝯpūctōnis ⁊ deuotōis. Mane vō
ſm eūdē ꝑ plenā digeſtionē. ſolutis ſenſibꝫ a li-
gamie ſoporis. q̄ vigor mētis laxat̄ et reſoluit̄.
ſpū mētis nr̄e reuocari debem⁹ et implē illō p̄s.
Dixi nūc cepi. Meridie vō. ne actibꝫ ſecl'i quibꝫ
nos accomodam⁹. ꝓpter neceſſitatē vite nimis
īmergamur. Et ꝓpter affectū ī deū attendē con
gruit ī orōe ⁊ dicē cū p̄s. Eripe me de luto ne ī-
tingar. ¶ Tertō ob inſinuādā indigētiā ex mo
rali ſignificatōe. Illis. n. q̄tuor tēporibꝫ ſignāt̄
initiū ꝑfectōnis. finis ⁊ ꝯſumatō boni opis. et
tollerātia aduerſoꝝ. Mane em̄ qō eſt p̄ncipiu3
diei artificial'. ſignat initiū boni opis. Meridi-
es ꝓgreſſū. Ueſpe qō eſt finis diei finē. Nox ſi-
gnat aduerſitatē. Hec em̄ oīa nobis ſūt ex grā
dei. quā p̄cibꝫ obtinem⁹. q2 ea indigem⁹. De ho
ris canonicis quō q̄s teneat̄ ad eas. habes ī. ij.
pte ti. ix. c. xij. Et pte. iij. ti. xiij. ca. iiij.

¶ De ꝯditōnibꝫ ꝯcurrētibꝫ. §. vij.

ad orōnez quarū aliquę ſunt de neceſſitate ali-
que de congruitate. aliquę de maiori vtilitate.

Nota q̄ ſm Ray. ⁊ hoſti. q̄ orō deb3 fieri cū fi-
ducia ⁊ ſecuritate. ſ. obtinēdi qō petit̄ Jaco. j.
Poſtulet in fide nihil heſitās ⁊c̄. Et Marci. xj.
Omnia quecūq3 orātes petitis: credite. q2 acci-
pietis: et fiet vobis. Cum hūilitate Eccl'i. xxxv.
Oratō humiliātis ſe penetrat nubes Geñ. xviij
Loquar ad dn̄m meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Cū
diſtinctōe petēs Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipi-
tis. eo q̄ male petatis. iij Re. viij. Exēplū in Sa
lomōe q̄ petēs nō diuitias nec potētias ⁊ hmōi
ſ3 rōnabilia fuit exaudit⁹. Cū deuotōe ſeu attē-
tione ſaltim v̄tuali vel ī p̄ncipio. j. ad Co. xiiij.
Orabo ſpū. i. voce orabo ⁊ mēte. i. attētōe Cipri
an⁹ de ꝯſe. di. j. Qn̄ ſtatis frēs ad orōez. vigila-
re ⁊ incūbere ad p̄ces toto corde debetis. Cogita
tio tūc carnal' ⁊ ſecularis hoīs abſcedat Eccl'e.
x. Muſce morientes ꝑdiderūt ſuauitatē vnguēti
i. orōnis. Exēplū āne. j Re. j. Cū pietate qō tn̄ ē
ad bn̄ eſſe. ⁊ meritū. ſ. ſine mortali. p̄s. Si iniq̄-
tatē aſpexi in corde meo: nō exaudiet dn̄s. ſ. ex
iuſticia Iſa. Cū multiplicaueritis orōnes vrās
nō exaudiā: man⁹ em̄ veſtre plene ſūt ſanguine
i. opera veſtra plena pcc̄is. Opus dei dicit̄ orō
cum affectu ⁊ feruore Hiere. xlviij. Maledictus
om̄is qui facit op⁹ dei negligēter. p̄s. Clamabit
ad me et ego exaudiā eū Greg⁹. Multū clamat
qui multū amat. Exemplū in moyſe dicēte do-
mino. Aut dimitte eis hāc noxia3. aut dele me
de libro vite Exo. xxxij. Cum lacrimoſitate ſeu
ꝯpunctōe Iſa. xxxviij. Audiui oratōez tuam ⁊
vidi lacrimas tuas. Exemplum in Sara vxore
thobie. que orās cū lacrimis fuit exaudita. Et
in xp̄o in cruce qui ſm apl'm ad heb. v. Orans
cū lacrimis et clamore valido exaudit⁹ eſt. glo.
Orō deū linit. lacrima cogit. hec vngit. illa pun
git. Cū verecūdia ⁊ honeſtate Luc. xviij. Publi
can⁹ nec ocl'os ad celū leuabat ⁊c̄. Figura ī he-
ſter q̄ cū ml'to ornatu ⁊ apparētia iuit ad loquē
dū aſſuero. vidit. n. eū turbatū ⁊ corā eo cecidit
Cū aſſiduitate ⁊ ꝑſeuerātia Act̄. j. Hi oēs erāt
ꝑſeuerātes in orōe. ſ. apl'i. cū recepert̄ ſpm̄ ſan-
ctū. Hiero. de pe. di. j. īportuna ī euāgelio muli
er meruit audiri. ſ. canonica. ⁊ ꝑabola Lu. xj.
De amico poſtulāte tres panes ⁊c̄. Cū opoſita
te. i. cū ieiunio ⁊ elemoſina Mat̄. xvij. hoc gen⁹
demonioꝝ nō eicit̄ niſi ī ieiunio ⁊ orōe Thob.
xij. Bona ē orō cū ieiunio ⁊ elemoſina. Jeiuniū
em̄ facit mētē ſobriā. vnde magis aptā orōnē.
Faciebāt ⁊ em̄ ſcī ſolēnes orōnes cū ieiunijs.
Exēplū daniel'. Cū ꝯmūitate. citi⁹ exaudit̄ orō
coīs q̄ ꝑticl'aris Mat̄. xviij. Ubi fuerūt duo vl'
tres ꝯgregati ī noīe meo. ſ. ad petēdū. ego ſū ī
medio eoꝝ ad exaudiēdū. Sine tedio ⁊ anxieta
te. p̄s. Uolūtarie ſacrificabo tibi ⁊c̄. Oratō eſt
q̄dā ſacrificiū cordis. iuxta illō. Immola deo
ſacrificiū laudis Hiero. de ꝯſe. di. v. Non medio
criter dicit. Melior eſt ſeptem pſalmorū decan-
tatio cum cordis puritate ac ſerenitate ⁊ ſpiri
tuali hilaritate q̄ totius pſalterij cum anxieta-
te atq3 triſticia. Cum p̄paratōne Ecc̄. Ante ora
tionem prepara mentem tuam.

¶ De mltiplici effectu ſeu. §. viij.

vtilitate orōis ꝑtꝫ qđ merito dī Ja. v. multū va
let depcatō iuſti. ⁊ idō xp̄c īuitat ad orādū dicēs
petite ⁊ accipietis. Valz eī ad q̄tuor. Primo ad
meriti acq̄ſitōꝫ. Secūdo ad pcti ſatiſfactōꝫ. Ter
tō ad aīe ꝯſolatōꝫ ⁊ r̄fectōꝫ. Quarto ad petiti ī
pet̄tōeꝫ. Tria ex his poīt. b. tho. ſcđa ſcđe. q. lx-
xxiij. Qꝫ ē ſatiſfactoria poīt ī. iiij. ſen. ¶ Q̄tum
ad p̄mū ſciēdū ē q̄ poſiti ſum⁹ ī hoc mūdo ad ac
q̄rēdū merita q̄bꝫ ꝯſeq̄mur gl̄iaꝫ. vñ xp̄c Jo. xv
Poſui vos vt eatis. ſ. ꝑ bona oꝑa ⁊ fructū afferā
tis meritoriū ⁊ fruct⁹ vr̄ maneat ī vitā et̄nā. ra
dix aūt merēdi ē caritas ſm. b. tho. ī. iij. Vñ ḡ
q̄s facit bonū op⁹ ex caritate. tunc mer̄. Et q̄to
facit cū maiori caritate. tāto pl⁹ mer̄. Cū ḡ orō
de ſe ſit bonū op⁹. q̄ facit ī caritate ⁊ ex carita-
te. vtiqꝫ mer̄ regnū dei. Exēplū đ latrone ī cru
ce. et ꝑp̄ea xp̄c multū orabat dī eī Lu. vj. Erat
ꝑnoctās ī orōne. vt. ſ. exēplo ſuo docēt nos fre
quēt̄ orare vt merita acq̄ram⁹. Jſte fruct⁹ tolli
nō pt̄. Nā ⁊ ſiq̄s orat ꝓ alio viuo vl̄ defūcto. me
ritū q̄dē orōnis ē ſuū ñ alteri⁹ ꝓ q̄ facit orōneꝫ.
p̄s. Orō mea ī ſinu ⁊c̄. Qui aūt nō ē ī caritate nō
debꝫ ꝑp̄ea dimittē orōnē. qꝛ ñ acq̄rit ſibi meri-
tū vite et̄ne. Nā valet ſibi ad mlt̄a alia p̄cipue
ad mollificādū cor. ⁊ ad īducēdū ad grāꝫ ꝑ quā
q̄s mer̄. de pe. di. v. frēs. ¶ Q̄tū ad ſcđm valet
orō ad ſatiſfaciēdū. Siq̄dē in mlt̄is offendim⁹
oēs vt dī Jac. iij. Et ſi etiā p⁹ ꝯtritōeꝫ nō ſatiſfa
cim⁹ ī vita p̄ñti. poſtea oꝑtebit ſatiſfacē ꝑ penā
intēſiſſimā purgatorij. Satiſfactō fit ꝑ oꝑa bo-
na facta ī caritate. inq̄tū ſunt penalia ſeu labo
rioſa. orō ē opus bonū ſeu laborioſuꝫ ſi deuote
fiat. Nā mēs laborat meditādo ſp̄ūalia. vt dicit
Salōn. Frequēs meditatō carnis ē afflictio.
Laborat etiā corp⁹ loquēdo ſi vocal̄ fit orō. vt
coīter fit ore vl̄ genuflectōe. ꝓſtratōe. inclina-
tōne ⁊ hmōi: imo ī vitiſpatꝝ dixit q̄dā. q̄ orō ē
op⁹ laborioſū ſuꝑ oīa alia. Et hoc qꝛ optꝫ eē vi-
gilantē ad repmēduꝫ cor a diſtractōibꝫ. ad q̄s ē
multū inclinatū. Eſt ḡ orō ſatiſfactoria. ⁊ nō ſo
lū ꝓ pctīs ſuis ſꝫ alijs viuoꝝ ⁊ defūctoꝝ. ſi fiat
ꝓ eis ab his qui ſūt ī caritate. Vñ dī. ij. macha.
xij. Sancta ḡ ⁊ ſalubris ē cogitatō. orare ꝓ mor
tuis. vt ſoluāt̄ quo. ſ. ad penā ꝑ viā ſatiſfactōis
Et ideo coīter penitētibꝫ iniūgunt̄ orōnes ī ſa-
tiſfactōeꝫ. Et ſicut ſuꝑbia deuꝫ offendit. q̄ repit̄
aliquo mō in omī pctō: ita hūilitas placat vt
ſatiſfaciat deo. ꝑ orōnē aūt hūiliat ſe creatura
cognoſcens ſe dei auxilio indigē ⁊ ei ſe ſubicit.
¶ Q̄tū ad terciū valet orō ad ꝯſolatōeꝫ menta
lē. Querit quilibꝫ ꝯſolari. ſꝫ nulla maior ꝯſola-
tio q̄ in orōne deuota repit̄. p̄s. Memor fui dei
⁊ ꝯſolat⁹ ſū. ſ. in orōne. Et tātū habūdat ꝯſola-
tio mētis. q̄ aliq̄ñ redūdat ad corp⁹. Tantā cō
ſolatōeꝫ ſenciebat moyſes loquēs cū dño ī mō-
te ſynai q̄ nō comedit neqꝫ bibit aliq̄d. xl. diebꝫ
⁊. xl. noctibꝫ. Nō eſt aliud orare q̄ loqui cū deo
Beat⁹ tho. de aq̄no orans añ crucifixū. fuit vi-
ſus eleuat⁹ corꝑe a t̄ra multū. ex maḡ dulcedi
ne orōnis. Et coīter oīs guſt⁹ diuinoꝝ haurit̄ in
orōne. ſꝫ iſtū fructū nō ꝯſequit̄. q̄ nō adhibꝫ ī-
tentōeꝫ. vitādo euagatōꝫ. Et hoc ē qđ dī Eccl̄s.
x. Muſce moriētes ꝑdiderūt ſuauitatē vnguēti.
Vnguētū ē orō q̄ ſanant̄ peſtes ⁊ vlcera aīe. q̄ ī
ſe ſuauis ē. Muſce ſūt impꝛtune cogitatōnes vo
latiles q̄ mēti occurrūt. q̄ tūc moriunt̄ cū ꝑma
nent. ⁊ odorē ꝑdūt. ī. deſtruūt ſuauitatē ⁊ ꝯſola
tionē orōnis. ¶ Q̄tū ad q̄rtū dī Lu. xj. Omīs
q̄ petit accipit. Et valꝫ q̄deꝫ orō multū. Eſt eñ
fortis ⁊ efficax vt oīa vincat. ⁊ oībꝫ domiet̄ eti
am deū. Et q̄tū ad elemēta clarꝝ ē. qꝛ ad orōnē
moyſi vt dī in p̄s. Aperta ē t̄ra ⁊ deglutiuit da
than ⁊ operuit ⁊c̄. Aqua que ſꝑ fluit ad mare.
orāte moyſe firma ſtetit vt mur⁹ in mari rubro
donec trāſiret ꝑpl̄s iſrl̄ Exo. xiiij. Aer vbi ge-
nerat̄ pluuia ⁊ hmōi. ad orōneꝫ helye retinuit
pluuiā vt voluit helyas Jaco. v. Et. iij Re. xvij.
Jgnis q̄ oīa ꝯſumit ananie cū ſocijs in fornace
nihil nocuit dañ. iij. Etiā valꝫ ꝯ oēs īfirmitates
corꝑis. Nā leprā īcurabilē tollit. ptꝫ in leproſis
orātibꝫ vt mūdarēt̄ Lu. xvij. ⁊ Mat̄. viij. Jtē vi-
ſū reſtituit exēplū đ ceco clamāte illuiato Lu.
xviij. Febres expellit vt ī ſocro petri Lu. iiij. Pa
raliſim curat. vt ptꝫ ī ſuo cēturiōis Mat̄. viij. ⁊
ī matia alia vt ptꝫ ī legendis ſctōꝝ. Jp̄i morti
(q̄ ē t̄ribiliſſimū oīm t̄ribiliū) dñat̄. Et vt vci-
ens ñ iterimat. vt ezechie cui dictū fuit. Moriēs
tu ⁊ ñ viues Jſa. xxxviij. Et ī mortuis iā r̄ſuſci
tatis ꝑ orōeꝫ. Exēplū ī btō dñico đ tribꝫ reſuſci
tatis ꝑ eū rome ⁊ alubi. Hec. ſ. orō valꝫ ⁊ impa
rat celo. t̄re. mari ⁊ īferno. ⁊ obediūt ei. Nā orā
te Joſue ſol firmauit ſe q̄ erat ī occaſu ꝑ plures
horas obediēti voci hoīs. vt dī Joſue. x. Terra
bellis ⁊ peſtibꝫ deſtruit̄ ⁊ mūd⁹: ⁊ hec tollūt̄ per
orōnē. vt ī Juda machabeo cū f̄rībꝫ. ⁊ in Dauid
orāte tp̄e peſtis. Tēpeſtas maris orātibꝫ apl̄is
xp̄m ſe data ē Mat̄. viij. Jnfern⁹ q̄ꝫ ad orōnē gre
gorij traianū reddidit. Jnfirmitates mētis ꝑ eā
remouēt̄. ī. pctā. vt ī publicano. Et tēptatōnes
vincūt̄. figura ī moyſe tenēte brachia eleuata:
vincebat ꝑpl̄s iſrl̄ amalechitas. al̄s vincebat̄
Exo. Et ſiġt bellū tēptatōis. Orō valꝫ ad repri
mēdū demōes. vñ Mat̄. xvij. hoc gen⁹ demonio-
rū ⁊c̄. Et clamabat dyabol⁹ ꝑ obſeſſū bartholo
mee īcendūt me orōnes tue. valꝫ ad vocādū an
gelos bonos. Exēplū ī helizeo q̄ñ orōnē fecit vi
dē diſcipulū ſuū mōtē plenū hoībꝫ cū eq̄s igne-
is q̄ erāt angeli. iiij Re. Valet ad ꝑficiēduꝫ hoīes
in grā Act̄. viij. Orauerūt ꝓ ip̄is vt acciperēt
ſpm̄ ſctm̄. ⁊ ſic acceperūt. Et apl̄is orantibꝫ. a-
ſcendit ſuꝑ eos ſp̄ūſſanct⁹ Act̄. j. Demuꝫ valet
(vt ita dicam) ꝯtra deū Hiero. Jp̄e de⁹ qui nul
lis viribꝫ ſuꝑari poteſt. publicani p̄cibꝫ ſuꝑat̄.
de pe. diſti. j. importuna Berñ. O humilis lacri
ma. ī. oratō lacrimoſa. tua eſt potentia. tuū re-
gnum. tu ſola tribunal iudicis aſcendere nō ve
reris. vincis inuincibilem. et ligas omnipoten
tem. Exemplum in moyſe cui oranti pro popu
lo dixit deus. Dimitte vt iraſcatur. quaſi tene-
ret ipſum ligatum oratio.

De vocali orõe queritur. §. ix.

ſi fieri ꝯgruit cũ voce. Et rñdet ꝙ ſic. Prĩo ob
hoĩs hũilioꝛẽ exercitatõꝫ. Ob deuotõis interioris
redũdatõꝫ. Ob pleioꝛẽ dei oblatõꝫ. ſ. cũ mẽte ex
attẽtõe. ⁊ coꝛꝑe ex voce. De tplici attẽtõe q̃ ibi
pt̃ haberi. ſ. ad vba. ad ſẽſũ vboꝝ. ⁊ ad finẽ oꝛo-
nis. hẽs i. iij. pte ti. xiij. c. iiij. §. viij. De loco o-
ratõis q̃rit. ⁊ ſi vbiq̃ꝫ ꝯgruẽti⁹ tñ i eccl'ia. Et de
oꝛõe dñicali ⁊ ſeptẽꝫ petitõibꝫ ei⁹. hẽs i. iij. pte
ti. xiij. c. v. §. iiij. ❡ Et nota ꝙ ſic oꝛo q̃ ẽ actus
rligiõis ꝑmoꝛdialit̃ ẽ i mẽte. ſcd'ario vbis expri
mit̃. Et adoratõ q̃ ẽ act⁹ q̃ fit alijs rueretia. pri
mo ⁊ ꝑncipl'r ꝯſiſtit i interioꝛi rueretia dei. ſcda-
rio i q̃buſdã coꝛꝑalibꝫ ſignis hũilitatis ſic genu
flexiõibꝫ. ꝓſtratõibꝫ. iclinatõibꝫ ⁊ hmõi. Et q̃uis
iſta fiãt nõſolũ deo: ſedetiã ſcĩs ⁊ ãgel' ⁊ viato
ribꝫ. tñ alia ⁊ alia rõne. Nã deo fiũt. recogñſcẽdo
in hoc eẽ nr̃m ꝑncipiũ ⁊ oĩm gubnatoꝛẽ ⁊ fĩl'a.
Et ſic adoratõ ẽ act⁹ rligiõis ſeu latrie. Creatu-
ris aũt fit adoratõ ꝓpt̃ quãdã ꝑticipatõꝫ diue ex
cellẽtie alicui⁹ i eis ſcĩs. q2 ꝑticipãt gl'am. Et
ãgel' ⁊ ꝑlatis q2 ꝑticipãt ꝑtatẽ ⁊ gubernatõeꝫ ⁊
hmõi. Et ſic legit̃ angelos ⁊ hoĩes aliq̃s adora
tos. ſꝫ tũc ẽ act⁹ alteri⁹ vtutis q̃ dr̃ dulia vl' obſ
uãtia. Et nota ꝙ tria ꝑma ꝑcepta decalogi ꝑti
nẽt ad vtutẽ religionis. ⁊ ſũt de actibꝫ ei⁹. Huic
aũt vtuti religionis oppõũt̃ ſm tho. ſcd'a ſcd'e
iſta vitia. ydolatria. diuinatõ. q̃ hꝫ mltas ſpẽs.
ſ. ꝑ apertã iuocatõeꝫ demonũ. ꝑ aſtra. ꝑ ſõnia.
ꝑ auguria. ꝑ ſoꝛtes. ꝑ obſuãtiã in arte notoꝛia
vel incãtatõibꝫ vel i breuibꝫ. tẽptatõ dei. ꝑiu-
riũ. ſacrilegiũ. ſimonia. De q̃bꝫ oĩbꝫ habes in
ij. parte in diuerſis titulis et capitulis.

De virtute pietatis. ❡ Capitulum nonum.

Sequitur de vtute pieta-
tis. quã ſic diffinit tulli⁹ i ſua retho
rica. ꝙ pietas ẽ ꝑ quã ſãguie iũctis.
patrieq̃ꝫ beniuolis officiũ ⁊ diligẽs
tribuit̃ cult⁹. Sciẽdũ ꝙ pietas ſumit̃ triplicit̃
Uno mõ ꝓprie ꝓ cultu ⁊ honoꝛe. q̃ exhibet̃ deo:
ex eo. ſ. q2 ẽ ꝑncipal' parẽs oĩm ⁊ ꝑncipiũ eſſẽdi
Et ſic pietas dr̃ dei cult⁹ ab aug. in. x. ꝺ ciui. dei
Et ſumit̃ ab apl'o ſic ad thimotheum. Sobrie ⁊
pie ⁊ iuſte viuam⁹ i hoc ſecl'o. Secũdo mõ dr̃ pi
etas iꝓꝑrie ipa miſcd'ia. Uñ aug⁹ i. x. ꝺ ci. dei
dic. More vulgi nomẽ pietatis in opibꝫ miſcd'ie
frequẽtat̃: qd' ideo arbitroꝛ eueniſſe. q2 hoc ꝑci
pue mãdauit fieri de⁹ ea q̃ ſibi ꝓ ſacrificijs placẽ
teſtat̃. Ex q̃ ꝯſuetudie factũ ẽ. vt de⁹ ipe pi⁹ di-
cat̃. Et Greg⁹ dic in ꝑmo moral'. ꝙ pietas i die
ſuo ꝯuiuiũ exhibꝫ. q2 coꝛdis viſcera miſcd'e opi
bus replet. Tertõ mõ pietas ſumit̃ ꝓprie ꝓ cultu
⁊ honoꝛe q̃ exhibet̃ ꝑntibꝫ ⁊ patrie. Et ſic hdif-
finit̃ a tullio ꝓut ẽ vtus ſpãlis. ❡ Pro cui⁹ de-
claratõe ſm tho. ſcd'a ſcd'e. q. cj. Notãdũ ꝙ hõ ef
ficit̃ debitoꝛ alijs diuerſimode ſm diuerſã excel
lẽtiã eoꝝ ⁊ diuerſa bñficia ab eis ſuſcepta. a q̃-
bus ꝑcipue bñficia ſt̃ vt ipm eẽ et gubnatõ. In
vtroq̃ꝫ aũt de⁹ ſũmũ obtinet locũ. q̃ excellentiſſi
m⁹ eſt. vt cã nobis eſſendi. ⁊ gubernatõis ꝑmuꝫ
ꝑncipiũ. Secũdario nr̃i eſſe ⁊ gubnatõis ꝑnci
piũ ſũt parẽtes ⁊ patria a q̃bꝫ ⁊ in q̃ nati et nu-
triti ſum⁹. Et iõ de ꝑmo maxie ẽ hõ debitoꝛ. Se
cũdo parẽtibꝫ ⁊ patrie. Tertõ ẽ cã gubernatõis
⁊ diſciplie nr̃e ꝑſona in dignitate ꝯſtituta. q̃. ſ.
hr̃ regẽ nos. Uñ ⁊ eis rectoꝛibꝫ et mgr̃is debito-
res ſum⁹. Uñ ſic ꝑmo gdu ad religionẽ ꝑtinet
deo cultũ exhibẽ. ita ſcd'o ꝑtinet ad pietatẽ ex-
hibẽ cultũ parẽtibꝫ ⁊ patrie. Et i tertõ gdu ꝑti
net ad vtutẽ obſeruãtie exhibẽ cultũ ⁊ honoꝛẽ
in dignitate ⁊ regimie ꝯſtitutis. In cultu autẽ
parẽtũ qd' ꝑtinet ad pietatẽ includit̃ cult⁹ oĩm
ꝯſãguineoꝝ. q2 ꝯſãguinei ex hoc dicũt̃. ꝙ ex eiſ
dẽ parentibꝫ ꝓceſſerũt ſm ꝑhm in. viij. ethi. In
cultu aũt patrie itelligit̃ etiã cult⁹ ꝯciuiũ ⁊ oĩm
patrie amicoꝝ. Et iõ ad hoc ꝓprie ⁊ ꝑncipl'r pie
tas ſe extẽdit. Et cult⁹ quidẽ qui ponit̃ in dicta
diffinitõe ꝑtinet ad reuerẽtiã ⁊ honoꝛem. Obſe
quiũ aũt ad curã ⁊ ſubuentõneꝫ cum indigent.

De honoratõne parentuꝫ. §. j.

qd' ꝑtinet ad pietatẽ ⁊ ꝑncipalit̃ in q̃rto ꝑcepto
Exo. xx. Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã. Nota
ꝙ iſte honoꝛ intelligit̃ tripl'r. ſ. primo eis reue-
rentiã exhibẽdo. ſecũdo obiam faciẽdo. tertõ in
neceſſitatibꝫ ſubueniẽdo. ❡ Primo g̃ debemus
parẽtes reuereri Eccl'i. vij. Honora pr̃em tuuꝫ
⁊ gemitũ mr̃is tue ne obliuiſcaris. Memẽto ⁊c̃
Et hoc aſſurgẽdo. hũiliter loquẽdo. defect⁹ ſene
ctutis ſupportãdo. vitia nõ detegẽdo. aut deridẽ
do ⁊ hmõi Eccl'i. iij. Fili ſuſcipe ſenectã pr̃is tui
⁊ nõ ꝯtriſtes eũ i oĩ ſua vita. Et ſi defecerit ve
niã da ⁊ nõ ſpernas eũ. Chaym. n. ſpreuit pr̃em
denudatũ inde maledictus fuit i filijs Geñ. ix.
❡ Secũdo honorãdi ſũt eis obediẽdo ad col'. iij.
Filij obedite ꝑntibꝫ vr̃is. Et i lege mãdat̃ ꝙ q̃
ꝯtumacit̃ ñ obediebat ꝑntibꝫ i bonis monitis.
accuſat⁹ ab eis. lapidaret̃ a ꝓpl'o. Sciẽdũ tñ. ꝙ
obedire nõ dñt in his q̃ ſũt ꝯtra deũ. nec etiã ad
ꝯmittẽdũ veniale pcĩm Hiero. hoc de ſuis apõ
dños. de filijs apud parẽtes. de vxoꝛibꝫ apud vi
ros. Et i illis tm̃ obediãt q̃ ꝯtra deũ mãdata ñ
ſunt. xj. q. iij. ſi domin⁹. Nec etiã in his que im-
pediũt ꝑfectũ ſalutis vt ingrediẽdo religionem
in ſeruãdo caſtitatẽ ⁊ hmõi. ⁊ nõ ꝯtrahẽdo ma-
trimoniũ. Et hinc Hiero. Sũmũ gen⁹ pietatis
ẽ in hac re eſſe crudelẽ. ſ. parẽtibꝫ. nõ acq̃eſcẽdo
eis i remanẽdo i ſecl'o. ❡ Tertõ honorãdi ſũt in
neceſſitate ſubueniẽdo. Paul⁹ ad heb. Filij red-
dite vicẽ parentibꝫ. hoc eñ acceptũ eſt corã deo
Uicem reddim⁹ cũ nutrim⁹ eos ſicut ipi paruu-
los nos nutriuerũt. Unde xp̄c reꝑhendit pha-
rizeos qui inducebãt filios ad vouendũ obla-
tiones in templo. non ſubueniẽtes ex his in ne-
ceſſitatibꝫ parentũ Math. xv. dicẽs. Irritũ fe-
ciſtis mandatũ dei ꝓpter traditões vr̃as. ſ. illd'.
honora patrem tuum et matrem tuam.

Ad hoc aũt inducũt. prĩo. §. ij.

nature incitamentũ. Nam ⁊ bruta aĩalia curã
gerunt de parentibꝫ ſenibꝫ. Sicut dicit̃ ꝺ gru-
ibꝫ. quia cum patres ⁊ matres fiũt depilati. filij

curā gerūt eoꝝ ⁊ neceſſaria ꝓuidēt donec recu-
perēt pēnas vl' moriāẜ. Secūdo xp̄i documē
tū nō ſolū v̄bo ſʒ exēplo. Nā tpe paſſiōis inẜ tot
dolores. nō ē oblit⁹ matris: ꝯmēdās eā Johāni
Prius eñi mortuo Joſeph ſponſo ip̄e curā habe
bat. Ip̄e etiā cū curia ſua celeſti de celo veīt ad
matrē honorādā ī morte ⁊ collocādā honorifi-
ce ī throno. Et ipſā voluit ab oīb⁹ honorari. ſic
⁊ nos debem⁹ de facto. Tertō multiplex inde
emolimētum. Et p̄mū ē ꝓlōgitas vite Eccī. iij.
Qui honorat p̄rem ſuū vita viuet lōgiori. Ho-
nora p̄rem tuū ⁊ m̄rem tuā. vt ſis lōgeu⁹ ſuper
terrā Exo. xx. Juſtū ē eñi. vt qui ē grat⁹ bñficio
ſibi illato multipliceẜ ⁊ ingrato auferaẜ. Cū aẜ
vitā eſſe poſt deū habuerim⁹ a parētib⁹: qui eſt
grat⁹ eos honorādo. mereẜ ꝓlongari ī vita. ⁊ in
honorās eos abbreuiari. hoc tñ euenit ī ordīe
ad ſalutē aīe Tho. Secūdū emolimētuʒ exau-
ditō orōnis et ꝯſolatō in filijs Eccī. iij. Qui ho-
norat patrē iocūdabiẜ ī filijs. ⁊ in die orōnis ex
audieẜ. Ecōtra q̄ male t̄ctabit parētes. poſtea
ex dei iuditō ⁊ ip̄e male tractabiẜ a ſuis. ſic ptʒ
ꝑ multa exēpla. Terciū ē multiplicatō bonita
tis. i. tp̄aliū ⁊ ſp̄ualiū reꝝ Eccī. iij. Honora pa
trē tuū ⁊ matrē tuā ⁊ ſupueniet tibi benedictō.
Utrꝝ aūt fili⁹ poſſit deſerē parētes indigētes vt
ingrediaẜ religionē. Et an ingreſſus teneatur
exire ad ſubueniendū neceſſitatib⁹ parentū ha
bes diffuſe in. iij. pte ti. xvj. de religioſis. ibi vi-
de. Et nota ſm tho. ſc̄da ſc̄de. q̄ ſub iſto p̄cepto
cōprehendiẜ omne ſubſidiū quod tenemur pro
ximo exhibere occaſione pietatis.

De virtute obſeruantie. Capitulum. X.

DEinde de obſ̄uātia vidē
dū ē. ſic aẜ diffiniẜ a tullio. Obſ̄uā-
tia ē ꝑ quā hoīes aliqua dignitate
p̄cellētes. cultu ⁊ honore deſignanẜ
Pro cui⁹ declaratōne dic. b. tho. ſc̄da ſc̄de. q. cij.
Neceſſe ē q̄ eo mō ꝑ quendā ordinatū deſcēſuʒ
diſtiguāẜ v̄tutes. ſic et excellētia ꝑſonaꝝ q̄b⁹ ē
aliq̄d reddendū. Sicut aūt pater carnalis ꝑtici
pat rōeʒ p̄ncipij. que vniuerſaliẜ inueniẜ ī deo
Jta etiā ꝑſona que aliquā ꝓuidentiā circa nos
gerit. ꝑticipat ꝓprietatē patris: q: p̄r eſt princi
piū ⁊ gubernatōis ⁊ educatōis ⁊ diſcipline oīm
que ꝑtinēt ad ꝑfectōeʒ hūane vite. Perſona aẜ
in dignitate ꝯſtituta. eſt ſicut p̄ncipiū guberna
tōnis aliq̄ꝝ reꝝ. Sicut p̄ncipes dignitates ī re-
bus ciuilib⁹. dux exercit⁹ ī reb⁹ bellicis. mgr̄ in
diſciplinis. ſilr̄ et in alijs. Et inde ē q̄ tales oēs
patres appellāẜ. ꝓp̄ ſilitudinem cure. Un̄ ⁊. iiij
Re. v. dixerūt ſui ad naamā. Pater ⁊ ſi rē gran
dem dixiſſet tibi ꝓpħa ⁊c̄. Ideo ſic ſub religione
ꝑ quā cult⁹ tribuiẜ deo. quodā ordine inueniẜ
pietas ꝑ quā colūẜ parētes. ita ſub pietate in-
ueniẜ obſ̄uātia ꝑ quā cult⁹ ⁊ honor exhibeẜ ꝑ
ſonis ī dignitate ꝯſtitutis. Et nota q̄ q̄uis ex
hoc q̄ aliq̄s hē ꝑfectōeʒ v̄tutis vel ſcientie habe
at quādā excellētiā in ſeip̄o. nō tñ hē rōeʒ p̄n-
cipij ſicut ille qui ī dignitate ꝯſtituiẜ: q: ex hoc
q̄ habʒ p̄tatē gubernādi ſubditos. hē rōeʒ p̄n-
cipij ꝓut eſt alioꝝ gubernator. Et ideo ſp̄aliter
quedā v̄tus determiaẜ ad exhibendū cultum et
honorē in dignitate ꝯſtitutis. Uerꝝ q: ꝑ ſciētiaʒ
⁊ virtutē ⁊ oīa alia hmōi q̄s ꝑſone⁹ redditur
ad dignitatis ſtatū. ideo reuerētia que exhibeẜ
aliquib⁹ ꝓpter quācūq; excellētiaʒ ꝑtinet ad eā-
dem v̄tutē. ſ. obſ̄uātie Tho. Itē nota q̄ cum
ſit duplex debitū. ſcʒ legale ⁊ mortale. Ex debito
legali ad quod reddendū a lege ꝯpellimur debʒ
homo cultū ⁊ honorē in dignitate ꝯſtitutis qui
habent ꝑlatōeʒ ſuꝑ eū. Ex debito v̄o morali q̄d
ex quadā honeſtate debē diciẜ homo cultum et
honorē alijs etiā prelatis qui nō habʒ p̄tatem
ſuꝑ euʒ Tho. Itē nota q̄ in cultu qui poniẜ in
diffinitōne intelligiẜ obſequiū: dum. ſ. quis obe
dit eoꝝ imperio qui ſūt prelati ⁊ viceʒ rependit
ſuo modo eoꝝ bñficijs. Tria ḡ debenẜ ꝑlatis in
dignitate ꝯſtitutis. Primo honor ꝑ ratōne ſub
limioris gradus. Omne eñi mouēs hē quandaʒ
excellētiā ſuꝑ illud q̄d moueẜ. Prelat⁹ aūt cum
habeat gubernare ſubditos. ꝑ ꝯñs hē eos mo-
uere in debitū finē. q: hoc ē gubernare. ſicut gu
bernat nauī nauta. Dulia dupl'r ſumiẜ ſm tho
Uno mō ſtricte ⁊ ſic īportat honorē ſolū a ſuis
debitum dñis. Et tūc ē ſp̄es obſ̄uātie. Alio mō
large ꝓut imꝑtat honorē ⁊ reuerētiā qui exhi-
betur alicui rōne cuiuſcūq; excellētie. Et ſic cō
tinʒ ſub ſe pietatē ⁊ obſ̄uātiā. Itē nota ſm tho
q: obſeruātia exhibet honorē dñis a ſuis. ducē
do ad portū. ⁊ ſic ei exhibeẜ honor. Secūdo rō-
ne potentie quā habet ad cohercēdū. debeẜ ei ti
mor. Tertō ratōne gubernatōis eoꝝ debeẜ obe
diētia. ꝑ quā moueẜ ad imꝑiū p̄ſidentiū. ⁊ tri
buta que ſūt ſtipendia laboꝝ eoꝝ. Unde ap̄lus
ad heb. xiij. Obedite p̄poſitis veſtris ⁊c̄.

De honore qui exhibetur .§. j.

ꝑlatis ꝑ obſeruātiā. Nota q̄ obſeruātia habet
ſub ſe duas v̄tutes vt ptes ſuas. Una que diciẜ
dulia. Dulia eñi grece latine diciẜ ſuit⁹ ꝑ quā
exhibeẜ honor ⁊ reuerētia ſupiorib⁹ precipue a
ſeruis erga domios. Alia q̄ dr̄ obediētia. ꝑ quā
obediẜ eoꝝ imperio de qua poſtea diceẜ. Ad de
clarādū ḡ q̄d ſit honor ſm tho. ſc̄da ſc̄de. q. ciij.
Sciendū q̄ honor teſtificatōeʒ quādā imꝑtat
de excellētia alicui⁹. Un̄ hoīes qui volūt hono
rari. teſtimoniū ſue excellētie querūt. Teſtimo
niū aẜ reddiẜ corā deo vl' corā hoīb⁹. Corā deo
quidē. qui ē inſpector cordis teſtioniū ꝯſcientie
ſufficit. Et ideo honor q̄ ad deū p̄t ꝯſiſtē in ſolo
interiori motu cordis. dū. ſ. aliq̄s recogitat. vel
dei excellētiā. vl' alicui⁹ hoīs corā deo. Sed q̄ ad
homies aliq̄s nō p̄t ferre teſtioniuʒ: niſi ꝑ aliq̄
ſigna exteriora vel v̄boꝝ: puta cū aliq̄s ꝓnūci-
at ore excellētiā alicui⁹ vl' factoꝝ. ſic inclinatō-
nib⁹. obuiatōnib⁹ ⁊ alijs hmōi. Uel etiā reꝝ ex-
terioꝝ: puta ī exhibitōne enxenioꝝ. muneꝝ ob
latōe aut ẏmaginū inſtitutōne. Et ſm hoc ho-
nor ī ſignis exteriorib⁹ ꝯſiſtit. Et nota q̄ re-
uerētia nō ē idē q̄ honor. ſʒ ex vna pte eſt p̄nci
piū motuū ad honorādū. inq̄tū. ſ. aliq̄s ex rue
rētia quā hʒ ad aliquē euʒ honorat. Ex alia v̄o

pte eſt finis honoris. inq̄tū. ſ. q̄s ad hoc hono-
rat̄. ut in reuerētia ab alijs habeat̄. Honor ḡ ē
exhibitiō reuerētie ī teſtimoniū v̄tutis ſm pħm
in. ij. ethi. Reuereri eſt act⁹ timoris. ¶ Itē nota
q̄ laus diſtinguit̄ ab honore dupl'r. Prio quia
laus ꝯſiſtit ī ſolis ſignis v̄boꝝ. Honor aūt ī qui
buſcūqȝ ſignis. Et ſm hoc laus īcludit̄ ī hono
re. Secūdo mō qꝛ p exhibitiōē honoris reddim⁹
teſtioniū boītatis v̄ excellētia alic⁹ abſolute: ſȝ
p laudē teſtificamur v̄ bonitate alic⁹ ī ordīe ad
finē. ſic laudam⁹ bn̄ opantē ꝓpt̄ finē. Honor aūt
ē etiā optimoꝝ q̄ nō ordinat̄ ad finē. ſȝ iā ſūt ī
fine Tho. Gloria aūt eſt effect⁹ honoris ⁊ laudis
qꝛ ex hoc q̄ teſtificamur de bonitate alic⁹. cla-
reſcit bonitas ei⁹ ī noticia plurimoꝝ. ⁊ hoc im
portat nomē gl'ie: dicit̄ enī gl'ia q̄ſi clara. Unde
Ambro. Gloria eſt clara cū laude noticia. tho.

¶ Cur exhibēdus ſit honor. §. ij.

Nota ſm tho. ubi ſup̄. q̄ cū honor nō ſit aliq̄d
aliud niſi quedā ꝓteſtatiō de excellētia alicui⁹.
Pt̄ excellētia alic⁹ ꝯſiderari. nō ſolū p ꝯpatiōēȝ
ad honorātē. ut. ſ. excelſior eo q̄ honorat̄. ſedeti
am ſm ſe vel p ꝯpatiōnē ad aliq̄s alios. Et ſm
hoc honor ſp debet̄ alicui ꝓpt̄ aliquā excellētiā
vel ſuperioritatē: nō tn̄ optet q̄ ille q̄ honorat̄
ſit excellētior honorāte. Sȝ forte q̄buſdā alijs
vel ab ipſo honorāte q̄tū ad aliq̄d ⁊ nō ſimplici
ter. Prelati mali iuſte honorāt̄. nō ꝓpt̄ excellē
tiā v̄tutis ſȝ ꝓpter excellētiā dignitatis. ſm q̄d
ſūt miſtri dei. ¶ Nota ſm mgr̄m umbertū ī ex-
poſitiōe regule Aug. c. lj. q̄ diuerſa genera pſo-
naꝝ ī ſcptura ſacra mādant̄ honorari. Et p̄mo
rectores Ecc̄i. x. In medio fratꝝ rector eoꝝ in
honore. Et multomagis p̄lati eccl'e q̄ ſecl'ares
pſone. j. ad thimo. v. Qui bn̄ preſūt p̄ſbiteri du
plici honore ſūt digni. ar. ad hoc di. xcvj. Duo
ſūt. Secundo ſunt honorādi deuoti viri ſancti
hoc fit ꝓpter inhabitantē ſpm̄ ſcēm. ſic capella
ꝓpter reliquias. Et ꝓpter hoc Thobias fuit ho
norat⁹ a rege Salmanaſſar. Tertiō honorandi
ſūt ſacerdotes. vj. q. j. Sacerdotes. Exemplo be
ati martini p̄ferentis ſacerdotē impatori ī por
rigendo. Reliqui etiā miſtri ſm gradū ordinis
ſunt honorandi ut habet̄ di. xciij. Quarto ho-
norandi ſūt ꝯfeſſores Ecc̄i. xxxviij. Honora me
dicū ⁊c̄. Et ſi corpoꝝ multomagis aīaꝝ. Cōfeſ-
ſores dicūt̄ medici aīaꝝ. extra de pe. ⁊ re. cū in-
firmitas. Quinto honorādi ſūt dono ſapie pre-
diti Sapie. viij. ꝓpter hāc. ſ. ſapiam habeo ho-
norē apud ſeniores. ꝓpter hoc Joſeph a phara-
one ⁊ daniel a nabuchodonoſor honorati ſunt.
Sexto miſſi a ſupioribꝰ ad aliq̄ officia exercen
da. ut viſitatores. oratores ⁊ hmōi. Ad phil'. ij.
Cū om̄i honore habetote. et loq̄t̄ de epafrodito
miſſo ab eo ad eos. Unde qꝛ miſſi a nabuchodo
noſor reuerſi ſūt ſine honore. ꝑbat⁹ ē ꝯtra illos.
Septio honorādi ſūt religioſi Aug⁹ in regula
Honorate deū voƀ inuicē cui⁹ tēpla facti eſtis.
Tēplū materiale honorat̄ q̄ꝛ deo dicatū: q̄nto
magis rōnale dicatū deo p votum religionis.
Octauo ſeniores honorādi ſt̄ Ecc̄i. xxij. Hono
ra pſonā ſenis. Sil'r ⁊ p̄ores ī ordīe. ſic āntiq̄tus
primogeniti. ſic Jacob a pharaone. Nono uni
uerſalit̄ oēs inuicē Ro. xij. Honore inuicē p̄ue
niētes. Credendū ē enī q̄ q̄libȝ habeat aliq̄d q̄d
lateat q̄ nos p̄cellit. ſed p̄cipit ꝓpt̄ ymaginē dei
q̄d eſt in quocūqȝ. ¶ Nota de diuerſ modis ho-
norādi ſm umbertū ī expoſitiōe regule. Prim⁹
ē diligēt̄ p̄ſtare auditū loquētibꝰ. vn̄ Sap̄. viij
di. loquētē me reſpiciēt. Secūd⁹ ē alloq̄ reuerē
ter Ecc̄i. v. honor in ſmōe ſenſati. Terci⁹ eſt aſ
ſurgē veniēti Leuit̄. xix. Corā cano capite ſur-
ge. Quart⁹ ē decēter aſſurgē ſedēti more angeli
co Iſa. vj. Uidi dn̄m ſedentē. ⁊ poſtea ſeraphin
ſtabāt ⁊c̄. Quint⁹ comitari īcedētē. ij Re. xv. Uni
uerſi ſui ei⁹ ambulabāt iuxta eū. ſ. dauid imi-
tantes eū cū fugēt de hierl'm a facie abſalonis.
Sext⁹ ī ſignis hūiliatōis ut īclinatōibꝰ ⁊ hmōi
Ecc̄i. iij. Ab hūilibꝰ honorat̄. ſ. de⁹. Septim⁹ ē
in exhibitiōe ſuitioꝝ. ut lotiō pedū ⁊ manuū et
hmōi Ecc̄i. iij. Qui timet deū honorat parētes.
Octau⁹ ī rez honorabilioꝝ collatiōe. ut honora
bilibꝰ ferculū ⁊ h⁹. Un̄ numeri. xxiij. Dixit Ba
lach balaā. decreuerā te honorare. Non⁹ ī p̄pe
magnificētie depoſitiōe. ut ꝯpoſitiō capucij ⁊ h⁹
apoc̄. Cū darēt illa q̄tuor aīalia hōrē ſedēti ſup
thronū ⁊ q̄tuor ſeniores deponebāt coronas ſu
as ⁊c̄. Decim⁹ ē ī alteri⁹ diſpoſitiōe ī via ī ſedēdo
in loquēdo ⁊ hmōi Ecc̄i. iij. Loquē maior natu.
⁊c̄. Sūt ⁊ alij quos unctiō docȝ cū expedit.

¶ De obedientia. ¶ Capitulum undecimū.

Obediētia ē v̄tus ⁊ gene-
ralis ⁊ ſpālis ſm tho. ſcda ſcdē. q. c-
iiij. Si enī ſumatur large ꝓ execu-
tiōne cuiuſcūqȝ q̄d pt̄ cadē ſub prece
pto. ⁊ in obediētia omiſſionē eius ex qualicūqȝ
intentiōne. Sic obediētia ē general' v̄tus ⁊ īobia
eſt generale pctm̄. Et ſic ſumit Ambro. qn̄ dic
q̄ pctm̄ eſt inobia dei. Si aūt accipiat̄ obedie-
tia ꝓpie ſm q̄d reſpicit p intētiōēȝ formalē rōēȝ
p̄cepti. ſic erit v̄tus ſpālis. Et ſm hoc ad obiāȝ
req̄rit̄ q̄ impleat q̄s actū iuſticie vl' alteri⁹ v̄tu
tis intēdēs implere p̄ceptū. Nihil enī ꝓhibȝ du
as ſpāles rōnes. ad quā due ſpāles v̄tutes reſpi
ciūt in uno ⁊ eodē materiali obo. i. actu ꝯcurrē
Sicut miles defendēs caſtꝝ regis. implet opus
fortitudinis. nō refugiens mortis picula ꝓpter
bonū. ⁊ opus iuſticie debitum ſeruitiū domino
ſuo reddens. Sic ⁊ ratiō precepti quam attendit
obedientia. ꝯcurrit cū actibꝰ duaꝝ virtutū. Nō
eſt tamē de omnibꝰ virtutū actibꝰ. qꝛ nō omnes
act⁹ virtutū ſūt in p̄cepto. Et quedā alia cadūt
ſub p̄cepto q̄ ad nullā aliā v̄tutē ptinēt. ut ptȝ
in his q̄ nō ſūt mala niſi qꝛ ꝓhibita. ¶ Qr autē
ſit virt⁹ ſpālis ꝓbatur ſic ſm tho. ubi ſup̄. Oīa
opa bona q̄ habēt ſpālē rōēȝ laudis. hn̄t ſpālē
rōēȝ v̄tutis: hoc enī ꝯpetit v̄tuti ut op⁹ ei⁹ red-
dat bonū. ut ptȝ p diffinitiōēȝ eius. Obedire aūt
ſupioribus debitū eſt ſm ordinē datū diuinitus
q̄ ſtatuit inferiora ſubici ⁊ regi p ſuperiora. vn̄
et p ꝯn̄s eſt bonum. cum bonū ꝯſiſtat in ſpecie
modo ⁊ ordine ſm auguſt. in li. de natura boni

Cū aūt īferiora ſupiorib⁹ mlťa debeāt exhibē.in
ter cetā hoc ē vnū ſpāle.q̄ tenet̄ eī̄ p̄ceptis obe
dire.Et ſic p3 q̄ obia ē ſpāl' v̄t⁹.ꝛ eī̄ ſpāle obie
ctū ē p̄ceptū tacitū l' expſſū.Uolūtas ei ſupio-
ris q̄cūqȝ mō īnoteſcat ē q̄ddā p̄ceptū tacitū.ꝛ
tāto videt̄ obia p̄mptior q̄to p̄ceptū expſſū obe
dičto p̄ueīt.volūtate ſupioris ītellecta.Eſt aūt
mediū īnt̄ ſupfluū ꝛ diminutū.ita vt accipiat̄
diminutū cū n̄ obediat.ſupfluū cū obediat cui
nō dȝ.vl' in q̄b⁹ nō dȝ.Uñ greg⁹.xj.q.iij.Quid
ḡ mirū dic q̄ p obiam nūq̄ debȝ malū fieri.Et
vere bonū qd agit̄ p obiam q̄nqȝ īnt̄mittit qd ī
telligit̄ ſm tho.de bono ad qd q̄d n̄ tenet̄ ex ne
ceſſitate facē.Nā illud bonū ad qd tenet̄ face-
re ex neceſſitate.nullo mō dȝ p obiam omitti:
vt diligere deū.ſuare mādata eī⁹.ꝛ hmōi.

De excellētia obedientie et.§.j.

diffinitōe eī⁹.Sic aūt diffinit̄ ſm Wil'.Obedien
tia ē obtpātia ſm r̄gulā ſacre ſcp̄ture.maiorib⁹
q̄buſcūqȝ debita.Ul' ſic obia ē ſpōtanea ꝛ rōna
lis ꝓprie volūtatis abnegatō.De excellētia dic
greg⁹.viij.q.j.Sciendū.q̄ obia ſola fidei meri
tū poſſidȝ:ſine q̄ quiſqȝ īfidelis eſſe ꝯuincit̄.eti
am ſi fidē videt̄ tenē.Et in vltio moral'.dic.Que
cūctas v̄tutes mēti inſerit.inſertaſqȝ cuſtodit:
qd intelligit̄ in q̄tū act⁹ v̄tutū opat̄ obia cau-
ſalit̄.vl' diſpoſitiue ad ipa𝔯 generatōȝ ꝛ ꝯſua-
tionē:q2 ad obiam ptinēt oēs act⁹ v̄tutum put
ſūt in p̄cepto.¶ Notandū tñ ſm tho.vbi ſup̄.q̄
obia eſt excellētiſſima v̄tutū moraliū.Sȝ theo
logice ea excellētiores ſūt.Et rō eſt.q2 ſic pctm
ꝯſiſtit ī hoc.q̄ hō ꝯtēpto deo bonis mutabilib⁹ ī
heret.Finis aūt potior ē his q̄ ad finē ſūt.ſic ſa
nitas potior ē medicīa.Si ḡ bona creata ꝯtē-
nāt̄ ꝓpt̄ hoc vt deo īhereāt.maior ē v̄tutis laus
ex hoc q̄ deo inheret.q̄ ex hoc q̄ bona terrena
ꝯtēnit.Et iō ille v̄tutes q̄b⁹ deo ſm ſe inheret.ſ.
theologice ſūt potiores v̄tutib⁹ moralib⁹.quib⁹
aliq̄d terrenū ꝯtēnit̄ vt inhereat̄ v̄tuti morali.
Aut tāto aliqua excellētior.q̄to magis p illam
ꝯtēnit̄ vt deo inhereat.Quia ḡ īnt̄ bona tpalia
ꝛ bona aīe p̄cipuū ē volūtas.in q̄tū volūtari⁹
homo alijs bonis vtit̄.¶ Ideo obia quaꝓpt̄ de
um ꝯtēnit̄ ꝓpria volūtas.eſt excellētior morali
bus alijs q̄b⁹ ꝯtēnunt̄ alia bona creata.vt tpa
lia.volūtates ꝛ hmōi.Et q̄uis dicat greg⁹.viij
q.j.Sciendū.q̄ obia aliq̄n ſi de ſuo aliq̄d habȝ
nulla eſt:aliq̄n ſi de ſuo aliq̄d nō habeat mīma
eſt.Et exēplificat in p̄mo de ꝓſperis q̄ appetūt̄
In ſc̄do de aduerſ q̄ horrent̄.Uer̄ ē ſm tho.q̄-
tū ad id qd appareat exteri⁹:q2 ſi in ꝓſperis cū
p ſe appetant̄.videt̄ in hmōi q̄s agē.non ꝓpter
p̄ceptū:ſed ſolū ꝓpter adimplēdū velle ſuū.ꝛ ſi
ſic eſſet nō eſſet vera obia:ſed ſm iudicium dei
qui corda rimat̄.nō ſemp eſt ſicut apparet.Naȝ
poteſt ꝯtingē q̄ illud quod erat deſideratū.fiat
cū bona diſpoſitōne ratōne p̄cepti.Et econtra
quod erat ſm ſe moleſtum aſſumat̄ ratōe obie
volūtarie.Et ſic non minuit̄ meritum eius.

De ꝯditōib⁹ ſeu gradibus.§.ij.

obie ſm Wil'.ī ſūma v̄tutū.Bern̄.tāgit.vij.g̅d⁹
obie.Prim⁹ ē libēt obedire ſine ꝯdictōe Jo.iiij.
ait xp̄c.Meus cib⁹ ē vt faciā volūtatē eī⁹ q̄ miſit
me.Et ait ſaul⁹ Act̄.ix.Dñe q̄d me vis facere
Bern̄.Qui occulte ſatagit.vt qd vult ipe.hoc p̄
lat⁹ velit.ipe ſe ſeducit ſi forte ſibi q̄i de obia blā
diat̄.¶ Secūd⁹ ē ſine diſcuſſiōe obedire.p̄s.In
auditu auris obediuit mihi Deu.xiij.Qd p̄ci-
pio tibi hoc tm̄ facito nec addas q̄ꝗ̄ nec minu
as Bern̄.Poſt p̄cipientis imperiū videm⁹ facē
mlťas q̄ſtiones q̄s ſepi⁹ īgeminānt vñ hoc venit
Quis hoc īuenit ꝯſiliū.murmuratō.excuſatio.
ſimulatō.īpoſſibilitas.aduocatō amicoꝝ.Itē
Perfecta obia maxīe ī incipiētē ē īdiſcreta.ī.n̄
diſcernit q̄d vel q̄re p̄cipiat̄.Sc̄ti p̄res multū
exercitabāt diſcipl'os ī hac ſimplicitate vt p3 ī
vitiſpatꝝ.¶ Terci⁹ g̅d⁹ obedire hilarit̄ ſine cō
triſtatōe Ecc̄i.xxxv.In oī dato hilarē fac vul-
tū tuū Bern̄.Serenitas ī vultu.dulcedo ī ſmōi
b⁹ multū colorāt obiam obſeq̄ntis.Obedientes
cū triſticia.ſiles ſūt ſimoni cyreno portāti crucē ī
uite Ecc̄i.xxxiij.Precordia fatui q̄i rota curri.
Tal' rota nō ſolū murmurat p defectū vnctōis:
ſedētiā vna añ aliā n̄ vult moueri.Sic t'les no-
lūt obedire.niſi ꝛ alij faciāt.¶ Quart⁹ ē velocit̄
ſine ꝯdictōe Cant̄.v.dī.Man⁹ tornatiles q̄ velo
cit̄ mouēt̄.Exēplo Ja.ꝛ Jo.q̄ vocati a xp̄o.ſta
tim relictis retib⁹ ꝛ p̄re ſequuti ſūt eū Mat̄.iiij.
Et zache⁹ feſtinās aſcēdit Lu.xix.Exēplū ꝯ eo
q̄ miſit lr̄am īpfectā vt iret vocat⁹ ab abbate.
ꝓuer.xxij.Uidiſti hoīeȝ velocē ī ope ſuo corā re
gib⁹ ſtabit.¶ Quint⁹ ē viriliť ſine defectōe.Exē
plo xp̄i q̄ fact⁹ ē obediēs vſqȝ ad mortē crucis.ꝛ
Bern̄.Miſiſti manū tuā ad fortia.agēdū ē iſtā-
ter.ꝛ ꝯſtāt̄ obediēdū ē ſine diminutōe Thob.v.
Oīa q̄ p̄cipiſti mihi p̄r faciā Jaco.ij.Qui offen-
dit ī vno fact⁹ ē oīm re⁹.¶ Sext⁹ ē hūilit̄ ſine
elatōe Lu.xvij.Cū feceritis oīa q̄ p̄cepta ſūt vo-
bis.dicite ſerui inutiles ſum⁹.Uel ſext⁹ ē rōna-
biliter obedire ſine offenſione Act̄.v.Obedire
opʒ deo magis q̄ hoīb⁹ Aug⁹.Sic in poteſta-
tib⁹ hūane ſocietatis.maior p̄tas miori ad obe
diendū p̄ponit̄:ita de⁹ oīb⁹.di.viij.que ꝯ mores
Et.xj.q.iij.ſi dñs.ꝛ.c.iulian⁹.¶ Septim⁹ ē obe
dire pſeuerāter ſine ceſſatōe.j.ad Corin.ix.Sic
currite vt ꝯp̄hendatis Greg⁹.Incaſſū bonum
agit̄ ſi añ vite t̄minū deſerat̄.de pe.di.iij.Hi ſe
ptem grad⁹ ſūt illi⁹ ſcale quā vidit Jacob Geñ.
xxviij.Scala obia ē.Cui⁹ latera.abrenūciatio
ꝓprij ſenſus ꝛ ꝓprie volūtatis.Tria de eo dicūt̄
Primū ē q̄ erat erecta a terra vſqȝ ad celū.Et ſi
gnat̄ rectitudo ītentōis ſm qd angeli aſcende-
bāt ꝛ deſcēdebāt p eā.Secūdū angelic⁹ ſtat⁹ cō
uerſatōis.Terciū qd dñs erat innixus ſcale.Et
ſignat q̄ p eam tāq̄ viam pfectaȝ ſubito aſcen-
ditur ad gloriam viſionis ſuperne.

De incitamētis ſeu indu-.§.iij.

ctiuis ad obiam que ſūt.Ratō natural'.Creat̄a
vniuerſal'.Scp̄tura dīnal'.Et vtilitas plurima
lis.¶ Q̄tū ad p̄mū nota.q̄ ſicut actōnes natu
rales reꝝ naturaliū p̄cedūt ex potētijs nat̄alib⁹

Ita etiam opatōnes hūane ꝓcedūt ex volūtate
hūana. Oportuit aūt ī rebꝫ naturalibꝫ. vt ſupio-
ra mouerēt īferiora ad ſuas actōes ꝑ excellēti-
am ṽtutis natāl' collate diuinit⁹. Sic etiā oꝫ ī
rebꝫ hūanis ꝙ ſupiores mouēt īferiores ꝑ ſuam
volūtatē ex mādatis diuinit⁹ ordiātis. Mouere
aūt ꝑ īperiū ⁊ voluntatē ē ꝑcipe. Et iō ſic ex ipo
ordīe naturali diuinit⁹ īſtituto īferiora nccē ha-
bēt ī rebꝫ natālibꝫ ſubici motōni ſupioꝝ: ita eti-
am ī rebꝫ hūanis ex ꝑcepto natāli dīno tenēt ī-
feriores ſuis ſupioribꝫ ſubici. ſm tho. ¶ Qūtuꝫ
ad ſcōm. Oīs creatā obedit legi. ſ. date a deo. iu-
xta illō ps. Preceptū poſuit ⁊ ñ ꝑteribit. Prece-
pit ei ſoli vt ꝑagat curſū ſuū dietim de oriēte in
occidētem. Et nūꝗ͂ hoc omiſit niſi qñ tpe Joſue
ſtetit firm⁹ ī celo. ⁊ hoc ſibi ꝑcipiēte deo. Prece-
pit mari vt nō egrediatū ēmīos ſuos. Terre vt ꝑ-
ducat fruct⁹ ⁊ faciat Matū. viij. Vēti ⁊ mare obe-
diūt ei. dixerūt qdā de xp̄o qñ impans fecit trā-
q̄llitatē Ambro. Non mediocris pudor ē. impio
dei īſenſibilia elemēta parē. ⁊ hoīes nō obedire
¶ Quartuꝫ ad terciū ad heb. vlt. Obedite ꝑpoſitis
vr̄is ⁊ ſubicite eis: ipi eī ꝑuigilēt qͥ rōeꝫ ꝑ aīa-
bus vr̄is reddituri ⁊c̄. Eccl̄s. iiij. Melior ē obedi-
entia q̄ͣ victime. ad Ro. xiij. Oīs aīa ꝑtātibꝫ ſb-
limioribꝫ ſubdita ſit ⁊c̄. Exēplo abrahe q obedi-
uit exeūdo de t̄ra ſua. ⁊ circūcidēdo ſeipm̄ ⁊ īmo-
lādo filiū. ⁊ ex hoc ſūme laudatū. Exēplo xp̄i de
q Lu. ij. Erat ſubdit⁹ ill' Greg⁹. Quid ḡ mir ſi
ꝑctor hō obie ſe in hui⁹ breuitate vite ſubiciat.
qñ hāc q obiētes rēnuerat nō reliq̄t. xj. q. iij. qd
ḡ. Exēpla mlta hēs ī vitiſpatꝝ ¶ Quartū ad q̄r-
tū mltiplex eſt fruct⁹ ei⁹. Multi ſūt fruct⁹ obie
ſm Wil'. ī ſūma ṽtutū. Prim⁹ q: facit hoīeꝫ dei
amicū Jo. xv. Vos amici mei eſtis ſi feceritis q
ꝑcipio vob. Secūd⁹ q: facit xp̄i ꝯſāguineū Ma.
xij. Qui fecerit volūtatē pr̄is mei q eſt ī cel'. ipe
me⁹ fr̄. ſoror ⁊ mr̄ ē. Terci⁹ q: facit mētē deo ho-
ſpiciū. Maria. n. obediēte voci āgeli dei fili⁹ ute-
rū ei⁹ intrauit Aug⁹. O hūilis obia. q dū fidem
dedit celi opificē īcorꝑauit. Vñ et xp̄c hoſpita-
batū ſepe ī bethania. q interp̄tatū dom⁹ obie. Et ī
domo ſymonis q interp̄tatū obediēs. Quart⁹ q:
hoīeꝫ exaltat ad excellētiſſimū ſtatū ī pn̄ti ⁊ in
futuro. deutro. xxviij. Si audieris vocē dn̄i dei
tui faciet te excelſiorē cūctis gētibꝫ. In pn̄ti per
famā ⁊ miracl'a Simon q inēꝑtatū obediēs xp̄o
iubēti obediēs ābulabat ſuꝑ aq̄s Matū. xiiij. Et
maur⁹ ad capiēdū placidū vt narrat Greg⁹. Et
ꝯphēdit ſymon obediēdo xp̄o piſciū mltitudieꝫ
Lu. v. In futo exaltat ad phil'. ij. ꝺ xp̄o dī. fcc̄⁹
obediēs ⁊c̄. ꝓpt̄ qd ⁊ de⁹ exaltauit illū ⁊c̄. Et in
vitiſpatꝝ vidit qdā q̄tuor ordīes ī celo. ſ. īfirmo-
rū ī pacīa. ſuiētiū ī caritate. ſolitarioꝝ ī deuotō-
ne. ⁊ obientiū pr̄i ſpūali. Et iſtū vltimū ſupiorē
vidit. Quīt⁹ facit orōnes exaudiri Greg. Si o-
bedierim⁹ ꝑpoſitis nr̄is. obediet de⁹ orōibꝫ nr̄is
Sext⁹ facit a picul' liberari Sapi. xiiij. Exiguo
ligno. ſ. naui obie credūt hoīes aīas ſuas ⁊ trāſ-
eūtes mare ꝑ ratē ſūt liberati. Septim⁹ facit ꝺ
hoſtibꝫ triūphare ꝓuer. xxj. Vir obediēs loquetū
victorias. Poſtq͂ adā dimiſit obediētiā ſuā. īfe-
ri⁹. ī. ſubita rbelliōis ſigna oñdit ſupiori ſuo vt
ptꝫ Geñ. iij. Octau⁹ facit hoīem ornare. In h⁹ fi-
gurā legitū. Q: amici Job obtulerūt ei īaurē vnā
ex mādato dei Job vlt. Et ſigt obiam ſm greg.
q ornat aīam ſic īauris corp⁹. Non⁹ ponit ſe in
alijs cū qbꝫ viuit ī pace Iſa. xlviij. Vtinā atten-
diſſes ad mādata mea. fuiſſꝫ vtiq͂ qͥ flumē pax
tua. In hui⁹ figuram legitū. ij. machab. xiiij. q ſi-
luerit terra oībꝫ diebꝫ ſymonis. qui interp̄tatū
obediēs. Decim⁹ dat dominiū oīm. Nā obediēti
obediunt creature. De creatura legitū Joſue. x.
Nō fuit poſtea tam longa dies obediēte deo vo-
ti hoīs. ī. ioſue q hoc poſtulauerat. De creatūis
in vitiſpatꝝ ⁊ ſctoꝝ hēs multa exēpla. Vndeci-
m⁹ bn̄dictōneꝫ dei inducit. deutro. ij. ꝓpono tibi
bn̄dictōnes ſi obedieris mādatis dei. ⁊ ita bn̄di-
ct⁹ eris ī agro ⁊c̄. Duodecim⁹ facit hoīeꝫ dignū
ꝑlatōne. Vñ ⁊ dn̄s ſymonē ceteris ꝑfecit. j. ma-
chab. ij. Symon ſcio q vir cōſilij ē. ipm̄ audite
ſp. ⁊ ipe erit vobis pr̄. Quiſq͂ ꝑeſſe ñ audeat q
ſubeſſe nō didicit. Decim⁹ terci⁹ ad gl'iam ꝑdu-
cit Matū. xix. Si vis ad vitā īgredi ſua mādata
dei. Vñ ⁊ ꝓmis parētibꝫ datū ē ꝑceptū. vt ꝑ ex-
ercitiū obie magiſq͂ alteri⁹ ṽtutis acq̄rerent re-
gnū Greg⁹. Neq͂. n. mala arbor ī ꝑadiſo extitit
⁊c̄. xj. q. iij. qd ḡ. ¶ In quibꝫ ḡ debeat q̄s obedi-
re ſuis ſupioribꝫ. ⁊ in qbꝫ nō teneatū. Et de vitio
inobediētie ſibi ꝯrio. hēs in ſcda pte ti. iiij. c. ij.
Et in. iij. pte ti. xvj. c. j. §. ix. Et nota q in oībꝫ
ſimplr̄ ſꝑ obediēdū ē deo. Et in his q ſūt ꝯ prece-
pta. q: in ipis pt̄ diſpēſare ipe ſol⁹: ſꝫ nō homo
Exo. xxiiij. Omīa q locut⁹ ē dn̄s faciemus. eri-
muſq͂ obediētes deo rectori vniuerſe terre ſue.
Ab oīa q iuſſerit ſine dubio obtempandū ē. di.
viij. que ꝯtra mores. Nec tūc. ī. ꝯtra ṽtutem: q:
ſm tho. ſcda ſcde vbi ſuꝑ. Sic de⁹ nihil opatū cō-
tra naturā. ſm hoc ē natā vniuſcuiuſq͂ rei. qd ī-
ea dn̄s opatū. Tamē aliqñ ꝯtra ſolitū curſū na-
ture vt in opibꝫ miracl'oſis. ita de⁹ nihil pt̄ ꝑci-
pere ꝯtra ṽtutē: q: ī hoc ꝑncipalitū ꝯſiſtit ṽtus ⁊
rcētitudo volūtatis hūane. q dei volūtati ꝯfor-
maretū. ⁊ ei⁹ ſequatū īperiū. q̄uis ſit ꝯ ꝯſuetū ṽtu-
tis modū. Et ſic ñ fuit ꝯ iuſticiā ꝑceptū abrahe
factū. q filiū īnocētē occidēt. q: de⁹ ē actor vite
⁊ mortis. Nec ꝯ caſtitatē ꝑceptū factū Oſee. Vt
adulterā accipet: q: de⁹ ē ordinator gubernatō-
nis hūane. ⁊ ille ē debit⁹ mod⁹ vtēdi mulieribus
quē inſtituit. Et in hmōi obediēdo nō peccaue-
rūt. ſed homo homī ꝯtra mādata dei obedire ñ
debꝫ. xj. q. iij. ſi dn̄s. Huic ṽtuti opponitū inobe-
dientia de qua ſupra in ſecunda parte.

¶ De grā ꝑut eſt iuſticie pars. ¶ Capi. XII.

Gracia mltiplicitez acci-
pitur. vt notat Archi. j. q. j. gracia.
Nunc ergo accipitur prout eſt vir-
tus ſpālis pars iuſticie. ſ. potētial'
quā tullius ſic diffinit. Gracia eſt in qua amici-
tiaꝝ ⁊ officioꝝ alteri⁹ memoria ⁊ remunerandi
volūtas ꝯtinetū. Ad hanc inuitat apl'us: dicēs.
grati eſtote. Q: autē ſit virt⁹ ſpecialis diſtincta

a ceteris. Hic declarat. b. tho. ſcd̕a ſcd̕e. q. cvj. ar
ti. j. Sc̄dm diuerſas cās ex q̄bꝰ aliq̄d debet̄ ncc̄e
ē diuerſificari rōeꝫ debiti reddēdi. ita tñ ꝙ ſꝑ in
maiori id qd̕ ē minꝰ ꝯtineat̄. In deo aūt ꝑmo ⁊
ꝑncipl'r iuenit̄ cā debiti. eo ꝙ ipe ꝑmū ꝑncipiū
ē oīm bonoꝝ nr̄oꝝ. Secūdario aūt ī patre vt eſt
ꝓximū nr̄e generatōis ⁊ diſciplīe ꝑncipiū. Ter-
tio aūt in ꝑſona q̄ dignitate ꝑcellit. ex q̄ coīa bñ
ficia ꝓcedūt. Quarto aūt in aliq̄ bñfactore a q̄
aliq̄ ꝑticl'aria ⁊ ꝑuata bñfitia ꝑcepimꝰ ꝓ q̄bꝰ ꝑ-
ticl'arit̄ ei obligamur. Quia g̃ nō q̄cq̄d debemꝰ
deo vel pr̄i vel ꝑſone ī dignitate ꝑcellēti. debemꝰ
bñfactori a q̄ aliqd̕ ꝑticl'are bñficiū recepimus
Inde ē ꝙ pꝰ religionē q̄ debitū cultū deo īpēdi
mus. ⁊ pietatē q̄ colimꝰ parētes. ⁊ obſuantiā q̄
colimꝰ ꝑſonas ī dignitate excellētes q̄ includit
obiam: eſt alia vtꝰ ſpālis q̄ dicit̄ grā ſeu g̃titu-
do. q̄ bñfactoribꝰ grām recōpēſat. Et ꝑ hoc diſti
guit̄ a ꝑmiſſis vtutibꝰ. ſic q̄libꝫ poſterioꝝ diſti
guit̄ a priori q̄i ab eo deficiēs ¶ Quis aūt retri-
butō ꝑtineat ad iuſticiā ꝯmutatiuā hoc tñ ē q̄n
attendit̄ retributō ꝑticl'aris ſm debitū legale:
puta ſi pactu firmet̄ vt tātū ꝓ tāto retbuat̄ vt
in mutuo ⁊ aliįs ꝯtractibꝰ. Sꝫ ad vtutē grē ſeu
g̃titudīs ꝑtinet retbutō: q̄ fit. nō ex debito lega
li. ſꝫ ex ſolo debito honeſtatis quā. ſ. aliq̄s ſpōte
facit. Vñ g̃titudo ē minꝰ g̃ta ſi ſit coacta vt dic
Sen. i li. de bñfi. Et augꝰ dic ꝙ ea ſūt ī nr̄is of-
ficįs g̃tiora. q̄ cū nō debeāt̄. hūanitatis tñ grā
īpēdimꝰ. Et qꝛ vera amicitia ſupra vtutē fūda-
tur. Hic ē ꝙ q̄cq̄d ē vtuti ꝯriū ī amico. ē amici-
tie īpeditiua. Et q̄cq̄d ē vtuoſū. ē amicitie ꝓuo-
catiua: idō ſm hoc ꝑ recōpēſatōꝫ bñfitoꝝ amici-
tia ꝯſuat̄. ⁊ tñ ex hoc nō tollit̄ q̄n recōpēſatio
bñfitoꝝ ſpecialit̄ ad vtutē gratitudīs ꝑtineat.

¶ Quia vo deꝰ ē ſūmꝰ benefactor nr̄: īmo oīa
bona q̄ habemꝰ. ſiue nat̄alia ſiue gratuita ſiue
fortūe ſūt eiꝰ bñficia. Vñ apl's. j. ad Corin. iiij.
Quid hēs qd̕ nō accepiſti? ſ. a deo. q. d. nihil. Idō
ꝑmarīe debemꝰ eſſe g̃ti deo. ⁊ grās agē de bñfi-
cįs ſuis nob collatis. Si aūt q̄rat̄. Quis magis
teneat̄ ad grās reddēdas deo. innocēs an peni-
tēs? Rñdit. b. tho. ſcd̕a ſcd̕e. q. cvj. arti. ij. ꝙ aliq̄
mō tenet̄ magis īnocēs. ⁊ aliq̄ mō magis peni-
tēs. Pro cuiꝰ declaratōe dic idē. ꝙ actō grāꝝ ī acci
piēte r̄ſpicit grām dātis. Vñ vbi ē maior grā ex
ꝑte dātis. ibi req̄rit̄ maior grārūactō ex ꝑte re
cipiētis. Gratia aūt ē id qd̕ g̃tis dat̄. Vñ duplici
ter pt̄ eſſe ex ꝑte dantis maior grā. Vno mō ex
quātitate dati. Et hoc mō īnocēs tenet̄ ad ma
iores grārūactōes. qꝛ maiꝰ donū ei dat̄ a deo. i.
magis ꝯtinuatū ceteris paribꝰ abſolute loq̄ndo
⁊ ſm hoc dic augꝰ li. ꝯfeſſ. Quis hoīm ſuā cogi-
tās īfirmitatē. audet viribꝰ ſuis tribuē caſtitatē
aut īnocētiā ſuā vt minꝰ amet te. q̄i minꝰ fuerit
ei neceſſaria miſcd̕ia tua. donās pc̄ta ꝯuerſ ad
te. Et ſubdit poſtea. Et idō tātundē īmo āpliꝰ te
diligat: qꝛ ꝑ quē me videt tātis meoꝝ lāguoribꝰ
exui. ꝑ eū ſe videt tātis pc̄oꝝ lāguoribꝰ nō im
plicari. Itē qꝛ q̄nto g̃tuitū bñficiū ē magis ꝯti
nuatū: tāto maior ꝓ eo debet̄ grārūactō. Sꝫ in
īnocēte magis ꝯtinuat̄ bñficiū diuīe grē q̄ ī pe-
nitēte. Vñ augꝰ in eodē. Gratie tue deputo ⁊ mi
ſcd̕ie tue: ꝙ pc̄ta mea tanq̄ glaciē ſoluiſti: grē
tue deputo et q̄cūq̄ʒ nō feci mala. Quid eñ ē qd̕
facē nō potui? Et oīa mihi dimiſſa eſſe fateor ⁊
q̄ mea ſpōte feci mala. ⁊ q̄ te duce nō feci. Alio
mō pt̄ dici maior grā. qꝛ magis dat̄ g̃tis. et ſm
hoc magis tenet̄ ad grārūactōes penitētes q̄ ī-
nocētes: qꝛ eis magis dat̄ g̃tis illḋ ꝙ ſibi dat̄ a
deo. Cū eñ eſſet dignꝰ pena. dat̄ grā. Et ſic licꝫ
illḋ donū qd̕ dat̄ īnocēti abſolute ꝯſideratū. ſit
maiꝰ q̄ donū qd̕ dat̄ penitēti. Eſt tñ maiꝰ datuꝫ
penitēti ī ꝯꝑatōe ad ipm. Sic etiā ꝑuū donum
datū pauꝑi. ē maiꝰ q̄ diuiti magnuꝫ. Et qꝛ actꝰ
circa ſingl'aria ſūt. ⁊ ī his q̄ agēda ſūt magis cō
ſiderat̄ qd̕ ē h̕ vl' nūc tale. vt dic phs. iij. ethi. q̄
qd̕ ē ſimpl'r tale g̃ ⁊c̄ ¶ De volūtario ⁊ iuolūta
rio. Vñ ⁊ xp̄c Luc. vij. dic. Cui plꝰ dimittit̄ plꝰ
diligit. Et eadē rōne plꝰ tenet̄ ad grārūactōeꝫ.
Et nota ꝙ ait Ambro. Facilius inuenit̄ q̄ con
ſeruauerunt innocētiam q̄ qui digne egerint
penitentiā. de pe. di. j. ſunt qui arbitrantur.

¶ **Inuitāt aūt nos ad grārū. §. j.**

actōes erga deū. ſm illḋ qd̕ dic phariſeꝰ orās in
tēplo (licꝫ nō recto aīo) Deꝰ grās ago tibi Lu.
xviij. tria. Prio mltitudo ſacraꝝ ſcptūraꝝ. Se
cūdo pleītudo cūctaꝝ creat̄aꝝ. Tertō tp̄is apti
tudo pleni grāꝝ ¶ Q̄tū ad ꝑmū frequēt̄ ī ſcptu
ris admonemur ad agēdū grās. vt illḋ. j. ad teſ-
ſal'. v. In oībꝰ grās agite. ⁊ ad colo. iij. Oē qd̕
cūq̄ʒ facitis aut ī vbo aut ī ope. oīa in noīe do-
mī nr̄i ihū xp̄i facite. grās agētes deo et pr̄i. Et
thob. iiij. Oī tp̄e bñdic deū. ad eph̕. v. grās a-
gētes ſꝑ ꝓ oībꝰ. ⁊ p̄s. Bñdicā dñm ī oī tp̄e. ſꝑ
laus eiꝰ in ore meo. In dño laudabit̄ aīa mea.
Debemꝰ eñ deo regr̄tiari ope. ore ⁊ corde. Et q̄-
tū ad ꝑmū dicit. Bñdicaꝫ dñm in oī tp̄e. Sic
eñ deꝰ maledicit̄ malis factis hoīm ⁊ negatur.
Sic ⁊ bonis factis benedicit̄ ⁊ ꝯfitet̄. Vñ Hiero
dicit. Quotiēs vincimur vitįs atq̄ʒ pc̄tis totiēs
deū negamꝰ. Et quotiēs aliq̄d boni agamꝰ toti-
ens dñm ꝯfitemur. xj. q. iij. nolite. Oī igr̄ tp̄e
dñm benedicimꝰ. ⁊ gratitudīe ad eū vtimur. cū
oī tp̄e bene oꝑamur in omni. ſ. tp̄e. pueritie.
adoleſcentie. iuuentutis. ſenectutis. In oī tē-
pore. ſ. die ac nocte. In oī tp̄e. ſ. aduerſitatis ⁊
ꝓſꝑitatis. de quibꝰ dicit̄ in p̄s. Cōfitebit̄ tibi
cū bñfeceris ei. Ore debemꝰ deo regr̄tiari bñdice
re ⁊ laudare. ſm illud p̄s. Semꝑ laus eiꝰ in ore
meo. Propēa eñ dedit deꝰ homī inť cetera aīa-
lia loq̄lā. vt nō ſolū corde. ſꝫ ore ipm laudat. ſm
illḋ Ecc̄i. Dñs dedit mihi liguā ⁊ in ipa lauda
bo deū. Hinc ⁊ augꝰ ad aureliū. Quid meliꝰ aīo
geramꝰ ⁊ ore promamꝰ ⁊ calamo exprimamꝰ. q̄
dei grās? Hoc nec dici breuius nec audiri leui-
us. nec intelligi grandius. nec agi fructuoſiꝰ pt̄
Sed ⁊ de vgine glorioſa legit̄. ꝙ vocata a quo-
q̄. per deo grās reſpondebat. ne vel illa ꝑuula
hora reſpondendi a laude dei ceſſaret. Corde ꝑ
maꝛīe laudandꝰ ⁊ bñdicēdꝰ eſt deꝰ. Et hoc eſt ꝙ
ait p̄s. In domīo laudabit̄ aīa mea: laudabit̄

iđ eſt laudib⁹ occupať: qđ nō ē aliud q̄ ipſa dei
beneficia cogitare. ⁊ recogñſcēdo ipm bñfactorē
amare. quomō angeli ⁊ ſancti corpe exuti deū
laudant. ſm illud p̄s. Laudē dicite deo nr̄o oēs
ſancti eius. qui timetis deum puſilli et magni.
¶ Secūdū qđ inuitat ad regraciādū deo. ē uni
uerſalitas creaturaꝝ. ⁊ hoc ēplr̄. Prio q̄dē qꝛ cū
oīa fecerit de⁹ ꝓpť hoīez vt dic aug⁹ quelibꝫ cre
atura ē q̄dđā bñficiū homī collatū. vt īuitet eū
ad regraciādū ipi de tali bñfitō. Secūdo pulcri
tudo ⁊ virt⁹ ipaꝝ creaturaꝝ et ordo eis datus a
deo in opib⁹ ſuis. quē ſeruāt ſine defectu q̄i per
hoc ꝯgnoſcētes bñficiū ⁊ deū ſuo mō laudātes
ſm illō. Bñdicite oīa opa dñi dño. laudate ⁊ ſu
perexaltate eū ī ſecl'a Dañ. iij. Et laudate dñm
de celis ⁊c̄. Laudāt aūt et bñdicūt irrōnabilia
deū eodē mō q̄ dꝛ in puer. vulgari. lopa. loba. el
maeſtro. qꝛ pulcritudo alicui⁹ picture. ſcriptu
re vl' ſculpture. maīfeſtat ſapiaꝫ artificis vnde
laudať. Tertō īuitāt creaťe ad regciādū deo qꝛ
oēs exceptis āgelis ſūt īferiores nob. Et cū de⁹
potuerit nos facē viliſſimas creaťas nobiliſſi
mas fecit. Et ad hoc facit qđ legiť ī vitiſpatꝝ:
qꝛ ꝯgregatis q̄dā vice ml'tis patrib⁹ ad colloq̄n
dū de deo. dixit vn⁹ magne vite. Bñdict⁹ de⁹ q̄ fe
cit tot inumeras ⁊ inumerabiles creaťas. e q̄b⁹
nulla ē q̄ me nō doceat deū laudare ⁊ regraciari
Quo dcto ſurrexit q̄dā min⁹ expt⁹ interrogās eū
⁊ dicēs. Quō te docꝫ laudare deū buſo. Et rñdit
ille. Multū q̄dē ⁊ multiplr̄. Nā cū ītueor illō ani
mal ita horribile ī aſpectu veneno plenū corpe
turcidū ſup pect⁹ g̃diēs ſup ťrā. ocl'is ēnſuer ⁊
ꝯſidero deū me potuiſſe talē cū eo facē. fecit aūt
rōnabilē creaturā me ⁊ ſui capacez: p̄ſtat mihi
occaſionē ml'tā deo regciādi. ¶ Tertō qđ inui
tat ad grār̄ūactōez ē q̄litas tpis. dꝛ eī tp̄s noui
teſtamēti tp̄us gr̄e: qꝛ ſuphabūdauit ml'tiplex
gr̄a hūano generi collata p⁹ xp̄i aduētū. E ideo
ml'tiplicatis bñficijs. ml'tiplicāde ſūt ⁊ grār̄um
actōes. vñ apl's. ij. ad Co. vj. Hortamur vos ne
ī uacuū grāꝫ dei r̄cipiatis. Jn uacuū r̄cipit ⁊ fru
ſtra grāꝫ. i. ſua bñficia. q̄ ea ñ r̄cogñſcit. nō lau
dat. ñ ea exercet ī ml'tiplicādo. Et ſic nō ſolū nō
meť alia ſibi dari. ſꝫ ⁊ collata ſibi auferri. ſm
illō greg. Priuilegiū meť amittē q̄ ꝯceſſa abuti
tur pťate. xj. q. iij. Ecōtra dꝛ Eccs. j. Ad locum
vñ exeūt flu*ia reuertunť vt iteꝝ fluēt. fluīa. ſ.
grāꝝ de mari oīa exeūt. ſ. diue largitatis. ⁊ ſi ñ
reuertāť ad ipm mare vñ exeūt. ſ. p recognitō
nē bñfitōꝝ ⁊ grār̄ūactōe. exiccanť ⁊ aque gr̄e p̄
uanť. Sed ſi redeūt ad mare. i. ad deū regcian
do vl' recogñſcēdo ab ipo. ab eo r̄cipiūt influxuꝫ
aliaꝝ grāꝝ ſeu bñfitōꝝ. Et cū op⁹ iſtud. ſ. ad g̃
tiarūactōes ſit exercitiū ſupne prie. ſm illō Yſa
ie. lj. Gaudiū ⁊ leticia iueniеť ī ea. grār̄ūactō ⁊
vox laudis. Q̄to quis copioſi⁹ ⁊ pfecti⁹ ſe exer
cet ī grār̄ūactōe. tāto appropinq̄or ſtatui btoꝝ.
p̄s. Sacrificiū laudis honorificauit me. Unde
⁊ de ſupna hierl'm dꝛ thob. xij. q̄ p oēs vicos e⁹
cātabiť all'a. qđ inťptať. laudate dñm oēs ho
mines ī tribulatōnib⁹ vel ťptatōib⁹ poſiti eua

dūt illeſi aīa ⁊ corpe laudādo deū. ſic in figuraꝫ
habeť de anania azaria ⁊ miſahele miſſis ī for
nacē ignis ardētis laudantib⁹ deū et bñdicētib⁹
illos oīno non tetigit ignis nec ꝯtriſtauit. nec
quicq̄ moleſtie intulit. Sꝫ angel⁹ dñi deſcendēs
in fornacē conſortauit Daniel'. iij.

¶ De quibus beneficijs ſit .§. ij.

deo regciādū dic decretalis. Cū creaťa nō habe
at qđ p meritis reſpōdeat creatori celebratōem
miſſaꝝ ꝯtinuet aut pcuret. iō inq̄t p̄s. Quid re
tribuā dño p oīb⁹ q̄ retbuit mihi. q. d. Tot ⁊ tā
ta ſūt q̄ recipi q̄ retbuē vl' recōpēſare ñ valeo.
Sꝫ nec ipe exigit equalēs ſꝫ qđ ē nob poſſibile.
Signter aūt dicit ꝓpha. Retbuit nō ꝯceſſit. q̄i
preſuppōnēdo nos aliq̄d p̄us feciſſe dño. vel de
diſſe vnde retribuit. Sed quid dño deo nos tri
buim⁹ vel fecim⁹ vnde ſua bñficia largireť: Cer
te nō niſi mala ⁊ pcta. cū q̄b⁹ etiā naſcimur: q̄ ī
hoc apparet magna dei bonitas ⁊ benignitas er
ga nos. qꝛ cū ei tribuerim⁹ ⁊ fecerim⁹ mala. ipe
p mala retribuit bona. ſ. bñficia ſua. ⁊ vt notat
Wil'. in ſūma ꝯtutū. ¶ Tria genera bñfitōꝝ re
tribuit nob dñs. Prio generalia. ſcđo ſpālia. ter
tio ſingl'aria. De p̄mis. ſ. generalib⁹ dic Bern.
Agam⁹ frēs grās factori nr̄o. redēptori nr̄o ⁊ re
muneratori nr̄o. Primū qđ nobis p̄ſtitit. quod
nos ipi ſumus. Adiecit etiaꝫ vnde ſubſiſterem⁹ q̄
iā eram⁹. Faciam⁹: inq̄t hoīez ad ymaginē ⁊c̄.
⁊ paulopoſt. Ut preſit piſcib⁹ maris ⁊ volatilib⁹
celi ⁊ beſtijs terre Geñ. j. Jā terciū op⁹ tue redē
ptōnis attēde. idem fecit te deus tuus: fecit tam
multa ꝓpter te. fact⁹ eſt ipe tecū caro vna. te q̄ꝫ
faciet ſecū ſpm̄ vnū. ¶ Beneficia do ſpālia ſūt
tria. ſ. expectatōis. iuſtificatōis. ⁊ ꝯſeruatōnis.
Primū ē beneficiū expectatōis. quo de⁹ pacien
ter pctores expectat ad pñiaꝫ. vnde Yſaias. Ex
pectat vos dñs vt misereať vr̄i. et iō exaltabiť
parcēs vobis. ⁊ Hiero. Moderatō dei ac pietas.
ſolū nr̄m reditū querit: ac nos cupit ſua lōga
bonitate ſaluari. di. xciij. dyaconi. Et notandū
q̄ circa vnūquodq̄ꝫ hoꝝ beneficiōꝝ aliqua ſūt at
tēdēda. vt ꝯgnoſcať magnitudo dei. Circa p̄mū
debꝫ homo cogitare quotiēs meruerit vt tēpus
penitētie ſibi auferať: quotiēs mortaliť pecca
uit hoc meruit. qꝛ pctor indign⁹ eſt vita. cū ingr̄
tus ſit auctori vite Job. xxx. Qui vita ipa pu
tabanť indigni. Secūdo dꝫ cogitare q̄ primus
fuerit q̄ñq̄ꝫ amiſſioni vite ſeu damnatōi. Tāto
eīm mīa eſt gratior. quāto pena proximior eſt ad
quā parať. Si eīm ſuſpendēdus iā laqueū habe
ret in collo mai⁹ beneficiū reputaret ſi tūc libe
rareť. Unde debet cogitare. ſi quādo fuit ī picu
lo mortis dū in ſtatu erat damnatōis. Et q̄ iuiſ
ſet ſi in illo ſtatu deceſſiſſet. Et quid promeruit
apud deum vt deus ei pepercerit. puer. v. Fu
nibus peccatorum ſuorum ꝯſtringitur impi⁹.
quibus. ſ. ſuſpendatur in inferno. Unde ezechi
as. Tu aūt eruiſti aīaꝫ meā vt nō piret. Tertō
debet cogitare q̄ precioſam rem deus ei ꝯmiſit
q̄ñ tempus pñie ei dedit. Precioſitas temporis
ex hoc ꝑpendiť. qꝛ ī momēto tpis poteſt homo

lucrari regnū eťnū. Et illis q̄ ſūt ī inferno plus
valeret mometū tp̄is in q̄ agerent penitētiā. q̄
tota maſſa auri qđ eſt in mūdo. vñ Ben̄. Nulla
maior iactura q̄ tp̄is. Peccator aūt re tamp̄cioſa
abuſus ē. Unde Job. dedit ei de⁹ locū penitentie
⁊ ille abuſus eſt eo in ſupbiā. Quarto debet co-
gitare q̄ male meruiſſʒ vt res tāp̄cioſa ei auffe-
reť. q̄ magnū tp̄us ſibi pri⁹datū ī ꝯtumeliā ipi
us dei ꝯcedētis expēderet Aug⁹. Nō eſt dignus
dandis q̄ nō eſt grat⁹datis. Quinto debet cogi-
tare q̄liter ſciebat eū de⁹ eſſe vſuꝝ tāto bñfitio.
In hoc eñi eſt cumul⁹ diuine miſcdie q̄ licʒ de⁹
ſciuerit eū vſuꝝ tāto bñfitō ꝓ magna pte ī cō-
tumeliā dei. nō dimiſit ꝓpť hoc dare illi. ad ro.
ij. An igr̄as q̄ benignitas dei ad pñiaʒ te addu
cit. ¶ Circa ſcđm bñficiū. ſ. iuſtificatōis debʒ hō
cogitare. Primo a quibꝫ vinclis de⁹ liberauit eū.
Tot. n. vinclis ē pctor ligat⁹. q̄t pctis ē irreti-
tus. Et ſūt adeo fortia iſta vincla. q̄ nec etiaʒ p
morť qñq̄ ſoluūť. Et ſol⁹ de⁹ pť ea dirūpe ſeu
ſoluē. nō aliq̄ creatura. Vñ nō paꝝ debʒ eē gra-
tus deo is quē dñs ab hmōi vinclis q̄bꝫ capti-
uus ducebať ad īfernū liberauit: qđ ī ſe recog-
ſcēs ps. ait ad dñm. Dirupiſti vincla mea ⁊c̄.
Secūdo dʒ cogitaē q̄t ⁊ q̄nta ei de⁹ dimiſit. Pro
q̄libʒ eñi mortali re⁹ erat mortis eťne. Si q̄s ei
eſſet re⁹ tpalis mortis q̄ momētanea ē. nōne ꝓ
dimiſſione illi⁹ ꝑatus eſſet illi ſuire? Quid ḡ fa
ciendū eſt erga deū ꝓ dimiſſiōe mortis eterne q̄
etiā vni mortali debeť Aug⁹. Cui dictū ē naui
ga ne ſubmergaris ⁊ diſtulit. Cui dictū ē. Labo
ra ne moriaris ⁊ piger fuit. Leua iubet de⁹ vt ī-
eternū viuam⁹ ⁊ vt obediam⁹ negligim⁹. Ter-
tio debʒ cogitare ad quātā dignitatē de⁹ eū ele-
git qñ eū iuſtificauit. Elegit ei eū de⁹ ad regnū
eternū. Vñ aplus. Ut iuſtificati gratis gr̄a ipſi
us heredes ſim⁹ ī ſpem vite eťne. Quarto dʒ co-
gitare ī q̄li ſtatu de⁹ eū elegit. Hoſtis eī tūc erat
dei. ⁊ indign⁹ etiā pane. exercēs inimicitias pec
catis ſuis. vñ Deutro. xxxij. inquit moyſes. In
ueni eū ī terra deſ̄ta. i. in ſtatu a gr̄a derelicto
In loco horroris. ſ. meriti eťne dānatōis. et va-
ſte ſolitudīs. i. magne obſcuritatis mētis ī q̄ hi-
tabāt varie ferre pctoꝝ. Quīto dʒ cogitare q̄t
dñs reliquit q̄bꝫ tale bñficiū iuſtificatōnis nō
p̄ſtitit: imo in pctis ſuis ꝑire ꝑmiſit. ps. Nō fe-
cit taliť omī natōi ⁊ iudicia ſua nō maīfeſtauit
eis. Judicia. ſ. ad iudicādū ſe ⁊ diſcernēdū pec-
cata ſua. ⁊ puniendū. q̄bꝫ iudicijs hō iuſtificať.
¶ Circa bñficiū v̄o terciū ꝯſeruatōnis etiā at
tendēda ſūt q̄nq̄. Et p̄mo ꝯſiderādū difficultas
ſtādi. q̄ apparet ſpālit ī tribꝫ. in lucifero. paren
te p̄mo. ⁊ iude xp̄i diſciplo. Lucifer eī cū eēt ma
xima arbor ī ꝑadiſo dei. ad modicū vētū ſupbie
ī terrā corruit. Adā cū eſſʒ abſq̄ corruptōe na
turaliū. ꝓpť cohabitatōʒ vni⁹ mlieris ꝑadiſum
amiſit Piero. Si potuit mlier eicē eū q̄ iā erat ī
ꝑadiſo. nō eſt mirꝝ ſi eos īpediat q̄ nōdū ī ꝑadi
ſū ꝑuenerūt. Judas ſcarioth cū eſſet ſub tanto
paſtore in gr̄a. ⁊ inť tales frēs. occaſiōe tñ mo
dice admiſtratōis cecidit ⁊ ñ adiecit vt r̄ſurgēt.

Secūdo ē intuēda pugne ꝯtinuitas ī q̄ ſumus
Job. vij. Militia ē vita hoīs ſup terrā. vbi alia
trāſlatō dic. Tēptatō ē vita hoīs greg. Diabol⁹
aſſidue tēptat vt ſalti tedio vicat. Mirari ſolēt
hoīes cū audiūt aliquē bonū cadē ī pcto. cū tñ
cōtinue ſit ī pugna. Sʒ poti⁹ mirādū ē ſi aliq̄ñ
nō cadat. Legiť ī vitiſpatꝝ. q̄ q̄dā veniens ad
abbatē Theodoꝝ. dixit ei. Ecce tal' fr̄ ruerſ⁹ eſt
ad ſclm. q̄i d̄ hoc admirās. Cui ille rñdit. in hoc
nō mireris. Sʒ ſi audieris q̄ ꝑualuit q̄s effugē
de ore inimici. hoc admirare. Tertō ē aduerten-
da ꝓpria īfirmitas. tāta ē eī hūana fragilitas vt
ad ſibillū vni⁹ v̄bi deiciať. ad aſpectū ſeu ere-
ctionē oculi ꝓſternať. vt ptʒ in dō erga Berſa
bee. ij Re. xj. Vñ ps. Uie illoꝝ tenebre ⁊ lubricū
nō dic vias ꝑ q̄s imus eſſe lubricas. ſed ip̄m lu-
bricū. Quarto ē aſpiciēda īpugnātis aſtucia et
ptās Job. xlj. Nō ē ptās q̄ ei ꝯpareť. hē ei ptā-
tē dyabol⁹ ordie naťe ſup oēm materiā elemen
tarē īmutandi ⁊ ſup corp⁹ hūanū ⁊ potētias ſē
ſitiuas. Sed dei v̄tute cohercet ne noceat q̄ntū
cuꝑet. De aſtucia e⁹ dr̄ geñ. iij. Serpēs erat cal
lidior cūctis aīantibꝫ ťre. Et leo papa ī ſmōe
ꝑuigil ille hoſtis acriorībꝫ pulſat īſidijs q̄s ma
xime nouit abſtinē pctis. Quīto ē ꝯſiderāda pi-
cloꝝ varietas. tot. n. ſť picla. q̄ cū q̄s vult vnū
effugē ī aliud īcidit. Sic aliq̄ñ volēs vitaē acci
diā. īcidit ī leuitatē ⁊ vanā leticiā. Et eꝯ. Cupi
ēs vitare vanā leticiā. īcidit ī accidiā. Et q̄rens
q̄s vitare gulā ⁊ voluptatē. īcidit ī idiſcretōʒ ⁊
īſēſibilitatē. Et ſb ſpē diſcretōis labiť ī vitiū gu
le ⁊ diſſolutōis. vñ Jſa. xxiiij. dr̄. Et erit q̄ fugiet
a facie formidīs cadet ī foueā. Et q̄ ſe explicaue
rit d̄ fouea tenebiť laq̄o. fugit q̄s a facie formi-
dīs cū deſiderās diuū iudiciū attenuat ꝯſciaʒ. ⁊
nimis aggrauās pcta ſua ex formidīe futi iuditij
īcidit ī foueā deſꝑatōnis. Alīn ať egrediēs d̄ fo-
uea deſꝑatōis capiť laq̄o p̄ſūptōis. Bñ ḡ dicere
hť q̄ ſe vidʒ a deo ꝯſuari. Quid retribuā dño ⁊c̄.
¶ Debet tertō q̄libʒ ꝯſiderare bñficia ſibi colla
ta ſingl'aria et de ſingl'is grās agē Bern̄. Diſce
ad ſingl'a dona grās agē. Diligēter ꝯſidera q̄ ti
bi apponūť. vt nulla dei dona debita grārūactō
ne fruſtrēť. Et p̄mo ꝯſidera q̄ tot ſť dei bñfitia
erga te. q̄t vite momēta. Per ꝯtinuū eī dei flux
um hō ꝯſiſtit ⁊ viuit. Unde ⁊ paul⁹ allegans di
ctum cuiuſdā ph̄i in actibꝫ apl'orū: inquit. Ge-
nus eī cū ſum⁹ dei in ip̄o viuim⁹ mouemur ⁊ ſu-
mus. Secūdo ē attēdendū ad oꝑa ſingl'a naťa-
lia iteriora vl' exťiora. vt ītelligē. velle. mēora-
re. vidē. ābulare ⁊ hmōi. q̄ oīa a deo hēm⁹. vnde
pl'o. Deū dico auctorē oīm naťaꝝ lumē oīm rō
nū. finē oīm actōnū ſine q̄ nulla naťa ſubſiſtit
nulla rō diſcernit nulla actō expedit. De ſingu
lis igť hoꝝ vt magnis bñficijs d̄bem⁹ grās agē
Tertō ē inſpiciēdū ad oꝑa bona ſeu meritoria
q̄ꝝ oīm p̄ncipalis ē ip̄e auctor. vñ Jſaias ad eū
ait. Omīa oꝑa nr̄a opat⁹ es in nobis. Et Aug⁹
cū coronat merita nr̄a. remunerat oꝑa ſua. q̄
ſ. ip̄e dedit v̄tutē beneoꝑandi. Quarto etiā d̄ bo
nis tpalibꝫ ſiue ſubē. ſiue fame. ſiue potētie. ſiue

dignitate grãs agẽ optꝫ. cũ dei bñficia ſint ⁊ vt
ait ſaluator. Cui multũ collatuꝫ ẽ pl⁹ exiget ab
eo. Multomagis agẽde ſũt grẽ deo de ſacr̃mẽtis. ⁊
doctrinaꝝ documẽtis. ⁊ ſctoꝝ exẽplis ⁊ miracul'
q̃ ſũt mag̃ occaſio nob̃ pficiẽdi. Quin etiã ĩ fla
gell' ẽ deo regr̃ciãdũ. qḋ iob fecit dicẽs. Sic dño
placuit ita fc̃m ẽ ſit nom̃ dñi bñdictũ. Sũt eñ
ip̃a dei bñficia ĩ ſalutẽ ordiata. vñ dĩ. ij. macha
vj. Etenĩ mlto tp̃e ñ ſinẽ ex ſnia agẽ. ſꝫ ſtatĩ vltõ
nẽ adhibẽ. magni bñficij iudiciũ ẽ. Quilibꝫ igr̃
cũ ps. dicẽ pt̃. Quid retribuã dño p oĩbꝫ q̃ ⁊c̃.

¶ Exigit vt⁹ gratitudis vt .§. iij.

nõſolũ deo ſim⁹ g̃ti ⁊ grãs r̃feram⁹ de ſuis bñfi-
cijs corde. ore ⁊ ope. ſ. r̃cogñſcẽdo. laudãdo ⁊ obſe
quẽdo. ſed etiã creatũis rõnabilibꝫ a q̃bꝫ r̃cepim⁹
varia bñficia. Et pmo ſctis et ãgel' bonis a q̃bꝫ
r̃cepim⁹ ꝯtinue mlta obſeq̃a ſm illḋ ps. Angel'
ſuis de⁹ mãdauit ⁊c̃. Et eccl'ia canit. Hic ẽ mi-
chael archãgel⁹ q̃ p̃ſtat bñficia pplo. Grati autẽ
ad eos ſum⁹ ſi efficiamur ad eos ⁊ aſſẽtiam⁹ bo
nis ĩcitamẽtis eoꝝ laudãdo ⁊ honorãdo eos: et
aliq̃d boni vt ieiunia ⁊ h⁹ faciẽdo ĩ honorẽ eoꝝ
Secũdo g̃ti eẽ debem⁹ parẽtibꝫ a q̃bꝫ p⁹ deũ p̃ci-
pua bñficia accepim⁹. ſ. eſſẽdi nutrimẽti ⁊ docu
mẽti. vñ phs ait. Dijs mgr̃is ⁊ parẽtibꝫ non pt̃
reddi equalẽs. Recõpẽſandũ tñ ẽ eis affectu et
effectu. ĩ eo qḋ fieri pt̃. ſalua tñ ppria ſalute: hoc
tñ magis ſpectat ad v̉tutẽ pietatis de q̃ dc̃m ẽ
ſup̃. Demũ vtẽdũ ẽ g̃titudie erga q̃ſcũq3 nobis
aliq̃ bñficia cõferẽtes. Et hoc ſiue ſit ĩ felicitate
ꝯſtituti ⁊ nõ ĩdigẽtes. ſiue ſui ſiue ſuã vtilitatẽ
ĩ bñficijs intẽdẽtes. ſiue etiã male eis vtẽtes mõ
tñ q̃ declarabit̃. vñ aplus. j. ad Co. vlt̃. In oĩbꝫ
grãs agẽtes. ſ. d' bñficijs bñfactoribꝫ. Ho⁹ rõ ẽ ſm
tho. ſcda ſcḋe. q. cvj. ar. iij. qꝛ effect⁹ nat̃alit̃ ad
ſuã cauſã ꝯuertit̃. vñ Dyo. dic. j. c. de diui. no.
q᷑ de⁹ ꝯuertit̃ oĩa ad ſeip̃m tãq̃ cã oĩm. Sẽp eñ
optꝫ q᷑ effect⁹ ordinet̃ ad finẽ agẽtis. Maifeſtũ
ẽ at̃ q᷑ bñfactor ing̃tũ hui⁹ ẽ cã bñficiati. Et iõ
nat̃alis ordo req̃rit. vt ille q̃ ſuſcipit bñficiuꝫ p
grãꝝ recõpẽſatõꝫ ꝯuertat̃ ad bñfactorẽ ſm mo
dũ vtriuſq3. Et ſic dictũ ẽ de p̃re bñfactore. cui in-
q̃tũ hmõi debet̃ honor ⁊ r̃uerentia a filio. eo q᷑
ht̃ rõeꝫ p̃ncipij: ſꝫ p accidẽs debet̃ ei ſubuẽtõ vl'
ſubſtẽtatõ. ſ. ſi ĩdigeat. Sic bñficiat⁹ debꝫ bñfa
ctori honorẽ ⁊ reuerẽtiã. et cũ ĩdigẽt ſm qḋ pt̃.
debꝫ ei ſubueĩre. Vñ paup ingrat⁹ nõ ẽ. ſi faciat
qḋ pt̃. Sic eñ bñficiũ ꝯſiſtit magis ĩ affectu q̃
in effectu. ita recõpẽſatõ etiã bñficij magis ĩ af
fectu ꝯſiſtit. Vñ paup ſi ope recõpẽſare nõ pt̃
bñfactori. pt̃ tñ recõpẽſare p grãrũactõeꝫ ⁊ lau
dẽ ⁊ veneratõeꝫ bñfactori. hinc Señ. ĩ. ij. de bñfi
cijs ait. Qui g̃te bñficiũ accipit. p̃mã ei⁹ pẽſio-
nẽ ſoluit: q̃ grate aũt ad nos bñficia puenerũt
iudicem⁹ effuſis affectibꝫ. q᷑ nõ ip̃o tñ audiẽte.
ſ. bñfactore ſꝫ vbiq3 teſtemur. Et ſm hoc ĩ felici
tate q̃ntũcunq3 ꝯſtitutis. pt̃ recõpẽſari bñficiũ
ſaltim eos honorãdo ⁊ laudãdo. ſm phm. viij.
ethi. ⁊ etiã alijs modis. Vñ Señ. in. v. de bñfi.
Multa ſũt p que q̃cq̃d debem⁹ reddẽ ⁊ felicibus
poſſim⁹. fidele ꝯſiliũ aſſidua ꝯuerſatõe. ſmo cõ-
mũis. ⁊ ſine adulatõe iocũd⁹. Indigẽtibꝫ at̃ re-
cõpenſandũ ẽ bñficijs collatis ab eis p ſubuen
tõeꝫ ſi fieri pt̃. Quia etiã a ſuo pt̃ dñs bñficiũ
ſuſcipe. debꝫ tũc ei grat⁹ eſſe. Nã vt ait Señ. in
iij. de bñficijs. Q̃diu ſuus p̃ſtat qḋ a ſuo exigi
ſolet miſteriuꝫ eſt. Ubi aũt pluſq̃ a ſuo neceſſe
bñficiũ eſt. vbi eñ in affectu amici tranſit. inci-
pit vocari bñficiũ. Unde ⁊ de q̃buſdã ſuis legi
tur ſuis dominis ꝯtuliſſe magna bñficia. expo-
nẽdo ſe piculis mortis. Et ſm hoc ſuis vltra de
bitũ faciẽtibꝫ grẽ ſũt agẽde. Ad cũ etiã q̃ bñfi-
ciũ ꝯtulit extra ſuã vtilitatẽ. intẽdẽs gratũ ſer
uo. diuerſimode tñ. qꝛ vt dicit Seneca in. vj. de
bñficijs. multũ intereſt. Utꝝ aliq̃s bñficiũ nobis
det ſua cauſa. an ſua ⁊ nr̃a. Ille q̃ tot⁹ ad ſe ex-
pectat ex nobis pdeſt. qꝛ aliter ſibi pdeſſe nõ pt̃
Eo inde loco habẽdus videt̃ quo qui pecori ſuo
pabulũ ſpargit. Si me in ꝯſorciũ admiſit. ſi du
os cogitauit ingrat⁹ ſũ etiã ⁊ iniuſt⁹ vbi nõ gau
deo hoc illi pfuiſſe qḋ pderat mihi. Sũme mali
gnitatis ẽ nõ vocare bñficiũ. niſi qḋ dantẽ aliq̃
incõmodo afficit. Ad dãtes inſup bñficia ñ co-
dẽ mõ quo debet. ſed cũ ꝯtumelia vl' triſticia dꝫ
hñi gratitudo. Et ſi minuſq̃ ſi debito mõ p̃ſtitiſ
ſent. Nã boni animi ẽ. vt magis attẽdat q̃s ad
bonũ qḋ ꝯſiderat̃ cũ collatõe bñficij. q̃ ad malũ
qḋ reperit̃ in modo dandi. Si do ille q̃ bñficiuꝫ
dedit mal⁹ eſt effectus. debꝫ tñ ſibi fieri recõpẽ-
ſatõ vt dicit Seneca ſm ſtatũ ei⁹. vt. ſ. ad v̉tutẽ
reducat̃ ſi poſſibile ẽ. Si at̃ ſit inſanabilis ppt̃
maliciã: tũc alter ẽ effect⁹ q̃ pri⁹ erat. ⁊ ideo nõ
debet fieri recõpẽſatõ bñficij ſicut prius. Et tñ
q̃tũ fieri pt̃ ſalua honeſtate. mẽoria debꝫ hñi p̃-
ſtiti bñficij ſm phm. ix. ethi. Cũ aũt recõpẽſatõ
bñficij p̃cipue pendet ex affectu. eo modo debet
fieri recõpenſatõ quo magis ſit vtilis. Si tñ p
ei⁹ incuriã poſtea in damnũ ipſius vertat̃. non
imputat̃ recõpenſanti. ¶ Debꝫ aũt bñficij re-
cõpenſatõ attendi ſeu fieri magis ſm affectũ bñ
ficiãtis q̃ ſm effectũ. Unde Seneca ĩ li. j. de bñfi
cijs dic. Nõnunq̃ magis nos obligat. q̃ dedit p-
ua magnifice. q̃ q̃ exiguũ tribuit ſꝫ libẽt̃. Pro
cui⁹ declaratõe dicit. b. tho. ſcda ſcḋe. q. cvj. arti
v. q᷑ recõpenſatõ bñficij pt̃ ad tres v̉tutes ptĩ-
nere. ſ. ad iuſticiã. grãm ⁊ amicitiã. Ad iuſticiã
q̃dẽ ptinet q̃n recõpenſatõ ht̃ rõeꝫ debiti legal'.
Sic ĩ mutuo ⁊ alijs hmõi. Et ĩ tali recõpenſa-
tõne dꝫ attẽdi recõpenſatõ ſm q̃ntitatẽ dei. Ad
amicitiã aũt ptinet recõpẽſatõ bñficij ⁊ ſimilit̃
ad v̉tutẽ grẽ. ſm qḋ habꝫ rõeꝫ debiti moral'. al'r
tñ ⁊ alit̃. Nã in recõpẽſatõe amicitie vtili. debꝫ
fieri recõpenſatõ ſm vtilitatẽ quã q̃s ẽ ꝯſecut⁹
ex bñficio. In amicitia aũt honeſti debꝫ in recõ
penſatõe hñi reſpect⁹ ad dilectõꝫ ſeu affectũ dã-
tis. qꝛ hoc p̃cipue req̃rit̃ ad v̉tutẽ. vt dĩ in. viij.
ethi. Et ſimilit̃ qꝛ grã reſpicit bñficiũ ſm qḋ eſt
gratis impenſũ. qḋ quidẽ ptinet ad affectũ. Iõ
grẽ recõpẽſatõ magis reſpicit affectũ dantis q̃
effectũ. Bñficiũ g̃ ſm qḋ laudabile eſt ⁊ ei debe
tur gracie recõpenſatõ: materialit̃ q̃dẽ ꝯſiſtit ĩ
effectu: ſꝫ formalit̃ ⁊ p̃ncipalit̃ in volũtate. que

⁊ ſi videri ꝑ ſe ab hoīe nō poſſit. tñ ꝑ ſigna aliq̄ maīfeſtat̄ affect⁹ bñficiātis ⁊ ꝯgnoſci pt̄: puta qꝛ gaudet̄ ⁊ ꝓmpte aliq̄s bñficiū impēdit. vnde Señ. Bñficiū nō ē ī eo qḋ fit. aut dat̄ ꝯſiſtit: ſʒ in ipō dātis aut faciētis aīo. Jteʒ ſm̄ tho. ſcḋa ſcḋe. q. cvj. arti. vj. Jn recōpēſatōe bñficij opꝫ aliqḋ plus exhibē q̄ꝫ quis accepit ſi poteſt. Nō hui⁹ ē ſm̄ tho. qꝛ recōpēſatō grē r̄ſpicit bñficiū ſm̄ volūtatē bñficiātis. Jn q̄ q̄dē hoc ꝯmēdabile videt̄. q̄ꝫ g̅tis bñficiū ꝯtulit bñfactor. ad qḋ ñ tenebat̄. Et ideo q̄ bñficiū accepit ad hoc obligat̄ ex debito honeſtatis. vt ſil̄r aliqḋ g̅tis īpēdat. Nō aūt videt̄ aliqḋ g̅tis īpendē niſi excedat quātitatē accepti bñficij: qꝛ q̄ꝺiu recōpēſat mi‑n⁹ vl̄ eq̄le. nō videt̄ facē g̅tis ſʒ reddē qḋ accepit Et ideo grē recōpenſatō ſp̄ tēdit ad hoc vt ꝑ ſuo poſſe reddat aliqḋ mai⁹. Fili⁹ aūt ⁊ ſi nō poſſit parētib̄ recōpēſare ī bñfitō eq̄le vel mai⁹ ad id qḋ accepit ab eis. ſ. eſſe ⁊ viuē q̄tū ad quātitatē dati: pt̄ tñ reddē parētib̄ aliqḋ mai⁹ q̄tū ad affectū. Et qꝛ debitū g̅titudīs ex caritate deriuat̄ q̄ q̄ntoplus ſoluit̄ tātomagis debet̄. ſm̄ illḋ ad Ro. xiij. Nemini quicquid debeatis niſi vt inuicem diligatis. Jdeo non eſt inconueniens ſi obligatio gratitudinis ſit intermīabilis.

Sciendū q̄ꝫ ſeptē ſūt ca‑ §. iiij. uēda ī bñfitoꝝ collatōe vl̄ recōpēſatōe. Primū ē obliuio. vñ ſeneca ī. iij. ꝺ bñfi. Ing̅t⁹ ē q̄ bñficiū ſe accepiſſe negat qḋ accepit. Ing̅t⁹ ē q̄ diſſimulat. Ing̅t⁹ ē q̄ nō reddit. Ing̅tiſſim⁹ ē oīm q̄ ē oblit⁹. Jlli. n. q̄ nō ſoluerīt. tñ dn̄t ⁊ ē apud illos veſtigiū meritoꝝ ītra ꝯſciāʒ excluſoꝝ. ⁊ al̄n ꝯuerti ad referēdū grām aliq̄ cā pn̄t. ſi illos pudor āmouerit. ſi facil̄ occaſio mutauerit. Hoc fieri nūq̄ pt̄ cui bñficiū totū elapſū ē. apparꝫ illū ñ ſepe ꝺ reddēdo cogitaſſe. cui obrepſit obliuio

Secūdū cauēdū ē iīurie illatō vl̄ affectatō erga eū cui q̄s vult bñfacē vl̄ recōpēſare ꝑ acceptis. vñ Señ. ī. v. de bñfi. Min⁹ g̅ti ſūt q̄ aliqḋ ī comodi iꝑ̄pcari ſolēt his q̄b̄ obligati ſūt. vt probēt affectū bñfitoꝝ memorē. Quoꝝ anim⁹ ſili‑m⁹ ē puero amore fragrātib̄. q̄ amice ſue optāt exiliū vt deſertā fugiētēqꝫ ꝯmittet̄. Optāt iopiā vt magis deſiderāti donēt. Optāt morbū vt aſſideāt. ⁊ q̄cq̄ḋ inimicis optarēt amātes vellēt fieri. fere idē exit⁹ ē odij ⁊ amoris inſani. Idē ſeneca. Nequitia ē vt ex tēbas mergē. euertē vt ſuſcites. vt dimittas includē. Nō ē bñficiū iniurie finis. ⁊ vulnerēs malo q̄ꝫ ſanes.

Terciū cauendū ē nimia feſtinatō ī recōpenſādo bñficiū Seneca ī li. de bñfi. Ante oīa diſcam⁹ bñfitia debē Nemo libēter reddit qḋ inuit⁹ debꝫ: ⁊ qḋ apḋ ſe eſſe nō vult. onus iudicat eſſe nō mun⁹ remittē ⁊ munē expug̅re. Qui nimis cito cupit ſoluere inuit⁹ debꝫ. ⁊ q̄ inuit⁹ debꝫ ing̅t⁹ ē. Et vt dic tho. ſcḋa ſcḋe. q. cvj. arti. iiij. Q̄tū ad affectū ſtatim fieri debꝫ recōpēſatō bñficij accepti. vt. ſ. benigne ſuſcipiat ⁊ beniuolētiā ad dantē oñdat. vnde idē ſeneca. Vis reddē bñficiū benigne accipe Sed q̄tū ad effectū debꝫ expectari tp̄us oportunū ad recōpenſandū. ⁊ nō ſtatim fieri vt dictū ē. Nec ē ſimile de eo qḋ debet̄ alicui ſine certo termīo vt ī ꝯtractib̄ ⁊ ex maleficijs. qꝛ debitū legale q̄le ē illud. cū ſit ex obligatōe nccīe eq̄tatis. ē ſtati ſoluēdū: alioq̄n nō eſſꝫ ꝯſuata iuſticie eq̄litas. ſi vn⁹ retinēt rē alteri⁹ abſqꝫ ei⁹ volūtate. Sʒ debitū morale q̄le ē ī recōpēſatōe bñfitioꝝ. depēdet ex honeſtate dātis. Et iḋ debꝫ reddi debito tempe. ſm̄ qḋ exigit rectitudo ꝟtutis.

Quarto cauēda ē nimia dilatō. vñ Salon ī ꝓuer. Ne dicas amico tuo Fuertē cras. cū ſtatim poſſis dare Señ. ij. de bñfi. Errat ſiq̄s ſperat reſpōſuꝝ ſibi. quē dilatōe laſſauit expectatōe torſit. Eodē aīo bñficiuꝫ debet̄ q̄ dat̄. Idē ī eodē li. Cū homi ꝓbo ad rogādū os ſuffūdat̄ rubore. q̄ h̄ tormētū remittit. mun⁹ ſuū ml̄tiplicat q̄uiſſis viris. Nulla res cari⁹ ꝯſtat. q̄ꝫ q̄ p̄cib̄ ēpta ē. Moleſtū v̄bū ⁊ onoroſū. ꝺmiſſo vultu dicēdū rogo Nihil eq̄ amaꝝ q̄ꝫ diu petē: eq̄ori aīo q̄dā ferēt p̄ſcidi ſpem ſuā q̄ꝫ t̄hi. Idē vez ē te tātū g̅ia demē q̄ntū more adicis.

Quīto cauēdū ē malitioſa excuſatō. cū. ſ. q̄s ſe excuſat nō poſſe ſuitiū vel bñficiū qḋ ei petit̄ dare ⁊ recōpēſare. Dixit antigon⁹ ſcinico petēti talētū pl⁹ eē q̄ꝫ ſcinic⁹ debeat petē. Petēti vō nūmū. r̄ñdit min⁹ eē q̄ꝫ regeꝫ opꝫteat dare. ⁊ ſic malitōſe negabat qḋ poſſꝫ dāe nūmū. qꝛ rex erat l̄ talētū qꝛ ille ſcinic⁹. ſ. paup erat. E cōt̄rio Alexāder magn⁹ aīo nihil niſi grā de ꝯcipiēs cuidā q̄dē petēti aliq̄ḋ vrbē donabat ⁊ cū ille r̄fugiſſꝫ nimis eē dicēs. nec ꝯuenire ſue fortūe. Nō q̄ro: inq̄t. alexāder q̄ḋ te accipe deceat. ſʒ q̄ḋ me dāe.

Sexto cauēda ē exprobratō ⁊ ꝺ ing̅tudīe q̄rulatō. vñ Jaco. j. dī de deo. Dat oīb̄ affluēt̄ ⁊ ñ īproperat. Et ſeñ. Hec bñficij inter duos lex ē. alē ſtatī obliuiſci dʒ dati. alē memor eē accepti. Sil̄r ñ dʒ facē q̄relā ꝺ ing̅to. vñ Señ. Meliorē facies ing̅tū ferēdo. peiorē ꝯq̄rēdo. Nemo id eē qḋ iā videt̄ timet. Idē ing̅t⁹ ē aduerſ⁹ vnū bñficiū. aduerſ⁹ alteꝝ ñ erit. Duoruꝫ oblit⁹ ē. Terciū ī eoꝝ q̄ exciderāt ad mēoriā r̄ducē. Que rō ē exacerbare eū ī quē mag̅ ꝯtuleris vt ex amico fiat īimic⁹. Idē. Si deū imitaris bñficia da etiā ing̅tis. Nam ⁊ ſceleratis ſol orit̄ ⁊ pirratis patēt maria. Dī ei Mat̄. v. ꝺ deo q̄ꝫ pluit ſr̄ iuſtos ⁊ īiuſtos. ⁊ ſolē ſuū oriri facit ſr̄ bonos ⁊ malos.

Septīo cauēdū ē ne bñficiū qḋ dat̄. ei cui dat̄ l̄ alteri ñ noceat. Señ. ī li. ꝺ bñ. Quēadmodū pulcrimū ē op⁹ īuitos nolenteſqꝫ ſuare. ita rogātib̄ peſtifera largiri. blādū ⁊ affabile odiū ē. Pecuniā ñ dabo quā numerat̄ rā adulte ſciā. ne ī ſocietatē t̄pis fcti aut ꝯſilij īueniar. Idē ſeñ. Quid turpi⁹ q̄ꝫ qḋ euenīt frequētiſſime vt nihil interſit inē odiū ⁊ bñficiū. Hinc ⁊ aug⁹. Vtili⁹ eſurīēti panis ſb̄t̄bit̄ q̄ꝫ dat̄. ſi ꝺ cibo ſecur⁹ īiuſticie acq̄eſcat. v. q. v. nō oīs. Et ſic itelligit̄ illḋ Ecc̄i. Bñfac iuſto ⁊ ñ deberis pctori Ambro. etiā dic. Si ñ pt̄ alteri ſubuenire niſi alē ledat̄. meli⁹ ē neutꝝ iuuaē. xiiij. q. v. deniqꝫ.

De vindicatōne. Capi. XIII.

Sequitur de vindicatione prout eſt virtus quā ponit tullius inter partes iuſticie. Et ſic caꝫ

deſcribit. Vindicatõ ē p quā vis ſeu iniuria ⁊ oē
qđ obſcuꝝ ē. i. iniurioſum defendēdo ⁊ vlciſcendo
ꝓpulſatur. Hec ṽtus maxie nccīa ē hñti ꝑtatem
ſeu ꝑlatõem. vt. ſ. puniat crimīa. Vñ ad Ro. xiij.
Miſter dei ē. ſ. iudex q̄cūqꝫ videx in irā ei q̄ malū
facit. Et. j. pet. ij. Subiecti eſtote oī hūane crea-
ture ꝓpt deū. Siue regi q̄ſi ꝑcellenti. Siue ducibꝫ
tanꝗ̄ a deo miſſis ad vīdictā malefactoꝝ. i. puni
tõez. laudē ṽo bonoꝝ. ¶ Et p declaratõe hꝰ mate
rie no. ſm tho. ſcda ſcđe. q. cviij. ar. j. qꝛ vīdicatõ
fit p aliqđ penale malū īflictuꝫ peccāti. Eſt ḡ in
vīdicatõe ꝯſiderādꝰ vīdicātis aīmꝰ. Si eñ intētõ
eiꝰ ferat̄ ꝑncipl'r in malū eiꝰ ↄ̄ q̄ vindictā ſumit ⁊
ibi q̄ſcat: ñ ē licitū. qꝛ delectari in malo alteriꝰ
ꝑtinꝫ ad odiū. qđ caritati repugt. q̄ oēs hoīes di-
ligē debemꝰ. Nec aliq̄s excuſat̄ in vindicatõne ex
hoc qꝛ vīdicās intēdit malū illiꝰ q̄ iniuſte ſibiītu
lit malū. ſic nec excuſat̄ aliq̄s a pctõ p hoc qꝛ odit
odiētē ſe. Nõ eñ dꝫ hõ in aliū peccare ſeu offēdē.
ꝓpter hoc qꝛ ille ꝑus peccauit ī ipm̄ ſeu offēdit eū
hoc ei ē vici a malo. qđ apl's ꝓhibꝫ ad Ro. xij. di.
Noli vinci a malo: ſꝫ vice in bono malū. Si ṽo in
tentõ vīdicātis ferat̄ ꝑncipl'r ad aliqđ bonū. ad
qđ ꝑuenit̄ p penā peccātis: puta ad emēdatõem
peccātis. Vel ſaltē ad cohibitõeꝫ eiꝰ ⁊ q̄etē alioꝝ
⁊ ad iuſticie ꝯſeruatõem. ⁊ dei honorē: ꝑt eē vin
dicatõ licita alijs ꝯditis circūſtātijs ſuatis. Nec
ē ꝯ qđ dr̄ deut. xxxij. Mea ē vltio ait dñs ⁊ ego re
tribuā eis in tp̄e. loco cꝰ ſm aliā trāſlatõem dr̄.
Mihi vindictā ⁊ ego retribuā dicit dñs. Naꝫ ille
q̄ ſm gradū ſui ordinis exiſtēs rector. vindictam
exercet in malos. nõ vſurpat ſibi qđ dei ē: ſꝫ vtit̄
ꝑtate ſibi diuitus ꝯceſſa. Dicit̄ eñ ad Ro. xiij. de
ꝑncipe t̄reno. qꝛ dei miſter ē videx in irā. i. in pe-
nā ei q̄ male agit. Sꝫ ſi ꝑter ordinē diuīe inſtitu
tõnis vindictā exerceat in alios. etiā malos ꝓpa
auc̄te puniēs. tūc vſurpat ſibi qđ dei ē iõ peccaꝫ

¶ Q̄ autē vindicatõ ſit ṽtus. §. j.

ſpālis ꝓpie trāſumēdo. ⁊ nõ ſm locutõꝫ vulgariū
q̄ appellāt vindictā cū alter alteri reddit malū p
malo. declarat. b. tho. ſcda ſcđe. q. cviij. arē. ij. ſic
inquiēs. Sic phs dic in. ij. eth. Aptitudo ad ṽtu
tē ineſt nobis a natura lꝫ ꝯplemētū ṽtutis ſit in
nobis p aſſuetudinē vel p aliquā aliaꝫ cām. vt p
grāꝫ. Vñ pꝫ qꝛ ṽtutes ꝑficiūt nos ad ꝯſeq̄ndū de-
bito mõ inclinatões nat̄ales q̄ ꝑtinēt ad ius na-
turale. Et iõ ad quālibet inclinatõꝫ nat̄alē deter
minatā. ordinat̄ aliqua ſpālis ṽtus. Eſt aūt q̄daꝫ
ſpālis inclinatõ nature ad r̄mouēdū nocumēta.
Vñ ⁊ aīalibꝫ dat̄ vis iraſcibilis ſepata a vi ꝯcu-
piſcibili. Repellit aūt hõ nocumēta p hoc qꝛ ſe de-
fēdit ꝯ iniurias ne ei inferant̄. vel iā illatas iniu
rias vlciſcit̄. ñ intētõe nocēdi: ſꝫ intētõe remouē
di nocumēta: puta ſiq̄s punit īiurias illatas alijs
ſotijs. cū. ſ. aliq̄ eos aggrediūt̄ ad offendēdū: ille
defēdit. Vel cū in actu aggreſſure q̄s ſe defēdit ab
iniuriāte. intēdēs ſui ꝯſeruatõem. ñ aggrediētis
leſionē. Vel cū iudex punit reos ⁊ hoc ꝑtinet ad
vindicatõꝫ put ē ṽtus. Et ſic intelligēda ē diffini-
tõ tullij ſup̄ poſita. Et p hoc pꝫ qꝛ eſt ſpālis ṽtus
⁊ ps iuſticie. ¶ Sciendū ſm tho. vbi ſup̄. qꝛ ſicut
recõpenſatio debiti legalis. vt in redditõe mutui
depoſiti ⁊ hꝰ. ꝑtinēt ad iuſticiā ꝯmutatiuā. recõ
penſatõ aūt debiti moralis qđ naſcit̄ ex ꝑticula-
ri bñfitio exhibito. ꝑtinet ad ṽtutē grē ñ ad iuſti
ciā ꝯmutatiuā. Ita etiā punitõ pctõꝝ ſm qđ ꝑti
net ad publicā iuſticiā. q. ſ. fit p rectores: ē actus
ꝯmutatiuꝰ iuſticie. Sꝫ ſm qđ ꝑtinꝫ ad īmūitatē
ſeu defēſionē alicꝰ ꝑſone ſingl'aris. a q̄ īiuria ꝓpul
ſat̄: ꝑtinet ſpālit̄ ad ṽtutē vīdicatõis q̄ ē ps iuſti
cie potētialis. Vñ ⁊ Amb. dic. Fortitudo q̄ bello
a barbaris tuet̄ ꝑriaꝫ. vel domui defēdit īfirmos
⁊ a latronibꝫ ſotios. plena eſt iuſticia. xxiij. q. iij.
fortitudo. Et q̄uis hoc Amb. attribuat fortitudi
ni. nõ tñ p hoc tollit̄ q̄n ibi etiā ſit actꝰ vindica-
tõis. et aliq̄n etiā zelꝰ caritatis. Sꝫ fortitudo ibi
ē inq̄tū diſponit ad vindictā. remouēdo ꝓhibens
ſ. timorē ꝑiculi imminētis. Zelꝰ aūt q̄ īportat fer
uorē amoris ꝯcurrit. put aliq̄s vindicat īiurias
dei vel ꝓrimoꝝ. eas ex caritate reputās vt ſuas.
hinc ⁊ Amb. de offi. Nõ inferēda ſꝫ depellēda īiu-
ria lex ṽtutis ē. Qui ei ñ repellit a ſotio iniuriā
ſi pt. tā ē in vitõ. q̄ ille q̄ facit. Vñ ſctus Moyſes
hic exorſus ē tēptamēta ībecillis fortitudīs. Nā
cū vidiſſet hebreū ab egiptõ iniuriā accipiētē de-
fēdit ita vt egiptiū ꝓſternēt ⁊ in arena abſcōdēt.
Salõn q̄ꝫ ait. Eripe eū q̄ ducit̄ ad mortē. xxiij. q.
iij. nõ inferēda. Et dic ibi glo. ſup ṽbo pt. i. ſi ē in
ꝑtate ꝯſtitutꝰ vt rector. tūc eñ tenet̄ al'nõ. Cuili
bet tñ licitū ē defendē aliū ſi vult. ff. qꝛ met. cā. l.
ſꝫ et ꝑtus. Sup ṽbo ꝓſternēt pt ḡ q̄s excedē mo-
dū in defēdēdo. ⁊ tūc peccaret. Eripe glo. iniuſte
ducat̄ p vim qđ intelligēdū ē q̄n fieri pt ſine ſcā-
dalo vel p ſupplicatõeꝫ ſi iuſte ducat̄ ñ tñ īportu
nā. Et aliq̄n nec etiā ſimplicē ne īpediat̄ iuſticia
aliq̄ tñ dicūt qꝛ etiā q̄ ñ ē in ꝑtate ꝯſtitutꝰ. tenet̄
defēdē ſotiū ab iniuria hoc elicitētes ex ṽbis Au.
dicētis. Iudeos ꝓl'ares ñ fuiſſe imunes a culpa
q̄ ꝑmiſert̄ ꝑncipibꝫ xp̄m interficē. cū poſſent eū de
fēdē ⁊ liberare. Qđ vidr̄ vex q̄n poſſꝫ q̄s ſñ ſui ꝑi
culo vel maiori malo inſequēte ſotios iuuare ab
iniuſta iniuria cū infert̄. ¶ Opponit̄ aūt huic ṽtu
ti p exceſſū vitiū ſeuitie ſeu crudelitatis. Et p de
fectū vitiū remiſſiõis ſeu negligētie. Et de hꝰ ne-
gligentia. ſ. correctõnis. ſ. q̄ ad ꝑlatos hēs plura
ſup̄. in. ij. pte. ti. de accidia. c. de negligentia. Hic
tñ large ſumēdo vindicatõem aliq̄ dicētur ꝑtinē-
tia ad punitõeꝫ quā faciūt vel hñt facē rectores.

¶ De punitione que debꝫ fieri. §. ij.

ri p rectores ꝯ vitia pt induci illõ ps. Accingere
gladio tuo ſup femur tuū potentiſſime. Que ṽba
q̄uis intelligant̄ ꝑncipl'r ↄ̄ xp̄o. q̄ gladiū punitõ
nis poſuit ſup femur ſuuꝫ. i. carnē. puniēs pctā
hūani generis p penas ⁊ dolores eius. vt ſic potē
tiſſimus ꝯ diabolum nos eripet de manibꝫ eius.
Tamē ad quēlibet ꝑlatum ſeu rectorē pt illud ex
tendi. Et cū ꝑmo accinxerit ſe gladio ſup femur
ſuū ad corrigendū ſe et puniendū vitia ſua. exiñ
factus potētiſſimus extendat gladiū ad punien
dū alios. Eſt aūt fienda punitõ maloꝝ per diuer
ſas penas. ſm qđ hoīes merētur. ⁊ ſm qđ ipē pe-

ne magis timẽtur. Pene eñi ſm pḣm ſũt medici
ne. varie aũt medicine adhibẽt ſm varietatẽ mor
boꝝ. ¶ Pro hꝰ maiori declaratõne dicit tho. ſcđa
ſcđe. q. cviij. arti. iij. Uindicatõ intantum ẽ licita
et ṽtuoſa. inq̃tum tendit ad cohibitõnem maloꝝ.
Cohibent̃ aũt aliq̃ a pctõ. q̃ affectũ ṽtutis ñ hñt
ꝑ hoc q̃ timent amittẽ aliq̃ q̃ plus amãt. q̃ illa q̃
peccãdo adipiſcunt̃. al'timor ñ ꝯpeſcẽt pctm. Et
ideo ꝑ ſubtractõem oĩm que hõ maxime diligit: ẽ
vindicta de pctĩs ſumẽda. Hec aũt ſũt que homo
maxime diligit vita. ĩcolumitas corꝑis. libertas
ſui. bona exteriora. vt diuitie. pr̃ia. gl'a. Et iõ vt
Aug. refert. xxi. de ciui. dei. Octo genera penarũ
in legibꝫ eſſe ſcribit tullius. Mortẽ ꝑ quã tollit̃
vita. verbera et tallionẽ vt oculũ ꝑ oculo et hꝰ. ꝑ
q̃ amittit q̃s corꝑis incolumitatẽ. Seruitutẽ et
vincl'a. ꝑ que ꝑdit q̃s libertatẽ. Exiliũ ꝑ qđ ꝑdit
q̃s patriã. Damnũ ꝑ qđ ꝑdit q̃s diuitias. Igno-
miniã ꝑ quã ꝑdit quis gl'am. Nec ẽ ꝯ quod dñs
ꝓhibuit ꝑ ꝑabolã Mat. xiij. eradicari zizaniam
ſignãtem pctõres. Non eñi hoc ꝓhibuit dñs ſim-
plicit̃: ſꝫ qñ timet̃ ne ſimul cũ eis eradicet̃ ⁊ tri
ticũ. Sed qñ pñt eradicari mali ꝑ mortẽ. nõſolũ
ſine ꝑiculo: ſed cũ magna vtilitate bonoꝝ. pñt ⁊
debent eradicari etiã ꝑ mortẽ qñ. ſ. meruerũt. vt
in his que cederent in magnã ꝑniciem alioꝝ. Cir
ca hanc materiã pulcre loquit̃ Aug. in li. de ſer
mone dñi in monte: ſic dicẽs. ⁊ hr̃. xxiij. q. iiij. Ea
vindicta nõ ꝓhibet̃ que valet ad correctõez. que
etiã ad miſericordiã ꝑtinet. Nec impedit illđ ꝓpo-
ſitũ q̃ quiſq ꝑatus eſt ab eo quẽ correptũ eẽ vult
plura ꝑferre. Sed huic vindicte inferẽde non eſt
ydoneus. niſi q̃ odiũ q̃ fragrare homines ſolẽt. q̃
ſe vindicare deſiderãt: dilectõis mãſuetudĩe ſuꝑa
uerit. Non eñi metuendũ ẽ ne odiſſe ꝑuulũ filiũ
parẽtes videãtur. cuꝫ ab eis vapulet peccans ne
peccet vlterius. Et certe ꝑfectõ dilectõnis ipſius
dei pr̃is imitãda nobis ꝓponit̃ cũ dr̃. Diligite ini-
micos vr̃os. bñfacite his q̃ oderunt vos. Et tñ de
ipõ dño dr̃ ꝑ ꝓpham. Quẽ diligit dñs arguit ⁊ ca
ſtigat. Flagellat aũt oẽm filiũ quẽ recipit. Ergo
non vindicet niſi ipẽ cui rerꝫ ordine poteſtas eſt
data. et ea volũtate vindicet. qua pr̃ filiũ ꝑuulũ
flagellat. ex qua apparet poſſe peccatũ amore po
tius vindicare q̃ impunituꝫ relinq̃. vt illũ quem
vindicat. i. punit non pena miſeꝝ: ſed correctõne
beatũ eſſe velit. Et infra. Inde ẽ q̃ helyas multos
morte affecit ꝓpria manu. ⁊ igne diuitus impetra
to. qđ et alij multi magni ⁊ diuini viri ſpũ eodem
ꝯſulendo rebꝫ hũanis non temere fecerũt. de quo
helya cum exemplũ dediſſent diſcipuli. ꝯmemo-
rãtes quid ab eo factũ ſit. vt eis etiã ꝑtatem da-
ret petendi de celo ignẽ ad ꝯburẽdum eos qui ſi-
bi hoſpitiuꝫ non ꝑbuerant. reprehendit dñs in eis
nõ exemplũ ꝓphete ſancti: ſꝫ ignorantiã vindicã-
di. que adhuc erat in rudibꝫ. aĩaduertens eos ñ
amare correctõem: ſꝫ odio deſiderare vindictam
Itaq̃ poſteaq̃ eos docuit qđ eſſet diligẽ ꝓximuꝫ
tanq̃ ſeipm. infuſo etiã ſpũſancto eis ꝓmiſſo. nõ
defuerũt tales vindicte. q̃uis multorarius. q̃ in

veteri teſtamẽto. Nam et verbis apl'i petri Ana
nias et vxor eius. ſicut in actibꝫ apl'oꝝ legimꝰ ex-
animes ceciderũt. hec oĩa Aug. ibi. xxiij. q. iiij
Ad idem facit qđ ait Hiero ſuꝑ Ezech. Qui ma-
los ꝑcutit in eo q̃ mali ſũt. et hꝫ cãm interfectõis
id ẽ ꝑtatẽ vt occidat peſſimos: miſter ẽ dei. Itẽ
ſuꝑ Joel. Nõſolũ hoĩes miſtri ſũt ⁊ vltores ire dei
in his qui malũ oꝑant̃. vñ nõ ſine cauſa gladiuꝫ
portãt. Sꝫ etiã ꝯtrarie fortitudines q̃ appellant̃
furor et ira dei. Item haymo ſuꝑ epl'am ad Ro.
Sũt quedã enormia flagicia. q̃ potius ꝑ mundi
iudices q̃ ꝑ antiſtites ⁊ rectores eccl'iaꝝ vĩdicãt̃
Sic cũ q̃s interficit epm vel ꝑſbiterꝝ vel diaconũ.
Hꝰ reos et ꝑncipes mũdi damnãt. Itẽ Ciprianꝰ.
Rex dꝫ furta cohibẽ. adulteria punire. ĩpios de
t̃ra ꝑdere. Paricidas ⁊ ꝑiuros ñ ſinẽ viuẽ ⁊ filios
ſuos ñ ſinere impie agẽ. hec oĩa hñtur. xxiij. q. v

¶ Hanc v̓o queſtionẽ ſcilicꝫ. §. iij.

Utꝝ vindicta ſit ferẽda in malos mouet grãnus
xxiij. q. iiij. ꝑ totũ. Et ꝑmo ꝑ multa capitula ſuꝑ
ficialiter ꝓbat malos ñ eẽ puniẽdos: ſꝫ tolerãdos
vt illud Aug. Tu bonꝰ tolera malos. Nam et xp̃c
iudã cũ ſciret furẽ eſſe tolerauit ⁊ ad ꝑdicãdũ mi
ſit. eiq cũ alijs eukariſtiã dedit. Sꝫ poſtmodũ ĩ
§. his ita. rñdet determinãs q̃ſtionem. dic eñi. q̃
ſũt quedaꝫ que ſalubri tm̃ admonitõne ſũt corri-
piẽda. nõ corꝑalibꝫ flagellis aĩaduertenda: ſed
eoꝝ vindicta diuino examini tm̃ ẽ reſeruãda. qñ
in delinquẽtes videlꝫ diſciplinã exercẽ nõ poſſu-
mꝰ. vel q̄ nõ ſũt nr̃i iuris. vt ſũt infideles. aut q̃
al' nõ ſũt nobis ſubditi. vel q̄ illoꝝ crimĩa ſi nob
nota ſint. tñ mãifeſtis indicijs ꝓbari ñ pñt. Et de
his ꝑt intelligi illđ capl'm inductũ. Tu bonꝰ ⁊c.
et plura alia ca. Itẽ qñ crimĩa ⁊ ſi ſint mãifeſta.
tñ puniri nõ pñt ſalua pace eccl'ie: ſꝫ timet̃ ꝑicu
lũ ſciſmatis vl' ĝue ſcãdalũ: tolerãda vel diſſimu
lãda ſũt. vt in. c. quidã. et. c. nõ ꝑt. e. q. Al'cũ pu-
niri pñt crimĩa manifeſta ſine ĝui ſcãdalo mul
titudinis: puniẽda ſũt nõ tolerãda. Et ꝑcipue cũ
nõ multitudo: ſꝫ paucitas eſt in ſcelere. vt di. l. vt
ꝯſtitueret̃. Sꝫ cũ multitudo ẽ in ſcelere vel prin-
ceps q̃ ꝑt multũ alijs nocẽ. aliqñ ꝑ patiam ẽ ab
pniam expectãdũ. Aliqñ v̓o in paucis eoꝝ ẽ pu
niẽda. vt eoꝝ exẽplo ceteri terreant̃ ⁊ ad pniam
ꝓuocent̃. De hoc tñ. ſ. qñ ml'titudo ẽ in crimine
q̃d agendũ ſit rectoribꝫ circa punitõez. hẽs in. ij.
ꝑte. ti. de accidia. c. de negligẽtia correctõis. Sed
et cũ vindicta. i. punitõ inferẽda ẽ malis. hoc fie
ri dꝫ a iudice vel eiꝰ auctte. ⁊ ex amore iuſticie. et
ñ ex odio vl' delectatõe vindicte. vt dr̃ di. lxxxvi
odio. Siq̃s aũt obijciat ſeu arguat ꝯ ꝑdicta. ex eo
q̃ correctõ ṽboꝝ vel ṽbeꝝ videt̃ eẽ inutil' vel ſuꝑ
bia. Nã deſtinati ad vitã ſñ correctõe mutant̃. ſic
petrus quẽ dñs reſpitiẽs nemine corripiẽte ꝯmo
uit ad lacrimas. Preſciti ad mortẽ inter flagella
deteriores fiũt. ſic pharao. Honis q̃ videt̃ ſuꝑflua
dãnandis inutilis. Rñdet Grãnus q̄ ipẽ obonez
facit. q. e. ſ. xxiij. q. iiij. per verba Auguſ. dicens.
Sicut nõ eſt ceſſandũ ab orõne ꝑ eis q̃s corrigi
volũꝰ. et ſi nullo hoĩm orãte ꝑ petro dñs r̃ſpexit

cū et fecit eū ſuū flere pcēm. ita nō ē obmittēda correctō. q̄uis de⁹ q̄s voluerit faciat eē correptos Tūc aūt ex correptōne pficit hō. cū miſereat̄ atq3 adiuuat. ſ. dn̄s. q̄ facit q̄s voluerit etiā ſine correptōne pficere. Inducit etiā grān⁹ in. §. an̄ capitulū. Ipa pietas exēplū de īfirmitate corpis humani: dicēs. Sic q̄uis certiſſime ſciam⁹ neminē vltra terminū ſibi a deo pfixū eē victuꝝ. oībꜭ tn̄ lāguētibꜭ medemur. Sic q̄uis nemo ſaluet̄ niſi pdeſtinatus ad vitā. oīni tn̄ delinq̄nti adhibēda ē correctō. nec maloꝝ ē deſerēda diſciplia. Un̄ damaſ⁹ papa. Iuſtū ē. vt q̄ diuia ꝯtēpnūt mādata. ⁊ iobediētes p̄rnis exiſtūt iuſſiōibꜭ. ſeuoribꜭ corrigāt̄ vindictis. q̄ten⁹ ceteri talia ꝯmittē timeāt et oēs gaudiāt frna ꝯcordia. et cūcti ſumāt ſeueritatis ac bonitatis exēplū. xxiij. q. iij. iuſtu3. Nabuchodonoſor ſcelus in ſcēm danielē ꝯmiſſū vīdicauit iuſtiſſime inq̄t Au. xxiij. q. v. ſi ꝑtea Ex hoc aliq̄ inuidia moti pcurauerūt danielem mitti ī lacū leonū vt deuorarent̄. Hiſtoriā habes daniel'. vi. Hely l3 bonus ī ſe. q2 ſeuere n̄ correxit ſcelus filioꝝ ⁊ vitia. cadēs fractis ceruicibꜭ: expirauit. ¶ Utꝝ aūt platus poſſit iniuriā ſibi factā vindicare. Dic. b. tho. q᷑ qn̄ h⁹ iniuria redūdat in deū vel eccliam: d3 platus ꝑpriā iniuriā vlciſci. ſicut p3 de helya q̄ fecit ignē deſcendere ſup duos q̄nquagenarios. iiij Regū. j. Et Siluester papa excōicauit eos q̄ miſerāt eū in exiliū. vt hēs. xxiij q. iiij. gwilizari⁹. de q̄ dic grānus. §. ſe. q᷑ Silueſter nō ſuā: ſ3 ecclie iniuriā vltus ē. Si ṽo iniuria ſolū fit in pſonā ſuā nō redūdās in alios. decēs ē vt paciēter ferat. ⁊ n̄ vīdicet ī exēplū alioꝝ Un̄ et Gre. rephēdit quēda3 epm̄. eo q᷑ excōicauerat q̄ndā clericū ſuū p eo q᷑ ei iniuriat⁹ fuerat xxiij. q. iiij. inter q̄relas. Iniurias ṽo in alios factas ⁊ pcipue in deū. ſine vltōe trāſire nō d3. Un̄ Gre. Si is q̄ platus ē dn̄ico debitori culpas īpune dimittit. nō mediocriē oſtēdit. pfecto q̄ debita celeſtis regis ⁊ dn̄i ſua pſūptōne reſoluit. Ea nāq3 q̄ in nos ꝯmittunt̄ facile poſſum⁹ dimittē. Ea ṽo q̄ in deū ſūt ꝯmiſſa. cu3 mag̃ diſcretōe. nec tn̄ ſn̄ pn̄ia poſſum⁹ relaxare. xxiij. q. iiij. Semel ṽo culpa remiſſa recidiuo dolore iteꝝ ad aīm reuocari n̄ d3. Un̄ Gelaſi⁹ inq̄t. Del'i abolitōe miſſa. punitō recidiuo dolore n̄ d3 iterari ſm̄ diuīe imitatōem clemētie q̄ dimiſſa pcc̄a in vltionē redire n̄ patit̄. xxiij. q. iiij. ſi illic. Ad qd̄ fac̄ dictū ꝑphe Naū. j. Nō iudicabit deus bis in idipm̄ in tribulatōe. Qd̄ vtiq3 verū ē qn̄ delictū ē punitū p ſn̄iam diffinitiuā. ita q᷑ trāſiuit in rē iudicatā. Nā al'ſi q̄s fuiſſet punit⁹ de aliq̄ pcc̄o ext̄ iuditiū inſufficient̄. n̄ tollit̄ q̄n adhuc poſſit pūiri ꝯpleti⁹. ſic ⁊ de⁹ aliq̄ꝝ punitōe3 hic incipit. et in alia vita pficit. vt in anthiocho. Un̄ deut̄. xxxij. dic dn̄s in cātico. Ignis ſuccēſus eſt in furore meo. ⁊ ardebit vſq3 ad īferni nouiſſia. i. vindicta h̄ īcipiet. ſ. punitōis reproboꝝ. ⁊ in inferno pficiet̄. vt exponit Aug. de pe. diſ. iij. Quō aūt puniat̄ vn⁹ p delicto tpalit̄. et qn̄. hēs in. iij. pte. ti. xxix. ca. j.

¶ De pn̄ia put eſt ṽtus differens ab ea put eſt ſacramentum. ¶ Capitulum. xiiij.

PEnitētia q2 nō ſolū ſacramētū: ſ3 etiā ⁊ ṽtus ē. Inq̄tū ṽtus h̄ breuit̄ aliq̄ de ea dicent̄. Nā inq̄tum ſacrm̄ de ea in. iij. pte tractat̄ in tit̄. xiiij. c. vj. Quid aūt ſit. mgr̄ in q̄rto. ſen. di. xiiij. ſic diffinit. Pn̄ia ē ṽt⁹. q̄ pcc̄a ꝯmiſſa plāgim⁹ ⁊ odimus. ⁊ ea vlteri⁹ ꝯmittē nolum⁹. Per hoc igr̄ qd̄ dr̄ in diffinitōne ṽtus. oñdit q᷑ ſit ṽtus. Q2 aūt ſit ṽtus moralis et ſpālis diſticta ab alijs. ptinens ad iuſticiā vīdicatiuā. ſic ḋclarat pe. ḋ pal'. in. iiij di. xiiij. Uirt⁹ ſm̄ phm̄. ij. eth. Eſt hitus electiuus īmediate ꝯſiſtēs. put recta rō determiābit. Tal' aūt ē pn̄ia. Nā penitē de pcc̄o ꝯmiſſo. ē actus ex electōe pcedēs. put. ſ. ē diſplicētia volūtatis ḋ ipo pcc̄o. Et cadit ſup debitā materiā. q2 ſic bonū debite plac3. ita ⁊ malū debite diſplic3. pt etiā informari debitis circūſtātijs. q2. ſ. deteſtat̄ pcēm vt ꝯmiſſū ē ī reuerētiā dei cū ꝑpoſito emēdādi ⁊ ꝯfitēdi ⁊ in medio ꝯſiſtit. q2 de oībꜭ dolet pcc̄is penitēs. nec tn̄ ita q᷑ deſpet. ḡ ē virtus. ¶ Q2 ptin3 ad iuſticiā q̄ ordinat hoīem ad alteꝝ ⁊ debitū reddit p3 q2 p pn̄iam hō ordinat̄ ī deū ⁊ deo reddit ſubtractū obſequiū ſatiſfaciēdo. Sic eīn hō efficitur alteri debitor dupl'r. Uno mō p hoc q᷑ aliq̄d volūtarie recipit vt in ꝯmutatōibꜭ volūtarijs: puta emptōibꜭ. venditōibꜭ. mutui ⁊ h⁹. Alio mō p hoc q᷑ ei iniuſte ſubtrahit. vt in violētijs. ſ. furtu. rapina. pcuſſione et h⁹. Sil'r hō efficit̄ deo debitor dupl'r. Uno mō per hoc q᷑ aliq̄d ab eo recipit. Et redditō h⁹ debiti ptinet ad ṽtutē latrie ſeu religionis. p quā exhibem⁹ deo debitū honorē. vt ī oblationibꜭ. ſacrifitijs. orōnibꜭ. et h⁹. Alio mō p hoc q᷑ hō ꝯ deū peccauit ⁊ ſic ei ſubtraxit ḋbitā obia3 Et hoc debitū ſoluit hō deo p pn̄iam. Un̄ ad iuſticiā ptinet ṽtus pn̄ie vt ps potētialis. ¶ Q2 autē ſit ṽtus ſpālis p3 ex hoc. q2 reſpicit rōne3 legalē. Nā licet general'r ꝯſideret pcēm tāq᷑ obiectū. tn̄ ꝯſideret in eo ſpāle3 rōnem. ſ. vt ꝯmiſſū ꝯ obiam deo debitū. ⁊ vt ē expiabile p ſatiſfactōem. qd̄ nō fecit alia ṽtus. Si eīn act⁹ pn̄ie eēt ſolū dolor de pcc̄o ꝯmiſſo. q̄tenus ē ꝯ rōnē rectā. penitē n̄ ptineret ad aliquā ſpālē ṽtutē. q2 p eundē actū placet vnicuiq3 qd̄ ē ꝯueniēs. ⁊ diſplic3 qd̄ ē incōueniēs. Et cū oīs hitus ṽtuoſus ſit ꝯcors rōi recte. p eū diſplic3 q̄cq̄d diſcordat a recta rōe. De hac aūt ṽtute pn̄ie n̄ faciūt mentōe3 morales phi. q2 n̄ intellexert pcēm vt expiabile p pn̄iam ¶ Pertinet aūt ṽtus pn̄ie ad iuſticiā vindicatiuā. inq̄tū. ſ. punit pcēm ꝯmiſſū. S3 in hoc dr̄t. q2 vindicatō punit pcēm p ſe ꝯmiſſum. Un̄ Aug. dicit. q᷑ pn̄ia ē quedā iraſcētis vīdicta. puniēs in ſe qd̄ dolet ꝯmiſiſſe. de pe. di. iij. Cōcipit̄ aūt ſeu cātur ṽt⁹ pn̄ie pmo ⁊ pncipl'r ex infuſione grē. ſecundario aūt q̄tū ē ex pte hoīs. ex timore. Un̄ dr̄ Iſa. xxvj A facie tua ⁊ tiore tuo dn̄e ꝯcepim⁹ ⁊ pepimus ſpm̄ ſalutis. i. pn̄iam. vn̄ ſpūs fit ſalu⁹. Et iſte timor vn̄ pn̄ia generat̄. vt in pl'ibꜭ ē timor ſuilis. Ex ꝯſideratōe ei ⁊ tiore penaꝝ pn̄tiū vel futurarū hoīes ꝯuertunt̄ ad pn̄iam. Un̄ ⁊ freq̄nt̄ ſacra ſcriptura pctōribꜭ penas ꝯminat̄. Ad hoc facit qd̄ ait ps. Niſi ꝯuerſi fueritis. gladiū ſuū vibra-

uit. arcū ſuū tetendit ⁊ ꝑauit illū. Et in eo ꝑauit
vaſa mortis. ſagittas ſuas ardētibꝫ effecit. In q̇
bus v̄bis tria pn̄t ꝯ pnīa ꝯſiderari. Prio pnīe in-
tegratō. ibi. niſi ꝯuerſi fu. Secūdo pene ꝯmina-
tio. ibi. gladiū ſuum vibrauit. Tertō beniuolētie
inflāmatio. ibi. ſagittas ſuas.

Circa ad pͥmū. Peniten. §. j.

tie integritas notat̄ in v̄bo ꝯuerſiōis cū dr̄. Niſi
ꝯuerſi fu. Dr̄ em̄ ꝯuerſio a con qꝺ ē ſil̄. ⁊ v̄ſio. q̄ꝺ
cordis vndiq꜄ ⁊ tota v̄ſio. ſ. ad deū. Per pcc̄m em̄
hō auertit̄ a deo. facie m̄tis v̄tēdo ad t̄rena ⁊ re
mouēdo a deo. Vn̄ ⁊ de pctoribꝫ dic dn̄s Hiere. ij.
Verterūt ad me tergū ⁊ n̄ faciē. Et de chaym poſt
pcc̄m ſcribit̄ gen̄. iiij. q̄ egreſſꝰ ē a facie dn̄i. Sic
ḡ ꝑ pcc̄m mortale hō auertit̄ ab icōmutabili bo
no. ſ. deo. ⁊ ꝯuertit̄ ad ꝯmutabile bonū. ſ. creatu-
rā. ſm Au. ſ. ꝯſtituēdo finē vltimū in ea. amādo
magiſq̄ deū. Ita ſiq̇s ꝯuerti ad dn̄m dꝫ ꝑ veram
pnīam. oꝫ q̄ auertat̄ a creat̄a quā inordiāte di-
lexit ꝑ diſplicētiā volūtatis de pcc̄o ſuo. ⁊ v̄tat fa
ciē m̄tis ad deū ſuꝑ oīa diligēdū. Nō p̄t aūt fie-
ri in pt̄e. vt. ſ. de aliq̇bꝫ pcc̄is doleat ⁊ i alijs ꝑma
neat. q꜄ hec n̄ eēt ꝯuerſio. i. tota et ſil̄ verſio. Nec
aīa q̄ ſimplex ē et ptes nō hꝫ. p̄t ꝑ pte ꝯuerti et ꝑ
pte auerti. Vn̄ dn̄s ꝑ zachariam ꝓph̄am ait. ca. j.
Conuertimi ad me. ſ. deteſtādo om̄e pcc̄m. et ego
ꝯuertar ad vos. ſ. dādo veniā ipoꝝ. Et in ſignuꝫ
hꝰ oēm infirmū quē xp̄c ſanauit. totalit̄ et mente
et corpore ſaluū fecit vt dicit Auguſti.

Circa ad ſecundū ſcilicet. §. ij.

ꝯminatōꝫ pene dic p̄s. gladiū ſuū vi. gladiū. ſ. ſue
ſn̄ie ⁊ diuerſoꝝ flagelloꝝ vite pn̄tis q̄ imittit cō
minādo ꝑ hec ipis pctoribꝫ penas fut̄as. vn̄ ſal-
uator ait. Niſi pnīam egeritis oēs ſil̄ ꝑibitis Lu.
xiij. Hūc gladiū vibrauit qn̄ genꝰ hūanū pcc̄is in
uolutū nec p̄ñteri volens: diluuio intemit. gen̄.
vij. Hūc gladiū vibrauit qn̄ pharaonē cū exerci-
tu ſuo obſtiatū. ⁊ ꝓplm iſl̄ ꝑſeq̄ntē i mari dimer
ſit. Hūc gla. q̄tidie vibrat. qn̄ peſtilētijs. guerris.
t̄remotibꝫ. tēpeſtatibꝫ. penurijs vt nūc ⁊ diuerſis
miſerijs oēs affligit. vt hoīes pnīaꝫ agāt. ſm illō
p̄s. Oſ̄ndiſti ꝓplo tuo dura. potaſti nos vino ꝯpū
ctōis. ſ. ꝑ illa flagella. Et ſubdit p̄s. Arcū ſuū te
tēdit et ꝑauit illū. Arcꝰ vt dic gre. xviij. moral̄.
ſiḡt diuinū iudiciū. In arcu eī quāto lōge t̄hit̄
corda. tāto de eo diſtrictior exit ſagitta. Sic extre
mi iudicij dies. q̄nto lōge differt̄ vt veiat. tāto cū
venerit diſtrictior ſn̄ia de illo ꝓcedit. Nūc eī ſicut
moll̄ corda t̄hit ad ſe ⁊ flectit duꝝ lignū. ſic nunc
diuīa miſc̄dia qꝺāmō flectit ſeueritatē ſue iuſti-
cie. vt expectet diu pctores. ⁊ n̄ pūit vt meret̄: ſꝫ
relaxata corda lignū reuertit̄ ad ſuū rigorē. Et
quātomagis corda flexit lignū. tātomagis iflixit
i eū ꝯquē mittit̄. Sic pctor q̄ntomaiori miſc̄dia
expectat̄. ſi n̄ ꝯuertat̄: ſꝫ vltia ſn̄ia ꝑcutiat̄. tāto
ḡuiꝰ in inferno cruciat̄. Vn̄ ad Ro. ij. Tu aūt ſm
duritiā tuā et ipenitēs cor tuū. thezaurizas tibi
irā in die ire. ⁊ adauges tibi penā dānatōis in fu
turo iudicō. Et Valeriꝰ maximꝰ. Lēto quidē ḡdu
diuīa ꝓcedit ira. tarditatēq꜄ ſupplicij ḡuitate ꝯpē
at. Pōt etiā ꝑ arcū ſm Gre. ibidē ſac̄ ſcriptura
itelligi in q̄ dulcedo noui teſti tāq̄ corda mollis
t̄hit ad ſe vetus teſtm̄. ⁊ duritiā eiꝰ tāq̄ lignū. q꜄
in lr̄a noui teſti n̄ fiūt ille ꝯminatōnes penaꝝ in
pctores. q̄ in veteri teſtō: ſꝫ dulcedine ꝓmiſſionū
diuinaꝝ vocant̄ hoīes. Parauit aūt iſtū arcū po
nēs vaſa mortis. i. iacl̄a et̄ne dānatōis. tātoḡuio
ra fidelibꝫ. quātomaiora ꝯmiſerūt. ꝓteꝑſert bn̄fi-
cia dei. ſ. paſſionis xp̄i ſacroꝝ ⁊ hꝰ. Nō em̄ ꝑ aliū
modū p̄t ſaluari. ⁊ iacl̄m et̄ne dānatōis euadē. q̄
amiſit inocenciā baptiſmalē. niſi ꝑ pnīaꝫ. Et hoc
ē q̄ ait Hiero. Secūda tabl̄a pꝰ naufragiū ē pnīa
vt hr̄ in decre. de pe. di. iij. Culpā ſimplr̄ ꝯfiteri.
Et loquit̄ Hiero. ꝑ ſilitudinē. Qui ꝓſpero itinere
mare nauigāt p̄ma tabl̄a ſuſtentant̄. ſ. ipa noui
iteḡ. Sꝫ naufragiū paſſi alicꝰ tabl̄e nauis fracte
auxilio: ad portū ſalutis ducūt̄. Et hec ſecūda ta
bula dr̄ q̄ ē ꝓpt̄ naufragiū. n̄ q̄ ſit ſecūda pꝰ nau-
fragiū. Eſt ḡ p̄ma tabl̄a tāq̄ nauis inteḡ. quam
nauigamꝰ ad portū regni innocentie bap̄lis. Sꝫ
hac fracta qꝺ fit ꝑ qꝺlibꝫ mortale poſt bap̄m. nō
reſtat via ſalutis niſi pnīa. q̄ dr̄ ſecūda tabl̄a. vt
p̄ma q̄ tn̄ ē an̄ naufragiū dicat̄ inocentia bap̄lis
tāq̄ nauis. ⁊ pnīa ſecūda tabl̄a ſed pꝰ naufragiū.

Circa ad tertium ſcꝫ in. §. iij.

flāmatōꝫ beniuolētie dr̄. Sagittas ſuas ardētibꝫ
effecit. hoc ē ꝑ illas ꝯminatōs ſcp̄ture ⁊ flagella
tōnis. tāq̄ ſagittas trāſfigit timore pctores penitē
tes. ⁊ demū fac̄ eas ardētes beniuolētia caritatis
q꜄ ille timor a q̄ inchoata ē pnīa cū fuerit ſuil̄. tā-
dē ꝯuertit̄ in amorē filialē. Vn̄ Aug. de pe. di. ij.
Sic ſeta linū vl̄ filū. ita timor introducit caritatē.
Et aliq̄n t̄les ꝯuerſi q̄nto fuer̄t maiores pctores.
tāto fiūt in dei amore ardētiores. Et ſm illō dicit
ſaluator lu. xv. Q꜄ gaudiū ē in cel̄ ſuꝑ vno pctore
pe. agen. q̄ ſuꝑ. xcix. iuſtis q̄ n̄ indigēt pnīa. q꜄. ſ.
talis ꝯſi ꝑus magnꝰ pctor. ꝯuerſꝰ ardentior efficit̄
i dei amore q̄ m̄lti inocētes. Exēpla patēt i pau
lo. maria mag. maria egiptiaca. pelagia. cip̄ano
Au. ⁊ m̄ltis alijs. Et ſic ſagittas ſuas ardētiꝰ effe
cit. Et ardētiores fac̄ ex m̄ltis fructibꝫ eiꝰ q̄ ſubdūt

Magni vtiq꜄ ſunt fructꝰ. §. iiij.

⁊ vtilitates v̄tutis pnīe. Et licꝫ ſine ſacris eccl̄ie
actualit̄ ſuſceptis. poſſit hō ſaluari. qn̄. ſ. ipſa ex-
cludit articl̄os neceſſitatis. n̄ ꝯtēptū religionis
Et in veteri teſtō n̄ ꝯfeſſio vocalis nec alia ſacr̄a
noue legis tūc eēnt neceſſaria. tn̄ ſine v̄tute pnīe
nunq̄ aliq̇s p̄t vel potuit ſaluꝰ exiſtere. Et a qui-
buſdā ſic diffinit̄. q̄ pnīa eſt res optima que defe-
ctus oēs reuocat ad ꝑfectū. Et optima quidē res
intelligit̄ nō ſimplr̄: ſꝫ in genē reuocatōis a ma
lo ꝯmiſſo. Dr̄ aūt om̄es defectus reuocare ad ꝑ-
fectuꝫ. q꜄. ſ. v̄tutes amiſſas ꝑ pcc̄m reſtituē facit.
Appellat̄ em̄ h̄ ꝑfectus ſtatꝰ v̄tutis ⁊ gr̄e in genē
Egreſſus em̄ malitie v̄tutis opat̄ ingreſſum. ait
Ambro. xxvij. q. ij. cum initiat̄. Egreſſus aūt ma
litie ab anima fit ꝑ pnīam. ¶ Eſt ḡ primus fru-
ctus penitētie v̄tutū reſtitutio. Secūdus fructꝰ ē
meritoꝝ reſtauratō. Merita eī acq̇ſita ꝑ opa bōa
facta in ſtatu gr̄e. et perdita ꝑ ſequentē culpam

mortalem: ꝑ pniam reuiuiſcũt. Vñ Aug. de pe.
di. iij. Piũ ẽ credere et fides nr̃a hoc expoſtulat.
vt cũ grã xp̄i deſtruxerit vel pcc̃a vl' mala ꝑora
in hoĩe ꝑ pniam etiã rmunẽt bona. ſ. q̃ quis fecit
in ſtatu grẽ. De hoc tñ diffuſius i. iij. pte. ti. xiiij
c. vj. de ſacro. pnĩe. ¶ Tertius fructus pnĩe q̃ tñ
debet poni ꝑ primo. ẽ pcc̃orũ emũdatio. Vñ xp̄c
Lu. vl. Oportuit xp̄m pati et reſurgẽ a mortuis
tertia die. et p̄dicari in noĩe eius pniam ⁊ remiſ-
ſionẽ pcc̃oꝝ in oẽs gẽtes. Propterea petr⁹ apl's
iudeis quibꝫ p̄dicabat. q̃rẽtibꝫ de ſalute ſua. Rñ-
dit. Penitemi ⁊ ↄuertimini. vt deleant̃ pcc̃a vrã
Act. iij. In cui⁹ etiã figurã hr̃. iiij Re. v. ꝙ naa-
mã lotus in aq̃ iordanis deſignte pniam: mũda-
tus ẽ a lep̄ q̃ pcc̃m deſig̃t. ¶ Quartus fructus eſt
interior aĩe renouatõ. Sicut antiq̃tas inducit ĩ
corꝑe. ⁊ debilitatẽ. ⁊ in vtilitatẽ ⁊ d̃formitatẽ. Nõ
enĩ ſenes ſũt pulcri nec fortes ad oꝑandum. Ita
pcc̃m qd̃ facit aĩam inueterare ſpũal'r. ꝓpt̃ qd̃ di
cit p̄s. Inueteraui int̃ oẽs inimicos meos. Pcc̃a
ſ. vel demones reddũt aĩam debilẽ ad bñoꝑandũ.
Vñ dic Greg. in moral'. ꝙ ſeculi dilectores ſũt in
celeſtibꝫ debiles. in t̃renis fortes. ⁊ in oꝛone corã
dño vel vni⁹ hore momĩto laxant̃. diſ. l. dño ſcõ.
Facit etiã pcc̃m aĩam deformẽ. maculoſã. ⁊ inu-
tilem in bonis. Vñ dr̃ de pcc̃oribꝫ in p̄s. Inutiles
facti ſũt. Et Treñ. Denigrata ẽ ſuꝑ carbones fa
cies eoꝝ. Sed pnĩa renouat aĩam. ⁊ iuueneſcere
facit vt ſit fortis ad omnia bona oꝑa et pulcra in
ſpe. vtilis in bono oꝑe. Au. Nemo p̄t nouã incho
are vitã. niſi peĩteat eũ veteris. i. vite pcc̃oꝝ ↄmiſ-
ſoꝝ. de pe. di. j. tres ſũt. p̄s. Renouabit̃ vt aquile
iuuẽtus tua. Dicũt nat̃ales ꝙ cũ aq̃la ẽ antiq̃ta
hoc facit vt iuueneſcat. Ponit ſe ex directo ad ſo
lis radiũ. ⁊ exuſta pẽnis ex calore: demergit ſe in
fontẽ viuũ. Et ſic depoſitis pẽnis veteribꝫ: iuue-
neſcit. Sic ⁊ pcc̃or antiq̃tus in malis. ponẽs ſe ꝑ
ↄſideratõem ad calorẽ ſolis diuĩe iuſticie. ↄburẽ-
tis in inferno pcc̃ores. Et exinde d̃iĩcĩẽs ſe in aq̃s
pnĩe et lacrimaꝝ: iuueneſcit ⁊ pulcre efficitur.
¶ Quĩt⁹ fructus ẽ tribulatõnũ euitatõ. Vñ Hie-
ro. in Amos. Promittit ꝓſpera deus ſi pniã ege
rimus. Q: ſi negl'ia diſſoluamur. ⁊ illum ꝓmiſiſſe
penitebit ſponſionis. ꝓmiſſaq; mutabit. Cui⁹ rei
exẽplũ Samariã ⁊ hi'l'm hr̃e poſſum⁹. q̃ꝝ alij d̃
ĩminẽtibꝫ ſupplitijs liberati ſũt. alij q̃ p̃tibꝫ ꝓmiſ-
ſa fuerãt: ꝑdiderũt. de pe. diſ. v. ſi agam⁹. Dñs et̃
per Hiere. xviij. c. ait. Repẽte loq̃r aduerſus gẽ-
tem. ciuitatẽ. et regnũ. vt euellã. deſtruã. et diſꝑ
dam. et ſi pniam egerit gens illa. agã ⁊ ego peni-
tentiã ſuꝑ malo illo ⁊c̃. Exẽpla innumera ſũt in
ſcripturis. vt de Ezechia q̃ ꝓpter pcc̃a infirmat⁹
ad mortẽ ↄuerſus ad parietem fleuit fletu magno
in ſignũ pnĩe. et inde veniã ↄſecutus ẽ ⁊ ſanitatẽ
ſpaciũ. xv. ãnoꝝ vite eius additũ ẽ Iſa. xxxviij.
Niniue que pcc̃is ſubuertenda erat: fletibꝫ pnĩe
ſnĩam euaſit. Nabuchodonoſor ꝑ aliquã pniam
dilata eſt ſnĩa: ſ; poſtea recidiuãs ꝑ ſuꝑbiam pe
nã incurrit Dañ. iiij. c. Et ſic de alijs vt p; p̄ci-
pue in. li. iudicũ ꝑ totum. ¶ Sextus fructus eſt
bonoꝝ eccl'ie ꝑticipatõ. Per pniam enĩ verã. cũ
pcc̃or incorꝑetur eccl'ie. ſic ex q̃libet cibo aſſũpto
ab hoĩe: oĩe mẽbꝝ corꝑis illius ꝑticipat nutri-
mẽtũ d̃ illo cibo. Sic de q̃libet bono oꝑe facto in
corꝑe eccl'ie. penitẽs ꝑticipat ⁊ ꝑcipit ſuffragiũ.
ſm illd̃ p̄s. Participẽ me fac de⁹ oĩm timẽtiũ te.
Vñ ⁊ Hiero. ĩ malach. ait. Ne forſitã pcc̃i memo
res tardi⁹ reuertamur. ſ. ad pniam. adhuc inq̃t.
ſedere vos faciã in tabnacl'is. ſic in die feſtiuita
tis. vt qd̃ facit bapꝰ: faciat ⁊ pnĩa. ⁊ hitent in ta
bernaculis ſaluatoris. i. in eccl'ia. de pe. diſ. j. Et
hinc ꝑticipãt de oꝛonibꝫ. indulgentijs. ⁊ alijs h⁹.
¶ Septimus ẽ p̄mioꝝ preꝑatõ. p̄mũ v̾bũ qd̃ xp̄c
p̄dicauit ꝓpl'is fuit hoc. Pniam agite. appropinq̃-
bit enĩ regnũ celoꝝ Mat. iij. Hocidẽ p̄dicauerat
p̄us gl'oſus bap. Nõ ait. Int̃bit penitẽs in regnũ
celoꝝ: ſ; appropinq̃bit. Nãetſi pcc̃or venire peni
teat. ñ tñ tũc moriẽs intrat niſi tãferuẽtẽ pniam
agẽt. et ↄtritõez hr̃et qd̃ dolet oẽm culpã et penã
ſic accidit in latrone cũ xp̄o crucifixo. S; cõiter
alijs appropinq̃t regnũ celoꝝ. vel etiã q: etſi per
pniam recuꝑet grãm q̃ diſponit ad gl'iam: ſed tñ
nõdũ ꝑcipit. ſ; appropinq̃t. p̄t ei recidiuare ⁊ ſic
ñ intrare. ex ſuo tñ defectu. Nõ ei vera pnĩa facit
hoĩem ĩpeccabilẽ. nec aufert facultatẽ peccandi
Nec ẽ ↄ qd̃ ait Gre. de pe. di. iij. Pnĩa eſt p̄terita
mala plãgẽ ⁊ plãgẽda iterꝝ ñ ↄmittẽ. Intelligit̃
enĩ q̃ ad ꝓpoſitũ. i. ꝙ hẽat ꝓpoſitũ ñ ↄmittẽdi. Qd̃
p; mãifeſte ꝑ exẽplũ. Nã Dauid q̃ vere penituit
de adulterio ꝑpetrato. poſtea iterꝝ peccauit ĩ nu-
meratõe ꝓpl'i. ij Reg. vl. Et ꝙ vere penituerit p;
ex his q̃ dic Amb. in Apologia dd̃. Ait ei ille rex
potẽs ac tant⁹. nec exiguo q̃dẽ momĩto manẽ pe-
nes ſe delicti paſſus ẽ ↄſciam: ſ; p̄ matura ↄfeſſi
one atq; ĩmẽſo dolore reddidit pcc̃m ſuũ. Deniq;
dñm dolor intimi monet affect⁹. vt nathã dicẽt.
Qm̃ penituit te. dñs trãſtulit pcc̃m tuũ. Maturi
tas itaq; venie ꝓfũdã oñdit fuiſſe r̃gis pniam. de
pe. di. iij. ille. Q; grauit̃ aũt̃ peccauerit et mortal'r
in numeratõe ꝓpl'i. oñdit ex flagello peſtis illius
quod etiam ſentit Petrus de palud.

¶ Excellentia v̾tutis penitẽ- .§. v.

tie p; nõſolũ ex multiplici fructu ei⁹ vt dictũ eſt:
ſ; etiã ex alijs fructibꝫ. Pͦ͛io q: ẽ in p̄ncipali po
tẽtia. Secũdo q: ẽ in nob̄ vniuerſal'r. Tertõ q: ẽ
oĩm v̾tutũ p̄ma. ¶ Q̃tũ ad p̄mũ cũ pnĩa ſit vna
v̾tus ſpãlis. oꝫ ꝙ ſit in vna potẽtia aĩe. ñ in eẽn-
tia aĩe. Eſt aũt in volũtate q̃ ẽ p̄ncipalior int̃ po
tẽtias aĩe. H⁹ rõ ẽ ſm pe. de pal'. in. iiij. di. xiiij. q:
pnĩa ẽ ps iuſticie vt dictũ ẽ. Iuſticia aũt ẽ in vo
lũtate. Itẽ q: eligẽ ẽ actus volũtatis ⁊ pari rõne
fugẽ. reſpuere. ⁊ deteſtari. qd̃ ẽ pnĩe ꝓprius actus.
ꝑtin; ad volũtatẽ. Et ad hoc facit qd̃ ait Augu.
Arbitrij volũtatẽ ñ neceſſitatẽ q̃rit de⁹ in hoĩe.
vt doleat ↄmiſſa. de pe. di. vij. nemo. vt. ſ. velit de-
teſtare pcc̃a ⁊ vitare. ¶ Q̃tũ ad ſecũdũ ſm pe. de
pal'. vbi ſup̄. Pnĩa ẽ v̾tus in oĩbꝫ bonis hoĩbꝫ. Et
p̄mo ĩ inocẽtibꝫ et in. b. v̾gine. q: ſi nũq̃ peccauit
tñ añ ↄceptionẽ filij peccare potuit. Et q̃ ꝑuuli
mortui ſũt in grã. ex nat̃a peccare potuerunt. ſi
viuẽ vſq; ad tp̄s peccãdi ↄtigiſſ;. Hũert ḡ pniã

nõ in actu:ſʒ in habitu et ſm aptitudinẽ. Secũ-
do pnĩa ṽtus ẽ in beatis hoib9 puris. nõ quidẽ q̃
ad actũ dolendi de pctõ:ſʒ quo ad actũ gaudendi
de dolore pterito nõ pñti. Sicut q̃s gaudet ñ do-
let recolens euaſiſſe piculũ. vñ et ↄſecutus ẽ lu-
crũ. Sicut etiã aliũ actũ hʒ graue cũ eſt ſurſum
tendẽ. ſ. deorſũ. et aliũ cũ ẽ deorſũ. ſ. quieſcẽ. Sic
ṽtutes morales hñt actũ tendentẽ in via. et q̃etẽ
in fine in patria. Tertiõ in oĩbus pctorib9 ↄuer-
ſis ad deũ. In nõ ↄuerſis aũt hoib9 eſt pnĩa. non
ṽtus:ſʒ pena. ſ. remorſus ↄſciẽ. Vñ phs ait in li.
eth. Qꝛ oĩs malus implẽ penitudine. Quarto
in dãnatis ẽ pnĩa. non ṽtus:ſʒ vitiũ penitere. qꝛ
dolent de pctõ nõ inq̃tum eſt ↄ deũ:ſʒ inq̃tum ẽ
ↄ ſeipos et ſui voluntatẽ. reſpectu. ſ. pene quã ſen
tiũt. Vñ dr̃ Sap. v. Intra ſe gementes et pnĩam
agentes ⁊c̃. In angelis bonis nõ eſt pnĩa. et hoc
qꝛ nõ potuerũt peccare expiabiliẽ. ſic aũt ⁊ non
aliter pctm̃ ẽ obiectũ pnĩe put eſt ṽtus. Et multo
minus in xp̃o. qꝛ nunq̃ peccare potuit. cuʒ ſemp
hũanitas fuerit vnita deitate. que peccare nõ pt

¶ Q̃tum ad tertiũ. pnĩa ẽ prior ↄmũiter carita-
te et aliis:ſʒ tñ poſterior fide. Pro c9 declaratõne
dic idem pe. vbi ſup. q̃ licʒ oẽs ṽtutes infundanẽ
ſimul q̃tum ad hitũ. vna tñ prior eſt alia q̃tũ ad
ordinẽ ſm actũ. et iõ in actib9 eaꝝ eſt attẽdenda
iſta prõitas. Sciendũ igiẽ q̃ motũ volũtatis c9-
modi ẽ mot9 ṽtutũ moraliũ. p̃cedit mot9 ↄgnitõ-
nis. qꝛ appetibile ẏmaginatũ vel intellectũ. mouʒ
appetitũ vt dr̃ in. iij. de aĩa. Et iteꝝ extimatõ poſ
ſibilitatis motũ volũtatis. qꝛ electõ q̃ eſt p̃ncipa-
lis motus ṽtutis. ñ pt eſſe de impoſſibili extima-
tõ. Motus aũt appetitus in duob9 ↄſiſtit. ſ. in fu-
ga mali et in pſecutõne boni. Et hec duo diuerſi-
mode ordinãtur. Qñq3 eĩ q̃s fugit malũ pp̃ter de-
ſideriũ boni. ⁊ qñq3 ecõuerſo. Et hic mot9. ſ. pſeq
bonũ ṽtutis vt fugiat malũ pene. ẽ vt freq̃ntius
in reuerſione pctoris ad deũ p pnĩam. ⁊ iõ motũ
pnĩe p̃cedit motũ fidei. qꝛ accedentẽ ad deũ opor-
tet credere. ad Heb. xj. Et iteꝝ motus ſpei ↄiũctũ
motui timoris pp̃ quẽ fit extimatõ de poſſibilita
te venie ↄſequẽde. Et iõ dic Greg. q̃ penitẽs mo-
uẽ intẽ ſpem ⁊ timorẽ. Deiñ vt in plurib9 ſequiẽ
mot9 pnĩe. deiñ motus caritatis et aliaꝝ ṽtutũ p
ordinẽ. Qñq3 etiã motus amoris p̃cedit motum
pnĩe:ſed ille amor nõ eſt amor caritatis. qꝛ cari-
tas amiſſa nõ recupaẽ niſi p cõtritõem de pctis
p̃cedentib9. que ẽ motus pnĩe ṽtutis. hec ille.

¶ Q̃uo aũt penitẽs ⁊ quilibʒ. §. vj.

electus hẽat moueri intẽ tiorẽ ⁊ ſpeʒ. vt nec p̃ſumat
nec deſpet ex dictis ſcripture ſacre oñdit Gre. in
moral'. xix. tractãs illud Job. Cũq3 ſederẽ q̃i rex
circũſtãte exercitu. erã tñ merẽtiũ ↄſolator. Dic
eñ ſacra eccl'ia fidelib9 ſuis de pietate et iuſticia
redẽptoris. i p̄dicatõib9 ſeris ſpem miſcet ⁊ metũ.
q̃tenus nec incaute de miſcdia ↄfidãt. nec deſpa-
te iuſticiã timeãt. Nã ṽbo ſui capitis formidãtes
r̃fouet:dicẽs. Nolite timẽ puſillus grex. qꝛ ↄpla
cuit pr̃i vr̃o dare vob regnũ. Atq3 iteꝝ p̃ſumen
tes terret dũ dicit. Vigilate ⁊ orate ne intretis in
temptatõem. Rurſus formidãtes refouet:dicẽs.
Gaudete qꝛ noĩa vr̃a ſcripta ſũt in celis. Sʒ de ſe
ipis p̃ſumẽtes terret cũ ait. Videbaʒ ſathanã ſic
fulgur d̃ celo cadentẽ. Formidãtes refouʒ cũ ait
Oues mee vocẽ meã audiunt. ⁊ ego vitã etñã do
eis. ⁊ ñ rapiet eas q̃ſq̃ d̃ manu mea. Sʒ in ſeipis
p̃ſumẽtes deterret:dicẽs. Dabũt ſigna magna ⁊
pdigia. ita vt in errorẽ inducãtur ſi fieri pt etiaʒ
electi. Formidãtes r̃fouet cũ dic. Qui pſeuerau e
rit vſq3 in finẽ h̃ ſaluꝰerit. Preſumẽtes deterret:
dicẽs. Cũ venerit filius hoĩs putas inueniet fidẽ
in terra? Metuẽtes refouet cuʒ latroni dr̃. Hodie
mecũ eris in padiſo. Sʒ terret p̃ſumẽtes duʒ iu-
das ex aplatus gl'a in tartaꝝ labiẽ. De q̃ p ſnĩe
diffinitõem dr̃. Duodecim vos elegi. ⁊ vnꝰ ex vo-
bis diabolꝰ ẽ. Formidãtes refouet cum dic. Si di
miſerit vir vxorẽ ſuã et recedẽs ab ea duxerit vi-
rũ alteꝝ. nũquid reuerteẽ ad eã vltra? Nũq̃d nõ
ↄtaminata ⁊ polluta erit mulier illa? Tu aũt for
nicata es cũ amatorib9 multis. tñ reuertẽ ad me
dic dñs. et ego ſuſcipiã te. Sʒ p̃ſumẽtes deterret
cũ dic. Quid clamas ad me ſup ↄtritõe tua? inſa
nabilis ẽ dolor tuꝰ. Formidãtes r̃fouet:di. Ergo
ſaltẽʒ ãmodo voca me. Pr̃ meus. dux ṽginitatis
mee es tu. Sʒ p̃ſumentes deterret:di. Pr̃ tuus
amorreus et mr̃ tua cethea. Formidãtẽ refouet
cũ ait. Reuertẽ aduerſatrix iſrl'. ⁊ ñ auertã faciẽ
a vob. qꝛ ſctus ego ſũ. ⁊ nõ iraſcar inppetuũ. Sʒ
p̃ſumentẽ deterret cũ pphãm ab intceſſiõe phibʒ:
dicẽs. Nõ aſſumas p eis laudẽ et orõnẽ. qꝛ nõ ex-
audiã in tp̃e clamoris eoꝝ ad me. qm̃ ſi ſteterint
corã me Moyſes ⁊ Samuel. ñ ẽ aĩa mea ad pplm̃
iſtũ. In eo g̃ q̃ dicit. Cũ ſederẽ q̃ſi rex circũdante
me exercitu:incutit timorẽ ex ptate. Cũ ſubdit.
Erã tñ merentiũ ↄſolator. ſubleuat ſpem ex ↄſo-
latõe. Quaſi eñ rex dñs ſedet in corde nr̃o. qꝛ cir
cũſtrepẽtes regit animoꝝ motus ĩ nr̃a cogitatõe
In mẽte quippe quã inhitat dũ torpentia excitat
inquieta frenat. frigida accẽdit. accenſa modera
tur. emollit rigida. reſtrigit fluxa. Ex ipa hac di
uerſitate cogitatõnũ. q̃i quidã exercitus illũ cir-
cũſtat. Siue q̃ſi rex ſedet circũſtante exercitu. qꝛ
p̃ſidentẽ illũ circũſtat turba ṽtutũ. Qui etiã me
rentiũ. i. penitẽtiũ ↄſolator ẽ. ea pmiſſione q̃ dic.
Beati q̃ lugẽt qm̃ ipi ↄſolabũtur. Inhitare aũt
in mẽte incipit deus p pnĩam ⁊ ibi quieſcere. De
pnĩa vt ẽ ſacrm̃ et de ptib9 eius. Contritõe. ↄfeſ-
ſione. et ſatiſfactõne. habes in. iij. pte. ti. de ſacra
mentis. c. de penitentia.

¶ De veritate put eſt virtus. ¶ Capitulũ. xv.

Veritatẽ ↄnumerat phus
in. ij. ⁊. iiij. ethi. intẽ ceteras ṽtutes. Et
tul'. i retho. ponit eã intẽ ptes iuſticie
Et ſic diffinit eã. Veritas eſt p quam
ĩmutata q̃ ſũt. aut añ fuerẽ. aut futura ſũt:dicũ-
tur. Sʒ p maiori declaratõe hoꝝ ſciẽdũ ſm tho.
ſcd̃a ſcd̃e. q. cix. arti. j. q̃ veritas dupliciter accipi
põt. Vno mõ ſm qd̃ ſm veritatem aliquid diciẽ
veꝝ. Et ſic veritas nõ ẽ virtus:ſed obm̃ vel finis
virtutis. Sic eñ accepta veritas nõ eſt habitus

quod ē genus ꝟtutis: ſʒ eq̃litas quedã intellect⁹
vel ſigni ad rē itellectã ſig̃tã. vel rei ad ſuã ꝑmã
cauſã. Et ſic diffiniť veritas. q̄ ē adequatõ rei in-
tellecte ad intellectũ. Secũdo mõ p̄t dici veritas
q̃ aliq̃s veꝝ dicit. ſm qd̄ ꝑ eam aliq̃s dr̄ verax. et
hec ē ꝟtus. q꞉ hoc ip̄m qd̄ eſt dicere verũ: ē bonus
actus. Uirtus aũt ē que bonũ facit hñtem ⁊ op⁹
eius reddit bonũ ſm phm̄. Et ď hac loquiť Tul.
in diffinitõne ſup̄ poſita. Pōt addi q̄ veritas ter-
tio mõ dr̄ ip̄e deus. ⁊ ꝑ appropriatõem filius. Uñ
et verbũ dr̄ q̄i veꝝ boans. i. manifeſtãs. Ip̄e enĩ
incarnatus ait. Ego ſum via veritas et vita Jo.
xiiij. Et Aug. in li. de ciui. dei ait. Ut homo ꝯfidē-
tius ambularet ad veritatē ipſa veritas dei fili⁹
hoĩe aſſumpto nõ deo ꝯſũpto. veniens fũdauit ⁊
ſtabiliuit fidē. Et hoc ē qd̄ ip̄e ait pylato. Ego in
hoc natus ſũ et ad hoc veni in mũdũ. vt teſtimo
niũ ꝑhibeã veritati Jo. xix. Q̄ aũt veritas ſecũ-
do mõ dicta ſit ſp̄alis ꝟtus. Sic declarat tho. vbi
ſup̄. ar. ij. Ad rõnem ꝟtutis ꝑtinʒ. q̄ opus hoĩs
bonũ reddat. Uñ in actu hoĩs cũ inueniť ſp̄alis
rõ bonitatis. neceſſe ē q̄ ad hoc diſponať hõ per
ſp̄alem ꝟtutē. Cũ aũt bonũ ſm Aug. in li. de na-
tura boni ꝯſiſtat in ordine: ncc̄e ē ſp̄alem rõnem
boni ꝯſiderari ex determiato ordine. Eſt aũt ſp̄a-
lis quidã ordo. ſm qd̄ exteriora nr̄a vel ꝟba vel
facta debite ordinanť ad aliq̃d ſignãdũ qd̄ factũ
ē. Et ad hoc ꝑficiť hõ ꝑ ꝟtutē veritatis. Uñ ma-
nifeſtũ ē q̄ veritas ē ſp̄alis ꝟtus. Cõſiſtit aũt in
medio inť ſupfluũ ⁊ diminutũ ſic alie ꝟtutes mo
rales. ex hoc q̄ ď ſe nec maiora dicit. nec minora
q̃ in ſe ſint vel recognoſcãt. Aut etiã ex hoc nec
falſũ dicit qd̄ ē ſupfluũ. nec veꝝ tacʒ cũ expedit
qd̄ eſſet diminutũ veritatis. Sciendũ etiã q̄ ſim-
plicitas ꝑtinet ad veritatē inq̃tũ ē ꝟtus. Nã ſim
plicitas dr̄ ꝑ oppoſitũ duplicitati. q̃. ſ. aliq̃s habʒ
aliq̃d in corde. ⁊ aliud q̃ hēat oñdit exteri⁹. Et ſic
ſimplicitas ad hãc ꝟtutē ꝑtinet. Facit ať ſimpli-
citas intentõem rectã. ñ quidē directe. q꞉ hoc ꝑti
net ad oēm ꝟtutē. Sʒ excludēdo duplicitatē qua
homo vnũ intēdit et aliđ ꝑtendit. Et dr̄ ſimplex
q̄i ſine plica. ſ. duplicitatis. Et de hac ſimplicita-
te dr̄ ꝑuer. j. Cũ ſimplicibꝫ ſermocinatõ eius. Et
Mat. x. ait xp̄c. Eſtote ſimplices ſicut colũbe. i.
vt nemĩ machinemĩ dolos. Dr̄ enĩ colũbã nõ hr̄e
fel. qd̄ deſignat malitiã. Et de Job dr̄. ca. j. q̄ erat
ſimplex ⁊ rect⁹. ¶ Q̄ veritas ſit ꝑs iuſticie. ſ. po-
tentialis. vt ꝟtus ſecũdaria ãnexa ꝑncipali. Sic
declarat tho. vbi ſup̄. arti. iij. Ex hoc aliq̃ ꝟtus iu
ſticie ãnectiť ſic ſecũdaria ꝑncipali. q̄ cõnectiť
quidē cũ iuſticia ꝑtim. et ꝑtim deficit ab ei⁹ ꝑfe-
cta rõne. Ueritas aũt ꝯnectiť cũ iuſticia in duobꝫ
Pꝛĩo quidē in hoc q̄ ē ad alteꝝ. Manifeſtatõ enĩ
quã dicimus eē actũ veritatis ē ad alteꝝ inq̃tũ
ſ. ea q̃ circa ſe ſũt: vnus alteri mãifeſtat. Secũdo
inq̃tũ iuſticia eq̃litatē quãdam in rebꝫ ꝯſtituit.
Et hoc etiã facit ꝟtus veritatis. Adeq̃t enĩ ſigna
rebꝫ exiſtētibꝫ circa ip̄am. Deficit ať a ꝓpria rõe
iuſticie. inq̃tũ ad rõnē debiti. Nõ enĩ hec virtus
attēdit debitũ legale. qd̄ attēdit iuſticia: ſʒ poti⁹
debitũ legale inq̃tum vnus hõ alteri ex honeſta
te dʒ veritatis manifeſtatõeʒ. Et ſic pʒ q̄ veritas
ē ꝟtus ãnexa iuſticie. ſic ſecũdaria ꝑncipali. Nec
obſtat q̄ iuſticia eſt in volũtate. Ueritas autē in
intellectu. q꞉ veritas ꝑtinʒ ad intellectũ inq̃tum
ꝯgnita: ſʒ ꝑ volũtatē ꝓpriã ꝑ quã hõ vtiť hitibꝫ ⁊
mēbris: ꝑfert exteriora ſig̃ ad mãifeſtãdũ veri-
tatē. Et ſic veritas ꝟtus etiã ſpectat ad volũtatē
Cõtra hãc veritatē opponũť vitiũ mēdatij. ſimu
latõis. ⁊ ẏpocriſ. ⁊ ironie. ď q̃bꝫ plene hēs i. ij. ꝑte

¶ Veritatē large ſumēdo po- .§. j.

nit Hiero. ſup̄ Mat. eſſe triplicē. Qđ allegat tho.
⁊ alij in q̃rto ſen. Prima ē veritas vite. Secũda
ē veritas doctrine. Tertia ē veritas iuſticie. Dif
fert aũt q̃libet haꝝ a veritate ſtricte ſũpta. put
ē ꝟtus ſp̄alis ď qua dictũ ē. Hãc triplicē videtur
notaſſe iudei in xp̄o fuiſſe cũ dixerũt ei. Scim⁹ q꞉
verax es q̃ ad primã. Et viã dei in veritate doces
q̃ ad ſecũdã. Et ñ ē tibi cura de aliq̃. Nõ enĩ reſpi
cis hoĩm ꝑſonã q̃ ad tertium Mat. xxij. vt notat
Nico. de lira. ibi. q̃uis hec dixerũt ad tēptandũ ⁊
decipiendũ eũ. Et q̃ ſit vtilis ⁊ nobilis iſta veri-
tas. oñdit p̄s: dicēs. Ueritas mea ⁊ miſcđia mea
cũ ip̄o ē. ⁊ in noĩe meo exaltabiť cornu ei⁹. Caſ-
ſiodorus hoc expõit de xp̄o in q̃ fuerũt. ⁊ veritas
doctrine iuſticie ac vite. et miſcđia imēſe clemē-
tie q̃ mundũ redemit ſua paſſione. ex q̃bꝫ in noĩe
et ꝟtute dei p̄ris cornu eius. i. dignitas ⁊ potētia
ē exaltata vt in noĩe eius oĩe genu flectať cele-
ſtiũ terreſtriũ et infernoꝝ ad phil. ij. Pōt et hoc
exponi de q̃libet ſancto viro. vt introducit eccl'ia
ĩ offitõ miſſe aliť ꝓcedēdo vt dicať. Ueritas mea
⁊ miſcđia mea cũ ip̄o. ſ. electo meo. ⁊ in noĩe meo
exaltabiť cornu eius. vbi tria nota de veritate.
Pꝛimo eius mira dignitas. ibi. veritas mea.
Secundo eius magna vtilitas. ibi. miſcđia mea.
Tertõ ei⁹ eximia remũeralitas. ibi. et in noĩe ⁊c̄.

¶ Q̄tum ad primũ dignitas .§. ij.

veritatis oñditur ĩ eo q̄ dic dñs. Ueritas mea. i.
que ē a me et quã poſſideo. Ueritas a q̃cũq꞉ dica
tur: a ſp̄ũſcto ē. ait Amb. Mire aũt dign̄tatis ē
quod ē a deo quo vocabulo vocať deus. Et cũ ſit
triplex veritas vt dictũ eſt. quelibet ē a ſp̄ũſcto.
Uñ dixit xp̄c apl'is de ſp̄ũſcto. Docebit vos oēm
veritatē. ſ. vite. doctrine. ⁊ iuſticie. Et veritas q̃-
dem vite dr̄ ſiue vera vita ſm Tho. ſicut ⁊ q̃libet
alia res diciť vera ex hoc q̄ attingit ſuã regulaʒ
et menſurã. Regula aũt ⁊ menſura vite hominis
id ē ꝯuerſatõnis ſue eſt lex diuina. ꝑ cuius ꝯfor
mitatē rectitudinē hʒ. Et talis veritas ſiue recti-
tudo. nõ eſt ꝟtus ſp̄alis: ſʒ ꝯmunis ē ad oēm ꝟtu-
tem. hanc deus exigit a quolibet: dicēs. Pacē et
veritatē diligite: ait dñs oĩpotens Zach. viij.
Hec aũt ꝯſiſtit primo in vera mētis extimatõne.
Secũdo in vera oꝛis locutõe. Tertõ in vera oꝑis
executõe. Pꝛimo ad veritatē vite exigiť vera re
rũ extimatio. Falſũ enĩ loq̃reť in mente ſua. qui
eſtimaret panē eſſe lutũ et auꝝ eſſe auricalcum.
licet habeat aliquã ſimilitudinē in colore. ita q̃

reputat tp̄alia eſſe magna bona. vt diuitias. vo-
luptates. honores. et hꝰ. Et v̄tutes et ſapiam nō
extimat alicuius valoris. q̄i ea ꝯtemnēs. hic loq̄-
tur falſuz in corde ſuo. Sed dicit p̄s. Qui loquit̄
veritatem in corde ſuo. iſte reqēſcet in mōte ſcẽo
dei. Veritatē loquit̄ in corde. qui reputat mūda-
na trāſitoria et vana ac vilia. vt apl's q̄ dicebat.
Oīa arbitratꝰ ſū vt ſtercora. Et vera et magna
bona intelligit eē grām et gl'iam. Et ex tali veri
tate cognita amat v̄tutes et laborat ꝑ eis. ꝯtēnit
t̄rena ꝛ vitia abhorret. Secūdo ad veritatez vite
reqrit̄ veritas in locutōe. Vñ Apl's. Loquimini
vnuſq̄ſq₃ veritatē cū ꝓximo ſuo. qm̄ ſumꝰ inuicē
mēbra. Mēbra aūt ñ decipiūt alteꝝ aliud. Dz aūt
ꝑponi veritas locutōis om̄i amicitie. Vñ ph'us.
Duobꝰ exiſtētibꝰ amicis. platone ꝛ v̄itate. ſcēm ē
ꝑhonorare veritatē. Jdē. Amicꝰ q̄dā plato. ami
cus fortis: ſ₃ magis amica veritas. Sz q̄z vt ait
quidā ſapiēs. Veritas odiū parit. Obſequiū ami
cos. idō diminute ſunt veritates a filijs hoīm: ait
p̄s. Et vt placeāt hoībꝰ mēdatia ꝛ adulatōes mł'-
tiplicāt Señ. Mōſtrabo tibi quid oīa poſſidēti
bus deſit q̄ dicat veꝝ. Tertō exigit̄ ad vite veri-
tatē rcta opatō Jſa. xxxviij. Memēto dñe inq̄t eze
chias. quō ambulaueri corā te in veritate. corde
ꝑfecto. Et q̄i ſe declarās ſubdit. Et qd̄ rectū eſt in
ꝯſpectu tuo fecerim. Ad hoc q̄ opꝰ nr̄m ſit veꝝ.
oportet q̄ remoueat̄ ab ea oīs ſiniſtra intentō ꝛ ſi-
mulatō. ꝛ indebita circūſtātia. Et oīe opꝰ q̄tū-
cūq₃ ꝯſuetū ab alijs dz cedere veritati. Vñ Aug.
Maīfeſtata veritate cedat ꝯſuetudo veritati. di.
viij ¶ Qr̄tū ad veritatē doctrine dic. b. tho. ſcd̄a
ſcd̄e. q. cix. ar. iij. q̄ hec ꝯſiſtit in quadā maīfeſta-
tōne v̄boꝝ eoꝝ de q̄bꝰ eſt ſcia. vñ directe ñ ꝑtinz
ad v̄tutē veritatis put ē v̄tus ſpālis. veꝝ q̄z vera
ſcibilia inq̄tū ſūt a nob̄ ꝯgnita. circa nos ſunt et
ad nos ꝑtinent. ſm̄ hoc v̄itas doctrine p̄t ad hāc
v̄tutē ſpālē ꝑtinē. et q̄cūq₃ alia v̄itas. q̄ q̄s maīfe-
ſtat v̄bo vel facto qd̄ ꝯgnoſcit. Pertinet autē ad
v̄itatē doctrine vt docēdo ī q̄cūq₃ facultate ꝯſulē-
do p̄dicādo exhortādo vera dicat. Et q̄z ſac̄ ſcptu
ra ſola doctrina ē. q̄ nullā h₃ falſitatē admixtā. ꝛ
hoc q̄z ſermo dei ē. qui mētiri nō p̄t. Unde dr̄ Jo.
xvij. Sermo tuus veritas ē. Jō ꝑ maxime p̄dicā
do debet induci auc̄tas ſcripture ſacre. nec quis
ex timore dz dimittē. vt veritates nec̄ias ad ſalu
tē ñ dicat. Vñ Criſ. tractās illō qd̄ ait xp̄c apl'is
cū miſit eos ad p̄dicādū. Nolite timē eos q̄ occi-
dūt corpꝰ: ait. Nōſolū ē ꝓditor v̄itatis. q̄ trāſgre-
diēs veritatē ꝓ veritate mēdatiū palā loquit̄: ſ₃
et ille q̄ nō ꝓnūtiat veritatē quā libere nuntiare
oz. Aut nō libere veritatē defēdit. quā libē defē-
dere dz: ꝓditor ē veritatis. Nā ſicut ſacerdos debi
tor ē. vt veritatem quā audiuit a deo libē p̄dicet.
Si laycus debitor eſt. vt veritatē quā audiuit in
ſcripturis ꝓbatā: fiducial'r defēdat. hec ille. xi. q.
iij. nolite. Nō tñ p̄dicator dz dicē oēm veritatē: ſ₃
q̄ ꝯueniat auditoribꝰ. cuiuſmōi. ſ. ſint capaces et
q̄ vtilis ſit eis. Sz dolendū ē. q̄z iā venit tp̄s qd̄ p̄
dixit apl's. ij. ad thimo. iiij. Erit eñ tempus cum
ſanā doctrinā nō ſuſtinebūt. Et a veritate quidē
auditum auertēt. ad fabulas aūt ꝯuertent̄. Siq̄
aūt dicta gētiliū poetaꝝ vel ꝑhoꝝ ñ ad oñtatio
nē: ſ₃ ad maiorē ꝯfirmatōez veritatis aliqñ īdu
cant̄. vt ancille deſeruiētes dñe theologie: ñ erit
incōueniēs. Vñ clemēs papa. Cū ei ex diuis ſcri-
pturis q̄s firmā regulā veritatis ſuſcepit. abſur
dū ñ erit ſi aliq̄d ex erudītōe cōi. ac liberalibꝰ ſtu
dijs q̄ forte in pueritia attigerit ad aſſertōz veri
dogmatis ꝯferat. ita tñ vbi vera didicerit: falſa ꝛ
ſimł'ata declinet. di. xxxvij. relatū. Si aūt q̄s aliq̄
docēt falſa vel incauta. vel q̄ p̄nt eſſe occaſio ma
li. ñ erubeſcat cū expedit retractare vel declarare
q̄z nec Aug. erubuit facē libꝝ retractatōnū cum
eſſet doctiſſimꝰ oīm Ecc̄i. iiij. Nō ꝯdicas v̄bo veri
tatis vllo mō. cū. ſ. rephēderis de errore. ij. ad Co
rin. xiij. Nō poſſumꝰ aliq̄d ꝯ veritatē: ſ₃ ꝓ v̄itate
Aug. Magne ſapie ē hoīem reuocare qd̄ male lo
cutus ē. xxij. q. iiij. magne ¶ Qr̄tū ad v̄itatē iuſti
cie dic tho. vbi ſup̄. q̄ veritas iuſticie ē ſm̄ qd̄ ali
q̄s rectitudinē legis ī iuditijs q̄ ſūt ad alteꝝ ſuat
Vñ ſm̄ qd̄ aliq̄s veritatez maīfeſtat ex iuſticia:
puta cū in iuditō teſtificat̄ veꝝ vel ꝯfitet̄. Et ſic
ē quidā actꝰ iuſticie. Vñ ñ ꝓprie ꝑtinz ad veritatē
put ē ſpālis v̄tus. Ad veritatē iuſticie ꝑtinet ñ
reſpicē ad ꝑſonas: puta q̄z paup idō ꝯpaciendū.
vel q̄z ꝯſanguineus et idō nō puniēdus ꝛ hꝰ. puer.
xxviij. Qui ꝯgnoſcit in iuditō faciē nō bñfacit. ꝛ
ꝓ bucceila panis deſerit veritatē. Et dñs in lege
Nō miſereberis ī iuditō paupis. vt a vero deuies.
Hinc ꝛ Aug. Querit̄ p̄r de malo filio. querit̄. i.
ꝯquerit̄ filius de duro p̄re. ſeruamꝰ honorificen
tiā p̄ri que debet̄ ei a filio. nō eq̄mus filiū p̄ri in
honore: ſ₃ ꝑponimꝰ filiū p̄ri in veritate. ij. q. vij.
querit̄. Nec etiā debet attēdere iudex ad munera
ſ₃ reſpuere Deut̄. xvj. Munera ꝑuertunt v̄ba iu-
ſtoꝝ. vt. ſ. falſā ſnīam ꝓferāt. Vñ Gre. Honis ma
le vtunt̄ q̄ ꝓ tp̄ali lucro iuſte iudicāt. Tēs qui-
dem ad veritatē ñ iuſticie defēſio: ſ₃ amor premij
ꝓuocat. quibꝰ ſi ſpes nūmi ſubtrahit̄. cōfeſtim a
iuſticia executōe recedūt. Acceptō muneꝝ p̄uari
catō eſt veritatis. xi. q. iij. qui recte. Pertinet ad
veritatē iuſticie reſiſtē malis. et defendē innocē-
tes ꝯ oppreſſores. Vñ dr̄ di. lxxxiij. Error cui nō
reſiſtit̄: approbat̄. Veritas cū minime defenſat̄:
opprimit̄. Negligē q̄ppe cū poſſis ꝑturbare ꝑuer-
ſos. nihil ē aliud q̄̄ fouē. Pertinet ad veritatē iu
ſticie iudicare ſm̄ allegata et ꝓbata: ſed ꝑus bñ
examīata. Vñ Amb. Bonus iudex nihil ex arbi
trio ſuo facit. et domeſtice ꝓpoſito volūtatis: ſ₃ iu
xta leges et iura ꝓnūtiat. examinat cauſaꝝ meri
ta non mutat. iij. q. vij. iudicet. Sz p̄t hodie dici
illud. Corruit veritas in plateis Jſa. lix.

¶ Vtilitas huius virtutis .§. iij.

oſtendit̄ cū ſubdit̄. Et miſc̄dia mea cuz ip̄o. q. d.
Quia fuit in eo v̄itas. erit in illo miſc̄dia mea. i.
faciaz ei miſc̄diam. Miſc̄dia aūt dr̄ q̄ſi miſeriam
adimēs. Vñ et xp̄c Jo. viij. ait. Veritas liberabit
vos. Adimit aūt ꝛ liberabit a multiplici miſeria
Prio a miſeria obſcuratōis. Secundo a miſeria

ingl'iatõnis. Tertõ a miſeria depuatõis. Quarto a miſeria dãnatõnis. Quãtũ ad primũ dic Job Tenebris iuoluimur ꝛc̃. Aĩa eĩ nr̃a (vt ait pħs) naſcit̃ ſic tabula raſa in q̃ nihil ẽ pictũ. Nullã veritatẽ ꝯgnoſcit vnde in magna obſcuritate ẽ. Et hec ẽ magna miſeria. Sꝫ liberat̃ ab hac miſeria paulatĩ ꝑ veritatẽ ſibi mãifeſtatã ab alijs et a ſe ꝯgnitã. veꝝ em̃ ẽ bonũ intellect⁹ qð ꝑficit ipm̃. ꝛ illuſtrat obſcuritateꝫ ei⁹. Et ſic nullus mẽti ſuauioꝛ cibꝰ q̃ veritas. vt ait lactãtius in li. inſtitu. Jta null⁹ amarior ſeu magis noxi⁹ cibꝰ aĩe q̃ falſitas. Secũdo ṽitas locutõis liberat ab ingl'atione. i. infamia. Sic em̃ fallatia hoĩs facit eum infamẽ. ita vt q̃libet deteſtet̃ hoĩes mẽdaces. nec credat eis cũ etiã dicũt ꝛ iurãt veritatẽ. Jta q̃ verax eſt in ṽbo locutõis. iñ ſibi bonã acq̃rit famã. Cuꝫ em̃ hõ ſit aĩal ſotiale. nat̃alr̃ vnuſq̃ſqꝫ dꝫ alt̃ alteri id ſine q̃ ſotietas hũana ꝯuerſari ñ p̃t. Nõ poſſent aũt hoĩes ꝯuiuẽ niſi ſibinuicẽ crederent tanq̃ veritatẽ manifeſtãtibꝰ. Et ꝓpter hoc fallax exoſus et infamis dr̃. q̃i deſtructiu⁹ hũane ſocietatis. Et verax diligit̃ vt ꝯſuatiuus eiuſdẽ. Et dicit tho. ſcđa ſcđe. q. cix. ar. iiij. q̃ ṽtus ṽitatis potius declinat in min⁹ q̃ in maius. hoc tñ p̃t intelligi dupl'r. cũ dr̃ decliare in min⁹. Uno mõ affirmãdo: puta q: nõ maĩfeſtat totũ bonũ qð in ſe ẽ. ſciam vl' ſc̃itatẽ vel h⁹. Et hoc fit ſine p̃iuditiõ veritatis. q: in maioꝛi includit̃ min⁹. Et ſic ṽt⁹ veritatis declinat in min⁹. Hoc em̃ (vt pħus dic in li. ethi) videt̃ eſſe prudẽtius ꝓpt̃ oneroſas ſupħabũdãtias. Hoĩes eĩ q̃ maiora ꝺ ſe dicũt q̃ ſint. ſũt alijs oneroſi q̃i alios excellẽ volẽtes. Qui at̃ minora de ſe dicũt q̃ ĩ eis ſint. ſũt alijs g̃roſi. q̃i alijs ꝯdeſcẽdẽtes ꝑ quãdã moderatõeꝫ. Uñ apl's. ij. ad Corin. xij. Si voluero gl'iari nõ ero inſipiẽs. veritateꝫ em̃ dicã. Parco aũt ne q̃s exiſtimat. ſup id qð videt in me aut audit aliq̃d ex me. Alio mõ negãdo declinat in min⁹. Cũ. ſ. negat qð in eo ẽ. Et hec nõ ꝑtinet ad veritatẽ q: falſũ ĩcurrit. Sꝫ ꝑtinet ad ironie vitiũ. tñ min⁹ peccat ꝯ̄ veritatẽ q̃ ꝑ iactãtiã ex q̃ plus dic de ſe q̃ ſit. Tertõ liberat veritas a miſeria ꝑ̃uitatis. vbi ẽ veritas ibi ṽtus. ibi ſp̃uitas. vbi ẽ veritas vi te. cũ excludat om̃e vitiũ. ibi ꝑ̃uitas locũ nõ hꝫ. hic verax ẽ ꝛ iniuſticia in illo ñ ẽ. dr̃ Jo. vij. Sꝫ ꝛ om̃is ꝑ̃uitas ꝯmiſſa pc̃i tollit̃ ꝑ veritatẽ ꝯfeſſionis et pn̄ie. Uñ p̃s. Ueritas de terra orta ẽ. i. vera ꝯfeſſio de pc̃toꝛe. ꝛ iuſticia de celo pſpexit. i. iuſtificatõ a deo. Jta exponit Aug. ꝺ pe. di. j. Et idẽ Au. dic. Uera pn̄ia ad baptiſmi puritatẽ conat̃ adducẽ penitẽtẽ. Quarto liberat a miſeria dãnatõie. Si mãſeritis in ſmone meo. ſ. ꝑſeuerãdo in obſeruatõe ei⁹. vere diſcipl'i mei eritis ꝛ ꝯgnoſcetis veritatẽ ꝛ ṽitas libauit vos Jo. viij. liberabit. ſ. a dãnatõe ꝑſeruãdo ne ĩcurratis. Siq̃s ait ipſe in eodẽ ca. ſmonẽ meũ ſuabit mortẽ ñ videbit inet̃nũ. Si ego ṽitatẽ dico vob. q̃re ñ creditis mihi. cũ ꝑ hoc euabatis miſeriã oẽm. q: ṽitas mea in q̃ eſt ibi ꝛ mia mea ad tollẽdas miſerias.

Quãtum ad tertiuꝫ princi. §. iiij.
pale qð ẽ remuneratõ veritatis. hoc oñdit̃ dum dr̃. Exaltabit̃ cornu ei⁹. Dic Aug. ſup p̃s. Cornua iuſti ſũt munera xp̃i q: eminẽt. Precipuum mun⁹ xp̃i ẽ grã ſua. vñ ꝛ ṽtutes ꝓcedũt ꝛ merita. Exaltat̃ aũt iſtud cornu gr̃e. cũ ꝑ eã ꝑuenit̃ ad gl'am Jo. iij. Qui facit ṽitatẽ. i. opando ſm eã. h̃ venit ad lucẽ. ſ. glie. Uñ faciẽtibꝰ tribꝰ cubicularijs regis darij q̃ſtionẽ int̃ ſe. ꝛ corã eo ꝛ ſapiẽtibus ſuis diſceptãtibꝰ qð ẽ forti⁹ om̃ibꝰ. vn⁹ dixit vinũ. ali⁹ regẽ. terti⁹. ſ. zorobabel mulierẽ ꝛ magis veritatem. ꝯcludẽdo q̃ veritas vicit ꝛ viuit et obtinet in ſc'la ſc'loꝝ. Uide hiſtoriaꝫ q̃ pulcra ẽ et multa ꝯtinet ad ꝯmẽdatõeꝫ veritatis. Uinũ ſig̃t ſapiam hũanã q̃ inebriat. Rex potẽtiã ꝛ rex habundantiã. Mulier voluptatẽ. Hec om̃ia potẽtia ſũt. Sꝫ veritas om̃ibꝰ ꝑ̃ualet q̃ ꝯducit ad regna celoꝝ vbi ſemꝑ viuit̃. Habet̃. ij. eſdre. iij. capi.

De virtute fidelitatis. Capitulũ. xvj.

Fidelitas in promiſſis vl' ꝯmiſſis videt̃ ꝑtinere ad ṽtutẽ veritatis. Et iõ aliq̃d hic de ea breuit̃ dicẽdũ. Dic Jſido. in li. ethimol'. q̃ fidelis dr̃ quis. ꝓ eo qð fit ab eo qð dicit vel ꝓmittit bonũ. Signant̃ aũt dicit bonũ. q: ſi malũ ꝓmittẽt: ſuare nõ debet. Juxta illud Jſidori. Jn malis ꝓmiſſis reſcinde fidẽ. i. fidelitatẽ. non ſeruãdo illð. Et ſm hoc dicit p̃s de dño. Fidelis deus in om̃ibꝰ verbis ſuis. quia verax eſt. et obſeruat q̃ ꝓmittit nobis. que nõ ſunt niſi bona. Et hec fidelitas in ſcriptura multũ ꝯmẽdatur. ꝓuer. xviij. c. Uir fidelis multũ ꝯmẽdatur Numeri. xij. Moyſes in oĩ domo mea fideliſſimus ẽ. Et. j Reg. xxij. Quis in omnibꝰ ſuis tuis fidelis ſicut dð dixit ad abimelech ad ſaul. Fidelitas aũt iſta maxime ẽ ꝯmẽdabilis in tribꝰ generibꝰ hoĩm. Primo ĩ amico ſuo Secũdo in nũtio vel legato. Tertõ in ſuo vel diſpẽſatore inſtituto. Quãtũ ad primũ dr̃ Ecc̃i. vj. Amico fideli nulla ẽ ꝯpatõ. Jdẽ amic⁹ fidelis medicam̃tũ vite. Sic ꝑ medicam̃tũ hõ recupat vitã. ita ꝑ auxiliũ et ꝯſilium amici fidelis q̃s aliq̃ñ recupat vitã aĩe et corꝑis. Jſta aũt fidelitas in amico oñditur. Primo in ꝯſilijs vt det amico bonũ ꝯſiliũ ꝛ ſanũ. Nõ ſic ille q̃ dedit ꝯſilium amon vt fingeret ſe infirmũ ad hoc. vt thamar ſoroꝛ ei⁹ ex cuius ꝯcupia erat inflãmat⁹ venirꝫ ad viſitãdũ euꝫ et ſic ꝯſtupraret eã. ij Reg. xiij. Aut ꝯſiliũ qð dedit balaan balach regi moabitaꝝ. vt induceret iſrl'itas ad fornicandũ. Sed ſic daniel q̃ nabuchodonoſoꝛ vt euaderet ſñiam ſibi ꝯminatã dixit. Placet tibi rex ꝯſiliũ meũ. pc̃ta tua elemoſinis redime Dañ. iiij. Secũdo oñditur fidelitas in amico in ſecretis. vt. ſ. nõ denudet. ꝓuer. xj. q̃ ambulat fraudulent̃: reuelat archana. Qui aũt fidelis celat amici ꝯmiſſũ. Et Ecc̃i. xxvij. Qui denudet archana ꝑdet fidem amici. Et hoc ẽ veruꝫ q̃ñ ex celatõne ſecreti nõ ſequit̃ malũ. Tertõ oñdit̃ fidelitas in amico ſuo in aduerſis cũ nõ deſerit Ecc̃i. xxij. Fidem poſſide cũ amico in paupertate illius. vt in bonis illius leteris. Jn tp̃e tribulatõis illi⁹ ꝑmane illi fidl'is. Exẽplũ ꝺ illis duobꝰ pħis amicis. quorum alterũ cum captũ dyoniſi⁹

tyrānus Sicilie vellet ꝯdēnare ad mortē. petijt dilatōēʒ a tyrāno. vt vadēs ad ciuitatē ſuā diſponere poſſet de factis ſuis. Et cū tyrānus peteret fideiuſſorē ꝓ eo de reuerſione. ille reqſitū amicuʒ ſuū illū ꝑſōm dedit. ꝯclarato ſibi a tyrāno ꝙ ſi tpe et hora determīata ille ñ rediret. ipē occideret̄ ꝓ eo. Qui ꝓ eo ſe obligauit. Et ille expeditis negotijs ſuis hora ſtatuta reuerſus ē. Qua fidelitate ꝯſiderata ꝑmaxima. tyrānus illi pepcit et ſe fieri tertiū amicū eoꝝ poſtulauit. Narrat valeri⁹ hoc ¶ Qūtum ad ſecundū dr̄ puer. xiij. Legat⁹ fidelis ſanitas. Et iteꝝ. Sic frigus niuis in die meſſis. ita legat⁹ fidelis ei q̄ miſit illū. Frigus niuis cuʒ accidit in meſſe refrigerat metentē a colore. ita legatus refrigerat mittentē ab eſtu ſolicitudinū vel melius. Sic frigus niuis in hyeme pīguefacit terrā. ⁊ ſic ī meſſe hr̄ copioſius fructus. ita fidelis legatus fructuoſe opat̄ ⁊ vtilit̄ ipm ꝓmittēte. Ecōtra de infideli legato ſeu nūtio dr̄. Dens putridus ⁊ pes lapſus. qui ſpat ſup infideli in die anguſtie. Dens putridus magnū dolorē ingerit. Vñ vulgarit̄ dr̄. ꝙ ñ ē dolor ſic dolor dentis. Sic infidelis nūtius vel legat⁹. ei q̄ ſperat ī eo. vt dēs putridus ingerit afflictōēm. Eſt ⁊ pes lapſus. ſic enī ille q̄ deſiderat ad aliquē locū ꝑuenire. et pre laſſitudine nō pt: multū affligit̄. ſic qui expectat nūtiū infidelē. Legatos aūt male tractare ē mag̃ iniuſticia. et ꝯtra ius gentiū frangere ſecuritatē eoꝝ. di. j. ius gētium. et ḡuiter punit̄ talis iniuria. que eſt ꝯtra ꝯmunē fidelitatē. Nam vt dicit Aug. Fides. i. fidelitas etiā hoſti cū ꝓmittit̄ ſeruāda eſt. xxiij. q. j. noli. Vñ dauid. qꝛ rex āmonitaꝝ ad quē miſerat ſuos legatos ad ꝯdolendū et ad ꝯſolādum de morte pr̄is. dehōēſtauit eos. ſuggerentib⁹ ſibi ꝯſiliarijs ſuis. ꝙ ꝓditōſe hoc egerat dauid. nō ad ꝯſolandū: ſʒ ad explorādum. Unde raſis eis barbis ꝑ medietatē ⁊ veſtib⁹ eoꝝ abſciſ vſqꝫ ad nates: remiſit ad dauid. Sʒ ob talē iniuriā factā. miſit Joab cū exercitu ſuo ꝯ rabath ciuitatē ꝑncipalē āmonitaꝝ. ⁊ ea capta fecit magnā ſtragē. vt hr̄. ij Re. x. Et de iudeis dic egeſippus. Preuaricati ſūt leges oīm hoīm. ipoꝝ etiā barbaroꝝ. qm̄ apd ipos qꝫ qui neſciūt hūanitatē īuiolabiles legati hn̄tur. dū vindicta celeſtis formidat̄. ⁊ tāti ſceleris vltor deus timet̄. hoc ḡ admiſerūt aduerſarij nr̄i. ſ. iudei. ꝙ nec hūane nec diuine leges multū relinquūt. hec ille. Et forte loquit̄ de apl'is quos iudei ꝑſecuti ſūt multipliciter qui erāt legati dei. Vñ apl'us Paulus. Legatōne fūgimur deo exhortante ꝑ nos. ¶ Qūtum aūt ad tertiū dr̄ Eccī. xxxiij. Si eſt tibi ſuus fidelis. ſit tibi q̄ſi aīa tua. et quaſi frēm ſic tracta illū. Fidelitas aūt ſui ſeu diſpēſatoris oñditur circa bona ſibi ꝯmiſſa in trib⁹. vt. ſ. nō diſſipet. nō defraudet. et vt multiplicet. Primo cauere dʒ cui ꝯmiſſa ē aliqua diſpēſatō. vt nō diſſipet bona dn̄i ſui. Vñ in euangelio. Villicus q̄ diffamatus fuit ꝙ diſſipaſſet bona dn̄i ſui. āmotus fuit a diſpenſatione Lu. xvj. Et apl's. j. ad corin. iiij. ait. Hic iā q̄ritur inter diſpenſatores vt fidelis q̄s inueniatur. q. d. Rari ſunt qui non diſſipent. Qñ in tꝑalib⁹ diſpēſator nō expēdit vtiliter bona dn̄i ſui: diſſipator ē. Et ſilr̄ q̄libet p̄latus qui dat bn̄ficia officia diſpēſatōnes ꝯ iura ꝯmunia et ſacr̄a indebite. nō ē diſpēſator: ſʒ (vt dic Bern) diſſipator. Et ſilr̄ in bonis tꝑalib⁹ vel naturalib⁹ vel ſpūalib⁹. q̄ dn̄s ꝯceſſit. fecit nos ſuos diſpēſatores. Sʒ cum male eis vtimur: diſſipam⁹ bona dn̄i nr̄i. ſic filius ꝓdigus q̄ diſſipauit ſubam ſuā Luc. xv. Secūdo ſu⁹ diſpēſator dʒ cauere ne defraudet ſibi accipiendo bona dn̄i ſui ſic fecit iudas. q̄ portabat loculos. i burſā ſeu ſcarſellā pecūie q̄ elemoſinalr̄ dn̄o ⁊ diſcipulis t̄debat̄. de q̄ dic euāgeliſta ꝙ fur erat. et ea q̄ mittebant̄ in loculis portabat Jo. xv. Id ē aſportabat donū ꝑ ſe ⁊ familia ſua. Sic etiā q̄libet de bonis opib⁹ ſuis to⁹ū dʒ deo tribuere ab eo recog̃ſcēdo. ñ ꝑtem furādo videlʒ attribuē ꝟtuti vel inq̄rēdo gl'iam hūanā. Vñ Bern. Fidel' reuera famulus es. ſi ꝯ multa gl'ia dn̄i tui. ⁊ ſi ñ exeūte a te. tn̄ trāſeūte ꝑ te. nil manib⁹ tuis adherere ꝯtingat. Tertō bon⁹ et fidelis diſpēſator ñ ſolū dʒ ꝯſuare bona dn̄i ſui: ſʒ etiā augmētare. inq̄tum p̄t licite. ſic fecit Jacob erga labam ſoceꝝ ſuū. Et ioſeph erga phutiphar dn̄m ſuū. q̄ diſpoſitōēʒ totius dom⁹ ſibi ꝯmiſerat. et oīa multiplicabant̄ in māib⁹ ſuis. Nec cū nouerat ioſeph niſi panē q̄ veſcebat̄ Geñ. xlj. Sic ⁊ q̄libet grās ſibi a deo collatas varias. ſiue ml'tas ſiue paucas: dʒ ſolicite ꝓcurare vt eas multiplicet in grā creſcēdo. vt talēta ſibi ꝯmiſſa. Nā vt hr̄ ī ꝑabola euāgelica Mat. xxv. Qui q̄nqꝫ talēta accepat. qꝛ lucrat⁹ ē cū eis alia q̄nqꝫ. g̃roſe in reddit̄ōe rōnis ſibi dictū fuit. Euge ſue bone ⁊ fidelis. qꝛ in pauca fuiſti fidelis ſup̄ multa te ꝯſtituā. int̄ ī gaudiū dn̄i tui. Et ſilr̄ dictū fuit ſuo q̄ cum duob⁹ ſibi ꝯmodatis fuerat duo alia lucrat⁹. Qui ꝟo vnū ſolū receptū. ñ ml'tiplicauit cū illo negociādo: ſʒ illō abſcōdit inuectiue ſibi dictū fuit. Serue nequā ⁊ piger. q̄re ñ dediſti pecuniā meā ⁊c̄. Et ablato ſibi talēto. fuit miſſus in tenebras. Vñ ⁊ pe. in canonica ſua. Si q̄s accepit grām in alteruꝝ illā admiſtrātes vt boni diſpēſatores multiformis grē dei. Et Apoc. ij. dr̄. Eſto fidelis vſqꝫ ad mortē. ⁊ dabo tibi coronā vite. Fidelis. ſ. bene diſpenſando tibi ꝯceſſa.

De libalitate inq̄tum differt a miſcōia. Ca. xvij.

Liberalitas ꝯnumeratur int̄ ꝟtutes ānexas iuſticie ab andronico paripathetico. vt r̄fert. b. tho. ſcōa ſcōe. q. lxxx. Et Amb. dic in li. ꝺ offi. ꝙ in euāgelio ml'tas diſciplinas accipim⁹ iuſte libalitatis. Circa qō ſciendum vt clareſcat de materia ei⁹ ⁊ de nomine q̄re ſic nūcupet̄. ꝭm tho. ſcōa ſcōe. q. cxvij. ar. ij. Duplex ē obiectū ſiue materia libalitatis. Prima et imediata materia ei⁹ ē interior paſſio. ſ. affectus ad pecuniā. Secūda exterior materia ē pecūia. Rō h⁹ ē. qꝛ libalitas ñ attēdit̄ in quātitate dati ſʒ in affectu dātis. Affectus aūt dātis diſponit̄ ꝭm diſpoſitōeʒ amoris ⁊ ꝯcupīe. ꝑ modū delectatōis ⁊ triſticie ad ea que dant̄. Et iō imediata materia libalitatis ē paſſio īterior. pecūia aūt exterior ē obiectū ꝑdictaꝝ paſſionū. Et ꝭm hoc dic ph's in. iiij. eth. ꝙ libalitas

videt̃ eſſe quedā medietas circa pecuniā. Dicit̃
aūt liberalitas ex eo. q̃ cū liberalē ptineat emiſ
ſiuū eſſe ſm phm in. iiij. ethi. Uñ et alio noie li-
beralitas largitas noiatur. qđ q̃ largū ē. nō eſt
retentiuū: ſʒ emiſſiuū. hoc idem ptinere videt̃ ad
nomē libalitatis. Cū eñ aliqđ emittit qđāmodo
illđ a ſua cuſtodia ⁊ dominio liberat. et aīm ſuū
ab eius affectu liberꝝ eē oñdit. Ea aūt q̄ emittū-
tur ab vno hoie i aliū. ſūt bona poſſeſſa q̄ noie
pecunie ſignificant̃. Nā vt dic Aug. ⁊ hr̃. j. q. iij.
Totū. Quicqđ hoies i t̃ra hñt. q̄ꝝ ſūt dñi: pecu
nia vocat̃. q̃ ⁊ antiq̄ q̄cquid hēbāt. i pecūia ha-
bebāt. Uñ pecūia a pecu. Et ſic pecūia dr̃ eē ma
teria libalitatis. ¶ Q̃ aūt libalitas ſit v̄t⁹. decla
rat. b. tho. ſcđa ſcđe. q. cxvij. ar. j. Sic dic Au. in
li. de libero. arbi. Uti bñ reb⁹ q̄b⁹ male vti poſſu-
mus: ptinet ad v̄tutē. Poſſum⁹ aūt vti bñ ⁊ ma-
le. ñſolū potētijs et paſſionib⁹: ſʒ etiā his q̄ extra
nos ſūt. ſ. reb⁹ tpalib⁹ ɔceſſis nob ad vſū ⁊ ſuſten
tatōem. Et iđ bñ vti his reb⁹ cū ptineat ad liba-
litatē. pʒ q̃ ſit v̄tus. Q̃ aūt dic phs in. iiij. eth. Li
beralis ñ ē reſpicē ad ſeipm. ita q̃ ſibi mīora de-
relinq̄t. Nō ſic ē intelligēdū q̃ ſic alijs intēdat. q̃
aīo ſe et ſuos deſpitiat. q̃ hoc eēt ɔ̄ inclinatōem
naturalē et p ɔñs ñ v̄tuoſū opus. Sʒ cuʒ pauca
vni ſuffitiāt. iđ plura q̄ liberalis in alios expēdit
q̄ ſibi cū habūdat reb⁹. Debet aūt hō ſemp ma-
gis puidē ſibi i ſpūalib⁹ bonis in q̄b⁹ vnuſq̄ſq; ſibi
puidere p̄t. nō aūt vnuſquiſq; p̄t ita ſibi vel alijs
de tpalib⁹ puidere. Uñ Amb. in li. de offi. Probā-
da eſt illa liberalitas. vt primos ſeminis tui non
deſpitias. ſi illos egē ɔgnoſcas. Melius ē eñ vt
ip̄e ſubuenias tuis. quib⁹ pudoꝛ ē ab alijs ſūptuʒ
poſcē neceſſitatis. Nō tñ vt illos diuites facias.
hr̃. in decre. di. lxxxvj. nō ſatis. Et q̃ ſm phm in
iiij. eth. nō ſm ſubām. i. facultatē diuitiaꝝ dr̃ li-
beralitas: ſʒ magis ſm dātis hituʒ. Jđ etiā pau
per q̄ ñ hʒ ad dādū alijs. p̄t hr̃e liberalitatē q̄tū
ad habitū. q̃ p̄t hr̃e tlēm diſpoſitōem mētis. q̃ ſi
hr̃et facultates: largiret̃ ⁊ rōnabil'r diſpēſaret.
Qđ etiā dicit phs in. iiij. eth. Liberalis ñ ē acce
ptiu⁹ vel ɔſuatiuus pecūie: ſʒ emiſſiu⁹. Nō ſic eſt
intelligendū q̃ liberalis emittat facultates a ſe.
q̄n retineat vñ ſuſtentet̃. ⁊ vñ v̄tutis opa exeq̄t̃
quib⁹ ad felicitatē puenit̃. Uñ Amb. Dñs ñ vult
ſil' effūdi opes: ſʒ diſpēſari. niſi forte ſicut heliſe⁹
q̄ occidit boues ⁊ paupes ex eo recreauit. qđ ha
buit vt nulla cura domeſtica teneret̃. di. lxxxvj.
ñ ſatis. Qui etiā multa ɔſumūt intpantia. ſūt p
digi ñ liberales. Et ſil'r qui expēdunt pter q̄cūq;
pctā. Qui etiā cā iactātie in aliq̄ impia opa ex
pēdūt. ñ ſūt vere liberales. Uñ Amb. in li. đ offi.
Pulcra ē et liberalitas. ñ ɔſiliādi fauoꝛis grā vl-
tra modū effluē. Quicqđ eñ ex affectu ſincero ⁊
puro pmittit̃. hoc decoꝛ ē. di. lxxxvj. non ſatis.

¶ De actu liberalitatis hoc .§. j.

aūt eſt bñ vti pecunia. Pro c⁹ declaratōne dicit
tho. ſcđa ſcđe. q. cxvij. ar. iij. q̃ ſpēs actus ſumit̃
ex obiecto. Obiectū aūt ſeu materia liberalitatis
eſt duplex. Interioꝛ. ſ. vt pria materia et magis
pinq̄. Et hec ſūt paſſiones quib⁹ hō afficitur ad
pecuniā. Et exterioꝛ materia ē pecūia. ⁊ quicqđ
pecunia mēſurari p̄t. Ad liberalitatē aūt p̄cipue
ptinet vt hō pter inoꝛdinatā affectōeʒ ad pecu-
niā. nō phibeat̃ a q̄cūq; debito vſu eius. Eſt autē
duplex vſus pecunie. Unus ad ſeipm qui videt̃
ptinere ad ſūptus et expenſas. quas. ſ. quis fa-
cit pro ſe et familia. Alius quo q̄s vtit̃ ad alios
quod ptinet ad datōnes. Pertinet ergo ad libera
lem. vt neq; pter inoꝛdinatū amoꝛē pecunie ali-
quis impediat̃ a ɔueniētib⁹ expenſis. neq; a con
uenientib⁹ datōnib⁹. Quia t̃o obiectū ſeu mate-
ria exterioꝛ liberalitatis ē pecunia vt dictū eſt.
et quelibet v̄tus ɔueniēter ſe habet ad obiectum
ſuū. ɔñs ē. vt cuʒ liberalitas ſit v̄tus: actus ei⁹ ſit
portionat⁹ pecunie. Pecunia aūt cadit ſub rōe
bonoꝝ vtiliū. q̃ oīa exteriora bona ad vſū ſūt
oꝛdinata hoīs. Et iđ prius actus liberalitatis ē
bene vti pecunia ſeu diuitijs. Q̃ aūt Señ. dic. q̃
nō ē aliquis liberalis ex hoc. q̃ aliqđ ſibi donat.
intelligēdum eſt liberalitatē put reſpicit donatō
nes. que. ſ. fiunt alijs. Et ſciēdū ſm tho. vbi ſup.
q̃ vti bñ pecunia ſeu diuitijs ptinet ad diuerſas
v̄tutes: ſʒ diuerſis reſpectib⁹ ſeu rōnib⁹. Nā pti-
net ad iuſticiā ɔmutatiuā vel diſtributiuā. ſm
rōnem debiti legalis. put. ſ. res exterior debetur
alteri ex aliqua obligatōne. vt pter aliquē ɔtra-
ctum venditōnis vel mutui et h⁹. Uel quia habʒ
diſtribui indigētib⁹ ex diſpoſitōne ɔmūitatis vel
alicuius. Pertinet aūt ad liberalitatē ſm rōnem
nō debiti legalis: ſed debiti moralis. qđ attendit̃
ex quadā decētia. nō q̃ ſit alteri obligatus. Et q̃
habet minimū de rōne debiti. iđ Tullius et Ma-
crobius ⁊ plures alij ñ poſuerūt liberalitatē int̃
ptes iuſticie que attēdat debitū. Pertinet etiaʒ
bene vti ſubſtantia tpali ad v̄tutē magnificētie.
ſm quādam ſpālem rōnem. put. ſ. aſſumitur ad
alicuius magni opis expletōeʒ. vt facere magnā
eccl'iam. hoſpitale. vel oꝛnamenta eccl'ie. vel alia
vtilia reipublice. Uñ magnificētia ſe hʒ ex addi-
tione ad liberalitatē. q̄i excellēs liberalitateʒ que
ē circa mediocras expēſas vel datōnes. Pertinʒ
etiā ad miſcđiam ſm rōnem indigētie pauperū
vñ ex ɔpaſſione mouet̃ ad ſubueniēdum. Perti-
net et amicitiā ſeu caritatē. ſm rōnem affectōis
ſpālis ad amicum. Sed liberalitas etiaʒ ignotis
cū expedit elargit̃. nec impedit̃ inoꝛdinato amo-
re pecunie. Q̃ autē liberalitas non ſit ſpecies iu
ſticie: ſed pars potētialis. i. annexa iuſticie. vt ſe
cūdaria principali. Sic declarat Tho. vbi ſup.
Juſticia prie dicta exhibet alteri quod ē eius. vt
in reſtitutōnib⁹. ſatiſfactōnib⁹. et h⁹. Sʒ liberali-
tas exhibet alteri qđ eſt ſuū. et de quo non ē alte
ri obligatus. Conuenit tñ cum iuſticia in duob⁹
Primo q̃ ē ad alteꝝ vt iuſticia. Secūdo q̃ ē cir-
ca res exterioꝛes vt iuſticia. licʒ ſm aliā rōnem.
Et iđ ponit̃ a quibuſdā inter ptes iuſticie vt an
nexa ei. Notandū etiam q̃ ad virtuoſū pertinet
nōſoluʒ ɔueniēter ſua materia vti ⁊ miniſtrare:
ſed etiam preparare opoꝛtunitates ad bñ vtendū.

ſicut ad fortitudinẽ militis ptinet. nõſolũ extra-
here gladiũ in hoſtẽ: ſed etiã exacuere gladiũ et
tenere mundũ in vagina. Sic ad libertatẽ ptinz
nõſolũ beneuti pecunia: ſed eam etiã preparare et
ꝯſeruare ad debitũ vſum. In ipa aũt liberalitate
dicit Grãnus i decretis. di. lxxxvj. §. In ipa mo-
dus adhibẽdus eſt rerꝫ et pſonarꝫ. Rerꝫ vt nõ oĩa
vni: ſʒ ſingulis quedã pſtentur. vt pluribꝫ pdeſſe
poſſimus. iuxta illud pphe. Diſperſit dedit paupi
bus: iuſticia eius manet in ſeclm ſcli. cornu eius
exaltabit̃ in glia. Ubi notandũ q ad liberalitatẽ
magis ptinet dare alijs q petere ab alijs vel acq
rere et ꝯſuare aut p ſe expendẽ. Uñ phs dicit in
iiij. eth. q liberalis ẽ ſuphabũdare in datõne. Hꝰ
aũt rõ eſt ſm Tho. ſcda ſcde. q. cxvij. arti. iiij. qa
pprĩũ eſt liberalis vti pecunia. vſus aũt pecunie
eſt in emiſſione ipius. Nam acqſitio pecunie ma-
gis aſſilatur generatõni q vſui. Cuſtodia aũt pe
cunie inqtum ordinat̃ ad facultatẽ vtendi: aſſi-
milat̃ habitui. Emiſſio aũt alicuius rei. qnto ſit
ad aliquid diſtãtius. tãto a maiori ṽtute pcedit.
ſicpꝫ ex his q pitiũt̃. Et iõ ex maiori ṽtute pcedit
q aliquis emittat pecuniã dando eã alijs. q ex-
pendendo eam circa ſeipam. Propriũ autẽ eſt vt
precipue tedat in id quod pfectius eſt. Nam vir-
tus eſt pfectõ quedã. et iõ liberales maxime lau-
dantur de datõne. vnde dicit̃. Diſperſit dedit ꝛc̃.
Ubi tria de liberalitate nota. Primo q ſit rõna-
biliter. Secũdo q ſit durabilit̃. Tertio q ſit lau-
dabilr. Qtũ ad primũ dicit. Diſperſit dedit pau-
peribꝫ. qtũ ad ſecũdũ. Juſticia eiꝰ manʒ in ſclm
ſcli. qtũ ad tertiũ. Cornu eiꝰ exaltabit̃ in gla.

Qtum ad primum. Sicut. §. ij.

p prudentiã dirigit̃ oĩs actus ṽtutis moralis. ad
hoc q ſit vere ṽtuoſus. Sic et actus libalitatis
qui ẽ in dãdo. oꝫ q p prudentiã dirigat̃. qꝛ ꝛ ipſa
liberalitas ẽ ṽtus moralis. prudentia aũt ẽ recta
rõ agibiliũ. Quis aũt ſm Tho. ptineat ad pru-
dentiã cuſtodire pecuniã nec ſubripiat̃ vel inuti
lit̃ expendat̃. cũ adhuc maioris prudẽtie ẽ. vtilit̃
eã expendere. q vtiliter eã ſeruare. qꝛ plura ſũt
attẽdẽda circa vſũ rei. qꝛ aſſilantur motui. q cir
ca ꝯſeruatõem que aſſilatur quieti. pecunia aũt
vtilit̃ datur cũ paupibꝫ erogat̃. Rõnabiliter cũ
nõ oĩa vni: ſʒ plura diuerſis ꝯcedũtur. Et hoc
eſt qd dr̃. Diſperſit. i. in diuerſas ptes diuiſit. et
dedit paupibꝫ. nõ pſonis nõ indigentibꝫ. Unde et
Aplus. j. ad Corinth. xiij. Si diſtribuero facul-
tates meas in cibos pauperũ ꝛc̃. Que aũt ratio-
nabiliter ſint ꝯſiderãda in actu liberalitatis. pul
cre notat Amb. in li. de offi. Et hr̃ diſ. lxxxvj. nõ
ſatis. Ubi ait. Perfecta liberalitas fide. cauſa. lo
co. tpe ꝯmendatur. vt primũ ceperis circa dome
ſticos fidei. Grandis enim culpa tibi eſt. ſi fidelis
egeat. ſi ſcias eũ ſine ſumptu eſſe. famẽ tolerare.
erũpnam perpeti. qui pſertim egere erubeſcit.
Si in cauſã ceciderit captiuitatis ſuorꝫ filiorũ
aut calũnie et nõ adiuues. Si ſit in carcẽ aut in
ſupplitijs pp̃ter debitum. ſi tpe afflictõnis nihil a
te reportet. Et infra. Eſt ꝛ alia pbanda libalitas
vt proximos ſeminis tui nõ deſpitias ſi illos ege
re ꝯgnoſcas. Et infra. Conſiderãda ẽ etiã in lar-
giẽdo etas. atqꝫ debilitas. Nõnunq etiã ꝛ verecũ
dia q ingenuos pdit natales. vt ſenibꝫ plus largi
aris qui ſibi iã victũ nequeũt qrere. Similiter ꝛ
debilitas corpis pmptiꝰ ẽ adiuuãda. Precipue tñ
ſi quis ex diuitijs ceciderit in egeſtatẽ. ꝛ maxime
ſine ſuo vitio. Sʒ aut latrocinijs aut pſcriptõne
aut calũnia. que habebat: amiſit. Pulcra etiam
liberalitas in ipo paupis dato tenere mẽſurã. vt
habundes pluribꝫ quãtũ oporteat impꝫtiri pegri
nis nõ ſupfluas impẽſas: ſʒ ꝯpetẽtes. Hec oĩa
Amb. ibi. Et q̃uis petẽdo pecuniam ab alijs. ex
hoc aliqs plus poſſʒ dare alijs. tñ dicit phs q li-
beralis ñ eſt ptitiuus. Rõ hꝰ ſm Tho. vbi ſup. ẽ.
qꝛ dare et accipe ſe hñt ſicut agere et pati. Nõ eſt
aũt idẽ pncipiũ agendi ꝛ patiẽdi. Uñ cũ libalitas
ſit pncipiũ datõnis. nõ ptinet ad liberalem vt ſit
pmptus ad recipiendũ. ꝛ multominꝰ ad petendũ
Uñ ṽ. Siquis in hoc mũdo vult gtus hñi. det ca-
piat qrat plurima pauca nihil. Redde ſingla ſin
gulis. Et apls inducit auctẽm dñi: dicẽtis. Bea
tius ẽ dare q accipe. Qꝫ aũt qs petat elemoſinas
ab alijs nil pp̃ter hoc diminuit ſibi de liberalitate
Et ſilr. ſiquis effectus paupꝫ pp̃ter xp̃m vt religio
ſi petant p ſe elemoſinas. nihil ſibi diminuunt de
liberalitatis pfectõne et aliarꝫ ṽtutũ: ſed potius
adaugent qtum ad hitum. Quis igitur liberalis
multis modis poſſit bene vti pecunia. iſte tñ rõ-
nabilius quo diſperſit dedit pauperibꝫ.

Qꝫ actus liberalitatis du- . §. iij.

ret oñditur dũ ſubdit̃. Juſticia eius manet in ſe
culũ ſeculi. Juſticia. i. opus iuſti qd fecit in dan
do paupibꝫ. manet in ſclm ſcli. i. in alio ſeculo qd
ſuccedit huic pñti ſeculo. Manet aũt. i. durat nõ
inqtum ad actũ: ſʒ inqtum ad meritũ et fructũ
mercedis. Uirtutes eñ morales vt iuſticia ꝛ alie
et ſi remanẽt ſctis in pria ſm Tho. et alios qtũ
ad hitum. nõ tñ hñt eundẽ actũ quẽ hic hũerũt.
Ibi eñ nulla ẽ indigentia. Et ideo nõ oportet vt
vnus alteri aliqd det: ſʒ meritũ illius datõnis iu-
ſte manet vſqꝫ ad aliũ ſeclm. vbi de eo recipit fa-
mã Mat. x. Qui dederit potũ aq frigide ñ perdet
mercedẽ ſuã. Dicꝫ eñ xp̃c in finali iuditõ his qui
dederũt paupibꝫ. Uenite bñdicti pr̃is mei pcipite
regnũ. Et aſſigñs cãm tãte retributõis: ſubdit.
Eſuriui eñ et dediſtis mihi mãducare. Sitiui et
dediſtis mihi potũ ꝛc̃. Mat. xxv. Et aplus. j. ad
thi. iiij. Pietas. ſ. q dat̃ paupibꝫ ad oĩa valet. p
miſſionẽ q nunc eſt hñs et future. i. bonorꝫ preſẽ
tium ꝛ futurorꝫ. Naꝫ vltra premiũ ſupnum quod
manet ei qui debite dat. al nõ eſſet liberalis actꝰ
multa etiã bona h recipit Corneliꝰ cẽturio ethni
cus. qꝛ dabat elemoſinas meruit illũinatõꝫ fidei.
apparẽte ſibi angelo ꝛ admonẽte. vt mittẽt p pe-
tro aplo qui eũ docẽt viaꝫ ſalutis Act. x. Uidua
q dedit helye bucellã panis et puſilluꝫ aque. me-
ruit ſibi multiplicatõem farine ꝛ olei vt non defi
ceret ſibi tẽpore famis. Et exinde etiã reſuſcitatõ
nem filij mortui. iij Re. xvij. Thobias q dabat in

digentib᷒ ꝺ bonis ſuis. meruit illuminatōem ſue
cecitatis et habundātiā tꝑalem. Nabuchodono-
ſor dādo elemoſinas dilatata fuit ſnīa data ꝯ eū
ſue punitōnis Daniel. iiij. Rebecha vt liberalis
qꝛ potū aque dedit. ñ ſolū eliezer ꝓcuratori abra-
he: ſꝫ etiā camel' ſuis. meruit deſpōſari pr̄iarche
magno. Iſaac Gen̄. xxiiij. Gregori⁹ magn⁹ qꝛ fuit
liberalis ad paupes. et ſpālit ad eū q̄ apparuit ſi
bi ī forma naufragi fuit ſibi enſtiatū de papatu
Iohīs elemoſinari⁹. qꝛ dabat habūdant paupib᷒
ſꝑ plus habūdabat. Et cū ſemel in domo nō hr̄et
niſi. xx. groſſos. aduenīēti paupi ꝑ elemoſina iuſ
ſit ꝓcuratori illos dare: ſꝫ cū ille ex. xx. retinuiſſꝫ
v. inde ad modicū ſibi miſſa fuerūt. xv. milia flo
renoꝝ diſpēſanda paupib᷒. Vocauit aūt ꝓcurato
rē et dixit ei. Quare ñ dediſti vt tibi mādauerā il
los. xx. groſſos paupi? Ecce miſit nob dn̄s. xv. mi
lia florenoꝝ. qꝛ tu dediſti tm̄. xv. groſſos. Si ꝺdiſ
ſes. xx. et dn̄s miſiſſet nob. xx. milia. ⁊ ſic paupib᷒
nocuiſti nō nob ꝓuidiſti. Et notādū ꝙ hic iuſticia
eius manet in ſcl'm ſcl'i. Nō ē actus liberalitatis
nec opus iuſticie ſiqs det malis hoib᷒ vn̄ foueāt
in pcc̄o. Vn̄ dr̄ Ecc̄i. Benefac iuſto et nō dederis
pc̄tori. Dicit etiā Aug. ꝙ dare hiſtrionib᷒ īma-
ne pcc̄m ē. di. lxxxvj. Talib᷒. ſ. q̄ īhoneſte exercēt
artē illā. Silr̄ ꝓdige expendēdo in ꝯuiuijs. veſtib᷒
et pōpis. nō eſt iuſticia nec liberalitas: ſꝫ nec da
re aliena. Melius eſſꝫ nō auferre ꝙ reſtituē abla
ta. Qꝛ tn̄ ſi fiat debito mō. ſ. reſtitutō ñ erit act⁹
libalitatis: ſꝫ iuſticie ꝯmutatiē. Etiā paupib᷒ dā
do cū ſūt īcerta. Et illa etiā māebit ei in ſcl'm ſcl'i
q̄ ad p̄miū. Duo vitia ſūt ꝯria libalitati. ſ. auari
tia ſm defectū. et ꝓdigalitas ſm exceſſum.

Quātum ad tertiū. Actus .§. iiij.

Liberalitatis multū laudabilis ē et laudat ab oī
bus. Vn̄ dicit p̄s. Cornu eius exaltabit in gl'a.
Cornu. i. dignitas ſeu v̄tus libalitatis exaltat in
gl'ia hoim. qꝛ tales ſūt gl'ificati amati et laudati.
apud hoies. Vn̄ Boetius in li. de ꝯſolatōne dic.
Largitas que idē ē ꝙ liberalitas. facit hoies cla
ros. i. gl'oſos ⁊ famoſos. auaritia odioſos. Ratō
huius p̄t adduci qm̄ rō bonitatis maxime videt
ꝑtinere ad liberalitatē. qꝛ bonū ſm Dyoniſiū eſt
ſui p̄ius diffuſiuū. Vnde Amb dicit in li. de offi. ꝙ
iuſticia cenſurā tenet. liberalitas bonitatē. libe-
ralis eī bona ſua diffūdit dādo alijs. Et ſic aſſil'a-
tur deo q̄ ē maxime liberal' Iaco. j. Dat oīb᷒ af-
fluent et nō improꝑat. Vn̄ et thitus impator fi-
lius veſpaſiani. dicebat delitie generis hūani. qꝛ
fuit valde liberalis et hūanus. Et vna die cuꝫ nil
dediſſet alicui: dixit baronib᷒ ſuis. Cariſſimi hūc
diē ꝑdidimus. qꝛ nil boni alicui dedim⁹. Sciē-
dū tn̄ ſm Tho. ſc̄da ſc̄de. q. cxvij. arti. vj. ꝙ libali
tas. etſi multū ſit laudabilis. ñ tn̄ ē maxima v̄tu
tū. Pro c⁹ declaratōne dic idem. ꝙ cuꝫ v̄tus tēdat
in aliqđ bonū. tāto v̄tus ē melior ſeu maior q̄nto
melius ē bonū ī quod tēdit. Liberalitas aūt ten-
dit in aliquod bonū dupl'r. Vno modo ꝑ ſe. Alio
mō ex ꝯn̄ti. Et p̄mo et ꝑ ſe attēdit ad ordinādūꝫ
ꝓpriā affectōnem circa pecuniā poſſeſſā et vſum
eius. Et ſic ſm hoc p̄fertur liberalitati tꝑantia.
q̄ moderat ꝯcupias et delectatōnes ꝑtinentes ad
ꝓpriū corpus. Et fortitudo ⁊ iuſticia q̄ ordināt̄ur
quodāmodo in bonū ꝯmune. vna tp̄e pacis. alia
tp̄e belli. Et oīb᷒ p̄ferūt v̄tutes q̄ ordināt nos
in bonū diuinum. Nā bonū dei p̄eminet cuilibet
bono hūano. Et in bonis hūanis bonū publicuꝫ
p̄eminet bono p̄uato in quib᷒ bonū corporis p̄emi-
net bonū exterioꝝ reꝝ. Alio mō ordinat libera-
litas ad aliqđ bonū ex ꝯn̄ti. Et ſm hoc libalitas
ordinat in omnia bona p̄dicta. Ex hoc eīm ꝙ hō
nō ē amatiu⁹ pecunie. ſequit ꝙ de facili vtat ea. ⁊
ad vtilitatē ipſius. et vtilitatē alioꝝ. ⁊ ad honorē
dei. Et ſm hoc hꝫ quādā excellentiā ex hoc ꝙ eſt
vtilis ad multa. Quia tn̄ vnūquodqꝫ magis iudi
cat ſm id qđ ꝯpetit ei p̄mo et ꝑ ſe. ꝙ ſm id quod
ꝯpetit ei ex ꝯn̄ti. iō liberalitas nō ē maxima v̄tu
tū. Vn̄ ⁊ Amb. in li. de offi. dicit. ꝙ iuſticia excel
ſior videt liberalitate: ſed liberalitas gratior. Et
ph'us in li. retho. ait. ꝙ fortes ⁊ iuſti maxime ho
norātur. et poſt eos liberales. Amātur aūt libe-
rales multū ꝯmūiter. nō amicitia honeſti q̄ſi ſint
meliores: ſꝫ amicitia vtilis. qꝛ ſūt vtiliores in ex-
teriorib᷒ bonis que cupiunt hoīes maxīe. Et ꝓp̄
eādem cauſā clari reddūt. Qꝛ etiaꝫ deus det bona
ſua habūdanter magis ꝓcedit ex caritate que eſt
vtiqꝫ maxima v̄tutum. ꝙ ꝑtineat ad liberalitatē
Quelibet etiā virtus participat rōnem boni q̄-
tum ad emiſſionē actus ꝓprij. Actus aūt quarū-
dam aliaꝝ virtutum ſunt meliores pecunia quā
emittit liberalis.

De miſc̄dia multiplici ⁊ ei⁹ vtilitate. Ca. xviij.

De miſericordia hic agi-
tur. qꝛ q̄uis non ſit ꝑs iuſticie. nec ei
ānexa: ſꝫ effectus caritatis interior.
ſm tho. tn̄ in actu ei⁹ exteriori hꝫ ſi-
militudinē cū liberalitate. et ꝯuenit cū ipa. Sciē
dū igit ꝙ motiuū ad miſc̄diam ē malū. Vn̄ Ioh.
damaſ. ij. li. dicit. ꝙ miſericordia ē ſp̄es triſticie.
motiuū aūt ad triſticiā eſt malū. Quid aūt ſit mi
ſericordia Aug. in. ix. li. de ciui. dei ſic eam diffi-
nit. Miſericordia ē aliene miſerie nr̄o in corde cō
paſſio. q̄ vtiqꝫ ſi poſſumus ſubuenire: ꝯpellimur
Circa quā diffinitōnem tria ſunt videnda. Prio
obiectū qđ reſpicit. et hoc eſt ꝓximi defectio duꝫ
dicit aliene miſerie. Secūdo actum quē in nobis
facit. et hoc eſt nr̄i ꝯtriſtatio. dū ſubdit in corde
nr̄o ꝯpaſſio. Tertō effectū quem extra ꝓducit. et
hoc eſt mali iuxta poſſe ablatio. dum dicit. Qua
vtiqꝫ ⁊c̄. Quātū ad primū. miſericordia dr̄ miſe-
riā corde aſpitiēs. Per ſecūdū dr̄. Miſc̄dia miſeꝝ
habens cor. i. triſte. ſm tertiū pūctū diffinitōnis
dr̄ miſc̄dia miſeriā adimens. i. tollēs ꝑ dationem
elemoſine. Et q̄tum ad fructuꝫ qui ſequit ex mi-
ſericordia ē alia interp̄tatio. i. mira ſuauitas ri-
gans corda. ſ. facientiū miſericordiā. Quia vt dr̄
Mat. v. Beati miſericordes qm̄ ipi miſc̄diam ꝯſe
quētur. ſ. in patria ſuperna. p̄s. Domine in celo
miſericordia tua. non. ſ. alia ꝙ mira ſuauitas ri-
gans corda beatorum.

¶ Pro declaratione pmi ſcȝ . §. j.

q̄ obiectū ad qđ reſpicit miſcđia et qđ mouet hominē ad miſerēdū: ē defectus ſeu miſeria alteri⁹. Dic Tho. ſcđa ſcđe. q. xxx. arť. j. q̄ miſeria opponiť felicitati. Eſt aūt de rōne btitudinis ſeu felicitatis. q̄ aliq̄s potiať eo qđ vult. Nā ſic Aug. dic in li. de trini. Btūs eſt qui hȝ qđ vult. ⁊ nihil mali vult. Et iđ ɔ̄trio ad miſeriā ptinet. q̄ hō patiať qđ nō vult. Tripl'r aūt vult hō aliqđ. Uno modo appetitu naturali. ſicut oēs hoīes volūt eē ⁊ viuē Secūdo mō vult aliqđ p electōem ex aliq̄ pmeditatōne. Tertō mō vult aliqđ n̄ ſm ſe: ſȝ in cā ſua. puta q̄ vult ɔmedere nociua: dicim⁹ eū velle īfirmari. Hic igiť motiuū ad miſcđiam tāq̄ ad miſeriā ptinēs. Primo quidē ē id qđ ɔ̄riať appetitui naturali. volētis. ſ. mala corruptīa ⁊ ɔtriſtātia. q̄z ɔ̄ria natural'r hoīes appetūt. vt infirmitates et h⁹. Vn̄ et phs dicit in. ij. retho. q̄ miſericordia ē triſticia quedā ſup apparēti malo. corruptio vl' cōtriſtatiuo. Secūdo adhuc magis efficiunť ad miſcđiam puocātia. vtpote magis ɔtriſtatiua ſi ſint ɔ̄ volūtatē electōnis. vn̄ phs dic ibidē. ſ. ij. retho. q̄ illa magis miſerabilia ſūt. q̄z fortūa ē cā: puta cū aliqđ malū euenit. vn̄ quis ſperabat bonū. Tertō ad hoc ſūt magis miſabilia. ſi ſūt ɔtra totā voluntatē: puta ſi aliq̄s ſp ſectatus ē bona. et ei euenerūt mala. Vn̄ phs dic ibidem. q̄ maxima miſcđia ē ſup malis eius. qui indigne patiť.

¶ Vel pt dici q̄ triplex ē miſeria. ad quā reſpicit miſericordia. ſeu que mouet ad miſcđiam. Pria eſt miſeria culpe. Secūda miſeria nature. Tertia miſeria fortune. Peccatū ſeu culpa vtiq̄ inducit magnā aīe miſeriaȝ. adeo q̄ ſi ipam n̄ purgat hō p pniam: incurrit ſūmā miſeriā gehēne. Unde et Sapiēs dicit. Miſeros facit ppl'os pctm Et ps. Miſer factus ſū et curuatus ſū vſq̄ i finē Et licȝ pprie ſm diffinitōem. miſcđia ſit ⁊ moueať ſup aliena miſeria. tn̄ large etiā erga ppriam miſeriā culpe diciť moueri dū ad remouēdū ipam culpā penitētiam agit. Unde Aug. Qui vult ordinate dare elemoſinā. prius debet a ſeipo incipere. et eā ſibi pmit⁹ dare. Eſt enī elemoſina op⁹ miſericordie veriſſime. de qua dictū eſt. Fili miſerere aīme tue placēs deo. de pe. di. iij. Ad alios aūt pprie eſt miſericordia quo ad culpas eorū. vel reſpectu cecitatis eoꝝ. vel reſpectu pene ad quā diſponūtur. Unde ⁊ de xp̄o dr̄ Marci. vj. q̄ vidēs iſtas turbas miſtus eſt eis. qui erāt vexati et iacētes ſicut oues nō habētes paſtorē. Et Grego. in omel'. dicit. q̄ vera iuſticia hȝ ɔpaſſionē ad peccatores nō dedignatōnem. Sed falſa iuſticia ecōtra nō habet ɔpaſſionē: ſȝ dedignatōem. diſ. xlv. vera. Miſeria nature qua. ſ. quis īfirmať vel moriť. etiā mouet et mouere dȝ ad ɔpaſſionē. Unde et xp̄c videns mulierē viduā ſequentē ad ſepulturam vnicū filium delatuȝ mortuū: miſericordia motus eſt ſup eam. et reſuſcitauit illuȝ Lu. vij. Sic multis diuerſ lāguoribꝫ preſſis. petentibus eius miſericordiā: miſtus eſt eis. ⁊ a miſerijs aīe et corporis liberauit. Miſeriam fortune. i. in defectu bonoꝝ fortune etiā reſpicit miſericordia. vt ɔpatiatur paupibꝫ et ſubueniat ſi pt Tob. iiij dicit. Quō potueris ita eſto miſericors. nec auertas faciem tuā ab vllo paupe. ſ. ſubleuādo miſeriā inopie. Et pcipue his q̄ fuerūt felices. Quia vt ait Boetius. Maximū infortunij genus fuiſſe felicem. Et hac miſcđia ſingulariť vſus ē beatus Nicolaus. qui audiēs vicinū eius nobilē: ſȝ pauperē effectū. tres filias vgines pre pauptate velle exponere turpitudini. vt de eaꝝ lucro ſuſtentarētur. Tribꝫ vicibꝫ occulte miſit p feneſtrā. ⁊ piecit in domū tantū auri. vt traderet eas nuptui. ⁊ ipe ſuſtētari poſſet. Hac miſcđia vſus eſt beatus pater dn̄icus. qui voluit ſe bis vendidare. vt de p̄tio ſuo ſemel filius vidue redimereť a ſarracēis a quibꝫ captiuus tenebať. Altera vice p ſubleuāda inopia quorūdā nobiliū. qui ppter pauptatem filias ſuas dederāt hereticis nutriēdas et erudiēdas. Sed dominus aliter prouidit.

¶ Q̄tum ad ſecūdū id quod . §. ij.

facit in nobꝫ miſcđia ē. q̄ generat triſticiā ſeu dolorem ɔpaſſionis in nobis. vt pȝ ex diffinitōe ſupposita. Cōpati enī eſt ſimul pati. ſ. cum afflicto. Ubi ſciendū ſm Tho. ſcđa ſcđe. q. xxx. arti. iij. q̄ dolor d aliena miſeria quē hȝ miſericors pt ſumi dupl'r. Uno mō put noīat motū appetit⁹ ſenſitiui Et ſic miſcđia n̄ ē vtus: ſȝ paſſio quedā. Alio mō put noīat motuȝ appetitus intellectiui. ſ. ſm qđ alicui diſplicet malū alterius. Hic aūt motus pt eſſe ſm rōnem regulatus. et pt quis ſm hūc motum rōne regulatū regulare motū inferioris appetit⁹. Vn̄ Aug. dicit in. ix. de ciui. dei. Qȝ iſte motus animi. ſ. actus miſcđie. tūc eſt ſm rōnem. qn̄ ita prebeť miſcđia. q̄ iuſticia ɔſuať. ſicut cū indigenti tribuiť. ſiue cū ignoſciť penitenti. Et q̄ rō vtutis hūane in hoc ɔſiſtit. q̄ motus aīmi rōne reguleť. Ideo ex hoc oñditur. q̄ miſcđia ſit vtus Vn̄ Aug. ix. de ciui. dei: ait. Longe melius ⁊ humanius et piorū ſenſibꝫ accomodati⁹. in ceſaris laudē locutus ē. ſ. cicero. vbi ait. Nulla de vtutibꝫ tuis nec admirabilior nec gtior miſcđia eſt. Nec obſtat huic ſnīe. ſ. miſericordiā eſſe vtutem. id qđ ait Saluſtius: videlicet. Oēs hoīes qui de rebꝫ dubijs ɔſultāt: ab ira et miſcđia vacuos eē decȝ. Nō enī animus facile veꝝ puidet. niſi iſta offitiāt Hoc enī dictū Saluſtij intelligiť ſm Tho. qn̄ miſericordia ē paſſio nō regulata rōne. Sic eī impedit ɔſiliū rōnis. dū a iuſticia recedit. Vn̄ Au. Duo iſta noīa nō fruſtra dicūtur. hō. peccator. Naȝ q̄ pctor eſt: corrige. q̄ homo ē: miſeré. nec poteris iuſte miſereri hoī. ſi nō correxeris pctōrem. xxiij. q. iiij. duo. ¶ Eſt aūt miſericordia virtus ſpālis. nec quidem intellectualis nec theologica: ſed moralis. exiſtens circa paſſiones. Et reducitur ad illā medietatē q̄ diciť nemeſis. Quis enī habeant miſericordia ⁊ nemeſis ɔtrarietateȝ ex parte extimatōnis. quam habent de malis. de quibꝫ miſericors dolet. inq̄tum extimat aliquem indigna pati. Neemeſiticus aūt gaudet de malis alterius. inq̄tum extimat illū digne pati. et tri-

ſtatur ſi indignis bñ accidit. Utrūqꝫ tñ ẽ laudabi
le. et ab eodẽ amore ꝓcedens. vt dic phs in. ij. re
tho. Et has quidẽ medietates in quibꝰ ↄſiſtit mi
ſericordia ⁊ neemeſis. et quedā alie. Phus in. ij.
retho. nō noīat ꝟtutes: ſed paſſiones. qꝛ etiā ſm
qꝺ ſūt paſſiones ſunt laudabiles. Tñ nihil ꝓhibꝫ
ꝙ tles ab aliquo actiuo hitu ꝓueniāt. Et ſic aſſu
mūt rōnem ꝟtutis. Et actus quidẽ ꝓprius miſeri
cordie imediatus. ſ. ↄpati miſcdie alterius. oppo
nit̃ inuidie. de q̃ habes in. ij. pte ti. viij. Actus aũt
exterior qui ẽ elā. opponit̃ vitio qꝺ dr̃ obduratō
ↄ miſcdiam. de q̃ in. ij. pte. ti. j. c. penlt. Procedit
aūt miſcdia a caritate ſicut effectus a ſua cauſa
Et lꝫ pax ⁊ gaudiū ſint actus interiores a carita
te ꝓcedētes. vt miſcdia. cū qꝛ nihil addiciūt ſuper
rōnem boni qꝺ ẽ obiectū caritatis. iō ñ reqrunt
alias ꝟtutes ꝙ caritatẽ. Sꝫ miſcdia reſpicit q̄n
dā ſpālem rōnẽ. ſ. miſeriā eiꝰ cui miſeret̃ qs. ⁊ iō
ponit̃ ſpālis ꝟtus. Nec obſtat ꝙ aliqs ſit exẽ ca
ritatẽ. ⁊ tñ hꝫ ↄpaſſionẽ ad paupes ⁊ elemoſinas
largiat̃. qꝛ ſm tho. aliqꝺ dr̃ actus ꝟtutis dupl'r
Uno mō materialit̃ vt facẽ actus de genẽ bonoꝝ
elemoſinas. ieiunia ⁊ hꝰ. Et hoc p̄t fieri ſine cari
tate. Alio mō formalit̃. i. eo mō opari q̃ ꝟtuoſus
facit. vt ꝓmpte delectabil'r et omni eo mō q̃ fieri
debet. et ſic elemoſina fieri non p̄t ſine caritate.

Inducūt aūt natural'r ad miſcdiam. amicitia
ad aliū. ſimilis ↄditio. Sapia. ſenectus. debilitas
timiditas. Rō huiꝰ ẽ ſm tho. vbi ſup̄. ar. ij. qꝛ ex
hoc ↄtigit ꝙ aliqs miſereat̃. ex q̃ ↄtingit ꝙ de mi
ſeria aliena doleat. Sed cū dolor ſeu triſticia de
ꝓprio malo ſit. intātū aliqs de aliena miſeria tri
ſtat̃ aut dolet. inq̄ntū apprehēdit alienā miſeriā
vt ſuā. Hoc aūt ↄtingit dupl'r. Uno mō ꝑ vnionẽ
effectus. qꝺ fit ꝑ amorẽ. qꝛ cū amās reputat ami
cū tanq̄ ſeipm. malū amici reputat vt ſuū. et iō
dolet de malo amici vt de ſuo. Unde et phs in. ix.
ethi. ponit inter amicabilia. hoc qꝺ eſt cōdolere
amico. Et apl's ad Ro. xij. Gaudere cū gaudenti
bus flere cū flentibꝰ. Alio mō apprehēdit qs mi
ſeriā alterius vt ſuā. ſm vnionẽ realẽ: vtpote cū
malū alioꝝ ꝓpinquū eſt. vt ad nos trāſeat ab eis.
Unde phs in. ij. retho. ꝙ homines miſerētur ſuꝑ
alios qui eis ↄiuncti ſunt. et ſimiles. qꝛ ꝑ hoc fit
in eis extimatō ꝙ ipi poſſunt etiaꝫ ſimilia pati.
Et inde eſt ꝙ ſenes ⁊ ſapiētes. qui ↄſiderāt ſe etiā
in mala poſſe incidere. ⁊ debiles ⁊ formidoloſi ma
gis ſūt miſericordes. Ecōtrario aūt q̃ reputāt ſe
eſſe felices. et intantū potētes. ꝙ nil mali putāt
ſe poſſe pati. nō ita miſerent̃. Sil'r ſuꝑbi nō miſe
rent̃. qꝛ ↄtempnūt alios et reputāt malos. Sil'r
alij qui ſūt in ↄtumeliatia diſpoſitōe. Siue quia
ſciūt ↄtumeliā pati. ſiue qꝛ velint ↄtumeliā alijs
inferre: ꝓuocātur ad irā et audaciā. Uñ dum ſūt
in hac diſpoſitōne nō miſerētur. ꝓuer. xxvij. Ira
nō hꝫ miſcdiam neqꝫ erūpens clamor. Dicit etiā
phs. ꝙ duꝝ eſt expulſiuū miſeratōis. Illi enī qui
ſunt in magnis malis. qui nō timent ſe vlterius
pati aliquid. et qꝛ tantū intēdunt ꝓprie paſſioni.
ꝙ non aliene. ideo non miſerētur. Ita etiā ſi ſint
alique ꝑſone nobis ↄiuncte. vt filij et parētes. qꝛ
reputātur q̄ſi aliquid noſtri. non ꝓprie miſeremur
ſed dolemus. ſicut in vulneribꝰ noſtris.

Quantum ad tertiū. i. effectū. §. iij.

exteriorẽ miſcdie. Sciendū ꝙ hoc ẽ facẽ elemoſi
nas quibꝰ miſerijs alioꝝ ſubuenimꝰ ⁊ alios ſuble
uamus. Hoc aūt ſic declarat. b. tho. ſcda ſcde. q.
xxxij. ar. j. Exteriores actꝰ ad illā ꝟtutẽ referūt̃.
ad quā ꝑtinet id qꝺ ẽ motiuū ad agendū hꝰ actꝰ.
Motiuū aūt ad dādū elemoſinas ẽ. vt ſubuenia
tur neceſſitatẽ paciēti. Uñ quidā diffinientes ele
moſinā: dicūt. ꝙ elemoſina ẽ opꝰ. q̃ dat̃ aliquid
indigēti ex ↄpaſſione ꝓpter deū. Qꝺ quidẽ motiuū
ꝑtinet ad miſericordiā. Uñ manifeſtū eſt. ꝙ dare
elemoſinā ẽ ꝓpe actus miſcdie. Et hoc apparet ex
ipo noīe. Naꝫ in greco a miſcdia elemoſina deri
uat̃. ſicut in latino miſeratō a miſcdia. Et qꝛ mi
ſericordia ẽ effectꝰ caritatis. ex ↄñti dare elemo
ſinā ẽ actus caritatis. miſcdia mediāte. Et ſcdm
hoc dr̃. j. io. iij. Siqs hūerit ſubam hꝰ mūdi. ⁊ vi
derit frem ſuū neceſſe hr̃e. ⁊ clauſerit viſcera ſua
ab eo. et ñ dederit ei. q̄uo caritas dei manꝫ in illo
Pōt etiā elemoſina eſſe actus iuſticie inq̄tum. ſ
dat̃ ad ſatiſfaciendū peccatis ſuis. ſm illꝺ Dañ.
iiij. Peccata tua elemoſinis redime. Nihil eī ꝓhi
bet ſm Tho. vbi ſup̄. actū qui ẽ ꝓprie vniꝰ ꝟtutis
electiue. attribui alteri ꝟtuti ſic impanti et ordi
nāti ad ſuū finẽ. Et hoc modo dare elemoſinā po
nit̃ inter opa ſatiſfactōnis. inq̄tum miſeratō in
defectu paciētis ordinat̃ ad placandū deū. et ſic
impatur a latria. habens rōnem ſacrifitij.

Sunt aūt genera elemoſinarum. §. iiij.

ſiue corpalis ſeptẽ. Et ſimilit̃ elemoſine ſpūalis.
Et corpales ſunt he. Paſcere eſurienteꝫ. potare
ſitientẽ. veſtire nudū. recolligere hoſpitẽ. viſitare
infirmū. redimere captiuū. ſepelire mortuū. De
his dr̃ Mat. xxv. Eſuriui enī et dediſtis mihi mā
ducare ⁊c̃. Et cōtinent̃ in hoc verſu. Uiſito poto
cibo redimo tego colligo condo. Per has ſubue
nitur neceſſitati corpis. Sufficientiā aũt haꝝ ſic
aſſigt̃. b. tho. vbi ſup̄. ar. ij. Defectus corpal' aut
eſt in vita. aut ẽ poſt mortem. Si ẽ in vita. aut ẽ
ↄmunis reſpectu eoꝝ. quoꝝ oēs indigēt. aut ẽ
ſpālis ꝓpter aliqꝺ accidens ſuꝑueniēs. Si primo
mō. aut ẽ defectus interior. aut exterior. Interi
or defectus ẽ duplex. vnus cui ſubuenit̃ ꝑ alimẽ
tū ſiccū. ſ. fames. Et ſm hoc ponit̃ paſcẽ eſurien
tẽ Iſa. lviij. Frāge eſuriēti panẽ tuū. Alius defe
ctus eſt cui ſubuenit̃ ꝑ alimentum humidum. ſ.
ſitis. Et ſm hoc ponit̃ potare ſitientẽ. ꝓuer. xxv
Si ſitit inimicus tuꝰ potū da illi. Defectus cōis
reſpectu exterioris auxilij ẽ duplex. Unus eſt re
ſpectu tegumenti. Et q̄tuꝫ ad hoc ponit̃ veſtire
nuduꝫ Lu. iij. ait Io. bap. Qui habet duas tuni
cas. i. ad ſuꝑfluitatẽ. det vnam nō habēti. Alius
defectus eſt reſpectu habitaculi. Et q̄tuꝫ ad hoc
ponitur recipere hoſpitem Apl's. hoſpitalitateꝫ
ſectantes. Si vō ſit defectus aliqs ſpūalis ꝓpter
aliquod accidens ſuꝑueniēs. aut hoc ẽ ex cauſa

extrinſeca. Et q̃tum ad hoc ponit̃ redẽptiõ capti uoꝝ Amb. Ornatus ſacroꝝ ẽ redẽptio captiuoꝝ xij. q. ij. auꝝ. Aut defectus talis ẽ ex cauſa intrinſeca. vt infirmitas. et ſic ponit̃ viſitare infirmũ Job. Viſitans ſpẽm tuã. i. hominẽ in infirmitate nõ peccabis. Poſt vitã autẽ exhibet̃ elemoſina mortuo. ſepultura eccleſiaſtica. Actus dicit̃ de Stephano lapidato. q̃ ſepelierunt eũ viri timorati. Et q̃uis ſepultura mortui non ꝓferat ei q̃tum ad ſenſũ. quẽ corpus poſt vitã non habet. ꝛ ideo dñs Math. xxv. nõ ponit hoc inter alia opa miſericordie corꝑalis. qꝛ ſolũ ibi ea ponit q̃ ſunt euidẽtis neceſſitatis corꝑi. Pertinet tñ ad defũctum q̃d de eius corꝑe agat̃. inq̃tum viuit in memorijs hoim. cuiꝰ honor deteſtat̃ ſi careat ſepultura. Pertinet etiã ad effectũ quẽ adhuc viuens hẽbat de corꝑe ſuo cui debꝫ ꝯformari affectꝰ pioꝝ poſt mortẽ eius. Vñ ꝛ aliq̃ ꝯmẽdant̃ de ſepultura exhibita alijs. Et de dño ihu xp̃o legitur. q̃ mãdauit frontoni ep̃o. q̃ iret ad faciẽdũ exeq̃as funeris ſue hoſpite marthe. Cui ꝛ ip̃e dñs affuit Et Anthonius ſepeliuit Paulũ primũ heremitã leonibꝫ facientibꝫ foueã. Et ſil'r pãnutius honofriũ. Siqui aũt alij defectus ſũt corꝑales. quibus ſubueniẽdũ eſt: ad p̃dictos reducũt̃. Cecitas aũt et claudicatõ ſũt infirmitates. et iõ dirigẽ cecũ et ſuſtẽtare claudũ: ad viſitatõem infirmoꝝ reducũtur. Subuenire hoĩ ꝯtra quãcunqꝫ impſſionem ei extrinſecus illatũ: ꝑtinet ad redẽptõnem captiuoꝝ. Et ſil'r debitoribꝫ. liberos et ſeruos adducere libertati. Tradere nuptui puellas pauꝑes elemoſinalit̃ ꝓuidetur anime et corpori.

Elemoſine ſimiliter ſpiri- .§. v.

tuales ſũt ſeptẽ. ſ. docere ignorantẽ. ꝯſulere dubitãti. ꝯſolari triſtẽ. corrigere peccantẽ. remittẽ offendẽti. Portare oneroſos ꝛ g̃ues. ꝛ ꝓ oĩbꝫ exorare. Et ꝯtinẽtur in hoc verſu. Cõſule. caſtiga. remitte. ſolare. fer. ora. Et ſub ꝯſilio ꝯp̃hendunt̃ duo. ſ. ꝯſiliũ ꝛ doctrina. Cuiꝰ ſufficiẽtiã ſic aſſig̃t b. tho. vbi ſuꝑ. Per iſtas elemoſinas ſubuenitur defectibꝫ ſp̃ualibꝫ aĩe. Hoc aũt fit dupliciť. Vno mõ poſcẽdo auxiliũ a deo. et hoc fit ꝑ oꝛõnẽ Ja. v. Orate ꝓinuicẽ vt ſalnemi. Alio mõ ſubuenit̃ defectibꝫ aĩe impẽdendo ei auxiliũ hũanũ. et hoc tripl'r. Vno mõ impẽdendo auxiliũ ꝯ defectũ intellectus. et hoc fit ꝑ doctrinã ad Ro. xij. Qui docet in doctrina. ſ. ſubueniat ꝓximo. Qui exhortatur in exhortãdo. Si aũt ſit intellectus practici. ſic adhibet̃ remediũ ꝑ ꝯſiliũ Tob. iiij. Cõſiliũ ſꝑ a ſapiẽte iquire. Et. xij. q. ij. bone rei dare ꝯſiliũ et p̃ntis vite habet meritũ et future remuneratõnis cernit ſubſidiũ. Alio mõ eſt defectus ex paſſione appetitiue v̇tutis. inter quos maxie eſt triſticia. cui ſubuenit̃ ꝑ ꝯſolatõꝫ. Itaqꝫ ꝯſolami inuicem in v̇bis iſtis et nõ ꝯtriſtamini de dormiẽtibꝫ ſicut gẽtes que ſpem nõ hñt: ait ap'ls. Tertõ mõ ex ꝑte inordinati actus. qui tripl'r ꝯſiderari põt Vno mõ ex ꝑte ipſius peccãtis. inq̃tuꝫ ꝓcedit ex eius inordinata volũtate. ꝛ ſic adhibet̃ remediũ ꝑ correctõeꝫ. ſm illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus. vade ꝛ corripe eũ inter te ꝛ ip̃m ſolum. Et ap'ls ad Thi. Peccantẽ corã oĩbꝫ argue. Alio mõ ex ꝑte eius in quẽ peccat̃. Et ſi q̃dẽ ſit pc̃m in nos ꝯmiſſũ. remediũ adhibemꝰ remittendo offenſã. ſm illud Lu. vj. Dimittite ꝛ dimittetur ſeu dimittemi. Et Mat. xviij. Serue nequã oĩe d̓bitũ dimiſi tibi qm̃ rogaſti me. Nõne oportuit te ꝛ miſereri ꝯſerui tui. Si aũt offenſa ſit in deũ vel in ꝓximũ. ñ eſt remittere in nr̃o arbitrio ſm Hiero. Tertõ mõ ex ꝑte ſequele ipſius actꝰ inordinati. ex qua g̃uãtur ei ꝯuiuentes. etiã p̃ter peccãtis intentionẽ. Et ſic remediũ adhibet̃ ſupportãdo. maxĩe in his q̃ ex infirmitate deficiunt. ſeu peccãt. ſm illud ad Ro. xv. Debemꝰ nos firmiores ĩfirmitates alioꝝ portare. ꝛ ñ ſolũ ſm q̃d ĩfirmi ſũt g̃ues ex ĩordĩatibꝫ actibꝫ: ſꝫ et̃ vniuſcꝰ qꝫ ſũt onera ſupportãda. ſm illd̓ ad Gal'. vj. Alẽ alteriꝰ onera portate ꝛ ſic adimplebitis legẽ xp̃i.

Faciẽdo aũt ꝯparationẽ .§. vj.

elemoſinaꝝ corꝑaliũ ad ſp̃uales ſimpl'r loquẽdo. elemoſine ſp̃uales ſũt corꝑalibꝫ potiores triplici rõne. ſm tho. ſc̃da ſc̃de. q. xxxij. arti. iiij. Prima ẽ qꝛ id q̃d exhibet̃ in elemoſina ſp̃uali. ẽ nobiliꝰ. ſ. donũ ſp̃uale q̃ ꝓmium corꝑale. ſm illd̓ ꝓuer. iiij. Donũ bonũ tribuã vobis. legẽ meã nõ derelinq̃tis. Secũdo rõne eius cui ſubuenit̃. qꝛ ſp̃us nobilior ẽ corꝑe. Vñ ſicut hõ magis ſibi dꝫ ꝓuidere q̃tum ad ſpm̃. q̃ q̃tũ ad corpꝰ. ita etiã ꝓximo magis dꝫ ꝓuidere de elemoſina ſp̃uali q̃ corꝑali. quẽ ex caritate dꝫ diligẽ. Tertõ q̃tum ad ip̃os actus quibꝫ ſubuenit̃. Nã actus ſp̃uales q̃les ſũt elemoſine ſp̃uales. ſũt ꝑfectiores actibꝫ corꝑalibꝫ. quibꝫ exercent̃ in elemoſinis corꝑalibꝫ. Sc̃dm tñ aliquẽ ꝑticularẽ caſũ. aliq̃n aliq̃ elemoſina corꝑal'. poſſet p̃ferri alicui elemoſine ſp̃uali. Sic magis eẽt paſcendũ fame morientẽ q̃ docendũ. Sic dicit ph's. q̃ indigẽti meliꝰ ẽ ditari q̃ ph̓ari. q̃uis hoc ſit melius ſimpl'r. Nec obſtat ſi dicat̃. recõpenſatio bñficij minuit laudẽ ꝛ meritũ elemoſine. Vnd̓ dñs dixit Lu. xiiij. Cũ facis prãdiũ aut cenã. noli vocare vicinos diuites. ne forte reinuitent te ꝛ fiat tibi retributõ. Sꝫ in elemoſinis ſp̃ualibꝫ ſꝑ eſt ibi recõpenſatõ. qꝛ qui orat ꝓ alio. ꝓficit ſibi. ſm illd̓ p̃s. Oꝛõ mea ĩ ſinu meo ꝯuertet̃. i. q̃ aliũ docꝫ. in ſc̃ia ꝓficit q̃d ñ ꝯtingit in elemoſinis corꝑalibꝫ. qꝛ dãdo pecuniã: minuit̃ in ea. Nã vt dic tho. recõpenſatõ ñ minuit meritũ nec laudẽ elemoſine. ſi ñ ſit intẽta. Sicut ꝛ hũana gl'a. ſi ñ ſit intẽta. nõ minuit rõnem v̇tutis. Sic de cathone Saluſtius dic. q̃ q̃ magis gl'am fugiebat. eo magis gl'ia eũ inſequebat̃. Et ita ꝯtingit in elemoſinis ſp̃ualibꝫ. et tñ intẽtio bonoꝝ ſp̃ualiũ. ñ minuit meritũ. ſic intẽtio bonoꝝ corꝑaliũ. Si ei q̃s docꝫ ex caritate. intẽdens ex hoc ſibi augeri ſc̃iã nõ ꝓpterea ꝑdit meritũ. ſicut q̃s daret elemoſinaꝫ corꝑalẽ vt augeret̃ ei ſubã. Et de elemoſinis corꝑalibꝫ multi p̃nt ſe excuſare. q̃ dare ñ p̃nt. Sed quis eſt qui nõ poſſet dare ſp̃uales: certe nullus. Si enĩ q̃s docere nõ valet vel ꝯſulere. qꝛ ignorans eſt: põt vtiqꝫ orare pro alijs. Poteſt dimittere in

iurias ſupportare defectꝯ alioꝝ ⁊ hꝯ. Date elemoſinā ⁊ oīa mūda ſūt vobis ait xp̄c Luc. xj. i. nullā imūdiciā ex reb9 vobis ꝯceſſis ꝯtrahetis ſpūalib9 vel tp̄alib9. Et petrꝯ in canonica ſua. Unuſquiſq; ꝓut accepit grām in alterutꝝ illaꝫ admiſtrātes vt boni diſpēſatores mltiformis grē tie dei. Uñ ⁊ gregꝯ i omel. Habēs itellectū. curꝫ oino ne taceat. Habēs rex affluētiā. vigilꝫ ne a miſcdie largitate torpeſcat. Habēs artē q̄ rgitur magis ope ſtudeat vt vſū atq; vtilitatē illiꝯ cām prio ꝓcuret. Habēs loquēdi locū ꝑ reteto talēto timeat: ſi tñ valet ⁊ opꝯ ē. ꝓ paupib9 itercedat. hec ille. Quilibet ḡ de bono qd̄ hꝫ. debet primo ſubuenire loco et tempore ſuo.

Misericordia ſm ſe eſt .§. vij.

maxia ȣtutū. licꝫ ꝑ ꝯpatōeꝫ ad habētem maior ea ſit caritas. hoc aūt ſic dclarat b. tho. ſcd̄a ſcd̄e q. xxx. arti. iiij. Aliqua ȣtus pt̄ eē maxia dupl'r Uno mō ſm ſe. Alio mō ꝑ ꝯpatōeꝫ ad habētē. Primo mō miſcdia ē maxia ȣtutū. Pertinet ei ad miſcdiaꝫ qꝰ alij effūdat. Et qd̄ plꝯ ē. qꝰ miſeri as alioꝝ ſubleuet: ⁊ hoc ē maxie ſupioris. Uñ et miſereri ponit' ꝓpriū deo. Et i hoc maxie dr̄ eiꝯ omīpotētia maiſeſtari. Uñ gregꝯ i collecta. Deus qui omīpotentiā tuā parcēdo maxie ⁊ miſerādo maiſeſtas ⁊c̄. Sed ſcd̄o mō. ſ. q̄ ad habētē. miſcdia nō ē maxia niſi ille qui hꝫ ſit maximꝯ. qui nō habeat ſupiorē: ⁊ h̄ eſt ſolꝯ deus. q: nemi nē habꝫ ſup̄ ſe. ſed omēs ſub ſe. Ei aūt qui hꝫ aliquē ſup̄ ſe. vt eſt ois creatura. maiꝯ eſt ⁊ meliꝯ ſibi ꝯiūgi ſuo ſupiori. q̄ ſupplē defectū ſui inferioris. Et ideo q̄tū ad hoieꝫ q̄ hꝫ deū ſupiorē. caritas ꝑ quā vnit' deo. ē potior ȣtꝯ q̄ miſcdia per quā ꝓrimoꝝ ſubleuat' defectꝯ. Uñ ⁊ apl'us ad Col. iij. Cū dixiſſet induite vos ſic electi dei ſācti et dilecti viſcera miſcdie ⁊c̄. Poſtea ſubdit. Sup ꝑ oia aūt caritatē habete q̄ eſt vinculū pfectōnis. Et hinc ē qꝰ vita ꝯtēplatiua cuiꝯ officiū ⁊ actꝯ ē deo ꝑ dilectōꝫ inherē. ⁊ deſiderijs viſiōis eꝯ inardeſcē: pfectior poit' ⁊ ſuauior q̄ vita actiua: ꝑ quā hō ſe exercet i elemoſinis corpalib9. ſ. paſcēdo famelicos ⁊ hmōi. Uł' etiā i elemoſinis ſpūalib9. docendo ignorantē. p̄dicādo. curā alio rū gerēdo. Sed inter oēs ȣtutes que nos ordinant ad ꝓrimū miſcdia ē potior q̄ ad nos. ſic ⁊ potioris ȣtutis. ſ. caritatis effectꝯ. Ab ea eñ vt dictū ē ꝓcedit. Nā ſupplē defectū alteriꝯ inq̄tuꝫ hmōi ē ſupioris ⁊ melioris. Et iō Oſee. vj. dicit' a dño. Miſericordiā volo ⁊ nō ſacrificiū. Quā auctoritatem xp̄c allegauit. qñ iudei murmurabāt ꝯ eū. qꝰ in domo mathei publicani cū pc̄toribꝰ mādūcaret ⁊ bibēt. Eūtes aūt diſcite q̄d eſt. Miſcdiam volo ⁊ nō ſacrificiū. Huiꝯ aūt rō eſt qꝰ miſcdia magis ſit ḡta deo q̄ ſacrificiū offerre qd̄ ꝑtinet ad cultū diuinū ⁊ ȣtutē religionis ſm tho. vbi ſup̄. Quia deū nō colimꝯ ꝑ exteriora ſacrificia vł' munera ꝓpt' ipm̄. ſꝫ ꝓpter nos ⁊ ꝓpt' ꝓrios nr̄os. Non eñ deꝯ indiget ſacrificijs nr̄is. ſꝫ vult ea ſibi offerri ꝓpt' nr̄am deuotōem excitandā. ⁊ ꝓrimoꝝ vtilitatē. Et ideo miſcdia qua ſubuenimꝯ defectib9 ꝓrimoꝝ. ē ſacrificiuꝫ magis deo acceptū: vtpote ꝓpi quiꝯ vtilitati ꝓrimoꝝ deſuiēs. ſm illd̄ ad heb. vlt'. Beñficiētie et orōnis nolite obliuiſci. talib9. n. hoſtijs ꝓmeret' deꝯ. Sic etiā intelligēdū ē qd̄ ait Ambro. i glo. ſup illd̄. j. ad thimo. iiij. Pietas ad oīa vtil' eſt. Omīs ſūma xp̄iane diſciplīe i miſcdia ⁊ pietate ꝯſiſtit. q̄tū. ſ. ad ſūmā opeꝝ exterioꝝ xp̄iane diſcipline. Nā q̄tū ad affectū interiorem. affectō caritatis qua ꝯiūgimur deo. p̄ponderat dilectōni ⁊ miſcdie ad ꝓrimos. Qd̄ aūt ſubdit ambro. in dicta auctoritate. Quā q̄ habuerit. ſ. miſericordiā. ⁊ ſi lubricū paciat' vapulabit q̄dē. ſed nō peribit: qd̄ nō eſt ſic intelligēdū. qꝰ ꝓpt' opa miſericordie luxurie deſeruiēs. in ea moriēs euadet ꝑditionē eternā. vt q̄dā opinat' ⁊ peſſime. Sed q: ex elemoſinis q̄s facit miſericors. orōnibus alioꝝ al'n rucſus ad pñiaꝫ. recedit a lubrico luxurie: ⁊ ſi puniat' pena tp̄ali h̄ vel i purgatorio. tñ ꝑ pñiaꝫ euadit gehennā. Sic legimꝯ i vitiſpatꝝ de quodā magne pfectōis viro ſolitario. qui ſupbia elatꝯ ſuaꝝ ȣtutū. in lubricū luxurie mētalis lapſus. cellā dimiſit vt ad ſeculuꝫ vadēs. ope turpitudines exequeret': ſꝫ nocte ſuperueniēte dū iter agēt. declinauit ad cellā duorū iuuenū. qui deo ſuire ceperāt in ſolitudine. Qui reuerēter receptꝯ ab eis ⁊ inuitatꝯ ad iſtruendū eos diuina dei. Dū miſcdia vſus eſt. ⁊ elemoſina ſpūali docēdi ⁊ ꝯſulendi illos. ad ſe reuerſus recognouit defectū ſuū. ⁊ ad cellā rediens damnatōeꝫ per penitentiam euaſit.

Ad ꝯmēdatōeꝫ miſeri .§. viij.

cordie ⁊ actuū eiꝯ. ſ. elemoſinaꝝ facit qd̄ ait ambro. di. lxxxvj. nō ſatis i fi. Miſcdie cois ē vſus ideoq; ꝯmune p̄ceptū ē oib9 etatib9: ⁊ omib9 officijs neceſſaria. ab omib9 deferenda. Nō miles nō publicanꝯ excipiat' nō agricola nō vrbanꝯ. oēs in ꝯmūi monēt' vt ꝯferāt nō habēti. Miſericordia eñ plenitudo ȣtutū eſt. ⁊ ideo oib9 p̄ſcripta eſt pfecta forma ȣtutis. dū. ſ. dictū ē Luc. vj. Eſtote miſericordes ſic ⁊ pater vr̄ celeſtis miſericors eſt. Et p̄s etiaꝫ oſtēdit q̄ laudabilis ſit miſcdia in vſu eius dū dicit in p̄s. Iocūdus hō qui miſeret' ⁊ comodat: diſponit ſmones ſuos in iudicio q: ineternū nō cōmouebit'. Ubi tria. Primo motus interior inuit'. ibi. Qui miſeret'. Secūdo actus exterior ſubdit'. ibi. ⁊ comodat. Tertiō fructꝯ vberior addit'. ibi. Iocūdꝯ homo.

Qtū ad primū maxia bo .§. ix.

nitas ⁊ laus eſt hoīs in eſſendo ſimilem deo ſeu imitando deū. circa miſericordiā aūt iubemur deo aſſiīlari: dū dicit'. Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pater vr̄ miſericors ē. De ipo aūt deo miſericorde dicit' in li. ſapiētie. Miſereris oīm dñe et nihil odiſti eoꝝ que pfeciſti. diſſimulans pc̄ta hoīm ꝓpter penitētiā. ⁊ p̄s. Miſeratōnes eiꝯ ſup omnia opa eius. Quod tripliciter pt̄ intelligi. Primo quideꝫ q: ex miſcdia maxie nob' reddit' ꝯmēdabilis ⁊ amabilis. ⁊ magis q̄ ꝑ alia opera ſua. licꝫ omnia pfectiſſime faciat. Unde Bern.

Miſeris miſcðia dulci⁹ ſapit. Et eccl'ia canit in
pſona pctoꝝ. Tribulareꝝ ſi neſcirē miſcðias do
mi. Tu dixiſti. ſ. p ezechielē ꝓpham. xviij. c. No⸗
lo mortē pctoris: ſꝫ vt ↄuertat̄ ⁊ viuat. q̄ publi
canū ⁊ chananeā vocaſti ad penitētiā. ⁊ petrū
lacrimātē ſuſcepiſti miſericors de⁹. Secūdo ex⸗
ponit̄ ſic. Sup oia opa. i. in oībꝫ creaturis q̄ ſūt
opa ei⁹. reperit̄ miſcðia ei⁹. in celo. in inferno ⁊
in mūdo. In celo q̄de dn̄ remunerat ſctōs vltra
meritū: q: nō ſūt ↄdigne paſſiōes h⁹ tpis ad fu
turā gl'am ait apl's ad Ro. viij. Vn̄ ps. Dn̄e in
celo miſcðia tua. ſ. ē in ſctis tuis. In inferno q̄ꝫ
de q̄ min⁹ videt̄ ē miſcðia dei in dānatis. non q͛
liberet eos a penis vl' mitiget vt Origenes ⁊ q̄⸗
dā heretici dixerūt. ſꝫ vt puniat citra ↄdignuꝫ.
q: adhuc penis mererēt̄ vt ad nihilatōeꝫ. ſic ex⸗
ponit Aug⁹ i de ciui. dei illð Abachuch. iij. Cū
irat⁹ fueris. ſ. tu de⁹ flagellādo dānatos. miſcðie
memor eris. nō tātū q̄ntū meruerūt affligēdo.
In mūdo q̄ꝫ. i. terra habitabili de⁹ oībꝫ miſeret̄
ſm illð ps. Miſcðia dn̄i plena ē t̄ra. Quia ei in
terra hō replet̄ multis miſerijs in aīa ⁊ corpe:
ideo et t̄ra eſt plena miſcðia ei⁹. ⁊ erga bonos ⁊
erga reprobos Tren̄. iij. Miſcðie ei⁹ q͛ nō ſum⁹
ↄſumpti attribuēdū eſt. Tertō exponit̄ ſic. Mi
ſeratōes ei⁹ ſūt ſup om̄ia opa ei⁹. Opera dei ſūt
opera v̄tuoſa que fecim⁹. ⁊ totū qð agim⁹ boni
penitēdo ⁊ bonū inchoādo ex miſcðia dei pcedit
Unde ps. Et miſcðia ei⁹ p̄ueniet me. ſ. inducēdo
ad bonū. ⁊ diſponēdo ad p̄parandū ⁊ bn̄ volen
dum. Et q͛ in bono pmanem⁹ ⁊ ↄtinuem⁹ ex mi
ſericordia ei⁹ eſt. ſm illud ps. Et miſcðia ei⁹ ſub
ſequet̄ me: omnibꝫ diebꝫ vite mee. Iocundus ḡ
homo qui miſeret̄ imitādo in hoc deuꝫ. Et hoc
vel corrigēdo ⁊ puniēdo qui habꝫ ptāte. vt tol⸗
latur miſeria malefaciēdi. Unde Aug⁹ i Enche
ridion. Et qui emēdat v̄bere in quē ptās dat̄. ⁊
cohercet aliqua diſciplina. miſcðiam p̄ſtat. diſ.
xlv. Et qui vel remittēdo iniurias ⁊ parcēdo pe
nitentibꝫ. ſaltim ꝑ pte diminuēdo. Vn̄ ⁊ Calix⸗
tus papa. Sentētia que miſcðiam vetat. fr̄es
km̄i. nō ſolū tenere ſꝫ audire fugite: q: miſcðia
potior eſt oībꝫ holocauſtomatibꝫ. di. l. pōderet.
Uel ↄpaciēdo miſerijs alioꝝ. ⁊ ſubleuādo ſi pōt
ſic xp̄c q̄ vidēs turbā magnā fameſcētē: ait. Mi
ſereor ſup turbaꝫ. q: ecce iā triduo ſuſtinēt me
⁊ nō habēt qð māducēt Mat̄. viij. Xp̄c inq̄tum
hō ↄpaſſus ē triſticia interiori. ſic etiā habebat
alias paſſiones naturales vt nos. ꝓpter qð ait
apl's ad heb. Decuit p oīa fr̄ibꝫ aſſil'ari vt miſe
ricors fieret. ſ. experiēdo triſticiā ⁊ alias paſſio
nes. Inq̄tū aut̄ de⁹ miſert⁹ ē ſine aliq̄ paſſiōe. ſb⸗
leuādo miſeriā illoꝝ in m'ltiplicādo panes ⁊ eti
am inde paſcēdo famelicos. Sic ⁊ btūs Iob ait
de ſeipo. c. xxxj. ab infantia mecū creuit miſera
tō. ⁊ de vtero m̄ris mee egreſſa ē mecū. Ubi oſtē⸗
dit q͛ a tenella etate ſe i hac exercuit. Vn̄ ⁊ ante
dixit. Si comedi bucellā meā ſol⁹ et nō ↄmedit
pupill⁹ ex ea. ⁊ dicit creuit. Nōnulli q̄ ab etateꝫ
creſcūt ⁊ ab innocētia decreſcūt. ait greg⁹ i. xxj.
moral'. Sed electis cuꝫ foris etas corpis. int⁹ ſi
dici liceat creſcit etas v̄tutis. Vn̄ ⁊ Iob ſubdit.
Si deſpexi p̄tereūtē. eo q͛ nō habuerit indumē⸗
tū ⁊ abſq̄ꝫ operimēto paupe̅rē. pl⁹ ei ē dare veſti
mētū q̄̇ buccellā paīs. Et ſic creſcebat i elemoſi
nis ⁊ in hmōi. nihil v̄tuti ſue t̄buit. q: teſtat̄ q͛
hoc ex munē ↄditoris accepit. Miſeratō ei et ſi
ei⁹ fuit arbitrij vt cū ipō pficēt. nō t̄n fuit eius
arbitrij q͛ ſecū ex vtero exiret.

Actū ad ſecūdū actus ex⸗. §. x.

terior miſcðie inuit̄ dn̄ dicit̄. Comodat. ſ. ſbue⸗
niēdo miſerijs. Signāt̄ aut̄ dicit comodat. n̄ dat
Nā q̄ dant̄ ſm mūdū n̄ accomodāt̄. q: amittūt̄
illa n̄ reddūt̄. ſꝫ comodatū reddit̄. ſic q̄ ex miſe⸗
ricordia ⁊ caritate ſubuēīt idigētibꝫ. reddit̄ vti
q̄ꝫ illð m'ltiplicatū ſpūalit̄ ſp. ⁊ al'n etiā tpalit̄
Vn̄ dī Iob. xix. Feneratur dn̄o q̄ miſeret̄ ꝓximo
ſuo. ¶ Ad miſcðiam ⁊ elemoſinā actū ei⁹ inui⸗
tat ſcp̄tura. incitat nat̄a. animat irrōnal' crea⸗
tura. dic em̄ dn̄s Zacha. vij. Miſcðias ⁊ miſera
tōnes facite. vnuſq̄ſq̄ꝫ cū ꝓxīo ſuo. Miſeratio ē
actus exterior miſcðie vt elemoſina. ⁊. j. pe. iij.
Eſtote ↄpaciētes fr̄nitates amatores miſericor
des. Cū facta ſūt duo hoſtiola de lignis oliuaꝝ
in tēplo Salōnis. hoc figurauit q͛ i tēplo eccle
ſie militātis vl' triūphātis nō intrat̄. niſi p duo
miſcðie genera. ſ. corpal' ⁊ ſpūal'. Et v̄gines q̄n⸗
q̄ꝫ fatue ille. q: nō habuert̄ oleū miſcðie i vaſis
ſuis. clauſa ē eis ianua Mat̄. xxv. Oleū i vaſe ē
miſcðia i corde. quā q̄ nō h̄t. ⁊ ſi caſtus ⁊ v̄go ſit
ad regnuꝫ nō admittit̄. Creatura q̄ꝫ irrōnal'
ad ſubueniēdū indigētie aliaꝝ inducit. Naꝫ ar⸗
bores ⁊ herbe ſuis fructibꝫ ⁊ floribꝫ ſe priuāt vt
n̄ris indigētijs ſubueniāt. Mortua equa pulluꝫ
ei⁹ alia ſuſcipit ad nutriēdū. Cerui cū incedunt
ſil' in magna m'ltitudīe. ḡuati onē cornuū. alt̄
alteri⁹ ſupportāt capita. Elephas cū cadit q: p
ſe nō pt̄ ſurgē. ad mugitū ei⁹ alij ↄcurrētes ſub
leuāt eū. Leo terribilis aīaliū puulis miſerat⁹
pcit. niſi fames cogat ⁊ aliq̄n iter docet deuijs.
Et leo zozime ad faciēdū foueā marie egiptia⸗
ce adiutoriū p̄buit. Lupa derelictos puulos re⸗
centē natos al'n aluit. ⁊ ab alijs feris defēdit. Si
cut dī d romulo ⁊ remulo. Piſcis dalphin⁹ quē
dā hiſtrionē optīe cythara ſonātē. pciētē ſe in
mare ſuſcepit. ⁊ ad litus incolumē pduxit. Cor
uus deferebat cibū helye indigēte. tpe famis in
torrēte carith. iij Re. xvij. ¶ Natural' etiā inſtin
ct⁹ hoc dictat: vt. ſ. ſic i miſerijs q̄s frequēt̄ pati
tur q̄libꝫ vult ſbleuari. ita ſbleuet aliū. Cū em̄ ſi
mus oēs fr̄es. ex vno patre celeſti deo. ⁊ matre
eccl'ia. ⁊ p̄re terreno adā ⁊ eua ꝓgeniti. debem⁹
alter alteri⁹ ſubueire. Sic etiā videm⁹ in corpe
hūano. ſi vnū membꝝ patit̄. ↄpaciūt̄ oīa mem
bra et adiuuāt. ꝓpterea ⁊ mater eccl'ia inungit
oleo cathecuminoꝝ baptizādū i pectore ⁊ ſca⸗
pulis. ad inuēdū q͛ miſcðiam debꝫ habē i corde
p ↄpaſſionē. ⁊ in humeris p opatōnē elemoſina
rū. ¶ Comodat aut̄ qui miſeret̄ debito mō dando
al's nō miſeret̄. Et hoc tripl'r. Primo aīo recto
Secūdo d licite acq̄ſito. Tertō idigētie ſbiecto.

Qſtũ ad pmũ ait apl'ſ ad Ro.xij. Qui miſeꝛ in hilaritate. q tribuit ĩ ſimplicitate. Et ipſe apl'ſ ij. ad Co.ix. Nõ ex triſticia aut ex nccitate hilarẽ eñi datorẽ diligit de⁹. In ſiplicitate qꝫ debꝫ dari elemoſina. vt.ſ. nõ ĩtentõe laudis hũane. ſꝫ ĩtuitu dei deꝛ. Vñ ⁊ xp̃c Mat.vj. Te aũ facien te elemoſina. neſciat ſiniſtra tua qd faciat dextera tua. i. ſiniſtra ĩtentio. ſ. fauoris popl'aris ñ ſe ĩmiſceat cũ ope bono eleẽoſine tue. In ſiplicitate etiã ꝯmodãdũ ẽ el'ya. vt.ſ. ſine rãcore ꝯ aliquẽ deꝛ elemoſina. Vñ greg. i. xxij. mora. ẽctãs illõ Lu.vj. Dimittite ⁊ dimittemĩ date ⁊ dabiꝛ vob ait. Qui dimittit ſcilicꝫ ĩiurias. et ñ dat.ſ. elemoſinã corpalẽ. ⁊ ſi ñ plene opat⁹ ẽ: meliorẽ tñ pꝛẽ miſcdie tenuit. Qui aũ dat ⁊ nõ dimittit oĩno nullã miſcdiaꝫ facit. qꝛ a deo oĩpotẽte mun⁹ ex manu ñ accipiꝛ. qd corde obligato ĩ malicia pferꝛ. Mũdari. n. pus anim⁹ dꝫ. q elemoſinã pbet: qꝛ oĩne qd daꝛ deo. ex dãtis mẽte pẽſaꝛ. ⁊ alubi greg. pl⁹ reſpicit de⁹ affectũ q̃ cẽſũ. Vñ et viduã q miſit ĩ gazophilaciũ duo era minuta cõmẽdãs mltũ. dixit illã pl⁹ miſiſſe q̃ q mlta dederat Lu.xxj. ¶ Qſtũ ad ſcdm dꝫ elemoſina de licite acqſito dari. ſm illõ pueꝛ.iij. Honora deũ de tua ſuba. ⁊ Eccl.xxxiiij. Imolatõ ex iniq oblatõ maclata. ⁊ pueꝛ. Qui offert ſacrificiũ d ſuba paupis. qſi q victimat filiũ añ pr̃em. Vñ ⁊ greg⁹. Nõ ẽ putãda elemoſina ſi paupibꝫ diſpẽſeꝛ qd ex illicitis rebꝫ acqriꝛ. Nã q male accipit vt bñ diſpẽſet. g̃uaꝛ poti⁹ q̃ inde ſubleueꝛ. j.q.j. nõ ẽ putãda. Sꝫ notãdũ ſm tho. ſcda ſcde. q.xxxij. Qꝫ illicite acqſitũ pt dici tplr. Vno mõ ita q de illo ꝯpetit repetitõ: ſiue trãſferaꝛ dñiuꝫ vt in vſura. ſiue nõ trãſferaꝛ dñiuꝫ. vt ĩ furto. rapina ⁊ h⁹. Et de hmõi non pt fieri elemoſina. qꝛ ẽ res aliena. ſꝫ dꝫ reſtitui ei a q recepta ẽ. ⁊ idẽ de rebus ĩuẽtis. Et hoc niſi ñ ĩuenireꝛ ille c⁹ res ẽ illa. nec ei⁹ heres. Nã tũc dꝫ paupibꝫ erogari. vñ dic aug⁹. Nolite facẽ elemoſinas d vſuris. xiiij. q.v. Et ſilr q nõ pt alienare. nõ pt elemoſinas dare. vt fili⁹ familias. pupill⁹. vxor. religioſus nõ habẽs admĩſtratõꝫ. Fu⁹ ⁊ hoc ſine licẽtia ſui ſupioris: niſi aliqd pax ex ſpe ratihabitõis vl' ĩ extrema nccitate cõſtituto. De vxore tñ ⁊ ſilio familias. ſic diſtinctõ de q vide ſup ĩ.ij. pte ti.j. c. penl'. de obduratõe ꝯ miſcdiaꝫ. Secũdo mõ dicĩꝛ illicite acqſitũ ex eo q ẽpitudo ẽ ĩ datõe ⁊ receptõe. q ille turpiꝛ accipit ⁊ ſic retinẽ ſibi ñ pt ⁊ ali⁹ turpiꝛ dedit. Vñ ⁊ ſibi reſtitui nõ dꝫ. vt ĩ ſimonia. vt accipiẽs ꝯ iuſticiã legis diue agit. et iõ ſibi reſtitui ñ dꝫ. ſꝫ debꝫ ĩ elemoſinas erogari. Et eadẽ ratõ ẽ ĩ ſimilibꝫ in qbꝫ acceptõ eſt ꝯtra legẽ. vt dare pecuniã ad corrũpẽdũ iudicẽ Nec ei talis pecunia dꝫ reſtitui ei q dedit. cũ ẽpiter dederit. nec ſibi retinẽ pt. Sec⁹ ſi dediſſet qs ad obtinẽdũ iuſticiã in cã. qꝛ nõ videt aliꝛ obtinẽ poſſe. tũc eñi ei reddi debꝫ. qꝛ redemit vexationẽ ſuã. Pt g̃ de hmõi. ⁊ teneꝛ d nccitate hmõi pecuniã elemoſinaliꝛ dare. Idẽ videꝛ d ludo alearũ dicẽdũ. ſ. q dꝫ paupibꝫ erogari. qd p illum modũ acqriꝛ. qñ nõ ĩ fraude acqriꝛ ⁊ ab eo qui pt alienare. Et hoc ẽ debitũ d nccitate ſalutis. ſ. talia paupibꝫ erogare. licꝫ alij dicãt hoc ñ eẽ de nccitate ſalutis. ſed de honeſtate conſilij quo ad ludũ. ſꝫ tutior oppio ẽ pma. Tertõ mõ dĩ illicite acqſitũ. nõ q acqſitõ ipa ſit illicita. ſꝫ illud ex q acqriꝛ. Sic ptꝫ de eo qd acqriꝛ p meretriciũ. ⁊ hoc ꝓprie vocaꝛ turpe lucꝝ. Qꝛ ei mlier turpiꝛ mẽtriciũ exerceat. turpiꝛ agit ⁊ ꝯ legeꝫ dei. Sꝫ in eo q accipit nõ ĩiuſte agit nec ꝯ legẽ. Vñ ſic illicite acqſitũ retinẽ pt et etiã de eo pt fieri elemoſina. ¶ Qſtũ ad terciũ debꝫ dari elemoſina indigẽti. Nã ſi daꝛ nõ indigẽti ex liberalitate donãdo. nõ dĩ elemoſina. ad Eph.iiij. Laboret manibꝫ ſuis vt habeat vñ tribuat neceſſitatẽ paciẽti. nõ dic diuiti. Qd aũt legaꝛ vl' donatur monaſterijs etiã opulẽtis ad elemoſinã ptinet qꝛ vt miſtris xp̃i daꝛ. Et ipſi ſupflua debẽt pauperibꝫ erogare Ambro. Aux dꝫ eccl'ia nõ vt ſeruet. ſed vt eroget paupibꝫ. xij.q.ij. Debꝫ aũ potius dare iuſtis indigentibꝫ. q̃ pctoribꝫ ceteris paribꝫ Ambro. Et ſi oĩbꝫ debeꝛ miſcdia iuſto ampli⁹. di. lxxxvj. nõ ſatis. Sacerdotibꝫ ⁊ ꝓphetis olim dabaꝛ de publico. qꝛ mltitudo ſapiẽtiũ ſanitas orbis. Propẽ deceꝫ iuſtos ſi inuẽti fuiſſent ĩ ſogdomis. dñs pepciſſꝫ pẽtapoleos Geñ. xviij. Ipſi ſũt vigiles q cuſtodiũt ciuitatẽ. ⁊ leuite nutriebãꝛ d bonis coibꝫ. Predicatoribꝫ pcipue dari dñt elemoſine ſibi ad nccitatẽ. non ad theʒaurizãdũ vl' põpiʒãdũ. j. ad Co.ix. Nõ alligabis os bouis ẽturãtis. Idẽ. Cõmũicet aũ is q cathezizaꝛ ei q ſe cathetizat oibꝫ bonis. Et ñ ſolũ auditores tꝫbi. ſꝫ ⁊ plati dñt pdicatores alẽ c⁹ filij lacte tꝫbi paſcũꝛ. Et etiã nõ audiẽtes tꝫbuꝫ pdicatõis debẽt ſuſtẽtare pdicatores. Vñ ⁊ illi de ſocchoth ⁊ phanuel ꝯtriti ſũt. qꝛ negauerunt victũ militibꝫ dñi. qui ei⁹ hoſtes fugauerũt cuꝫ tuba gedeonis ⁊ populũ dñi pſequerũt. Debꝫ etiam elemoſina dari propinquis indigentibus ⁊ magis q̃ alijs ceteris paribus.

¶ Qſtũ ad terciuꝫ. ſ. de fru// .§.xj. ctu miſcdie ſeu elemoſine dic ps. Iocũd⁹ hõ. ſ. erit miſerãdo ⁊ comodãdo. Iocũdus iocũditate tempali. ſpũali ⁊ ſupnali. Nã vt ait apl'us. j. ad thimo.iiij. Pietas ad oĩa valet. pmiſſionẽ vite que nũc eſt habẽs ⁊ future Math.xix. Centum p vno accipietis. Qſtũ quidẽ ad tempalia recipit homo multa comoda. licꝫ nõ debeat hoc intẽdere pncipaliter dãdo elemoſinã. ps. Nõ vidi iuſtũ derelictuꝫ nec ſemen ei⁹. i. ꝓgeniẽ querẽs panẽ. i. indigentẽ. Tota die miſereꝛ ⁊ comodat dãdo. ſ. elemoſinas ⁊ ſemẽ illi⁹. i. ipſa elemoſina ĩ bñdictõe erit. i. ĩ mltiplicatõe. Semẽ dĩ. qꝛ ſic ſemẽ iactatũ ĩ terra videꝛ pdi. ſꝫ tñ multiplicaꝛ ita ⁊ elemoſine multiplex ẽ fruct⁹. In bñdictõe eſt. qꝛ a deo et hoibꝫ benediceꝛ. Vnde apl'us. ij. ad Co.ix. Qui ſemĩat in bñdictõibꝫ de benedictionibꝫ ⁊ metet. Per elemoſinã petr⁹ apl'ſ recipiẽdo xp̃m cũ diſcipl'is ĩ domo ſua ad ꝯmedẽdũ meruit ſanatõeꝫ ſocrus ſue febricitãtis Lu.iiij.

mulier ſunamitis ꝛ̃cipiẽdo ad hoſpiciũ ⁊ pũidẽ
do heliʒeo ꝓphẽ. meruit fecũditatẽ. ſ. filiũ hr̃e ma
ſculũ quẽ etiã mortuũ poſtea ꝛ̃ſuſcitauit. iiij ꝛ̃e
iiij. Loth recipiẽdo ĩ domũ ãgl'os q̃s homĩes ꝑe
grinos putabat. obtinuit euaſionẽ cũ familia
ſua ꝯ ſbuerſiõe ſodome. geñ. xx. Job q̃ʒ de ſe ait.
pr̃ eraʒ pauꝑeꝝ. ocul' fui ceco. pes claudo hoſti
um meũ patuit viatori ⁊c̃. Pt' ꝓbatõʒ e' ꝑ ma
gnas t̃bulatões. demũ oẽm tp̃alẽ ſbſtãtiã rece
pit duplicatã ⁊ familiã ⁊ ſanitatẽ ꝛ̃cuꝑauit iob
vltio. ĩ legẽda bt̃i Germani legit̃. q̃ cũ iuiſſʒ in
britaniã ad p̃dicãdũ ꝯ hẽticos ibi pullulantes
⁊ rex britanie noluiſſet eũ nec ſocios ꝛ̃cipe ĩ ho
ſpiciũ. ⁊ q̃dã ruſtic' cũ mag̃ hilaritate ⁊ deuotõ
ne eos ĩuitaſſʒ ĩ hoſpiciũ ſuũ pauꝑculũ occidit
q̃ʒ eis vitulũ. Pt' ꝯmeſtionẽ aũt ſãct' german' fe
cit oſſa vituli ꝯmeſti colligi inſil' ⁊ facto ſig̃ cru
cis vitulũ ꝛ̃ſuſcitauit. Mane aũt fc̃o duxit ſecũ
ruſticũ ad palaciũ ꝛ̃gis. ⁊ auc̃te dei expellẽs il
lũ regẽ ꝯ palatõ. illõ ꝯtulit illi ruſtico ꝓpt̃ illaʒ
exhibitã miſc̃diaʒ. Jocũd' ẽ hõ q̃ miſet̃ ⁊ ꝯmo
dat ĩ tp̃alibꝫ. ſʒ iocũdior adhuc ex bonis ſpũali
bus q̃ ſequũt̃ ex el'ẏa. Bñfacit aĩe ſue vir miſe
ricors. Et hoc q̃ vt dr̃ thob. xij. Elemoſina a mor
te liberat ⁊ ñ paciet̃ aĩaʒ ire ĩ tenebras. A mor
te pc̃ti liberat. Vl' diſponẽdo ad pñiaʒ ꝑ quaʒ a
morte pc̃ti liberat̃. Vl' ꝑ̃ſuãdo a pc̃to ne incur
rat. Jlluſtratõeʒ ꝓcurat mẽtis ĩ agẽdis. ⁊ ſic nõ
patit̃ ire ĩ tenebras. Jtẽ ſatiſfacit ꝑenis debitis
ꝑ pc̃tis. vt euadat ꝑenas purgatorij. vñ dr̃ ecc̃i
Sic aq̃ extĩguit ignẽ. ita el'ẏa extĩguit pc̃tm̃. ſ.
q̃ ad ꝑenã tp̃alẽ. Et nõ ſolũ ꝓ ſuis: ſed etiã ꝓ ali
enis ⁊ ꝓ alijs q̃ ſũt ĩ purgatorio. Vñ dicũt affe
ctu illõ Job. xix. Miſeremĩ mei miſeremĩ mei.
ſaltẽ vos amici mei. q̃ man' dñi tetigit me. Jtẽ
el'ẏa ꝓcurat oꝛ̃onẽ ab illis. vñ eccl'ia canit. Ab
ſcõdite el'ẏaʒ ĩ ſinu pauꝑis ⁊ ipã orabit ꝓ vob.
Demũ iocũd' hõ ex el'ẏa q̃ miſeret̃ in gl'ia. vnde
ſubdit. Diſponit ꝛ̃mões ſuos in iuditõ cũ. ſ. xp̃c
in iuditõ examĩabit ⁊ int̃rogabit de opibꝫ miſe
ricordie. diſponit. i. ordĩabit reſpõſiones opis.
ita q̃ nõ ꝯmouebit̃ ĩ eternũ. ſ. ꝑcipiẽdo regnuʒ
eternũ. Et ſi hoc optinet̃ ꝑ el'ẏas corꝑales. mul
tomagis ꝑ el'ẏas ſpũales. puer. xiiij. Honorat
deũ q̃ miſeret̃ pauꝑi. et de' ĩ fine honorabit eũ.
q̃ vt dr̃ Mat̃. v. Beati miſericordes. q̃ñ ipĩ mi
ſc̃diam ꝯſequẽt̃. Xp̃c aſcẽdit in celũ ꝯ mõte oli
ueti. ad figurãdũ q̃ de altitudĩe miſc̃die aſcẽdit̃
in celũ. Quõ ⁊ q̃ñ el'ẏa ſit in p̃cepto vl' ĩ ꝯſilio ⁊
quõ debeat dari de ſuꝑfluo vl' neceſſario. ⁊ quo
ordine ſit dãda habes diffuſe in. ij. pte ti. j. c. pe
nult̃. de obduratõe ꝯ miſc̃diaʒ. Et de fraẽna cor
rectõne que eſt el'ẏa ſpũalis. Et de pc̃to omiſſio
nis eius. habes in ti. de accidia. c. ij.

De epicheẏa virtute. Capitulum. XIX.

Est ⁊ alia ṽtus que gre
ce dr̃ epicheẏa. eq̃tas ṽo latine. hãc
ponit ph̃s ĩ. v. ethi. ṽtutẽ. Hec autẽ
ꝯſiſtit ĩ p̃termittẽdo cũ expedit ṽba
legis. q̃ñ. ſ. ex obſuãtia ṽboꝝ ſeq̃ret̃ aliq̃d incõ
ueniẽs. ⁊ ſic ad ĩtentõneʒ legiſlatoris atẽdit̃ et
vtilitatẽ rõnabilẽ inde ſequẽtẽ. Pro h' declara
tõne dic. b. tho. ſc̃da ſc̃de. q. cxx. ar. j. Quãni a
ct' de q̃bꝫ dãt̃ leges. ĩ ſingl'aribꝫ ꝯtingẽtibꝫ ꝯſi
ſtũt: q̃ q̃ ĩfinitis modis variari poſſũt. nõ fuit
poſſibile aliquã ĩſtitui regulã legis. q̃ ĩ nullo ca
ſu deficẽt. Sʒ legiſlatores atẽdũt ad id q̃d ĩ plu
ribꝫ accidit. ſm̃ hoc legẽ ferẽtes quã tñ ĩ aliq̃bꝫ
caſibꝫ ꝛ̃uare eſſʒ ꝯ eq̃litatẽ iuſticie. ⁊ ꝯ bonũ cõ
mune q̃d lex intẽdit. Sic ṽbi gr̃a. Lex inſtituit
q̃ depoſita reddãt̃. q̃ hoc vt ĩ pluribꝫ iuſtũ eſt.
Cõtingit aũt hoc eẽ al'n nociuũ. puta ſi furioſus
depoſuit gladiũ ꝑenes aliquẽ ⁊ in furia ꝯſtitut'
repetit eũ vl' cũ q̃s repoſcit depoſitũ ad ĩpugñtõ
nẽ pr̃ie. Jn his ẽ ⁊ ſĩilibꝫ malũ eẽt. ſi q̃s vellʒ le
gẽ poſitã ꝛ̃uare q̃ ad ṽba: bonũ aũt ẽ p̃termiſſis
ṽbis legis. ſeq̃ id q̃d poſcit rõ iuſticie ⁊ cõis vti
litas. Et ad hoc ordiãt̃ iſta ṽtus epicheẏe. que
alio mõ dicit̃ equitas. Et q̃uis iſta eq̃tas deſe
rat iuſtũ. q̃d ẽ lege determĩatũ ſm̃ ṽba: nõ tñ de
ſerit iuſtũ ſimplr̃: nec etiã opponit̃ ṽtuti ſeueri
tatis. q̃ ṽtus ſequit̃ veritatẽ legis. Nã ṽtus hec
ſeueritatis ſeq̃t̃ veritatẽ legis ſc̃pture. ĩ q̃bꝫ oʒ
Sequi aũt ṽba legis in q̃bꝫ nõ oʒ. nõ ꝑtinet ad
ṽtutẽ: ſed ẽ vitioſuʒ. vnde dicit̃ ĩ codice ⁊ habet̃
de re. in li. vj. Certũ eſt q̃ is ꝯmittit in legẽ. qui
verba legis amplectẽs ꝯ legis nitit̃ voluntatẽ
Et lex etiã dic q̃ ṽba ĩ reſc̃ptis poſita. debẽt cõ
formari eq̃tati. etiã ſi ipã ṽba nõ pateret̃. Nec
etiã talis ſic interp̃tans agit ꝯ id q̃d ait aug'.
ſ. q̃ poſtq̃ leges fuerit inſtitute. nõ licʒ iudicaẽ
de ipĩs. ſ. vtꝝ ſint rõnabiles ſʒ ſm̃ ipãs. di. iiij. ĩ
iſtis. Qui em̃ dic legẽ nõ eſſe iuſtã vel nõ bñ po
ſitã. ille iudicat de lege. Sed q̃ iudicat ſm̃ eq̃ta
tem. nõ dicit legẽ nõ eſſe iuſte poſitã. ſed nõ eſſe
ꝛ̃uandã in tali caſu ꝓpter ꝑticulare factũ q̃d oc
currit. q̃d nõ intellexit legiſlator. Et q̃ de nouo
emergũt indigẽt auxilio dicit lex. Nõ obſtat e
tiam ſi dicat̃ q̃ interp̃tatõ intentõis legiſlato
ris ſolũ ſpectat ad p̃ncipẽ ſeu ꝯditorẽ legis. Sʒ
vti virtute eq̃tatis ꝑtinet ad oĩes. Nã interp̃
tatõ locũ habet in dubijs in quibꝫ nõ licʒ abſq̃
determĩatõe p̃ncipis a verbis legis recedẽ. Sʒ
vtens eq̃tate. nõ interp̃tat̃ legẽ in dubio. ſed in
maĩfeſto facto exequit̃. q̃d veriſilr̃ intẽdit legiſ
lator ĩ tali caſu. al's ſeq̃ret̃ nocumẽtũ aliq̃d ex
lege ꝛ̃uata. q̃d certũ ẽ nõ intẽdiſſe legiſlatorem.
ſic ṽbi gr̃a. Lex eccleſie ſtatuit vt ieiunet̃ tota
q̃drageſima ſi ẽ ſanus. Eſt aliq̃s q̃ ſanus ẽ. ſʒ ſi
vult ieiunare quottidie nõ poterit p̃dicare vel
ꝛ̃uire infirmis. vel aliud opus piũ ⁊ valde vtile
aut neceſſariũ facẽ. Q̃ talis frangit ieiuniũ vt
poſſit illa vtilia oꝑa exercẽ. exiſtimãs ab illa le
gis obſuantia excuſari: q̃ hoc nõ intẽderit la
tor illius legis. ſ. ĩpedire oꝑa multũ vtilia ⁊ ne
ceſſaria ꝓpt̃ ieiuniũ. ṽtuoſe agit ⁊ ṽtute eq̃tatis
vtit̃. Vbi ſi atẽdẽt ſolũ ad verba legis ĩdiſcre
te ⁊ male facẽt ieiunare ⁊ alia oꝑa omittere tã
vtilia. cũ illa ieiunãdo facẽ nõ poſſit. Et multo
magis prelatus debet in hmõi vti tali equitate

erga ſubditos ſuos. Dicit aūt epicheia ab epi qḋ
ē ſup̄. ꝛ dychaion qḋ ē iuſticia. Ubi ſciēdū ē ꝙ
epicheia correſpōdet ꝑtī iuſticie legali. ꝛ q̄dā-
mō ꝯtinet ſub ea. ꝛ q̄dāmō excedit eā. Si ei iu
ſticia legal' dicat illa q̄ obtēpet legi. ſiue q̄tum
ad v̄ba legis. ſiue q̄tū ad īētōez legiſlatoris q̄
ē potior. ſic epicheia ē ps potior legal' iuſticie.
Si vō iuſticia legal' dicat ſolū q̄ obtēpat legi
ſm v̄ba legis. ſic epicheia n̄ ē ps iuſticie legal'.
ſ; ē ps iuſticie coīter dicte. ꝯtra iuſticiā legalez
diuiſa ſicut excedens ipſam.

De equitate loquens. p̄s. .§. j.

ait. De vultu tuo iudiciū meū ꝓdeat. oculi tui
videāt equitatē. Uult' dei ē certa ꝯgnitō dei vel
volūtas dei. Judiciū noſtꝝ ē extimatō nr̄a d̄ re
bus: q̄ vtiq; recta ē cū ꝓcedit de volūtate dei ꝛ
ꝯgnitōe. videt eni oculi dei qḋ approbāt. Tūc ei
equitatē ſeruam' quā de' approbat: qn̄ iudiciū
mētis nr̄e eſt ſm volūtatē dei. Large aūt ſumen
do equitatē pt̄ dici ꝙ tplex ē equitas. Jn legū
ꝯgrua applicatōe. Jn reꝝ debita ꝯmutatōe. Jn
bonoꝝ ꝓportionata ꝑticipatōe. Ad equitatez q̄
eſt ſpecialis v̄tus vt dictū ē ꝑtinet. in caſu quo
obſeruātia legis vel p̄cepti eſſet ꝑiculoſa et ir-
ratōnabilis. nō ſeruare eā q̄tū ad v̄ba. Dicit di
uina ſapīa ꝓuer. iiij. Ducā te ꝑ ſemitas equita-
tis. A deo eni inſpirat et dat talis v̄tus ſicut et
alie. Unde ipa ſapiētia dicit ꝓuer. viij. Meū eſt
ꝯſiliū mea eſt equitas. Per ſemitas dicit q̄ ſunt
vie ſtricte: q2 nō ad bn̄placitū. ſed ex neceſſita-
te vel manifeſta rōne deb; recedi a v̄bis legis. ꝛ
hoc eſt artū ꝛ nō latū. Dicit aūt greg' ꝙ v̄ba de
bēt deſeruire intentōi. nō intentō v̄bis. xxij. q.
v. humane. v̄bi gr̄a. Qn̄ machabeos ꝯmorātes
in deſertis. gentes anthiochi regis aggreſſe ſūt
in bello iuſto in die ſabbati. illi ne violarēt p̄ce
ptū legis de obſ'uātia ſabbati. noluerūt ſe defē-
dere. ſ; poti' ꝑmiſerunt ſe occidi ex ſimplicitate
ſua. Quod ꝯſiderātes mathathias cū alijs pru-
dētiori vſi ſūt ꝯſilio ꝛ equitate. reſiſtētes ꝛ bellā
tes ꝯtra aduerſarios illos in die ſabbati. nec re
putātes ſe ī hoc violare dei p̄ceptū. ſicut rei ve-
ritas erat. j. machab. ij. Multa poſſēt induci ex
empla eoꝝ q̄ q̄ttidie occurrūt. Un' p̄latus p̄ece
pit ſubdito vt q̄citius veniat ad eū. Occurrit ca
ſus ꝙ ex receſſu illi' ſequit magnū ſcandalū qḋ
p̄latū latet. vel ſuꝑuenit inundatō aquaꝝ ꝓpter
quā poteſt īminere ꝑiculū mortis. vl' alia mag̃
impedimēta: vtiq; equitate debet vti. ꝛ extima
re p̄latū nō intendē illū exponē ꝑiculis ꝛ hmōi
Caueat tamē quilibet a fraude ꝛ ſimulatōe. Ad
hoc facit regula iuris q̄ dicit. Jn obſcuris aſpi-
cim' qḋ veriſimili' videt. vel qḋ cōſueuit in hu-
iuſmōi ſuari. de re. iu. li. vj. Pertinet etiā ad eq
tatē iudicis tempare in penis rigorē iuris mi-
ſericordia. Un̄ Ciprian'. ꝙ equitas ē ſeueritas
iuſticie miſcōie dulcore tempata. Et ad hāc ſē-
per debet inſpicē. vnde Greg' dicit. ꝙ om̄is q̄ iu
ſte ſtaterā in manu geſtat. ꝛ in vtroq; penſo mi
ſericordiā ꝛ iuſticiā portat. vt imitet deū d̄ quo

ait p̄s. Judicabit orbē terre ī equitate. Jn ſuis
eni iudicijs quibuſcūq; ſempꝝ he due res iuncte
ſūt. vt dicit Caſſiodorus. miſcōia et veritas. Li-
cet aliqn̄ alteꝝ nos lateat. ad hoc etiā facit re-
gula iuris in. vj. qua dicit. Jn penis benignior
interꝑtatō ē adhibēda. Et alia r̄gula. Jn obſcu
ris minimū ē ſequēdum cū ſuis ꝯcordātijs. Ad
magnā equitatē ꝑtinuit iudiciū ſalomōis. qn̄. ſ
illis duab' meretricib' corā eo de filio alterius
ipſaꝝ mortuo dedit ſentētiaz. ꝙ diuidēt infans
viuus in duas ꝑtes ꝛc̄. Et hoc vt videt. qḋ ſeq̄-
ret ī illis mulierib'. Sed petēte vera mr̄e ne oc
cideret. ſ; poti' integer daret alteri. que tn̄ nō
erat mater: ex illo dep̄hendit p̄mā eſſe verā ma-
trē. nō aliā q̄ petebat diuidi. q2 natura nō pote
rat pati mortē filij. Secūda eq̄tas ꝑtin; ad iu
ſticiā ꝯmutatiuā vt. ſ. ī ꝯmutatōib' ꝛ ꝯtractib'
ſeruet equalitas. vnde Leuit. xix. Statera iu-
ſta ꝛ equa ſint pondera ꝓuer. xj. Statera dolo
ſa abhominatō eſt apud deū. ꝛ pondus equū vo
lūtas eius. Quādo igit in hmōi homo ſeruat e-
quitatē. oculi dei vident. i. approbāt tale opus.
Tercia eq̄tas ē in bonoꝝ ꝓportōnata ꝑticipa
tōne. vt. ſ. ī eccl'ia vl' ciuitate vna vl' collegio l'
monaſterio. vn' vl' pauci habeāt oīa officia vl'
multa bn̄ficia vl' emolumēta vl' grauamīa. alij
pauca vel nihil. Sic eni ſi hedificiū materiale
habeat lapides equaliter diſpoſitos. valet ad he
dificij firmamētū: ita ſi lapides ſint ineq̄lit di-
ſpoſiti mināt ruinā. Sic ꝯgregatō vl' reſpubli
ca vbi eſt ineq̄litas. ſtare diu nō pt̄: ſed vbi ē e-
qualitas ꝑdurat. Sic etiā in corꝑe hūano in-
equalitas mēbroꝝ ſeu īproportō pulcritudinē
violat. ſic ī humorib' corꝑis diſproportō īfirmi
tatē cauſat ꝛ ꝓportō ſanitatē. p̄s. Tēplū tuū mi
rabile in equitate. ſiue templū eccl'ie ſiue aīe.
dū eſt ibi equitas eſt mirabile. Sed hodie poſſ;
dici illud Jſa. lix. Equitas nō potuit ingredi. ſ.
in ciuitate vel eccleſia.

De amicicia ſeu affabilitate quomodo ſit vir-
tus. Capitulum viceſimum.

Ltima v̄t' inter ꝑtes iu-
ſticie ponit v̄t' amicitie. q̄ alio no-
mine dr̄ affabilitas. Et ꝙ ſit virt' ex
hoc ꝓbat. Qꝛ p̄cepta legis ſiue ſcri-
pture ſacre nō dāt niſi de actib' v̄tutū. S; p̄ce
ptū dat de affabilitate ſeu amicitia dū dr̄ Ecc̄i
iiij. Cōgregatōez pauꝑeꝝ affabilē te facito. De-
clarat aūt hoc. b. tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. cxiiij. hac rōe.
Cū v̄tus ordinet ad bonū. inde eſt ꝙ vbi occur
rit ſpālis rō boni. ibi opꝫ eſſe ſpecialē ratōnē
boni. bonū aūt ꝯſiſtit in ordine. Oportet autem
ꝙ in om̄i ꝯuerſatōe hominū tam in factis q̄ in
dictis homo ordinate ꝛ ꝯueniēter ſe habeat ad
vnūquēq; ſm ꝙ decꝫ. Et iō opꝫ eē q̄ndā ſpālē
v̄tutē. que hāc ꝯueniētiā ordis obſ'uet. Scien-
dū tn̄ ſm tho. ꝙ ph'us ī li. ethi. loquit de dupli-
ci amicitia. quaꝝ vna p̄ncipalit ꝯſiſtit in affe-
ctu. quo vnus aliū diligit. Et hoc pt̄ ꝯſeq̄ vnā-
quāq; virtutē. Dicit etiaz ph'us de hac. ꝙ ami-

citia ꝑfecta ē ꝓpt̄ ỽtutē. Et ſic q̄libȝ ỽt⁹ pt̄ eē tā
q̄ cā amicitie q꞉ bonū ē oībꝰ amabile vt dic dyo
ni. Et ad hāc amicitiā ꝑtinēt tāq̄ ſiḡ ⁊ effectus
ei⁹. velle amico eē ⁊ viuē. ſ. ↄſuatōeȝ ei⁹ et velle
ei bonū. ⁊ ad hoc opari ⁊ ↄdelectabilit̄ viuē. Idē
velle ⁊ nolle oīa ↄmūia habē. Caritas aūt inclu
dit hāc amicitiā cū deo ⁊ ꝓxīo. vn̄ xp̄c Ioh. xv.
Uos amici mei eſtis ſi feceritis q̄ p̄cipio vob. et
iteꝝ. Maioreȝ caritatē nemo h̄t. q̄ vt ponat q̄s
aīaȝ ſuā ꝓ amicis ſuis. Et hec n̄ ē illa ỽt⁹ ſpālis
de q̄ hic agit̄. Eſt alia amicitia ad quam ꝑtinet
in ſolis exterioribꝰ ỽbis vl̄ factis decēt ſe hr̄e ad
illos cū q̄bꝰ ↄuerſat̄. ſiue ſit noti ſiue extranei.
Et hec n̄ h̄t ꝑfectā rōeȝ amicitie p̄mo mō dicte
ſȝ quādā ei⁹ ſil̄itudinē. Q꞉ aūt aliq̄s oñdat ſigna
amicitie ad extraneos ⁊ ignotos. ſ. ī placide al-
loquēdo ⁊ ↄuerſādo. nō ꝑtinȝ iſtud ad ſimulatō
nē q̄ viciū ē. Nō em̄ ꝑ hoc oñdit ſiḡ ꝑfecte ⁊ in-
time amicitie. ſic ad eos q̄ ſūt ei ſpāli amicitia
iūcti: q꞉ nō eodē mō familiari ſe h̄t ad extr̄neos
Cū aūt oñis hō naturalit̄ om̄i homi ſit amicus
quodā generali amore ſ̄m illō Ecc̄i. xiij. Omne
animal diligit ſibi ſil̄e: hūc amorē rep̄ſentāt ſiḡ
hmōi amicitie. quaȝ aliq̄s exteri⁹ oñdit ỽbis et
factis ad oēs: ⁊ ſic nō ē ſimulatō ī hmōi. nec
obſtat ſi dicat̄. q̄ ecc̄s. vij. ſcribit̄. Cor ſapientū
vbi triſticia. ⁊ cor ſtultoꝝ vbi leticia. Sed ph̄s
dicit ī. viij. ethicoꝝ. q̄ amicitia deſiderat delecta-
re: veret̄ aūt ↄtriſtare. Nā nō ſic ē intelligēdū
q̄ cor ſapientū ſit vbi triſticia. vt triſticiā ſapi-
ens. i. ỽtuoſus inferat primo. immo ab hoc ſibi
cauet. dicēte ap̄lo ad Ro. xiiij. Si ꝓpt̄ cibū frat̄
tu⁹ ↄtriſtat̄. iā nō ſ̄m caritatē ābulas. Sȝ cor
ſapiētū vbi triſticia. q꞉. ſ. ↄtriſtātibꝰ adeſt vt cō
ſolet̄ eos. ſ̄m illō Ecc̄i. vij. Nō deſis plorātibꝰ ī
ↄſolatōeȝ ⁊ cū lugētibꝰ ābula. Cor aūt ſtultoꝝ di
cit̄ eē. vbi leticia: nō vt letificet alios ↄſolādo:
ſȝ vt alioꝝ leticia ꝑfruat̄ ī gaudēdo mūdialiter
⁊ ī mūdana leticia cor eoꝝ ỽſat̄. Pertinȝ g̃ ad
ſapiētē vt delectatōȝ afferat his cū q̄bꝰ ↄuerſat̄
nō q̄dē laſciuiā quā ỽt⁹ cauet: ſȝ honeſtā. ſ̄m il
lud p̄s. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdū ⁊c̄. Tū ꝓpt̄ ali-
qō bonū ↄſequēs. Ul̄ ꝓpt̄ aliqō malū excludēdū
nō refugit ỽtuoſus eos cū q̄bꝰ ↄuiuit ↄtriſtare
vt ph̄us dic ī. viij. ethi. Un̄ ⁊ ap̄ls. ij. ad Co. vij.
Si ↄtriſtaui vos in ep̄la nō me penitet. Et po-
ſtea gaudeo. nō q꞉ ↄtriſtati eſtis: ſȝ q꞉ ↄtriſtati
eſtis ad penitētiaȝ. Et ideo hi q̄ ſūt ꝓni ad pec-
candū nō debem⁹ vultū oñdē ad eos delectādū
ne videamur eoꝝ pcc̄o ↄſentire. ⁊ quādā pecca
ti audaciā miſtrare. Un̄ ecc̄i. vij. dr̄. Filie ſūt ti
bi ſ̄ua corp⁹ illaꝝ. ⁊ nō oñdas faciē tuā hilareȝ
illis. ¶ Ponit̄ aūt ỽtus hec amicitie ꝑs iuſtitie
inq̄tū adiungit̄ ei ſic ſc̄daria p̄ncipali. Couēit
em̄ cū iuſticia in hoc. qō ē ad alteꝝ ſic iuſticia.
Deficit aūt a ꝑfecta rōne iuſticie. q꞉ nō h̄t ple-
nā debiti rōeȝ. ꝓut aliq̄s alteri obligat̄. vl̄ debi-
to legali ad cui⁹ ſolutōeȝ lex cogit. vel etiā aliq̄
debito ꝓueniēte ex aliquo bñficō ſuſcepto. Sed
ſolū attēdit quoddā debitū honeſtatis quod eſt
magis ex ꝑte ipſius ỽtuoſi. q̄ ex ꝑte alterius. vt
ſ. faciat alteri quod decet eū facere. Cū em̄ ho-
mo naturalit̄ ſit animal ſociale: ſic ex q̄dā ho-
neſtate debȝ veritatē maīfeſtare alijs hoībꝰ. ſi-
ne q̄ ſocietas hoīm durare nō poſſet. ita etiā cū
ſine delectatōe hō viuē nō poſſit. q꞉ vt dic ph̄us
in. viij. ethi. Null⁹ pt̄ cū triſti ꝑ diē morari. ne-
q̄ȝ cū delectabili: ideo hō tenet̄ ex quodā debito
naturali honeſtatis. vt alijs ↄdelc̄tabilit̄ viuat
Niſi ꝓpt̄ aliquā cām nc̄c̄e ſit aliq̄n alios vtiliter
ↄtriſtare. ⁊ q꞉ hec ỽt⁹ ↄſiſtit circa delectatōes in
ↄuictu q̄ ex rōne ꝓueniūt inq̄tū vn⁹ ad alterū
decēt ſe h̄t: iō has delectatōes n̄ oȝ refrenare vt
noxias. vl̄ circa cibos vl̄ pot⁹ ꝑ abſtinentiā. vel
circa venerea ꝑ caſtitatē. vl̄ circa ludos ꝑ eutra
pcliā ſeu vrbanitatē. Opponūt̄ aūt huic ỽtuti ai-
citie adulatō ꝑ exceſſū. ⁊ litigiū ꝑ defectū. p̄mū
intēdit delectare. ſc̄dm ↄtriſtare pluſq̄ oȝ ⁊ de-
cet. Et de his in. ij. parte habes diffuſe.

¶ De amicitia large ſūpta. ſ. §. j.

ꝑ amore vni⁹ ad alteꝝ reciproco fūdato ī ỽtute
circa quā videda ſt̄ tria. p̄mo acq̄ſitōis nc̄c̄itas.
ſc̄do amiſſiōis temeritas. tertō ↄſuatōis ſagaci
tas. Q̄tū ad p̄mū notādū q̄ hr̄e amicitiā ⁊ acq̄
rē ē nc̄c̄riū ꝓpt̄ q̄tuor rōes. Prio rōe ỽtutis ha
bēde. Secūdo rōe vtilitatis coicāde. Tertō rōe
pacis ↄſuāde. Quarto rōe nc̄c̄itatis ſupplende.
¶ Q̄tū ad p̄mū. ſ. q̄ ſit nc̄c̄riū vnicuiq̄ȝ hr̄e a-
micitiā ꝓpt̄ ỽtutē acq̄rendā. iſtud ꝓbat̄ ſic. Uni
cuiq̄ȝ ē neceſſariū hr̄e ỽtutē. ſicut ē neceſſariuȝ
eſſe bonū: q꞉ ỽtus ē ſ̄m ph̄m q̄ bonū facit habē-
tē. ⁊ opus ei⁹ bonū reddit. Sed amicitia ē ỽtus
⁊ pars iuſticie ỽtutis. Qō patet: q꞉ ỽtus mora-
lis ↄſiſtit īmediate ſ̄m rōeȝ. ⁊ hoc h̄t amicitia.
Nam in ↄmūi ↄuerſatōe hoīm in factis ⁊ dictis
ſe habet ad vnūquēq̄ȝ ſicut decet vt ſup̄ dictū ē.
Eſt etiā amicitia ānexa iuſticie. ſic ỽtus ſecūda
ria p̄ncipali. Nā reddit vnicuiq̄ȝ qō ſuū ē nō q̄-
dē ex debito legali qō facit iuſticia. ſȝ ex debito
honeſtatis. Ex q̄dā ei debito nat̄ali honeſtatis
obligat̄ q̄s vt delectabilit̄ alijs ↄuiuat ī dictis ⁊
factis. qō ꝑtinȝ ad amicitiā. Si aūt ſumat̄ ami-
citia large. tūc ipa ē cū ỽtute. ſic cū cā e⁹. inq̄tū
ſ. ỽtus ē cauſa amicitie vere. q̄ facit tendē ī alte-
rū. ⁊ ipm amare ꝓpt̄ bonū honeſtū qō eſt in eo.
¶ Secūdo ē neceſſariū hr̄e amicitiā vtilitatis
rōe coicāde. hoc ſic ꝓbat̄. Si illō qō ē ex inclīa
tōne nat̄ali ē nc̄c̄riū: m̄lto magis illō qō ē ex aſ
ſimulatōe ſpēi. ſȝ amicitia ī eſt ſ̄m naturā gene-
rātis ad genitū. qō ptȝ ꝑ bñficia q̄ ſt̄ amicitie ſi
gna. n̄ ſolū ī hoībꝰ: ſed etiā ī alijs aīalibꝰ ⁊ vola
tilibꝰ: q̄ vt maīfeſte apparet ad hibȝ ſtudiū lōgo
tp̄e ad educatōeȝ ⁊ nutritōeȝ ꝓlis: ergo marie
ē neceſſaria amicitia illa q̄ ē hominū adinuicē
ꝓpter ſil̄itudinē ſpeciei. Et ꝓbat̄ ꝑ locū a mio-
ri. ⁊ ex ↄuictu ſpāli. ſ. ꝑ quoddā ſignū amicitie
qō inuenit̄ in oībꝰ hoībꝰ nat̄alit̄. ſ. cuiuſdā fa-
miliaritatis ⁊ beniuolētie. Nā ad extraneos et
ignotos de quibꝰ min⁹ videt̄. oñdim⁹ ⁊ impendi
mus quedā bñficia ⁊ obſeq̄a. ſicut q̄n ignoti et

pegrini declinãt a via recta. eos ab errore vie reuocamꝰ. ⁊ oñdimꝰ viã rectã ⁊ qñ cadũt erigimꝰ eos. ad oñdendũ ꝙ oĩs hõ omĩ homĩ ē amicꝰ naturalit̃. Ea aũt q̃ ſũt naturalit̃ bona oĩbꝫ neceſſaria ſũt: q̃le bonũ ē amicitia. hoc etiã ꝓbat̃ ex ꝯuictu ſpãli. Quia ſic ĩ alijs aĩalibꝫ ē amicitia naturalĩ. vt ptꝫ ꝑ ſig̃ amicitie. vt q꞉ ꝯuerſãt̃ ſiſ̃ obſequũt̃ ⁊ hꝰ: ita ⁊ mľtomagis int̃ eos qui ſũt vniꝰ gẽtis vľ pr̃ie. inq̃tũ coĩcãt ĩ ꝯuictu moribꝫ ⁊ obſequijs. ¶ Tertiõ acq̃rẽ amicitiã ē neceſſariũ rõne pacis ꝯſuãde. ⁊ hoc ſic ꝓbat̃. Illud ē nc̃c̃riũ acq̃rẽ ⁊ habẽ qđ ē maxĩe ciuitatis et coĩtatis ꝯſuatiuũ. ⁊ vitare eiꝰ oppoſitũ. Sꝫ int̃ oĩa amicitia ē ꝯcordie ⁊ pacis ⁊ vnitatis ꝯſuatiua. Qđ oñdit̃ exẽplo ⁊ rõne. Exẽplo q̃dẽ. q꞉ legiſlatores magis ſtudẽt ad amicitiã int̃ homines ꝯſeruãdã ſeu ciues. q̃ ad iuſticiã. Qđ patꝫ ex hoc. q꞉ legiſlatores aliq̃n int̃mittũt ſe. puta ĩ penis inferẽdis. ne amicitia excludat̃ ⁊ ne diſſenſio oriat̃. Vñ q꞉ ꝯcordia amicitie aſſimilat̃ quã ꝯcordiã maxĩe legiſlatores appetũt. eꝫ cõtentiões maxĩe expellũt vt inimicã ſalutis ciuitatis: ideo amicitia ē maxĩe neceſſaria. Ratõne hoc idẽ ꝓbat̃ ſic. Illud q̃ habito nõ indiget̃ altero. ſꝫ ecõuerſo magis ē neceſſariũ. Sꝫ amicitia habita q̃tũ ad oẽs. nõ eſſꝫ nc̃c̃ria iuſticia: q̃ iuſticia habita adhuc tñ eſſꝫ nc̃c̃ria amicitia querẽda. Qđ ſic ꝓbat̃. q꞉ ſi aliq̃ ſũt amici ĩ nullo indigẽt amicitia ꝓprie dicta. Cꝰ rõ ē. q꞉ ſi oẽs ciues ſũt vere amici. oĩa hñt q̃ſi coĩa. cũ amicꝰ q̃libꝫ ſit alter ipẽ. nõ ē iuſticia ad ſeipm̃ ſꝫ ad alterꝫ. Sꝫ ſi ſit iuſticia nihilominꝰ indigent ciues amicitia adinuicẽ. Et iõ ſi iuſticia ē nc̃c̃ria. mľtomagis amicitia q̃ ſine iuſticia pt̃ eẽ. ¶ Quarto ē neceſſariũ habẽ amicitiã rõe nc̃c̃itatis ſupplẽde. ⁊ hoc ſic ꝓbat̃. Illud ē nc̃c̃riũ habẽ q̃ neceſſitati vľ indigẽtie oĩm ꝓuidet̃ ⁊ ſubueit̃. ſed amicitia ē hmõi. ḡ ⁊c̃. Q꞉ aũt ꝑ amicitiã nc̃c̃itati oĩm ꝓuideat̃. ptꝫ ex ſex generibꝫ vľ ꝯditõnibꝫ hoĩm q̃bꝫ ē vtilis et nc̃c̃ria amicitia. Amicitia eñ ē vtilis ⁊ nc̃c̃ria diuitibꝫ. paupibꝫ. iuuenibꝫ ⁊ ſenibꝫ. t̃bulatis ⁊ ꝑfectis ſeu felicibꝫ. Et p̃mo amicitia ē vtilis diuitibꝫ. Qđ ſic ꝓbat̃ q̃ ad coĩcatõeꝫ bonoꝝ. Om̃e illđ ſine q̃ nullꝰ eligit viuẽ. etiã habitis diuicijs ⁊ p̃tatibꝫ oportũis ad vitã ē maxĩe nc̃c̃riũ. Sꝫ hoc ē p̃cipue ſcḋm bñficium qđ diues p̃nceps ⁊ potẽs ĩpendit alijs: q꞉ nulla eſt vtilitas bonoꝝ fortune. ſi ex his aliq̃s nulli bñfaciat. Bñficiũ aũt maxĩe ⁊ laudabiliſſĩe fit ad amicos. Ergo amicitia q̃ ad coĩcatõeꝫ ⁊ diſtributõeꝫ bonoꝝ diuitibꝫ ē nc̃c̃ria. Unde ⁊ xp̃c dixit Luc. xvi. Facite vobꝫ amicos de mãmona iniq̃tatis. i. đ diuicijs paupibꝫ erogãdo. Eſt etiã vtiľ ⁊ nc̃c̃ria amicitia diuitibꝫ q̃ ad ꝯſuatõꝫ bonoꝝ. Bona. n. fortũe ſine amicis ꝯſuari ñ pñt Et q̃to maior fortũa. i. maior ſtatꝰ ĩ potẽtia diuicijs ⁊ hꝰ: tãto ē minꝰ ſecura ⁊ plures ht̃ ĩſidiatores: et iõ ĩdiget magis amicis adiuuãtibꝫ ad ꝯſuatõeꝫ ſui ſtatꝰ. Sic maxĩa arbor ĩdiget mľtis fulcimẽtis a nat̃a patis ⁊ radicibꝫ. Secũdo amicitia ē nc̃c̃ria paupibꝫ. Et rõ ē. q꞉ illđ ad qđ hõ refugit ĩ ĩfortunijs ē maxĩe nc̃c̃riũ. Sꝫ paupres r̃fugiũt ad amicos ĩ nc̃c̃itatibꝫ ſuis. eo ꝙ extimãt amicos diuites eẽ pauptatis eoꝝ refugiũ ſinglare. ḡ paupibꝫ ē nc̃c̃ria amicitia. Tertio amicitia ē nc̃c̃ria iuuenibꝫ. hꝰ rõ ē. q꞉ cuꝫ in iuuenibꝫ habũdet ꝓnitas ad peccãdũ. Vñ đ ge neſ. vi. Senſꝰ hoĩs ⁊ cũcta cogitatõ ꝓna ſũt ad malũ ab adoleſcẽtia ſua. Et hoc ꝓpt̃ ꝯcupias delectatõnuꝫ q̃ ſũt ĩ eis. Sꝫ ꝑ amicos. ſ. q̃ ſũt veri amici. i. honeſti ⁊ v̈tuoſi (fũdat̃ eĩ vt dictũ ē amicitia ĩ honeſtate) r̃ligãt̃ ⁊ retinẽt̃ a peccãdo. ſ. ꝑ admonitões ⁊ rep̃hẽſiões. q̃s faciũt veri amici ad ſuos amicos. qñ ꝑpendũt eos velle peccare Quarto ē nc̃c̃ria ſenibꝫ. hꝰ rõ ē. Quia his q̃ ĩdigent reuerẽtia ⁊ carẽt nat̃ali potẽtia. valꝫ obſequiũ ⁊ familiaritas. ſenes aũt ſũt hmõi. Nã ꝓpt̃ debilitatẽ corpis ĩdigẽt adiutorio corꝑali alioꝝ Et ꝓpt̃ ſapiam rõne diutine experientie eis debet̃ honor. ḡ ⁊c̃. Quĩto t̃bulatis ⁊ afflictis ē neceſſaria amicitia. hꝰ rõ eſt. Quia exiſtẽtes in triſticia ⁊ dolore. quãdã alleuiatõeꝫ ſentiũt ex p̃ſẽtia amicoꝝ ꝯdolẽtiũ eis. Vñ ⁊ amici Iob viſitauerũt eũ ĩ tribulatõne ad ꝯdolẽdũ ⁊ ꝯſolãdum Iob. Q꞉ aũt ex p̃ſentia amicoꝝ alleuiet̃ grauedo triſticie hoĩs afflicti. oñdit̃ ꝑ exẽplũ. Si eñ portet vnꝰ pondꝰ ſibi graue. vtiq꞉ alleuiat̃ ſi alius ferat cũ eo pondꝰ. Ptꝫ etiã ex hoc q꞉ q̃libet delectatõ ſupueniẽs minuit triſticiã. Preſẽtia aũt amici ꝯdolẽtis. ĩgerit delectatõeꝫ amico ſuo. q꞉ dũ tribulatꝰ videt amicũ ſuũ p̃ſentẽ ⁊ ꝯdolẽtẽ de ſua triſticia. minuit̃ dolor ſuꝰ. Tamẽ optꝫ ꝙ amicꝰ amicũ tribulatũ inq̃tũ pt̃ viſione. ſermone ⁊ ope ꝯſolet̃. Sexto ⁊ vltio amicitia ē neceſſaria ꝑfectis. huiꝰ rõ eſt. Quia quõcũq꞉ efficiunt̃ aliq̃ potẽtiores ad agẽdũ ĩ vita actiua et ad intelligẽdũ ĩ vita ꝯtẽplatiua. illđ ē neceſſarium ad vitã: ſꝫ amicitia ē hmõi. ḡ ⁊c̃. Huiꝰ rõ ē: q꞉ nullꝰ q̃ntũcũq꞉ ꝑfectꝰ eligeret viuẽ ſolitariꝰ. etiã ſi om̃ia alia bona habẽt: eo ꝙ hõ naturalit̃ eſt animal politicũ ⁊ ſociale. aptꝰ ꝯuiuẽ alijs. et ꝯuenientiꝰ v̈tuoſis ⁊ ꝑfectis a q̃bꝫ v̈tuoſus adiuuat̃. Et in actõne vite actiue dũ qđ vnus nõ videt nec pt̃. alius poteſt videre ⁊ agere. In actõne ꝯtemplatiue. ꝑ doctrinã ⁊ diſciplinã quã recipit vnus ab alio. Hec Raẏneriꝰ ex ſententijs beati thome ⁊ alberti ſuꝑ li. ethicoꝝ.

¶ Q̃tũ ad ſecũdũ p̃ncipale. §. ij.

qđ ē amiſſiõis vel diſſolutõis amicitie temeritas. Sciẽdũ ꝙ nõ habẽ aut nõ acq̃rẽ amicos ē magna ſtoliditas. Cuiꝰ rõ ē. q꞉ amicitia int̃ oĩa bona fortune ē maxĩa. ꝓpt̃ qđ đ Ecc̃i. vi. Amico fideli nulla ē compatõ. Sic ḡ hr̃e amicos veros ⁊ eſſe cũ eis: eſt quaſi quid beatum honor ⁊ gloria ⁊ adiutoriũ. Ita eſſe ſine amicitia. eſt q̃d miſeꝝ ꝯfuſio ⁊ verecundia. ⁊ magnus defectus adiutorij. Unde dicit̃ Ecc̃s. iiij. Ve ſoli q꞉ ſi ceciderit nõ ht̃ ſubleuantẽ. Et amicꝰ đ oculꝰ amici ⁊ oculo priuatus dicit̃ orbatus: ita qui ſine amico eſt dicit̃ viduatꝰ ſcḋm phm̃ i. ij. rethoricorũ

Vñ ⁊ Caſſiodoꝛꝰ dic ī quadā ep̄l'a. Sine amicis
oīs cogitatō eſſꝫ tediū. oīs opatō laboꝛ. oīs ꝑ̄a
pegꝛinatō. oīs vita toꝛmētū: ſine q̄ꝝ ſolatō vi-
uere eſſꝫ moꝛi. ¶ Diſſoluit̄ aūt amicitia ꝓpt̄ q̄tu
oꝛ rōnes. Pꝛīo ꝓpt̄ finis defectōnē. Secūdo ꝓpt̄
amoꝛis ſimulatōꝫ. Tertō ꝓpt̄ crimis ꝯmiſſionē.
Quarto ꝓpt̄ v̄tutis ꝑfectōꝫ. Q̄tū ad p̄mū diſſol-
uit̄ amicitia ꝓpt̄ finis defectōeꝫ. Cū eñ oīs ami
citia ꝓpt̄ aliquē finē ꝯtrahat̄. deficiēte fine. ceſ-
ſat ⁊ diſſoluit̄ amicitia: ⁊ p̄cipue ad eos q̄ ſunt
amici ꝓpt̄ vtile vl' delectabile. Cuiꝰ rō ē. q꞉ cū q̄-
dā diligūt hec duo vtile ⁊ delectabile ī ꝑſonis. ñ
ꝑſonas hoīm ꝓpt̄ ſeip̄os. ideo deficiēte vtilitate
⁊ delectatōne. rōnabile eſt ꝙ deficiat amicitia.
¶ Secūda rō q̄re diſſoluit̄ amicitia ē ꝓpt̄ amo
ris ſimulatōeꝫ. Sūt eñ plures differētie amici-
tie. ſ. vtilis. delectabil'. ⁊ honeſti. Vñ pt̄ ꝯtingē.
ꝙ nō ſ̄m vnā ſpēm amicitie ſint aliq̄ amici cō-
iūcti. ⁊ tñ extimāt̄ veri amici eē. ſ. ꝓpt̄ v̄tutē. cū
tñ vnꝰ eoꝝ nō ꝓpt̄ v̄tutē ſꝫ ꝓpt̄ vtile vl' delectabi-
le ſit amicꝰ. ⁊ ꝑ hoc ſoluit̄ amicitia. q꞉ ꝯ̄riat̄ fi-
ctio amicitie vere. Tamē ī hoc caſu ita ē ꝓcedē-
dū. q꞉ ſi ille q̄ ſe extimat amari ab alio ꝓpt̄ vir-
tutē decipiat̄ ex ſeip̄o. ita ꝙ q̄ eū amat nihil o-
peret̄ ad hmōi deceptōꝫ: puta q꞉ ſiḡ exp̄mat ī-
honeſtatis ⁊ turpitudis. Ille q̄ deceptꝰ ē. debet
cauſari ꝯ̄ ſeip̄m. i. accuſare ſeip̄m: puta qñ ſiḡ
inhoneſtatis exp̄mit ⁊ nō cauet̄. Si aūt ſimula-
tōne eiꝰ deceptꝰ fuit. q꞉ talia ſiḡ turpitudis ñ ex
p̄mebat. ſed intēdebat: tūc iuſtū ē ꝙ accuſet de
cipiētē. mltomagis q̄ eos q̄ falſificāt nūmiſma
ta inq̄tū pc̄m decipiētis ē ꝯ̄ v̄tutē. q̄ bonorabi
lioꝛ ē pecunia. Et q̄uis amicitia honeſti ab eos
haberi nō poſſit. quoꝝ opatōes exꝑti nō ſumꝰ
tñ amicitia q̄ ē ꝑ exꝑimētū. nō ht̄ ꝑfectōem ſui
ſed quādā inchoatōeꝫ q̄ ē ex beniuolētia ꝓpt̄ re
latōes alioꝝ. vel ex ꝯcoꝛdia. q꞉ videt̄ ſimilis na-
turalit̄ in moꝛib᷑. Vñ q̄cito occurrit ꝯtrariū re
ſcindit̄. ¶ Tertō diſſoluit̄ amicitia ꝓpt̄ crimis
ꝯmiſſionē. Si eñ aliq̄s acceptet aliquē ad ſuā
amicitiā vt bonū et iuſtū. poſtea fiat malꝰ: ita
ꝙ malitia eiꝰ manifeſte videat̄ alio ꝑmanēte in
bonitate. diſſoluit̄ talis amicitia: huiꝰ rō ē. q̄a
v̄tuoſo nō pt̄ eſſe amabile q̄dcūq꞉ malū: ſꝫ ſolū
bonū honeſtū. Vñ cū oīe amabile ſit bonū. nō
opꝫ nec ē decens. ꝙ v̄tuoſus amet malū homi
nē. ſic nō eſt decēs aſſil'ari p̄uo. Amicꝰ eñ ami
co ſuo ē ſilis. Vñ inter bonū et malū hoīem nō
pt̄ diu amicitia ꝯſuari. niſi ſit ibi aliq̄ ſilitudo
malitie. Ponit tñ ph̄s duo documēta circa diſ-
ſolutōeꝫ amicitie. inter eū q̄ ꝑmāſit bonꝰ. ⁊ eū
q̄ effectꝰ ē malus. Primū ē. ꝙ ſi ille qui effectꝰ ē
malꝰ eſt incoꝛrigibilis ꝓpter habūdātiā malitie.
ita ꝙ defacili ad ſtatū v̄tutis redire nō poſſit:
tūc a tali amicitia recedere debet. Si aūt eſt ſa
nabilis ⁊ reducibilis ad v̄tutē. eſt ei auxiliū fe-
rendū ad recupandū bonos moꝛes. magiſq̄ ad
recuperādū pecuniā amiſſā: q̄to v̄tus eſt meli-
oꝛ ⁊ eſſentialioꝛ amicitie q̄ pecunia. Secundū
documētū ē ꝙ his q̄ in p̄teritū fuerūt amici. ma

gis ſe debꝫ exhibē g̃tioſū q̄ extraneis. niſi ī vno
caſu. ſ. qñ habūdās ⁊ incoꝛrigibil' malitia. fuit
cā diſſolutōis amicitie. Tūc ei q̄topl'ꝰ fuit ami-
cus tātomagis extimādꝰ ē hoſtis et euitādus.
¶ Quarta rō diſſolutōis amicitie ē ꝓpt̄ v̄tutis
ꝑfectōeꝫ. Si ei vnꝰ amicoꝝ ꝑmaneat ī eodē ſta
tu. Aliꝰ aūt fiat multū excellētioꝛ ī v̄tute. tūc nō
pt̄ int̄ tales ꝑmanē amicitia. Et rō hꝰ eſt. q꞉ ad
amicitiā ꝑtinꝫ ꝯuiuē adinuicē. ita ꝙ eadeꝫ pla-
ceāt ⁊ de eiſdē gaudeāt ⁊ triſtēt̄. Cū aūt ꝑ notabi
lē diſtātiā v̄tutis nō eadē placeāt bono ⁊ opti-
mo: ideo nō pt̄ diu manē inter tales amicitia ⁊
ꝯuiuē vt amici ꝑfc̄i. Pꝫ etiā hoc ex ſilitudie:
puta ex amicitijs q̄ ꝯ̄hūt̄ ī pueritia. Si ei vnꝰ
eoꝝ ꝑmaneat puer ſ̄m mētē. aliꝰ aūt ꝓficiat ſ̄m
v̄tutē ⁊ fiat optimꝰ: nō ꝑmanet int̄ illos ami-
citia. puer eñ mente malus eſt. Vnde Seneca.
Ibi icipis eē malꝰ. vbi deſinis fieri melioꝛ. Raȳ
neriꝰ ex dictis bt̄i tho. ⁊ alb. ſup li. ethicoꝝ.

¶ Q̄tū ad terciū. ſ. de ſaga. §. iij.

citate ꝯſeruatōnis amicitie. Sciendū. ꝙ ad cō-
ſeruatōeꝫ eius quatuoꝛ requirūt̄. Primo ꝑma
nentia in habitu. Secūdo ꝯueniētia in affectu
Tertō reſidētia in ꝯuictu. Quarto coꝛreſpōden
tia in affectu. ¶ Q̄tū ad p̄mū. ſ. ꝙ ꝑmanētia in
habitu. ſ. v̄tutis req̄rat̄ ad ꝯſeruatōꝫ vere ami-
citie. ſic ꝓbat̄. Manēte cā manet effectꝰ. ſed cā
⁊ obiectū vere amicitie eſt v̄tus. q꞉ ſimpl'r nihil
eſt amabile niſi bonū honeſtū: g̃ manēte v̄tute
manet amicitia vera. Cōfirmat̄ hoc idē tali ra-
tōne. Actꝰ vere amicitie ē ſimpl'r ligare ⁊ ꝯgre-
gare. ſ. aīos amicoꝝ adinuicē. Sed v̄tus ſeu bo
nū honeſtū q̄d eſt bonū ſimpl'r. eſt q̄d ſimpl'r li
gat. nō aūt vtile vel delectabile. ſꝫ tm̄ ſ̄m quid.
Naꝫ amicitia vtilis ⁊ delectabilis degenerat in-
ꝯcupiſcentiā quādā. qua aliq̄s motū amoꝛis q̄
ad aliū fert̄: reflectit in ſeip̄m. Sed v̄tutes ſeu
bonū honeſtū ē vinculū ligās ſimpl'r. eo ꝙ mo-
tus amicitie vere que ē ꝓpter v̄tutē. ſiſtit ī ama
to dū diligit̄ ꝓpter illud q̄d eſt ꝑſonaliter ī eo.
ſ. ꝑ virtutē ⁊ nō ꝓpter aliud. Et ideo manente
virtute in vtroq꞉ amicoꝝ ꝯſeruatur amicitia.
¶ Secūdū q̄d requirit̄ ad ꝯſeruatōeꝫ amicitie
eſt ꝯueniētia ī affectu. Eſt eñ amicoꝝ vnū coꝛ
⁊ vna aīa. Vñ dicit̄ de p̄mis xp̄icolis qui habe-
bāt ꝑfectā amicitiā adinuicē. Multitudis cre-
dentiū erat coꝛ vnū ⁊ aīa vna in dñō Act. iiij.
⁊ ſ̄m tulliuꝫ. Amicoꝝ ē idē velle ⁊ nolle: ⁊ ideo
opꝫ ꝙ de eiſdē gaudeāt ⁊ triſtent̄ ſ̄m illud ad
Ro. xij. Gaudere cū gaudētib᷑. flere cū flentib᷑
idip̄m inuicē ſentiētes. Hoc aūt ꝯuenit ex ſili-
tudie v̄tutis vl' bonitatis. q̄ ē int̄ bonū ⁊ bonū.
v̄tuoſū ⁊ v̄tuoſū. Talis aūt cōueniētia q̄ ē cau-
ſa gaudij ꝓpter ſimilitudinē. nō ē inter bonuꝫ
⁊ optimū: ⁊ multominꝰ inter bonū ⁊ malū. nec
etiā inter maluꝫ ⁊ malū. Non eñ ex malo pc̄i
poteſt eſſe verū gaudiū. ſed fantaſticū ⁊ ſenſua
le: ⁊ ſic etiā amicitia. Sicut facti ſunt amici he
rodes ⁊ pilatus conueniētes in malo paſſionis
xp̄i. vt dr̄ Lu. xxij. ¶ Terciū q̄d requirit̄ ad cō

ſeruatõez amicitie eſt reſidentia in ꝯuictu. Nã
diſtãtia bonitatis. dignitatis. ⁊ localitatis im-
pedit amicitiã. Cui⁹ rõ ẽ. q: ꝯuiuẽ adinuicẽ cõ-
ſuat amicitiã: ſ; diſtãtia illoꝝ triũ ĩpedit ꝯui-
uẽ adinuicẽ. Mal⁹ aũt ⁊ ſi querat ꝯuiuẽ alijs. et
ꝯuiuat: hoc ñ facit vt ꝯuiuat alijs. ſ; vt fugiat
cõuiuẽ ſecũ ⁊ vt ponat̃ ext̃ ſe. q: ĩ ſe nõ reperit
bonũ ỽtutis vñ delectari poſſit. ſ; malũ pcti ꝑ
cõſciẽtiã remordẽtẽ. Et iõ vt fugiat illã triſticiã
q̃rit alijs cõuiuẽ. vnde nec ad ſe nec ad alios hẽt
verã amicitiã. Vñ ps. Qui diligit iniq̃tatẽ ⁊c̃.
Inter illos etiã q̃ ſũt in ſupmo gradu ỽtutis vl'
dignitatis. vt eos q̃ ſũt in infimo gradu. vt int̃
reges et viles ꝑſonas. inter ſapiẽtiſſimos ⁊ ſim-
plices. nõ pt̃ eſſe ſeu cõſuari amicitia: q: eq̃li-
tas requirit̃ ad amicitiã circa actũ amicitie. ſ.
in cõueniẽdo ⁊ coopando. ibi aũt eſt nimia ineq̃-
litas ⁊ diſtãtia. Diſtãtia aũt multa locoꝝ. ami-
citiã q̃dẽ ciuilẽ ſoluit. Et hoc qñ ẽ ſine ſpe oĩno
iterate ꝯgregatõis adinuicẽ ⁊ coopatõis. Cu⁹ rõ
ẽ. q: ſubtractis ſpẽb⁹ ꝑoris amicitie a ſenſib⁹ et
cogitatõe q̃ erãt fomẽta amicitie. ⁊ ſupuenien-
tib⁹ alijs fãtaſmatib⁹ alioꝝ amicoꝝ int̃ q̃s con
uiuit̃: diſſoluit̃ amicitia prior q̃tũ ad habitũ et
opatõez exteriorẽ. Vñ phus dic. q̃ nimia diſtã-
tia amicitie cauſat obliuionẽ. S; ſi diſtãtia lo-
coꝝ ſit cũ ſpe iterate cõgregatõis ĩpedit q̃dẽ aĩ-
citiã q̃tũ ad opatõez exteriorẽ tm̃: ſ; nõ q̃tum
ad habitũ: q: ſpes ⁊ intentõ reuidẽdi amicũ. nõ
ꝑmittit deleri habitũ amicitie ꝑoris. Amicitia
aũt ꝑfecta ſpũal'. ſ. caritatis ꝑpt̃ diſtãtiã loco-
rũ nõ ſoluit̃. Vñ Hiero. ad paulinũ ĩ ꝓlogo bib
lie. Illa ẽ vera neceſſitudo. i. amicitia ⁊ xp̃i glu
tinio copulata. quã nõ ꝑ̃ſentia tm̃ corꝑum. nõ
palpãs ⁊ ſbdola adulatõ. ſ; dei timor ⁊ ſcp̃tura-
rũ ſtudia ſibi cõciliãt. ¶ Quarto ⁊ vltio req̃rit̃
ad cõſuatõez amicitie correſpõdẽtia in effectu
Nõ em̃ amicitia ẽ ad ſeipm̃. ſ; ad alteꝝ: iõ opꝫ
q̃ vn⁹ amicoꝝ ĩpendat alteri ea que ſũt de rõe
amicitie ⁊ ecõuerſo. Et cũ amicitia ſic ⁊ iuſtitia
eq̃le reſpiciat ⁊ ꝯſiſtat in eq̃litate eſt tñ triplex
eq̃litas. Prima ſm quãtitatẽ qd̃ ꝑtinet ad iuſti
tiã cõmutatiuã. ⁊ ſuat̃ ĩ amicitia vtili vel dele
ctabili. vt. ſ. tãtũ retribuat̃ q̃ntũ dedit amicus.
Secũda eq̃litas attẽdit̃ ſm ꝓportõꝫ. ⁊ hec ĩ iu-
ſticia diſtributiua ⁊ ĩ amicitia. vt. ſ. melior pl⁹ a-
met̃ q̃ amet. ſic et maior honor ⁊ dignitas dat̃
meliori. Tercia ẽ eq̃litas reputatõis ⁊ ſic ĩ mul-
tis recõpẽſatõib⁹ amicoꝝ ẽ. ſ. amicitia ſm repu
tatõꝫ. ſic vbi gr̃a. Cũ ſupior amat ĩferiorẽ ꝑpt̃
honorẽ. ⁊ inferior ſupiorẽ ꝑpt̃ vtile: ibi ẽ eq̃litas
ſm reputatõez. q: q̃tũ ĩferior reputat ſibi lucꝝ
amari a ſupiori. tãtũ ſupior ꝛputat ſibi honorẽ
amari ab ĩferiori. Que aũt vn⁹ amicoꝝ debeat
alteri ĩpendẽ opa. hẽs in. §. ſequẽti. Dicit autẽ
clemẽs grecoꝝ q̃dã ſapiẽtiſſim⁹. Amicorũ debẽ
eſſe oĩa cõmũia. xij. q. j. dilectiſſimis. Raẏneri⁹
poſt tho. ⁊ albertũ ſuper libro ethicorum.

Preter predicta circa .§. iiij.

amicitiã cõſiderãda ſũt tria. ⁊ diligẽter ad ĩtel-
ligẽdũ verã amicitiã. pmo diffinitõis cõtinẽtia
ĩteg̃lis. Secũdo dilectõis cõueniẽtia ſpãl'. Ter-
tio opatõis euidẽtia ỽtual'. ¶ Q̃tũ ad pmũ. ſ. õ
diffinitõe amicitie ſciẽdũ. q̃ ex aresto. dictis in
viij. ethi. ſic pt̃ diffiniri. Amicitia ẽ beniuolẽtia
mutua. nõ latẽs rõne boni. Ex q̃b⁹ ỽbis q̃tuor
elici pñt ĩtegrãtia amicitiã. ſ. dilectõ. readama
tio. oſtẽſio. ⁊ ĩtentõ. Et pmũ. ſ. dilectõ ſeu amor
req̃rit̃. Nã amor nõ ẽ cuiuſcũq; obiecti. ſ; deter
miati qd̃ ẽ bonũ. Vnuſq̃ſq; em̃ videt̃ amare vel
qd̃ eſt bonũ ſimplr̃. vel qd̃ eſt apparẽs bonũ. ſc;
quod ſibi videt̃ bonũ: ſ; hoc nõ ſufficit ad ami-
citiã. ſed requirit̃. Et ſcđm. ſ. readamatõ vt. ſ.
amãs amet̃ ab amato. Nã amicitia req̃rit quã-
dã viciſſitudinẽ ſeu cõmutatõez amoris ſm ꝓ-
portõez. Vñ ſi aliq̃s amet aliquẽ ⁊ nõ reamet̃.
erit amor nõ amicitia. ſic cũ q̃s amat vinũ ⁊ h⁹.
Qr etiã aliq̃s amet aliũ ꝑpter aliquã ſuã vtili-
tatẽ. ⁊ nõ ꝑpter ſeipm̃. i. ꝑpter bonũ ipi⁹ ama-
ti. ẽ amor cõcupiſcẽtie nõ amicitie. Tertõ req̃ri
tur oſtẽſio amicitie ꝑ ſigna exteriora maĩfeſta-
ta. ita q̃ amici ñ lateãt ſeinuicẽ. ſ; q̃ vn⁹ cogno
ſcat alteꝝ. ⁊ ſciat ſe amari ab altero: mlti em̃ ſũt
beniuoli ad eos q̃s nũq̃ viderũt. inq̃tũ extimant
eos iuſtos. Tales ⁊ ſi ſint beniuoli cũ readama
tõne. ñ tñ pñt dici ꝓprie amici. cũ lateãt ad ſein-
uicẽ. Req̃rit̃ vltio finis amoris. ſ. rõne alicui⁹
boni. Et cũ bonũ ſit t̃plex. ſ. vtile. delectabile. ⁊
honeſtũ. ſolũ amicitia q̃ fũdat̃ ĩ honeſto. i. cum
amat̃ amic⁹ rõne boni ỽtutis q̃ ẽ in eo. eſt vera
⁊ ꝑfecta ⁊ ſtabilis amicitia. Nã alie cito ſoluũt̃
ſ. cũ deficit delectatõ vt ĩ amore libidinoſo. Vel
cũ deficit vtilitas vt ĩ amore ſeu amicitia alic⁹
ꝑpter tp̃alia bona. vñ Seneca. Sic mel muſce
formice grana. cadauera lupi. ſic iſta t̃ba ami-
coꝝ predã ſequit̃. ſed ỽtute ꝑmanẽte in amico
ſꝑ durat amicitia. ¶ Et notandũ q̃tũ ad oſten
ſionẽ amicitie ꝑ ſigna q̃ amic⁹ q̃tuor deb; ſua-
re erga amicũ ſuũ. Prio deb; eũ ꝓmpte ad ſua
bona vocare. Hui⁹ rõ ẽ. q: cũ amic⁹ ſciat alium
amicũ ſuũ õ ſuis bonis gaudẽ ⁊ delectari. ⁊ hoc
ei ſit delectabile: opꝫ q̃ cito vocet amicũ ad ꝓ
ſpera ſua ⁊ ei cõicet ea. Opꝫ em̃ q̃ bon⁹ amic⁹
⁊ bon⁹ hõ cito bñfaciat ãmico indigẽti. vnde ꝓ-
uer. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertẽ cras
cũ ſtatim poſſis dare. Et puer. vj. Diſcurre fe-
ſtina ſuſcita amicũ tuũ. Secũdo amic⁹ q̃ ẽ ĩ bo
nis fortũijs. i. ꝓſperitate. deb; cõicare bona ſua
amico q̃ eſt in neceſſitate: nec deb; expectare q̃
amic⁹ req̃rat eũ de ſeruitõ. cũ ſciat indigẽtiã ei⁹
ne ille habeat erubeſcẽ in petẽdo. Terci⁹ amic⁹
ſi q̃ mala ei eueniũt. debet tarde nũciare amico
ſuo. Ratõ h⁹ ẽ. q: amic⁹ nõ vult cõtriſtari ami-
cũ ſuũ. cõſiderat aũt q̃ amic⁹ audita aduerſita
te ſua ille cõtriſtabit̃. Patet hoc etiã ꝑ ſimilitu
dinẽ. q: illi qui ſunt virilis animi ſm naturam
ꝑfectam virtutẽ. fugiunt q̃ ſint amici ſui ſecum
in triſticijs. Et niſi ſit triſticia ita mag̃ q̃ exce
dat vires ſuas. nullo mõ ſuſtinꝫ q̃ cõdoleat ſibi
q: cũ ipe nõ ſit ploratiu⁹. nõ delectat̃ q̃ aliquis

ꝯploret ſibi. Sʒ mľiebres hoïes gaudēt ī hoc vt
ꝑ triſticiā ſit alij ſecū āguſtiati. Quarto amic⁹
q̄ ē ī aduerſitate. ſi petat auxiliū ab amico q̄ ē ī
pſperitate: dʒ iſta ſuare. Prio vt ſit tard⁹ ī nū⸗
ciando ei ſua aduerſa. q: cauē debʒ triſtari ipuʒ
Secūdo dʒ eſſe verecūd⁹ ī petēdo ab eo auxiliū
⁊ hoc ne ī petēdo reddat ſe oneroſū et īportunū
Tertō dʒ eſſe diſcret⁹ inuocando ad infortunia
amicū ꝑ auxilio: q: ſi ē leue infortuniū mľiebre
ē ꝙ vocet amicū adiuuādū eū. cū ꝑ ſe ſufficiat
ſibi ꝓuidē. Si aūt eſt infortuniū excedēs vires
etiā alioꝝ. ita ꝙ iuuare nō pñt ne tūc debʒ ami
cos adhoc vocare. ſʒ ſi ē magna aduerſitas ⁊ ꝑ
eos iuuari pt̄. Rayneri⁹ poſt tho. et albertum.

Secūdū ꝯſiderādū circa. §. v.

amicitiā ē amatōis ꝯueniētia ſpālis. Mľti ei vi
dent̄ velle amari poti⁹ q̄ȝ amare. credētes ꝙ vt⁹
amicitie magis ꝯſiſtat ī amari q̄ȝ ī amare. E⁹ſi
gnū ē ꝙ mľti ſūt amatores adulatōis. amantes
vt aduleṫ eis. tñ q: amari ꝓpinquū eē videt̄ ho⸗
norari. qḋ pl⁹ appetit̄ q̄ȝ honorare. Sʒ ꝙ amici⸗
tia magis ꝯſiſtit ī amare q̄ȝ amari oñdit̄ rōnibꝫ
ſiſitudibꝫ ⁊ auctoritatibꝫ. Sex aṫ rōnibꝫ ꝓbat̄
ꝙ magis ꝓpriū amicitie ē amare q̄ȝ amari. ⁊ p̄rio
rōne ꝯgnitōis. Nā cū nobili⁹ ſit ſcire q̄ȝ credē. ⁊
ꝙ amam⁹ aliquē ſcim⁹ ſʒ ꝙ amemur credim⁹ nō
ſcim⁹ certitudialit̄: ḡ ꝑfecti⁹ ē amare q̄ȝ amari.
Secūdo rōe opatōis. Nobili⁹ ē eñ bene agē ſeu
opare q̄ȝ ſibi bñ agi: ſʒ amare ē bñfacē. q: amic⁹
ē opatiu⁹ bonoꝝ ad amicū ꝓpt̄ illū. Amari aṫ ē
bñ pati. ḡ ⁊c̄. Tertō rōne ꝯmēdatōis. Videmus
eñ ꝙ amici laudāt̄ ex hoc ꝙ amāt. ñ ex hoc ꝙ
amāt̄ ab alijs. Quarto rōe v̄tutis. Vnuſq̄ſq; ei
laudat̄ ꝓpt̄ ꝓpriā v̄tutē. Amare aṫ alios ē ꝓprie v̄
tutis. Amari ṽo ab alijs ē v̄tutis aliene. Quītō
rōne obligatōis. Meli⁹ ē eñ ꝙ alij obligēt̄ nob̄
q̄ȝ nos eis. ſʒ cū alios amam⁹ eos obligam⁹ no⸗
bis. cū amamur ab alijs ipis obligamur. ḡ ⁊c̄.
Sexto rōe p̄miatōis. Illḋ eñ q̄ meremur ⁊ pre
miamur ē meli⁹ eo q̄ nō p̄miamur. ſʒ amādo. ſ.
recte meremur ⁊ p̄miamur. In hoc aṫ ꝙ ama⸗
mur ab alijs nō ē ibi meritū. vñ nec p̄miū nēm
ſʒ alioꝝ: eoꝝ. ſ. a q̄bꝫ amamur debite. Nā mr̄es
q̄ꝝ amor ē vehemēs ad filios. magis gaudēt et
delectāt̄ ꝙ amēt filios ſuos. q̄ȝ ꝙ ament̄ ab eis.
Quedā ei mr̄es dāt filios nutricibꝫ ad nutrien
dū. ⁊ ſciētes eos eē filios amāt eos. nō tñ mľtuʒ
curāt vľ querūt ꝙ reamēt̄ ab eis. q: nec eas re⸗
amare pñt. cū adhuc neſciāt illas eē ſuas mr̄es
Tertō hoc idē oñdit̄ auctoritate. dic ei aug⁹ ī li.
de catetizādis rudibꝫ. Nulla maior ꝓuocatō ad
amorē. q̄ȝ p̄ueīre amādo. Null⁹ ē eñ tā ſere mē⸗
tis. q̄ ⁊ ſi nō impendē vult tñ repēdere. Et ſene
ca in epľa ad lucillū. Si q̄ris q̄mō ſis facturus
amicitiā vľ amicū. mōſtrabo: inq̄t. tibi amato⸗
riū ſine medicamēto. ſine herba ſine vlli⁹ bñficij
carmīe. ſi vis amari ama. Et ſubdit cām. Iocū⸗
di⁹ ē amicū facē īq̄t q̄ȝ hr̄e. quō artifici iocūdi⁹
ē pīgē q̄ȝ pīxiſſe. Sciēdū tñ ꝙ ex pte obi ſeu a⸗
mabilis. nobili⁹ ē amari q̄ȝ amare. q: amabile ē
tm̄ bonū exiſtēs vľ apparēs ſʒ ex pte vinculi. i.

amoris tūc nobili⁹ ē amare. vt dictū ē q̄ȝ amari.
q: magis ſaluat̄ viculū amoris ī eo q̄ amat q̄ȝ ī
eo q̄ amat̄. Ray. ex dc̄is. tho. ⁊ alb. ſr̄ li. ethi.

Terciū ī amicitia cōſide. §. vj.

rādū ē opatōis v̄tualľ euidētia: poſſūt aṫ oīa a⸗
micitie opa reduci ad tria. Probatō dilectōis q̄
ē ꝑfecta amicitia exhibitō ē opis ſm greg. Pri⸗
mū ē beniuolētia ī interiori affectu. Secūdū ē cō
cordia ī mľtiplici actu. Terciū ē bñficiētia ī ex⸗
teriori effectu. Q̄tū ad p̄mū req̄rit̄ beniuolētia
ī affectu. Eſt. n. p̄ncipiū e⁹ ſine q̄ ñ pt̄ eē amici⸗
tia. Nō ei pñt fieri amici īuicē niſi pri⁹ facti ſūt
beniuoli. Vñ tulli⁹ ḋ amicitia. In hoc p̄ſtat ai⸗
citia ꝓpinq̄tati. ꝙ ex ꝓpinq̄tate beniuolētia tolli
pt̄. ex amicitia ñ pt̄ tolli. Sublata beniuolētia
tollit̄ amicitia ſʒ ꝓpinq̄tas manʒ. Et licʒ beniuo
lētia req̄rat̄ ad amicitiā. ñ tñ beniuolētia ē a⸗
micitia. vbi ē notādū ꝙ ad amicitiā ſic iuuenes
ſūt apti ex nat̄ali ꝯplexiōe. ita ⁊ ſenes ⁊ litigio
ſi ſūt īepti: iuuenes ei nat̄alit̄ mľtū gaudēt ī af
fectu ī aſpectu ī colloq̄o in obſeq̄o alioꝝ. Talia
aṫ ſūt cauſatia amicitie vt dicet̄ ḡ ⁊c̄. Sʒ ſic iu
uenes ſūt faciles ad amicitiā. ita defacili ſoluūt
amicitiā. Et rō h⁹ ē. q: amicitia iuuenū vt plu⸗
rimū ē ꝓpt̄ delectabile vľ vtile. q̄ ei viuūt ſm paſ
ſiōes his maxīe ꝯpetit ꝓſeq̄ delectabile. ſʒ iuue⸗
nes maxīe ferūt̄ a paſſiōibꝫ nōdūʒ roboratꝫ in
eis iuditō rōis: ⁊ iō ꝓſequūt̄ maxīe illḋ qḋ ſm
p̄ſens tp̄s ē delectabile. Qḋ aṫ nūc ē delectabile
paulop⁹ ñ ē delectabile. Et ſi aľn iuuenes ñ mu
tuo ꝯuiuāt ꝓpt̄ delc̄tabile. tñ q̄rūt hr̄e amicitiā
ꝓpt̄ vtile inq̄tū ꝑ hoc hñt aliquā ſpēm boni. i. lu
cri ꝓpt̄ qḋ ē ī eis vtiľ taľ ſocietas. Senes aṫ ⁊ li
tigioſi ⁊ mordaces ſūt īepti ad amicitiaʒ. Et rō
h⁹ ē mľtiplex. Pria q̄dē q: nimis diligūt ſeipos ⁊
nimis īēdūt ſibi. de alijs paꝝ curātes ⁊ min⁹
gaudēt ḋ colloquijs alioꝝ. Secūdo q: ſenes ſūt
ꝓni ad ſuſpicādū mala de alijs ꝓpt̄ mala q̄ ꝯmi⸗
ſerint ipi ī p̄terito. ⁊ iō nec de alijs ꝯfidunt nec
alijs ꝯuiuūt. Tertō q: antiq̄ de ſeip̄is p̄ſumētes
nimis ſenſū ſuū ſequūt̄ ⁊ cū alijs nō ꝯcordant.
Quarto q: ſubt̄hūt alijs colloq̄a ⁊ obſeq̄a. Hec
aūt ſūt ꝯtraria amicitie. Poſſūt ḡ ſenes ⁊ ſeue⸗
ri eſſe alijs beniuoli ī affectu ⁊ effectu ſubuētō⸗
nis. ſʒ ñ ꝑfecte alioꝝ amici coīter loquēdo. Sci
endū etiā ꝙ amicitiaʒ habē ad mľtos nō ē bene
poſſibile. loquēdo ḋ ꝑfecta amicitia ciuili. ⁊ hoc
ptʒ diſcurrēdo ꝑ ſinglas ſpēs amicitie. ſ. vtiľ. de
lectabiľ. ⁊ honeſti. Et ꝙ amicitia q̄ ē ꝓpter bonū
vtilitatis. ñ poſſit hr̄i ad mľtos. ꝓbat̄ p̄mo ꝓpt̄
defectū ñ recōpēſatōis. q: ſi hō habeat ſuꝑfluaʒ
mľtitudinē amicoꝝ ꝓpt̄ vtilitatē a q̄bꝫ recipi⸗
at obſeq̄a. oꝑtet etiā ꝙ mľtis obſeq̄t ⁊ ecōuer⸗
ſo. Sʒ hoc ē valde laborioſū. q: ñ ſufficit tēpus
vite his q̄ volūt hoc agē. Secūdo ꝓpt̄ defectū v̄
tualis opatōis. vľ ꝓprie ſolicitudīs: q: cum hō
mľtos amicos ac q̄rit ꝓpt̄ ſui vtilitatē ipi ami⸗
ci ſuꝑflui ipm diſtrahūt et īpediūt a bona vita
q̄ ꝯſiſtit in opatōne v̄tutis: q: dū hō ſuꝑflue in
tēdit negocijs alioꝝ. ꝯſequēs ē ꝙ nō poſſit debi
tam curam gerere de ſeipo. Q: amicitia que eſt

ꝓpt̄ delectabile etiã ñ poſſit h̄ri ad m̄ltos. ꝓbaẗ exẽplo et experimẽto. Exẽplo q̄de ſalis. Nã ſal vt ↄdimẽtũ ꝓpt̄ delectatõẽ q̄riẗ ꝛ poniẗ ĩ cibo. ꝛ tñ ſi ſal paꝝ ponaẗ ĩ cibo ſufficit. Sic a ſili. Pauci amici ſufficiũt homĩ ad delectatõẽ. vt cũ eis ꝑ aliq̄d tp̄us delecteẗ ꝛ recreaẗ. Experimẽto aũt ꝓbaẗ. q꜠ amore libidinoſo. vn⁹ hõ ñ amat amore intẽſo plures m̄lieres. ſꝫ vnã tm̄ vl' paucas eo ꝙ intẽſus amor h̄ri ñ pt̄ niſi ad vnũ tm̄. vl' ad paucos valde. Si etiã amicitia delectatõnis habẽẗ ad m̄ltos. m̄ltitudo ĩpediret delectatõẽ dũ vn⁹ ñ poſſꝫ alteri vacare abſtract⁹ a m̄ltis. Q꜠ amicitia q̄ ẽ ꝓpt̄ honeſtũ q̄ ẽ vera amicitia. ñ poſſꝫ h̄ri ad m̄ltos ꝓbaẗ ſic. Amor ſupḡhabũdãs. ñ ẽ nat⁹ fieri ad m̄ltos ſꝫ ad vnũ tm̄ vl' ad paucos. Sed amicitia honeſti q̄. ſ. ꝓpt̄ v̄tutẽ. ẽ ſupḡhabũdãs ꝛ ꝑfecta reſpectu aliaꝝ. ḡ ñ pt̄ eẽ ad m̄ltos. ꝓbaẗ idẽ rõe ↄplacẽtie: ſm̄ em̄ ꝑfectã amicitiã amici valde ſibinuicẽ placẽt. ſꝫ ñ ẽ facile ꝙ ſil' idẽ valde placeãt m̄lti. q꜠ pauci ĩueniũẗ ĩ q̄bꝰ ñ ĩueniaẗ aliq̄d q̄d vni diſpliceat. Et dũ ei placꝫ vn⁹ ĩ aliq̄ ĩ ↄ̄rio ad illud q̄d erit ĩ alio diſplicebit ali⁹. q̄d nõ pt̄ repiri ĩ ꝑfecta amicitia. Probaẗ idẽ rõne experiẽtie. Amicitia ẽ q̄ ꝓpt̄ v̄tutẽ ĩdiget multa experiẽtia. q̄ ñ pt̄ h̄ri ſine lõga aſſuetudie ꝛ lõgo tp̄e. ꝛ hoc vt nõ ſe lateãt ſꝫ inuicẽ ↄḡſcãt: et hoc ẽ difficile. Vñ ꝛ ꝓuerbialiẗ dr̄. ꝙ ñ ↄueit ꝙ aliq̄ ſe ↄḡſcãt ꝛ diligãt. anteꝙ̄ ſil' ↄmedãt mẽſurã ſalis. Et ſi arguaẗ ↄ̄. q꜠ caritas ẽ ꝑfectior ꝙ̄ amicitia ciuilis: ſꝫ caritas ẽ ↄmẽdabilior. q̄nto magis ſe extẽdit ad plures. ḡ ꝛ amicitia ciuilis R̃ñ deẗ. ꝙ caritas magis aſſimilaẗ amori beniuolẽtie. cũ ſit etiã ad nos remanẽtes ꝙ̄ amori amicitie. Et ſic ñ ẽ ĩcõueniẽs. ꝙ caritas extẽdatur ad valde m̄ltos. q̄d d̄ amicitia dici ñ pt̄. Non aũt pt̄ dari numer⁹ d̄ q̄litate amicoꝝ. q̄t debeant eẽ. ſic nec mẽſura d̄ q̄litate alimẽtoꝝ ſumẽdoꝝ: q꜠ vn⁹ ĩdiget pluri ali⁹ pautiori. Sic et ĩ amicitia. ſm̄ ſtatuꝫ pl⁹ ꝛ min⁹ indiget. Hec Raẏneri⁹ poſt tho. et albertum ſup libro ethicorum.

Secũduꝫ quod requiri-§. vij.
tur ad ꝑfectã amicitiã eſt ↄcordia in multiplici actu. Iſta aũt ↄcordia ꝙ̄uis ↄſiſtat p̄ncipaliter in affectu ꝛ actu vnanimi. ſ. ꝙ eadẽ velit ꝛ nolit ꝛ eadẽ eligat. vt pꝫ ex ĩpa ſignificatõe ꝛ interp̄tatõe nomis. Nã diciẗ ↄcordia vnitas cordium ſeu volũtatũ. Tamẽ hec ↄcordia ẽ. nõ ĩ ſpeculatiuis nec minimis rebꝰ nec ĩ vitijs. ſꝫ ĩ opabilibꝰ coibꝰ ꝛ vtilibꝰ. Cõcordia em̄ ĩ ſpeculatiuis ñ facit amicitiã. Et rõ hui⁹ ẽ. Q꜠ em̄ aliq̄ ↄſenciãt adinuicẽ ꝙ ſol ẽ maior terra. Vel nõ ↄſenſ⁹ vel aſſenſus nõ tollit nec facit amicitiã. ratõ h⁹ eſt. q꜠ iudiciũ in talibꝰ ꝓcedit ex naturali rõe ꝛ per ↄſequẽs ex neceſſitate. amicitia aũt ex electõe. Nec etiã in minimis rebꝰ ↄſentire. vel diſſẽtire ꝑtinet ad amicitie rõneꝫ. ſed in his que h̄nt aliquã magnitudinẽ. Nec etiã in vitijs ꝓprie ẽ concordia ſicut nec amicitia. Nam cũ praui deſtruant bonũ ↄmũe. ꝛ nõ ſuẽt iuſticiã. eo ꝙ volunt ſupḡhabũdare in bonis ꝛ nõ deficẽ in malis. i. dãnis ꝛ grauatõnibꝰ. Et ideo nõ p̄nt habere concordiã cũ alijs ſed ↄtentõẽꝫ. ſicut appetẽtes pl⁹ in lucris ꝛ minus in dãnis ſũt iniuſti. nec ꝑ cõſequẽs ſunt ↄcordes. Eſt igiẗ ↄcordia in aliquo decreto operabili. Debet aũt ↄcordare amicus amico vltra affectũ q̄ ad aſpectũ q̄ ad affatũ. quo ad ↄuictũ. Primo quo ad aſpectũ. Nam viſio amici eſt delectabilis amico. Tũ q꜠ ꝑ viſionẽ incipit cauſari paſſio amoris. Tũ q꜠ aſpect⁹ amici ẽ delectabilis amico. Sicut ſiq̄s delectaẗ in aſpectu rei pulchre quã diligit ꝛ que ſibi placet. Tuꝫ ex p̄te ſimilitudinis. Sicut em̄ amore carnali ſe amãtes appetũt ſe videre. ad oñdendũ ꝙ amor maxie fit ſm̄ aſpectũ ſm̄ illõ ꝓuer. Vbi ocul⁹ ibi amor. ita in amore honeſto amicitie. ꝓpt̄ ſimilitudinẽ v̄tutis ex aſpectu ↄſuaẗ amor. Secũdo debent ↄcordare amici in ↄuictu eo ꝙ ↄuiuẽ adinuicẽ eſt p̄cipuus actus amicitie. In cui⁹ ſignũ dr̄ Eccl̄s. iiij. de eo qui nõ ↄuiuit amicis ſꝫ caret eis. Ve ſoli qui. ſ. ẽ ſine amico xp̄o l' deo. caret em̄ talis effectu amicitie q̄ ẽ releuatio. ↄſolatõ ꝛ defẽſio. Vñ ſubdiẗ in auctoritate illa. q꜠ ſi ceciderit nõ habet ſubleuantẽ. Si ceciderit in culpã nõ h̄ʒ ſubleuantẽ ↄſilio ꝛ oratõe. Si ceciderit in penã tribulatõis nõ habet ſubleuantẽ ↄſolatõẽꝫ. Si ceciderit inuaſione alteri⁹ nõ habet defendentẽ. ve etiã ſoli. i. ſine xp̄o. q꜠ nõ habet ſi ceciderit in culpã xp̄m erigentẽ. Si ceciderit in mortẽ nõ habet xp̄m viuificãtẽ. Si a dẏabolo temptaẗ nõ habꝫ xp̄m defẽdentẽ Oſee. ix. Ve eis cũ receſſero ab eis Aug⁹ ĩ li. de ciui. dei. Magna miſeria hoĩs ẽ. nõ eſſe cũ illo ſine quo eſſe nõ poteſt. Tertõ debẽt amici cõcordare ꝙ̄tum ad colloquiũ. quia debent adinuicẽ ſua ſecreta reuelare. Et hoc p̄mo exemplo ſ. dei Exo. xxxiij. Vbi diciẗ. ꝙ moẏſes loquebaẗ ad dñm facie ad faciẽ ſicut loq̄ ſolet hõ ad amicum ſuũ. Secundo oſtendiẗ hoc idẽ ex periculo quod ĩminere poteſt. quod diciẗ Eccĩ. viij. Nõ om̄i homĩ manifeſtes cor tuũ. q. d. Nõ vnicuiqꝫ manifeſtes ſecreta tua ſed tali q̄ poſſit ꝛ velit iuuare. Tertõ ꝓbaẗ hoc ex comodo. Vñ ambro. in li. de offi. Solaciũ vite hui⁹ eſt. vt habes cui pectus tuũ aperias. cui archana ↄmũices. cui ſecreta pectoris tui ↄmittas: vt collocẽs tibi fidelem virum qui in ꝓſperis gratuleẗ tibi. ĩ triſtibus compaciatur. in ꝑſequutõnibꝰ adhorteẗ Facilis vox. ꝛ ſermo ↄgruus. totus ſum tu⁹ ſed paucoruꝫ effectus. Et tullius in li. de amicitia. Excepta ſapientia nil melius datũ eſt nobis a dijs ĩmortalibꝰ amicitia. Quid em̄ eſt dulcius. ꝙ̄ habẽ cũ quo om̄ia audeas ſic loqui vt tecum. Quis eſſet tant⁹ fruct⁹ in rebꝰ ꝓſperis. niſi haberes amicuꝫ qui illis eque vt tuipſe gaudeat. Aduerſas etiã difficile eſſꝫ ferre ſine illo q̄ illas grau⁹ etiã ꝙ̄ tu ferret. Vñ ꝛ ſaluator noſter ſol' amicis. i. diſcipulis ſecreta maĩfeſtauit dicens Io. xv. Vos dixi amicos. q꜠ om̄ia que audiui a p̄re meo nota feci vobis. Hec aũt ſecreta dicit Greg⁹. fuerũt gaudia interne caritatis. et feſta

ſupne patrie. que noſtris mētib ꝑ aſpiratōnez
quottidie im̄pmit hec Rayneri⁹. Sed pncipiū
tho. ⁊ alber. ſuper libro ethicorum.

¶ Terciū quod requiritur. §. viij.

ad amicitiā ē bn̄ficiētia ī exteriori effectu. Nā il
le ē verus amic⁹ q̄ vult ⁊ opaꝛ bona exiſtētia t̄
apparētia amico ſuo. nō ꝓpt̄ ſeipm̄: ſꝫ gr̄a amici
ſui. Bn̄facit aū amic⁹ amico ſuo tpl̄r ⁊ ſeruit et
obſequit̄. Primo liberalit̄. Secūdo celerit̄. Tertio
vtilit̄. Liberal̄r qd̄e q: ſi amic⁹ fuit amico vl̄ bn̄
facit inuit⁹ vl̄ ꝓpt̄ ſeipm̄ nō ē amic⁹ ei⁹. vn̄ Am
bro. ī li. ð offi. In bn̄ficio ꝯferēdo pl⁹ anim⁹ ꝙ ce
ſus opaꝛ. Magis ꝑpōderat beniuolētia ꝙ poſ
ſibilitas reddēdi mun⁹. Secūdo dꝫ amic⁹ bn̄fa
cere amico celerit̄. Si eñ in ſeruiēdo alteri q̄s
volūtatē explē negligat. nō ē amic⁹ ei⁹. Seneca
in. iiij. de bn̄fi. Gratiſſima ſūt bn̄ficia occurren
tia. vbi nulla fuit mora nec accipiētis verecun
dia. Tertio dꝫ bn̄facē vtilit̄. Si eñ quis bn̄facit
amico ſuo ꝓpt̄ bonū ſuipi⁹. n̄ itendēs bonū ami
ci nō ē verus amic⁹. Sꝫ ſi intēdit bonū amici ⁊
ꝯriū exinde ſeqꝛ. i. malū. nō ē hoc ꝯ verā amici
tiā: puta dat illi medicinā vt ſanet illa aū medi
cina nocet: nō agit hoc ꝯ amicitiā. ex q̄ bonuꝫ
ei⁹ intēdat. ¶ Sꝫ nota q̄ ē amicitia t̄plex. ficta
vl̄ falſa. vera vl̄ impfecta. pfecta ⁊ ſūma. Et fi
cta qd̄e ē. qn̄ ē ſolo noīe ⁊ nō ope. ore ⁊ n̄ corde.
in pſperitate nō ī aduerſitate. de ea q̄ ē ſolo no
mine dr̄ Eccī. xxxvij. Eſt amic⁹ ſolo noīe. glo. ⁊
nō re. ⁊ talis ē vitāda. q: ē ſine humore carita
tis. Vn̄ dr̄. j Io. iij. Nō diligam⁹ vbo neqꝫ lingua
ſꝫ ope et veritate. Nō: inq̄t. vbo. ſ. nō faciēdo qd̄
pmittim⁹. Neqꝫ lingua. i. dicēdo facere bonum
ꝓpter deū ⁊ facit ꝓpter mūdū. Sꝫ opis executō
ne ⁊ veritate. i. ſincera itentōe ꝓpt̄ deū. Secūdo
amicitia ē ficta qn̄ ē ore ⁊ nō corde. i. pferat ver
ba amicitie ⁊ ī corde odiū malicie. Tal̄ fuit ami
citia Ioab ad amaſaꝫ. ij Re. xx. vbi dr̄ q̄ ioab ob
uiās amaſe dixit. Salue mi fr̄. ⁊ tenuit dextera
mētū amaſe q̄ſi deoſculās eū. ⁊ effudit viſcera e⁹
in t̄rā. Sic mūd⁹ ꝓpoīt ðlectatōꝫ ⁊ ꝯcludit ama
ricatōeꝫ. Vn̄ Eccī. vj. Eſt amic⁹ qui ꝯuertit̄ ad
inimicitiā. ⁊ qui odiū ⁊ rixā ⁊ ꝯuicium denuda
uit. i. mala oīa que ſciebat de illo. cui⁹ amicitiā
ſimulabat manifeſtabat. ⁊ ſi neſciet finget. Vn̄
dicit̄ puer. xviij. Occaſiones q̄rit q̄ vult recedē
ab amico Boheci⁹ de ꝯſolatōe. Nequeūt mali o
culos tenebris aſſuetos ad lucē pſpicue verita
tis attollē. ſimileſqꝫ auib ſūt. q̄s nox illumiat
dies excecat. Et ð tali ficto dr̄ Eccī. xij. Nō cre
das amico tuo ītetnū. qd̄ ītelligit̄ vel de falſo
amico cui nō ē credēdū. cū dilectōeꝫ oñdat vel
humiliatōeꝫ vel lacrimat̄. Vel pt̄ etiā intelligi
de dyabolo trāſfigurāte ſe ī angelū lucis cui n̄
eſt credēduꝫ. etiā ſi vex dicat. ſ. inq̄tū ipe dicat
ſꝫ alia rōne. Tertio ē ficta qn̄ ē in pſperitate nō
in aduerſitate. ⁊ de tali dicit̄ Eccī. xiij. Si largi
tus ei fueris. ſ. ficto amico aſſumet. ⁊ ſi n̄ habu
eris relinquet te. ⁊ puer. xix. Diuicie addūt ami
cos plurimos. A paupe aūt hi quos habuerit

ſeparant̄. Qui vtilitatis cā amic⁹ ē. tādiu ami
cus erit. q̄diu talis erit. ait Sen̄. ¶ Amicitia
aūt vera ſed impfecta ē q̄ fūdat̄ ī honeſtate et
v̄tute morali ſine caritate ⁊ fide. q̄lis fuit inter
cathonē ⁊ tulliū. ⁊ int̄ illos duos pħos de q̄bus
narrat valeri⁹. q̄ vno capto ⁊ decapitādo alius
obligauit ſe ꝓ eo q̄uſqꝫ iret ad ciuitatē ꝓpriaꝫ de
ſuis bonis diſpoſitur⁹ ⁊ reuerſ⁹ ē die ſtatuta: ꝓ
pter qd̄ tyrānus q̄ ceperat. ſ. dyoniſi⁹ vtrūqꝫ li
berū dimiſit ⁊ rogauit ſe terciū ī amicitia eorū
deputari. ¶ Amicitia pfecta ⁊ ꝯpleta ē. q̄ fūda
tur ī caritate dei cū alijs ꝯditōib amicitie p̄di
cte. Hec excedit oēm aliā amicitiā. ⁊ ð hac ami
citia ſic ait Io. caſſian⁹ ī collat̄ Ioſeph enarra
tis alijs generib amicitiarū. In his igr̄ cūctis
amicitijs vnū ē gen⁹ īſolubile caritatis. qd̄ nec
ꝯmēdatōis gr̄a. nec officij vl̄ munex magnitu
do ꝯtrxit. Vl̄ cuiuſq̄ rōe vl̄ natura ncc̄itati ꝯ
iūxit. ſꝫ ſola ſil̄itudo v̄tutū. hec ī quā ē q̄ nūq̄ ca
ſib vllis ſcidit̄: quā nō ſolū diſſociare vl̄ delē lo
cox vl̄ t̄pox int̄ualla nō p̄ualēt. ſed nec mors
qd̄e ipa diuellit. Hec ē vera ⁊ īdiſrupta dilectō.
q̄ gemia amicox pfectōe ac v̄tutū ꝯcreſcit: cui⁹
ſemel initū fedus. nec deſiderio vx varietas. nec
ꝯtētioſa diſrūpit ꝯrietas volūtatū cetexū. Mul
tos nouim⁹ ī hoc ꝓpoſito ꝯſtitutos. q̄ cū ꝓ carita
te xp̄i fragrātiſſia eſſēt ſodalitate deuicti. n̄ ꝑpe
tuo eā nec īdiſrupte ſuare potuert̄: q: licꝫ loc⁹
ſocietatis pncipio iuiterēt̄. nō tn̄ vno ⁊ pari ſtu
dio arreptū ꝓpoſitū tenuerūt. Fuitqꝫ int̄ eos q̄
dā t̄pal̄ affectō: q: n̄ eq̄li vtriuſqꝫ v̄tute. ſꝫ vni⁹
pacia ſuabat̄: q̄ q̄uis ab vno magnimit̄ atqꝫ ī
fatigabilit̄ retētaret̄. ncc̄e ē tn̄ eā alteri⁹ puſil
lanimitate diſrūpi. Infirmitates nāqꝫ eox q̄ te
pidius pfectōis appetūt ſcītatē. q̄ntūlibꝫ fortiū
tollerātia ſubſtentēt̄. ab ipis tn̄ q̄ īfirmi ſūt nō
ferūt̄. habēt eñ ſibi inſitas ꝯmotōnū cāſ que
eos q̄etos eſſe nō ſinūt vt ſolēt. q̄ carnali egritu
dine detinēt̄ ſtomachi vi īfirmitatiſqꝫ faſtidia
coquox t̄ miſtrātiū negligētiū iputare. ⁊ q̄tūli
bet eis obſequētiū ſolicitudo deſudat. Nihilomi
nus tn̄ cauſas ſue ꝯmotōis alijs aſcribūt. q̄s ſi
bi vtiqꝫ viciū valitudīs ſue ineſſe nō ſentiūt. Co
ðrē hui⁹ ē amicitie vt diximꝰ. fida īſolubiliſqꝫ
ꝯiūctō: q̄ ſola v̄tutū parilitate federat̄. de q̄ p̄s.
Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fr̄es ī vnum
Qð nō localit̄ ſꝫ ſpūalit̄ oportet intelligi. Plenā
igr̄ atqꝫ pfectā amicitie gr̄ām niſi inter pfectos
viros eiuſdēqꝫ v̄tutis pſeuerarē n̄ poſſe: paulop⁹
¶ Hijs aū gradib puenit̄ ad eā. Primo igr̄ ſūt de
re amicitie mūdialis ⁊ oīm q̄ habem⁹ rex deſp
ctōne fūdamia. ꝑ quā ⁊ impiū ⁊ iuſtū ē. ſi poſt
abrenūciatōeꝫ mūdi ⁊ oīm q̄ in eo ſūt vanitatū
p̄cioſiſſime fratris dilectōni ſuppellex viliſſima
q̄ ſupfluit pferat̄. Secūdū ē. vt ita vnuſq̄ſqꝫ ſu
as r̄ecet volūtates. nec ſapiētē ſe eē iudicās at
qꝫ ꝯſultū. ſuis malit q̄ proximi diffinitōib obedi̇ē
Terciū ē. vt ſciat oīa. ⁊ q̄ vtilia atꝫ ncc̄ia exti
māt poſtponēda bono c̄itatis ac pacis. Quartū
ē vt credat nec iuſtis nec īiuſtis ð cauſ iraſcēdū

Quintū ē. vt iracūdiā frīs etiā ſine rōe ↄceptā
eo mō q̄ ſuā curare deſidēt: ſciēs eq̄lit̄ ſibi pni-
cioſā alteri⁹ eē triſticiā. et ſic aduerſus aliū ipſe
moueat̄. niſi eā q̄tū in ſe ē de frīs mēte depule-
rit. Poſtremo ē illd̄ qd̄ generale vitioꝝ oim̄ pem
ptoriū eſſe nō dubiū ē. vt ſe de hoc mūdo q̄tidie
credat migraturꝝ. Que ꝑſuaſio nō ſolū vllā in
corde triſticiā reſidē ꝑmittit. verūetiā vniuer-
ſos ↄcupiſciaꝝ ac pctoꝝ oim̄ ↄp̄mit mot⁹. ⁊ infra
Sepe aūt accidit ſiue illuſiōe dyaboli ſiue inter
ceſſu erroris hūani. q̄ null⁹ ē ī hac carne q̄ falli
velut hō nō poſſit: vt ille interdū q̄ acrioris in-
geniȷ̄ ſciētieq; maioris ē. aliq̄d falſū mēte ↄcipi-
at. ⁊ ille q̄ tardioris ingeniȷ̄ ac mīoris ē meriti
recti⁹ aliq̄d veriuſq; ꝑſentiat. Et idcirco null⁹ ſi
bi q̄uis ſcia p̄dit⁹ ī aīi tumore ꝑſuadeat. q̄ poſ
ſit collatōe alteri⁹ n̄ egē. Nāetſi iudiciū ei⁹ dya-
bolica n̄ fallat illuſio. elatōis tn̄ ⁊ ſupbie ꝯuio-
res laq̄os n̄ euadet. ¶ Eſt etiā amicitia iſta ꝑfe
ctio caritatis. nō ſolū hoīs ad hoīez. ſed etiā ad
deū. Vn̄ ps. Nimis honorati ſūt ⁊c̄. Et q̄ hāc cō
ſeq̄t̄ hēt inde ſūmā dlcēabilitatē. nimiā vtilitatē
⁊ maximā honeſtatē. ⁊ acq̄rit̄ p tria. Pⁱo per
noticiā ſupm̄oꝝ ſm̄ illd̄ Sap̄. vij. Infinit⁹ the-
ſaur⁹ ē hoib⁹ ſapīa. q̄ q̄ vſi ſūt. pticipes fcī ſūt
amicitie dei. Secūdo p obiaꝫ mādatoꝝ ſm̄ illd̄
Io. xv. Vos amici mei eſtis ſi feceritis q̄ p̄cipio
vob. Tertō p tollerātiā aduerſoꝝ ſm̄ illd̄ mach.
Abrahā ī tēptatōe pbat⁹ īuēt⁹ ē. ⁊ amic⁹ dei ap-
pellat⁹ ē. Hec amicitia hēt ſūmū honorē a deo ⁊ ī
p̄ſenti ⁊ in futuro: ⁊ ideo ab omnib⁹ colenda.

¶ Ad iuſticiā prout ē ōtus .§. ix.

generalis ꝑtinēt p̄cepta pittagorica. de q̄b⁹ vin
centi⁹ ī. iiij. li. ſpec. hiſto. pt⁹ ieiuniū ait. Pitta-
gorica ſūt iſta p̄cepta. Fugiēda ſūt oīb⁹ modis
⁊ abſcidenda lāguor a corꝑe. Imperitia ab aīa
luxuria a vētre. a ciuitate ſeditō. a domo diſcor
dia. ⁊ in cōi a cūctis reb⁹ intꝑantia. Pittagori
ca ſūt ⁊ hec. amicoꝝ oīa eſſe ↄmūia. ⁊ amicū ſe
ipm̄ eſſe alteꝝ. Duoꝝ tēpoꝝ maxie habēdā cu-
rā mane ⁊ veſpe. i. eoꝝ que acturi ſum⁹ ⁊ eoꝝ q̄
geſſim⁹. Poſt deū veritatē colendā q̄ ſola homi
nes deo ꝓxios facit. ¶ Illa q̄ꝫ enigmata q̄ dili-
gētiſſime areſtoteles ī libris ſuis ꝓſeq̄t̄. Statē-
rā ne trāſileas. i. ne p̄tergrediare iuſticiā. igneꝫ
gladio ne foueas. ira viſꝫ ⁊ tumidū animū ōbis
maledicis ne laceſcas: coronā mīme carpēdam
i. leges vrbiū ↄſuādas: cor n̄ ↄmedēdū. i. mero-
rē de aīo expellēdū. Cū ꝑfect⁹ fueris ne ritu as
i. p⁹ mortē vitā iſtā ne deſideres: p viā publicā
ne ambules. ne mltoꝝ ſeq̄ris errores. Hyrundi
nē ī domo ſuſcipiēdā. i. garrulos ⁊ ōboſos homi
nes ſub codeꝫ tecto vobiſcū nō habēdos. onera-
tis ſupponendū onus. Deponētib⁹ nō coīcādꝫ
i. ad virtutē incedentib⁹ alacriter augēda ſunt
p̄cepta. Tradentes ſe ocio relinquēdi ſūt. apud
grecos p̄m⁹ pittagoras inueīt īmortales eē ani-
mas. ⁊ d̄ ſuis corporib⁹ t̄nſire ad alia. p̄mū dic ſe
fuiſſe euforbiū. ſcōm calidē. terciū hermoniū. q̄r
tū pinā. Ad extremū pittagorā. ⁊ p⁹ certos tem

poꝝ curriculos. ea q̄ fuerīt rurſum fieri. Nihil in
mūdo fieri nouū. phiam meditatorē eſſe mortis
q̄tidie de carcē corꝑis int̄te aīe educē liberta-
tē. matyſe. ſana. meyſuc. i. diſcētias ⁊ remiſcen-
tias eſſe. Et multa alia que plato in libris ſuis ⁊
maxime in phedone thimeoq; ꝓſequitur.

¶ De duodecim fructib⁹ ſpirit⁹. Ca. XXI.

Demū vidēdū ē de fructi
b⁹ ſpūs q̄ ſūt act⁹ ōtutū. vl' cardina
liū de q̄b⁹ dictū ē. vl' theologicaꝝ de
q̄b⁹ imediate dicēdum. Pro maiori
tn̄ declaratōe materie. Sciēdū ſm̄ tho. p̄ma ſe
cūde. q. lxx. q̄ nomē fruct⁹ a corꝑalib⁹ ad ſpūa-
lia ē trāſlatū. Dicit̄ aūt ī corꝑalib⁹ fruct⁹ qd̄ ex
plāta ꝓducit̄. cū ad ꝑfectionē venerit quādā ī ſe
ſuauitatē habēs. Qui q̄dē fruct⁹ pt̄ ↄparari ad
duo. ſ. ad arborē ꝓducētē ipm̄ ⁊ ad hoīeꝫ q̄ fru
ctū ab arbore adipiſcit̄. Scōm hoc ꝗ nom̄ fru
ct⁹ ī reb⁹ ſpūalib⁹ dupl'r accipe poſſumus. Vno
mō vt dicat̄ fruct⁹ hoīs id qd̄ hō adipiſcit̄. Nō
aūt omne id qd̄ adipiſcit̄ hō. habꝫ rōnē fruct⁹
ſed id qd̄ eſt vltimum delectationē habens. Ha
bet em̄ homo ⁊ agrū ⁊ arborē. que fruct⁹ nō di-
cunt̄: ſed ſolū id qd̄ eſt vltimū. qd̄. ſ. ex agro et
arbore homo intendit habere: ſm̄ hoc fructus
homīs dicit̄ vltim⁹ finis homīs. quo debet frui
Vnde dicitur Eccī. Bonoꝝ laboꝝ glorioſus eſt
fructus. Si aūt dicat̄ fruct⁹ hoīs id qd̄ ab ho-
mine ꝓducit̄. ſic ipi actus hūani fruct⁹ dicūt̄.
Opatō em̄ ē act⁹ ſecūd⁹ opantis ⁊ delectatōꝫ ha-
bet ſi ſit ↄueniēs opanti. Si igit̄ opatō proce-
dat ab hoīe ſm̄ facultatē ſue rōis. ſic dicit̄ eſſe
fruct⁹ rōis. Si v̄o ꝓcedat ab hoīe ſm̄ altiorem
ōtutē. que ē virtus ſpūſſcī: ſic dicit̄ eſſe opatō
homīs fruct⁹ ſpūſſancti. q̄ſi cuiuſdā diui ſemis
Dicit̄ em̄. j Io. iij. Om̄is qui nat⁹ eſt ex deo pec
catuꝫ nō facit. q̄m̄ ſemē ipius ī eo manet. Et de
his dicit̄ ad gal'. v. Fruct⁹ ſpūs ſūt caritas ⁊c̄.
¶ Notandū etiā q̄ ipa opa noſtra inq̄tū ſūt ef-
fectus q̄dā ſpūſſancti in nobis opantis: habēt
ratōeꝫ fruct⁹ vt dictū eſt. Sed inq̄tū ordinant̄
ad finē vite eterne. ſic magis habent rōeꝫ floꝝ
Vn̄ dicit̄ Eccī. xxiiij. Flores mei fruct⁹ hono-
ris ⁊ honeſtatis. Itē cū delectet̄ q̄s ī deo ipo fru
endo ꝓpt̄ ſe. ꝓut lȳ ꝓpter dicit cauſā finalē. i. ſi-
cut in vltīo fine. In actib⁹ aūt ōtuoſis delectari
debet ꝓpt̄ ſe. ꝓut lȳ ꝓpter dicit cauſā formalē. i.
nō ſic in vltimo fine. ſed ꝓpter honeſtatē. quam
ↄtinēt in ſe ōtuoſi delectabile. Sicut infirm⁹ de-
lectat̄ in ſanitate ꝓpt̄ ſe ſic in fine. i medicia ſu
aui nō ſic in fine. ſꝫ ſic in habēte ſaporē delecta
bilē. In medicia aūt auſtera nullo mō ꝓpt̄ ſe. ſed
ꝓpt̄ aliud. ſ. ſanitatē habēdā inde. Itē n̄ obſtat
q̄ aplꝰs poit int̄ fruct⁹ nomia ōtutū q̄ ſūt habi-
tus. vt caritas. pacia. ⁊ hmōi. cū tn̄ fruct⁹ ſint
actus. Nā ↄſuetū eſt vt nomia ōtutū ſumantur
pro actibus eaꝝ. ¶ Item notandū q̄ cū beati-
tudines etiā ſint actus ōtutū. differūt tn̄ a fru-
ctib⁹ ſm̄ tho. vbi ſup̄. Nā pl⁹ req̄rit̄ ad rōeꝫ be
atitudīs q̄ ad rōeꝫ fruct⁹. Nā ad rōeꝫ fructus.

ſufficit. ꝙ ſit aliq̇d habēs vltimi rōeꝫ delectabil̄
Sꝫ ad rōeꝫ bt̄itudis vlteri⁹ reqrit̄. ꝙ ſit aliq̇d
ꝑfectū et excellēs. Vn̄ oēs bt̄itudies poſſūt dici
fruct⁹. ſꝫ nō ꝯuertit̄. Sūt em̄ fruct⁹ quecūqꝫ ꝟ-
tuoſa opa in quibꝫ hō delectat̄. Sꝫ bt̄itudies
dicūt̄ ſolū ꝑfecta opa. q̄ etiā rōne ſue ꝑfectōnis
magis attribuūt̄ donis q̄ ꝟtutibꝫ. Et loq̄t̄ ꝺ bt̄i-
tudinibꝫ de q̄bꝫ h̄etur Mat̄. v. Beati paupes ⁊c̄.
Hic igr̄ fruct⁹ ſumit̄ ꝑpl̄r. vilꝫ ꝓ p̄mio eſſētiali
fruitōis dīne. ꝓ actu ꝟtutis delectātis. ⁊ ꝓ q̄daꝫ
p̄mio accidētali qꝺ dat̄ diuerſ̄ ſm̄ diuerſū ḡdū
caſtitatis. de q̄ Mat̄. xiij. Qꝺ cecidit in t̄rā bo-
nā attulit fructū aliud cētesimū ⁊c̄. De hoc ſu-
pra in capitulo de gradibꝫ caſtitatis.

Fruct⁹ aūt ſpūſſancti enu- .§.j.
merās apl̄s ad Gal̄. v. ponit. xij. dicēs. Fruct⁹
ſpūs ſūt caritas. gaudiū. pax. pacia. lōganimi-
tas. bonitas. benignitas. mā ſuetudo. fides. mo-
deſtia. ꝯtinētia. caſtitas. Hi ſunt fruct⁹ de quibꝫ
Mat̄. vij. Arbor bona bon⁹ fruct⁹ facit. et figu
rāt̄ ꝑ. xij. fruct⁹ ligni vite. qꝺ vidit Jo. apo. vlt̄.
ex vt̄qꝫ pte fluuij. Ex his dirigit̄ a ſpūſc̄to tota
ꝯuerſatō hoīs vt ſit ꝟtuoſa. Et ꝑ p̄ma tria diri-
gitur q̄ ad deū. qui ē ſuꝑ ſe. Per ſecūda tria di-
rigit̄ q̄ ad animū ſuū. q̄ eſt intra ſe. Per tercia
tria dirigit̄ q̄ ad p̄ximū. q̄ ē iuxta ſe. Per vlti-
ma tria q̄ ad corp⁹ ſuū qꝺ ē infra ſe. Eſt ḡ pri-
m⁹ fruct⁹ caritas in quo dat̄ ipe ſpūſſc̄tus q̄i in
ſua ſimilitudīe cū ⁊ ipe ſit amor ad Ro. v. Cari
tas dei diffuſa ē in cordibꝫ nr̄is ꝑ ſpm̄ ſc̄tm̄. Di-
cit̄ aūt caritas. q. careitas. ſeu cara vnitas: qꝛ
facit vnionē anime cū deo. ⁊ trāſformari ī ipm̄
ꝑ affectū. ⁊ tenere ipm̄ carū ſuꝑ oīa. Vbi ē the-
ſaur⁹ tuus ibi ⁊ cor tuū: ait xp̄c Mat̄. vj. Et ideo
qꝛ caritas facit hoīem. deū reputare vt ſuū ⁊ ſū-
mū thezaurū cariſſimū: tota cogitatō ⁊ affectō
cordis eſt ad ipm̄. Ipa caritas figurat̄ ꝑ igneꝫ
in veteri lege. quem deus p̄cepit ſemꝑ in altari
cordis noſtri ardere. Et in ſpecie ignis pleniſſi
me fuit data a ſpūſancto apl̄is. Ignis aūt ſem
per flāmaꝫ dirigit ſurſū. Et cor noſtꝝ ē ad mo-
dum flāme ignis. vt ipa forma ei⁹ doceat te ad
ipm̄ affectū tuū dirigē. Ignis ſemꝑ ē in motu
⁊ ē maxie actiu⁹. nūq̄ ſaciat̄ lignis ⁊ cū hoc in
cinerat. Sic amor dei: inq̄t. greg. ī omel̄. nūq̄ ē
ocioſus. Operat̄ ei magna ſi ē. Mouet ei amor
dei ad cogitādū de deo. ⁊ quō poſſit ei placē ma
gis: ad cogitādū miſerias p̄ximi ad orandū ꝓ
eo. Qn̄qꝫ monet ad admonēdū eū ⁊ corrigēdū.
Qn̄qꝫ mouet ad ſeruiendū ſibi ⁊ opandū ꝓ deo
Et cū multa bona faciat. nihil ſibi videt̄ facere
ſꝫ ſemꝑ appetit maiora facē. Ipa facit hominē
humiliare. recognoſcēdo defect⁹ ſuos ⁊ ſe eſſe ci
nerē. Vn̄ abrahā cū ex plenitudīe ſpūſſc̄ti me-
ruiſſet locutōeꝫ familiarē cū deo. dicebat. Lo-
quar ad dn̄m meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Se
cūd⁹ fruct⁹. ſ. ꝓcedēs a p̄mo ē gaudiū. ad Ro. xij
Gaudiū ī ſpūſc̄to. Vn̄ generat̄ gaudiū qꝺ ideꝫ
ē ꝙ delectatō. certe ex p̄n̄tia vl̄ habitōe rei ama
te. Et q̄tomagis illꝺ amat̄. tātomai⁹ gaudium

Auar⁹ q̄ ſūme amat pecuniā. qn̄ gaudet: Vtiqꝫ
qn̄ adipiſcit̄ magnā pecuniā. Mulier q̄ multū
amat filiū. ſic triſtat̄ ex abſētia filij. ita multū
gaudet ex p̄ſētia filij. Qui hꝫ caritateꝫ vtiqꝫ hꝫ
deū p̄ſentē. ⁊ eū poſſidet: qꝛ q̄ manet ī caritate. ī
deo manet ⁊ de⁹ in eo. j. Joh. iiij. Habēdo ḡ eum
quē ſūme amat. nō poteſt nō gaudē: ⁊ ſic bonū
qꝺ amat eſt ſūmū excedēs oīe bonū. ita ⁊ gau
dium eius excedit oīe mūdanū gaudium. O q̄
vanū eſt gaudiū ⁊ oīs delectatō mūdi. Gaudi
um ẏpocrite inſtar p̄ucti. qui ē q̄d indiuiſibile
Ipocrita mūd⁹ eſt. q̄ bon⁹ videt̄ ⁊ ē mal⁹. ⁊ coī-
ter termiat̄ ī triſticiā Eccl̄s. Extrema gaudij lu
ct⁹ occupat. qꝛ ꝯſcīa remordēs ⁊ pena ſeq̄t̄. Sꝫ
vt dic Bern̄. Illud ē veꝝ gaudiū. qꝺ nō ꝺ crea-
tura ſꝫ de creatore ꝯcipit̄. cui⁹ ꝯpatōe oīe pul
chrū fedū. oīe dulce amaꝝ. omne qꝺ delectari
pt̄ moleſtū. Et iſtud gaudiū de deo. facit hoīem
fortiter. faciliter ⁊ ꝑfecte opari. qꝛ vt dic Sapi
ens. Delectatō ꝑficit op⁹. Et aliq̄n tātū ē. vt oc
cultari nō poſſit. vt pꝫ in Elizabeth q̄ repleta
ſpū ſancto. ex gaudio imēſo qꝺ ſenſit. exclama
uit voce magna laudando ꝟginē. Et ipa virgo
canticū expreſſit dicēs. Exultauit ſpūs me⁹ ⁊c̄.
Tercius fruct⁹ ē pax. Vn̄ ī figuram colūba
(in cui⁹ ſpecie apparuit ſpūſſc̄tus ſuꝑ xp̄m ba-
ptizatū) attulit ramū oliue qꝺ ē ſignū pacis ad
Noe ī archā. ſine pace nō pt̄ haberi veꝝ gaudi-
um. Pax ait aug⁹. xix. ꝺ ciui. dei dulce nomē ſꝫ
dulcior res. Oīa em̄ clamāt pacē. ⁊ ꝑmaxie eam
deſiderat creatura rōnalis. Sꝫ pax tꝑalis q̄tū
exulauerit a mundo tu vides. vndiqꝫ bella fre-
mūt. Et rō eſt. qꝛ tu nō vis habē pacē cū deo ſꝫ
guerrā ꝓpt̄ pcc̄a tua. Peccata vr̄a: inq̄t Iſaias
diuiſerūt inter vos ⁊ deuꝫ vr̄m. Et ideo tibi au-
fert pacē tꝑalē. Dimitte pcc̄a. reuertē ad p̄n̄iaꝫ
quere habē purā ꝯſcientiā. vt mens ſit libera a
paſſionibꝫ. ⁊ oēs ſenſus tui ſint vniti in vnū. ſ.
ad ꝯformādū te volūtati dīne: ⁊ habebis veraꝫ
⁊ magnā pacē. Quis em̄ ꝑ totū mūdū eſſꝫ pax
⁊ haberes quicq̄d velles de rebꝫ tꝑalibꝫ: ſi n̄ ha-
beres deū ꝑ grām̄. adhuc nō haberes pacē ⁊ q̄e
tem Aug⁹. Omnia ſūt aſꝑa. ⁊ tu ſolus es req̄es
⁊ inquietum ē cor nr̄m donec requieſcat in te.
Conſequēter ſpūſſanctus ordinat animū tu
um ī ſe ꝑ alios tres fruct⁹. Eſt ḡ q̄rt⁹ pacientia
ꝑ quā anim⁹ dirigit̄ ī diuerſ̄. de ꝯſe. di. iiij. oēs.
Cū ſpūſſanctus cordi infūdit̄. cor fidele ad pru-
dentiā ⁊ ꝯſtantiā dilatat̄. In pacia vr̄a poſſide
bitis aīas veſtras ait xp̄c Lu. xxj. Nā ſine paci
entia. aīaꝫ nō hēs ī tua libertate ſꝫ ſuā triſticie
Princeps aplor̄ tpe paſſiōis fuit ita debil̄ ⁊ in
ꝯſtās. ꝙ ad vocē āncille negauit. ⁊ ſocij ſui flicto
mgr̄o fugerūt: ſꝫ p⁹ aduētū ſpūſſc̄ti. ita firma-
ti ſūt ī pacia. ꝙ flagellati īcarcerati ꝯminati de
morte ꝓpter p̄dicatōeꝫ. nō dimittebāt illā. Et n̄
ſolū nō ꝯtriſtabant̄ de illis aduerſ̄. ſꝫ ibāt apo
ſtoli gaudētes a ꝯſpectu ꝯſilij ⁊c̄ Act̄. v. O q̄ne
ceſſaria q̄utilis ē iſta pacia. Greg⁹ in li. dyalo
goꝝ dicit. ꝙ eſt maius pacia q̄ facere miracula

⁊ expellere demones. Et ratō eſt. qꝛ in faciendis miraculis hō nil ponit de ſuo. ſed deꝰ opaṫ vtēs homīe vt inſtrumēto: ſed in paciencia opꝫ ꝙ ponas de tuo. ꝙ diſponas cor tuū ad paciendū ⁊ nō ↄtriſtādū in aduerſis: ita ꝙ rō abſorbeaṫ Per miracl'a ſolū facta nullꝰ īgredit̄ ꝑadiſū. qꝛ ↄmūe ē illud bonis ⁊ malis. ſʒ pacia te ducit ad patriā. Per miracula moueṫ hoīes ad amiratōez. ꝑ paciētiā etiā ad imitatōnez. Quō ↄgſcis tu ſi veges ē plena vel vacua vino? ꝑ hoc videlʒ qꝛ ſi ꝑcuciēdo digitis reſonat vacuam ↄgſcis ſi rumorē nō facit plenā intelligis. Sic qn̄ ex cōtactu tribulatōnū tu ſonas. murmurādo. ↄqrēdo. blaſphemādo. ↄtriſtādo: oñdis te vacuū vino ſpūs diui: ſed qn̄ paciēs es plenꝰ es ¶ Quitꝰ fructꝰ ꝑ quē firmaṫ animꝰ ī diutina ꝑpeſſione tribulatōis. ⁊ dilatōne ꝑmioꝝ. diciṫ lōganimitas. ij. ad Co. vj. Exhibeamꝰ noſmetipōs ſic dei miſtros in lōganimitate. Et poſtea in ſpūſcō Sic expientia docet. qn̄ ꝗs videt ſibi paratā aliquā magnā tribulatōez: ſi modicū ē duratura. diſponit ſe ad ſuſtinēdū ex breuitate tp̄is ſeipm ↄfortās. Sʒ ſi diu habēt tollerare: animꝰ īcipit deficē ex ↄſideratōe diuturnitatis. Silʳ qn̄ quis ex magno labore ſibi ꝓpoſito alicꝰ artis. attēdit ſubito ſibi ↄferri magnū lucꝝ. vigoreſcit animꝰ ad laborē ꝓpṫ ſubitū ꝑmiū. Sʒ ſi ꝑmitteṫ inde ad mltos ānos ꝑmiū. cū multo tedio ſe poneret ad illud ⁊ vix. ſic adꝓpoſitū. Cū ↄſiderat animꝰ fidelis. ꝙ opꝫ eū multa aduerſa pati: ñ ſemel vel ꝑ annū. ſed ꝑ totū vite ſue tēpus. ⁊ deficiēte vna ſuccedit alia. Ac etiā qꝛ labor ē magnꝰ. ad ieiunādū. orandū. elemoſinas dandū. alia mādata ſeruandū: nec pꝰ reddiṫ merces ſubito. ſed in fine vite: ex iſta dilatōe animꝰ quaſi deficit et vix ponit ſe ad iſta. Sed ſpūſſctus ꝑ lōganimitatē facit eū firmū ne deficiat. Et hoc ↄſiderādo breuitatē totiꝰ vite hūane: que ſi ſit centū annorū. eſt vt vnus dies reſpectu alteriꝰ vite. Attēdēdo etiā ꝙ interea ſemꝑ pṫ lucrari. ⁊ mltū ſpiritualiṫ: ⁊ qꝛ ſic bn̄placitū ē deo. cui ratō naturalis dictat vt ſit ſubditus. Cplures etiā cōſolatōnes admīſtrat hic inter labores. ps. Scdm multitudinē doloꝝ meoꝝ ī corde meo ⁊c̄. Clonganimis fuit Symeon plenꝰ ſpūſancto. ad xp̄m expectandū. ⁊ tandē obtinuit qd voluit. ¶ Sextus fructꝰ diciṫ bonitas. ps. Spūs tuꝰ bonꝰ deducet me in terrā rectā. Diciṫ bonꝰ ſpūs. nōſolū qꝛ bonꝰ ē in ſe ꝑ eſſentiā: ſed qꝛ bonitatē preſtat Hec bonitas ſm glo. eſt quedā dulcedo animi. qua ꝗs delectaṫ in bono. Et qꝛ ꝑmū bonū hominis eſt veritas bonū intellectꝰ. ſine cꝰgnitōne nō pṫ amari bonū. ideo ꝑmarie delectaṫ vere bonꝰ in ſmonibꝫ ſcpturaꝝ ꝗ a ſpūſcō ſūt inſpirate. iuxta illud petri. Spūſancto inſpirati. loquuti ſūt ſancti dei hoīes. Vñ de ꝑmis fidelibꝫ vere bonis ptꝰ receptōez ſpūſſcti diciṫ. ꝙ erant quottidie ꝑſeuerātes in doctrina aploꝝ. ⁊ cōicatōne fractōe panis Act. ij. Per iſtā ḡ bonitatē amat ꝗs oēm btutē. ⁊ laborat ꝓ eis habendis. Afficiṫ ad omēs diligēs bonū ſpūale ⁊ bonum

temꝑale oīm. Neſcit maluz de alio cogitare vel inuidere. Sed ſicut bonū eſt ſui diffuſiuū. vt dicit dyoniſius: ita talis affectat omnibꝫ ꝓdeſſe. ¶ Per alios tres ordinaṫ quis ad ꝓximuz. Eſt ergo ſeptimꝰ benignitas Sap. j. Benignitas ē ſpūs ſapientie. qꝛ. ſ. benignos facit. Diciṫ autez benignitas. quaſi bona igneitas. Et ꝑtinet ſm tho. ad exequutōnez. vt. ſ. nonſolū velit bonum ꝓximo. ſed vt faciat ꝓpoſſe. Bonꝰ ignis dicitur qui a longe calefacit: ita benignus nonſolū ꝓpīquis: ſed etiā extraneis ſubueīt. j Pe. iiij. Vnuſquiſqꝫ ꝑut accepit grām. ſ. a ſpūſancto in alterutrū illā adminiſtrātes. Si habes noticiam de deo ⁊ ꝑceptis ſuis. inſtrue ꝓximū. Si habes bona temꝑalia panē ⁊ vinū ⁊ hmōi. ſubueni pauꝑibꝫ. ſi es medicus. ſi aduocatꝰ ⁊ hmōi. ſubueni de tua arte indigētibꝫ. Et hoc cū benignitate locutōis ⁊ modi. Sic paulꝰ plenus ſpiritu ſancto. omnibꝫ benigne ſubueniebat: diſcurrens ꝑ orbē. docēs indoctos manibꝫ laborās ꝓ ſui ⁊ ſocioꝝ ſubſtētatōne. elemoſinas ꝓcurās ⁊ portās in hieruſalē. infirmos ſanās ⁊c̄. ¶ Octauus eſt māſuetudo. que in hoc differt a paciētia ſuꝑ dicta. qꝛ illa refrenat paſſiones triſticie. ne ratio ſuffoceṫ: iſta paſſiones ire ne vindicet ſe de iniurijs ꝓximi ſm tho. Facit ḡ hec ſupportare defectus ꝓximi. vt nō turbeṫ. Et cū ꝗlibꝫ indigeat ſupportari. debꝫ ⁊ ipē alios ſupportare Sap. viij diciṫ. ꝙ ſpūs ſapiētie ē humanꝰ. qꝛ. ſ. facit hūanū. i. manſuetū Apl's. Seruū dei opꝫ māſuetū eſſe ad oēs. ꝑcipue hoc debēt hr̄e ꝑlati: nō quin corrigāt vitia. ſed cū māſuetudine. Vñ moyſes de cuiꝰ ſpiritu fuit datū. lxx. ſeniorībꝫ adiūctis ſibi ad regendū. ſcribiṫ ꝙ erat mitiſſimꝰ ¶ Nonus eſt fidelitas. Et ſumiṫ ꝓ fidelitate ſm tho. ſm illud qd diciṫ. xxiij. q. j. Fides etiā qn̄ hoſti ꝓmittiṫ. ſeruanda eſt. ſ. ſi ipē ſeruat. Debet ꝗs eſſe fidelis ꝓximo. vt. ſ. nō decipiat ꝑ mendatia fraudes. frangēdo ꝓmiſſa ⁊ hmōi. Poteſt etiaz ſumi ꝓ certitudine quadā credēdoꝝ ſm glo. ſed nō eſt ad ꝓpoſitū ¶ Per alia tria abbreuiando ordinaṫ quis quo ad corpus. Eſt ergo Decimꝰ modeſtia que habet refrenare corpus. ꝗtum ad ſenſus exteriores. vt veſtitū Job. Spūs eiꝰ ornauit celos. i. ſcōs: qd facit ꝑ modeſtiā. de ↄſe. di. v. fucare. Hic applica ꝺ ornatu ſuꝑfluo ⁊ hꝰ. ¶ Vndecimꝰ ē ↄtinētia. ſumēdo large ↄtinētiaz ſm tho. ſcda ſcde. Sic ↄphēdit abſtinētiā. Spiritusſanctꝰ in ſamſon irruēs. tenēdo mādibulā azini. vicit philiſteos mltos occidēdo. Sic ſpūſſctus. tenēdo freno ſeu manu ↄtinētie gulā. ſignate ī maxilla azini. vincit hoſtes ſpūales. Exemplū etiā de Jo. baptiſta ꝗ ꝛpletꝰ ſpūſancto ex vtero. fecit magnā abſtinētiā vt pꝫ Math. iij.

Duodecimꝰ eſt caſtitas. ſ. abſtinere ſe ab omī delectatōne venerea illicita. Lucia dixit. Caſte viuentes templū ſūt ſpūſſancti. Vnde ⁊ Dauid cognoſcēs ſe amiſiſſe ſpiritūſanctū ꝑ adulterium ↄmiſſū. petens ſibi reſtitui ꝑ verā penitētiam ⁊ ꝓpoſitū caſtitatis. dicebat ps. l. Cor mundū crea in me deꝰ: ⁊ ſpiritū rectum ⁊c̄. Poteſt

etiā dici ſm tho. ꝙ caſtitas īportet ab oī delectatōe venerea illicita abſtinentiā. Cōtinētia etiā a licita. vt a mr̄imonio ꝑ viduitatē ⁊ ꝟginitatē ⁊c.

¶ Titulus ſextꝰ de Caritate. ¶ De caritate virtute theologica. Capitulum primum.

Nunc manent fides. ſpes. et caritas tria hec. maior aūt hoꝝ ē caritas ait aplꝰs. j. ad Co. xiij. He quē virtutes dicūt theologice. qꝛ hñt deū ꝓ obiecto: ⁊ ideo nobiliores ⁊ pfectiores oībus alijs. ⁊ moralibꝰ ⁊ intellectualibꝰ. ac etiam donis ſpūſſancti. Quaꝝ noticiā nō habuerunt phi infideles: ⁊ ideo de ipis nō tractauerūt. Nā ⁊ ſi aliqñ nominēt fidē ⁊ ſpem ⁊ caritatē: nō ſumūt eodē mō eas ſic ſcti theologi. ſꝫ caritatē appellāt amicitiā ꝟtutē moralē. Spem paſſionē vel fiduciā ꝑtem fortitudinis. fidem vel fidelitatē vl' habitū intellectualē q̄ q̄s aſſentit ⁊ firmiter inhēt his q̄ non videt: ſic q̄libꝫ etiā infidelis credēs patrē ſuū eē talē. de hoc hē fidē. Omniū aūt excellētiſſima etiā theologicaꝝ ē caritas. ⁊ ideo ab ea inchoat tractatꝰ. ¶ Eſt aūt differentia inter amorē. beniuolētiā. amicitiā. caritatē ⁊ dilectōē. Nā amor eſt q̄d generale ad omnē amorē licitū ⁊ illicitū. ⁊ put eſt paſſio ē cōis nobis ⁊ brutis: ⁊ qñ ſic aliq̄d amamꝰ. vt rei amate nō velimꝰ bonū. ſed ipm bonū rei velimꝰ nobis. ſic dicimꝰ amare vinū. equū ⁊ hmōi: nō dicit amor amicitie. ſꝫ amor ꝯcupiē. Sꝫ qñ aliq̄d amamꝰ vt ei bonū velimꝰ. dr̄ amor beniuolētie ſm phm. viij. ethi. Vñ beniuolētia impat amorē ꝓcedētē ex volūtate rōnali. Nō ſufficit aūt beniuolētia ad rōē amicitie. ſꝫ reqrit q̄dā mutua amatō. qꝛ amicꝰ eſt amico amicꝰ. Beniuolētia aūt impat ſolā amatōē vniꝰ ad alteꝝ. etiam ſi ille nō reamet q̄ amat. Talis mutua beniuolētia amicitie. fūdat ſup aliq̄ cōicatōe. Caritas aūt eſt amor fūdatus ſup cōicatōne ſupne beatitudīs. Cū eñ ſit aliq̄ cōicatō homīs ad deū. ſm quā nobis ſuā beatitudinē ꝯmūicat. de qua ꝯmūicatōe dicit. j. ad Co. j. Fidelis deus ꝑ quē vocati eſtis in ſocietatē filij eius. Oportet aliquā amicitiā ſup hac cōicatōe fūdari. ⁊ hec amicitia dicit caritas. Dilectō aūt dr̄ actꝰ ipius caritatis. qui ē habitꝰ quidā. Et ſic caritas ē q̄dam amicitia: nō quecūq. ſed homīs ad deū. Eſt ergo differētia inter amicitiā ⁊ caritatē. qꝛ amicitia fundat ſup honeſtate ꝟtutū. Caritas ſup bonitate diuina. Et cū ſit q̄daꝫ habitꝰ. actꝰ eiꝰ pmus ⁊ pncipalis ē dilectio. Hec tñ nomina aliqñ ſumūt vnū ꝓ altero large. Et nota ꝙ q̄uis amicitia honeſti habeat ad ꝟtuoſū. ⁊ caritas ſit maxime amicitia fūdata ſup re honeſta. nō obſtat ꝙ ex caritate diligamꝰ etiā pctōres. Nā amicitia honeſti habet ad ꝟtuoſū. ſicut ad pncipalē pſonā. Sed tñ reſpectu eiꝰ diligūt etiam attinētes. ⁊ ſi ſint pctōres: ⁊ etiam qui nos offenderēt ſi attinerēt ad amicū. Et hoc nō reſpectu ipoꝝ. ſed reſpectu amici nr̄i. ad quē illi ptinent vt res ſue. Sic pctōres et amicos debemus ex caritate diligē. inq̄tū ſūt creature ipiꝰ dei. ad quē pncipl'r ē amicitia caritatis. ¶ Itē nota ꝙ ē triplex caritas. ſ. eſſentialis. pſonalis. ⁊ ꝟtualis. Pria ē deꝰ trinitas Hiere. xxxj. In caritate ꝑpetua dilexi te ait dñs. in ẏmno trinitatis. tu caritas. tu puritas ⁊c. Caritas aūt dei nō ē accidēs ſic ī nob. ſꝫ ē ipa eſſentia dei. Nam ſm Boe. Accidēs trāſlatū ī deū trāſit ī ſubſtātiā: nihil ei ē ī deo accidētale. Caritas pſonalis ē ſpūſſctus de q̄ dicit. j Jo. iiij. Deꝰ caritas ē ⁊c. Qd̄ exponit Augꝰ de ſpū ſancto. Dicit aūt ſpūſſanctꝰ caritas. ꝓpt̄ appropriatōē. qꝛ ꝓcedit per modū amoris. vñ Gregꝰ dic. Ipe ſpirituſſctus amor ē. ⁊ Hiero. Spūſſctus ē amor pr̄is ī filiū ⁊ filij in patrē: nō tñ accidēs ſic amor nr̄. ſed de hoc dicet infra. Caritas ꝟtualis ē amor creature in creatorē gr̄a formatꝰ. de qua ad Ro. v. dr̄. Caritas dei diffuſa ē ī cordibꝰ nr̄is ꝑ ſpm̄ ſcm̄: nō ꝙ magis det nobis a ſpū ſancto q̄ a pr̄e ⁊ filio. cū inſepabilia ſūt opa trinitatis. ſ. pſonarū diuinaꝝ ab extra. vt dicit de ꝯſe. di. iiij. omnes. Sed qꝛ gratis dat et ex amore: ideo ſibi magis attribuit qui dicit amor. Et dicit dilectō quaſi dei electō. Caritas q̄ſi careitas vl' cara vnitas.

¶ De caritate que ē in creatura q̄d ſit. §. j.

Vtꝝ aliq̄d creatū vl' increatū? Pro huiꝰ declaratōe dic. b. tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xxiij. ar. ij. Qꝛ mgr̄ ſentēciaꝝ in pmo li. di. xvij. ꝑ totum ſcrutat hāc materiā. Et ponit ꝙ caritas nō eſt aliq̄d creatū in aīa. ſed ē ipe ſpūſſctus mentem inhabitās. Nec ē ſua intentō ꝙ iſte motꝰ dilectōnis quo deū diligimꝰ ſit ipe ſpūſſctus: ſed ꝙ iſte motus dilectōnis eſt a ſpūſancto immediate. ⁊ nō mediāte aliquo habitu. ſic a ſpūſancto ſunt alij actus virtuoſi. mediātibꝰ habitibꝰ aliaꝝ ꝟtutū: puta ſpei. fidei ⁊ hmōi. Hoc aūt dicebat ꝓpt̄ excellentiā caritatis. Sed ſiq̄s recte ꝯſidēt. hoc magis redundat in detrimētū caritatis. Nō eñ ita ꝓcedit a ſpūſancto. mouēte hūanā mentem ꝙ hūana mens ſit mota tm̄. ⁊ nō ſit pncipium hmōi motꝰ aliquo modo: ſicut cū aliq̄d corpus mouet ab exteriori mouēte. Hoc eñ eēt ꝯ rōē voluntarij. cuiꝰ oportet pncipiū ī ipo eſſe. Vñ ſequeret ꝙ diligē nō eſſet volūtariū. q̄d implicat ꝯtradictōē: cū amor de ſui rōne importet ꝙ ſit actus volūtatis. Similit etiā nō pt̄ dici: ꝙ ſic moueat ſpūſſctus ad actū diligēdi volūtatē ſic mouet īſtrumētū. ꝙ ⁊ ſi ſit īſtrumētū pncipiū actꝰ tñ nō ē in ipo agē vl' ñ agē. Sic eñ tolleretur ratō volūtarij. ⁊ excluderet ratō meriti. cū tñ caritas ſit radix merēdi. Sꝫ opꝫ ꝙ ſic volūtas moueat ad actū diligēdi. ꝙ etiā ſit efficiēs hūc actū. Nullus aūt actꝰ pfecte ꝓducit ab aliqua potētia actiua. niſi ſit ei ꝯnatal' ꝑ aliquā formā. que ē pncipiū illiꝰ actōnis. Vnde deꝰ qui oīa mouet ad debitos fines. ſinglis rebꝰ indidit formas ꝑ q̄s inclināt ad fines ſibi pſtitutos. Et ideo ſm hoc diſponit oīa ſuauiter. vt dr̄ Sap. viij. Manifeſtū eſt aūt ꝙ actꝰ caritatis excedit